

Ing. Stanko Sotošek

GOZDARSKI VESTNIK

**MESEČNI STROKOVNI LIST ZA
GOZDARSTVO, LESNO INDU-
STRIJO IN LESNO TRGOVINO**

LETNIK I.

**UREDIL:
Ing. STANKO SOTOŠEK**

MARIBOR 1938

Vsebina

Stran

Razprave.

Banovinski gozdni sklad, ing. Anton Šivic	107
Delitev gozdov, ing. Anton Šivic	30
Domača gozdna drevesnica, Maks Pavlin	153
Fond za pogozdovanje, ing. Martin Čokl	204
Izkoriščanje smrekovega lubja, ing. Cvetko Božič	82
Kako je pogozdovala šolska mladina spomladi l. 1938., ing. Viktor Novak	178
Lega hlodov v jarmeniku, ing. Stanko Sotošek	8, 33
Motorji na les in oglje, ing. Franjo Sevnik	169, 193, 217
Napake navadnega merjenja hlodov, ing. Mirko Sušteršič	175
Nekoliko črtic o oskrbi in varstvu ptic, ing. Josip Rustia	197
Nov način tlakovanja podeželskih cest z lesom, ing. Stanko Dimnik	221
O zelenem boru, Hans Gager	148
Ometavanje preprostih liš, ing. arch. Marjan Mušič	130
Orožje gozdnih in lovskih čuvajev, ing. Anton Šivic	226
Pomisleki k Razmišljanju o pogozdovanju, Saša Stare	156
Razmišljanje o pogozdovanju, ing. Stanko Sotošek	5, 25, 55, 79
Razvoj gozdarstva in lova v Sloveniji, ing. Anton Šivic	49, 73, 97, 121, 145
Urejanje hudournikov, ing. Alojzij Strančar	102, 125

Obvestila.

Gojenje gozdov.

Bori z dvema iglicama	60
Borove sadike iz nižjih krajev	87
Dežji dnevi za pogozdovanje, II. del, ing. Viktor Novak	140
Grmišče	213
Izbira sadik za pogozdovanje	40
Izbira sadik za pogozdovanje	60
Izbira drevesnih vrst za pogozdovanje	228
Macesnove sadike iz nižjih krajev	87
Naredba o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi	136
Nizki gozd	69
Nizki gozd	213
Panjevec	69
Pogozdovanje ob meji	60
Priskrbite si gozdnih sadik za pogozdovanje	19
Rastišče	21
Rastišče kanadske topole	12
Rdeči bor	21
Svetloba	237
Trš	237

Varstvo gozdov.

Ali ni škoda?	235
Bolezen zelenih duglazij	235

Bramor	158
Kemija proti gozdnim požarom	67
Mala smrekova grizlica	12
Prepoved hoje skozi gozd	228
Radio — sredstvo proti mrčesu v lesu	89
Toča in gozd	228

Izkoriščanje gozdov.

Branika	21
Drva	135
Drva	158
Dr. Aleksandar Ugrenović: Tehnika trgovine drvetom, dio prvi, Zagreb 1934.; dio drugi, Zagreb 1935.	188
Grča	21
Hilodarski vozovi z gumijastimi kolesi	89
Letnica	21
Mrtva grča	21
Naredba o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi	136
Podiranje gozdnega drevja čez mejo na sosedovo zemljišče	60
Sekanje stavbenega lesa, ko je mesec v mlaju	109
Stržen	46
Veljavnost zakona o prijavi sečnje z dne 23. februarja 1922	65
Živa grča	21

Izmera lesa.

Merske klupe (klešče)	40
Merske klupe (klešče)	60
Kubiranje desk	87
Kubiranje desk	109

Gradbeništvo.

Ometavanje stavb	135
Obložni zid	181
Trasiranje poti	181

Predelava lesa.

Celulozna tovarna v Bolgariji	68
Generalna direkcija železnic ustanavlja tovarno za impregniranje železniških pragov	45
Nova celulozna tovarna v Krškem	68
Nova tovarna kuvert v Beogradu	68
Nova tovarna vate	139
Nova papirnica v Umki	186
Nova tovarna celuloze na Poljskem	235
Papirna industrija v Turčiji	166
Pogonski jermeni	158
Razdelitev žag v jarmu	135
Razpeljava zob na žagah	158
Robljenje desk	60
Šlavonija d. d. je prešla v angleške roke	68
Tri nove celulozne tovarne v Jugoslaviji	185
Ustanavljanje novih papirnic je v Bolgariji prepovedano	186

Poraba lesa.

Francoski zavod za raziskovanje lesa	44
Lešen tlak na Londonskih cestah	20
Lesene ceste na Češkoslovaškem	67
Liti les — iz žagovine	44
Raba bukovih železniških pragov na Poljskem	68
Tečaj za gradnjo lesenih cest na Koroškem v Avstriji	20

Statistika.

Angleški uvoz lesa leta 1937	161
Časopisni papir v Jugoslaviji	88
Evropski izvoz lesa v letu 1937	111
Gozdna površina in stanje gozdov v dravski banovini	17
Italijanski uvoz žaganega lesa 1937	88
Izvoz lesa iz Češkoslovaške v letu 1937	64
Izvoz romunskega lesa v Egipt	88
Jugoslovanski izvoz lesa v letu 1937	64
Jugoslovanski izvoz lesa v mesecu februarju 1938.	88
Jugoslovanski izvoz lesa v mesecu marcu 1938	111
Jugoslovanski izvoz lesa v aprilu l. 1938	161
Jugoslovanski izvoz lesa v mesecu maju 1938	161
Jugoslovanski izvoz lesa v juniju 1938	182
Jugoslovanski izvoz lesa v juliju 1938	182
Jugoslovanski izvoz lesa v avgustu 1938	182
Jugoslovanski izvoz lesa v septembru 1938	230
Jugoslovanski izvoz lesa v oktobru 1938	230
Madžarski uvoz lesa	182
Ogrski uvoz žaganega lesa v letu 1937	88
Slovenski izvoz lesa v letu 1936	230
Splavarski promet Slovenije l. 1936	111
Světovna produkcija lesne volne	88
Švicarski uvoz lesa v prvem polletju 1938	182
Uvoz lesa iz Jugoslavije v Nemčije	161

Gozdarsko šolstvo.

Državna nižja gozdarska šola v Mariboru	185
Dvoletna gozdarska šola v Mariboru	158
Enoletna gozdarska šola v Mariboru	158
Gozdarstvo — učni predmet na učiteljskih	20
Gozdarstvo — učni predmet na ljudskih in srednjih šolah ter vojašnicah	44
Gozdarstvo — učni predmet na ljudskih šolah l. 1802.	67
Iz ministrstva za gozdove in rudnike	139
Izvestje državne nižje gozdarske šole v Mariboru za leto 1936./1937.	87
Lesna tehniška šola	89
Lovski tečaj	45
Poučni filmi na gozdarskih šolah	163
Razglas o začetku šol. leta 1938./39. in o pogojih za sprejem v gozd. šolo	162
Sklepni izpiti na gozdarski šoli v Mariboru	185

Gozdna in gozdarska politika.

Anglija pospešuje svoje gozdarstvo	89
Bolgarski državni izdatki za gozdna dela	186
Dečji dan za pogozdovanje v Prekmurju	114
Državni sklad za nakup gozdov v U. S. A.	89
Gozdovi in Severna Amerika	67
Iz proračuna izdatkov in dohodkov dravske banovine za leto 1938/39	112
Konkurenca splavov in železnice za prevoz lesa	15
K zaščiti gozdnih kmetij	63
K zaščiti gozdnih kmetij	153
Plačevanje kmečkih dolgov	185
Podiranje orehov v Nemčiji	44
Poučni filmi na gozdarskih šolah	163
Varovalni gozdovi na robu Sahare	163

Lesna trgovina.

Anglija bo rabila mehki les	118
Bilanca Narodne banke za leto 1937	68
Češkoslovaško - madžarska trgovska pogajanja	116

Iz pravilnika o strokovnem odboru za gozdne proizvode pri zavodu za po- speševanje zunanje trgovine	19
Izvoz češkoslovaškega pohištva v Anglijo	238
Izvoz lesa iz Romunije na Madžarsko	190
Izvoz zabojev v Palestino	214
Izvoz in uvoz v januarju 1938	68
Konkurenca splavov in železnice za prevoz lesa	15
Lesni izvoz iz Jugoslavije na Madžarsko	214
Lesna trgovina Slovenije 23, 47, 71, 95, 119, 143, 167, 191, 215,	239
Možnosti lesnega izvoza v Švico	166
Naš lesni izvoz in Italija	118
Palestina rabi 14 milijonov pomarančnih zabojev	214
Poljski les na madžarskem trgu	117
Poljski les in Madžarska	166
Ponudbe iz inozemstva 72,	215
Ponudbe iz tuzemstva 47, 71, 95, 143, 191, 215,	239
Pospješevanje jugoslovankega lesnega izvoza	142
Povečana proizvodnja celuloze v Estoniji	67
Povečan izvoz lesa iz Rusije v Nemčijo	166
Povečan nemški nakup lesa v Rusiji	190
Povečanje lesnega izvoza iz Poljske v Nemčijo	190
Povpraševanje iz inozemstva 23, 47, 71, 95, 120, 143, 168, 191,	215
Prekupčevanje z našimi železniškimi pragovi	190
Premija za izvoz lesa v Romuniji	117
Prepoved izvoza črnega gabra	235
Romunsko - italijanska trgovska pogajanja	117
Romunsko - madžarska trgovska pogajanja	117
Sporazum med Nemčijo in Madžarsko o prodaji avstrijskega lesa	117
Spremembe lesnega gospodarstva v Avstriji	116
Stanje evropskega lesnega trga na začetku druge polovice l. 1938	167
Švicarski lesni trg	238
Švedska kupuje oglje na Češkoslovaškem	118
Tečaji državnih vrednostnih papirjev pri sprejemanju za kavcijo	43
Valute in devize 24, 48, 72, 96, 120, 144, 168, 192, 216,	240

Cene.

Cene v raznih krajih 22, 70, 94,	119
Cene lesa na milanskem trgu	47
Cene našega lesa v Italiji sredi februarja 1938.	70
Cene na panju, dosežene na dražbi	94
Cene stoječega lesa, dosežene na dražbi	119
Cene drv in oglja	142
Cene trdega lesa v Nemčiji	214
Cene lesa na ljubljanski borzi v novembru 1938.	238
Češkoslovaška določa cene za izvoz lesa v Nemčijo	68
Italijanske lesne cene sredi februarja	70
Na dražbi dosežene cene lesa	239
Obvezne cene žaganega lesa v Švici	94
Reguliranje cen žaganega lesa v Švici	118
Tarifne cene posameznim vrstam gozdnih sadik	19

Lovstvo.

Dr. Janko Lokar: Lovsko-ribiški slovar	187
Lastna lovišča pod 200 ha	91
Lovski tečaj	45
Oddaja lovišč	114
Skoda, napravljena po medvedu	139
Uredba o ribolovu in rakolovu	65
Zakon o sladkovodnem ribarstvu	65

Zakoniti predpisi.

Naredba glede sekanja in prodajanja božičnih drevesc	223
Naredba o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi	136
Navodilo o upravi od občin prevzetih razlaščenih gozdov veleposestev	65
Nekateri novi zakoniti predpisi 66, 113, 136, 162, 183,	233
Oprema prošelj za delitev gozdov	136
Prepoved hoje skozi gozd	228
Tečaji državnih vrednostnih papirjev pri sprejemanju za kavcijo	43
Veljavnost zakona o prijavi sečnje z dne 28. februarja 1922	66
Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o likvidaciji kmetskih dolgov	43

Tarife in izvozni predpisi.

Klasifikacija neprečiščenega sirovega olja	212
Klasifikacija borovih in jelkovih pragov po blagovni tarifi	142
Letonska je ukinila izvozne carine za jamski les	118
Navodilo lesnim izvoznikom v Nemčijo	212
Nova železniška tarifa za deske	233
Nove železniške tarife	68
Po vsej Nemčiji enak tarifni sistem	212
Premiranje jugoslovanskega izvoza bukovine	166
Prevozni popust za izvoz čevljarskih klincev	212
Prepoved izvoza hrastovine iz Romunije	118
Prost uvoz lesa na Dansko	118
Prost uvoz celuloznega lesa v Francijo	190
Romunske izvozne premije za les	190
Tarifa za izvoz jamskega lesa v Bolgarijo	116
Vežan izvoz jesenovine iz Romunije	190
Znižanje tranzitne tarife za izvoz celuloznega lesa po bivših avstrijskih železnicah iz Jugoslavije v Švico	142
Znižanje izvoznih kvot za mehek žagan les	190

Književnost.

Dopisna gozdarska posvetovalnica	60
Dr. Aleksandar Ugrenović: Tehnika trgovine drvetom, dio prvi, Zagreb 1934.; dio drugi, Zagreb 1935.	188
Dr. Janko Lokar: Lovsko-ribiški slovar	187
Gozdarski vestnik	229
Gradivo za slov. gozdarski slovar 21, 46, 69, 92, 109, 115, 141, 164, 189, 213, ...	237
Ing. Viktor Novak: Dežji dnevi za pogozdovanje, II. del	140
Izvestje nižje gozdarske šole v Mariboru	87
Posebni predpisi o izkoriščanju gozdov in o gojitvi domačega oreha. Ljubljana 1938. Založila kr. banska uprava dravske banovine	236
Prostovoljna pogozdovalna služba v Ameriki	163

Društvene in osebne vesti.

† Gerlevec Katejan	139
Gozdarji na drž. strokovnem izpitu v Ljubljani	235
† Ing. Antonu Rudežu v spomin	184
Iz ljubljanske podružnice Jug. šumarskega udruženja v Ljubljani	114
Občni zbor Zveze absolventov mariborske gozdarske šole	45
Seja odbora za gozdarstvo Kmetijske zbornice	45
Ustanovitev banovinskega odbora za propagando gozdarstva v Ljubljani	90
Ustanovitev okrajnih odborov in obč. pododborov za propagando gozdarstva	43
Ustanovitev odbora za propagando gozdarstva	42

Tabele.

Dežji dnevi za pogozdovanje leta 1938.	180
Lesni izvoz Slovenije v druge banovine leta 1936.	231
Lesni izvoz Slovenije v inozemstvo leta 1936.	232

Pregled gozdne površine v okrajih dravske banovine	17
Pregled železniških in splavarskih tarif od postaje, oz. pristanišča Vuhred	16

Avtorji.

Božič	82	Sevnik	169, 181, 193
Bunc	187	Sotošek	3, 5, 8, 12, 13, 21,
Čokl	136, 204		25, 33, 41, 46, 55, 61,
Dopisniki	47, 61, 63, 68, 70, 85,		69, 79, 86, 92, 110, 115,
	90, 94, 109, 113, 116, 134,		134, 140, 158, 164, 165, 188,
	139, 142, 158, 166, 181, 184,		213
	190, 211, 214	Stare	141, 156, 164
Funkl	181	Šivic	1, 30, 41, 49, 73, 97,
Ġagern	148		107, 121, 145
Jošt	159	Strancar	102, 125
Karba	85, 109	Sušteršič	175, 213
Mušič	130	Urbas	87
Novak	62, 141, 164, 165, 178,	Uredništvo	18, 19, 20, 22, 42, 44,
	189, 213		47, 61, 64, 65, 67, 68,
Pavlin	153		70, 88, 89, 94, 111, 116,
Potočnik	45, 114, 139		134, 137, 142, 161, 162, 163,
Rustia	147	Vidic	166, 182, 183, 190, 212, 214
			184

Uvodna beseda

V dravski banovini je 47.13% produktivne površine pokrite z gozdovi. Vendar se gozdarstvu ne posveča ona pozornost, ki bi jo zaslužilo spričo velike gozdne površine. Temu je morda krivo dejstvo, da veliko gozdnih posestnikov ne oskrbuje svojih gozdov pravilno. Ako bi vsi, tudi mali gozdni posestniki, umno gojili in racionalno izkoriščali gozdove, bi jim mogli donášati trajno mnogo več lesa in lesa boljše kakovosti kakor pa dosedaj. Uspeh bi bil viden tudi v javnosti, kar bi pripomoglo do večjega upoštevanja gozdarstva.

Dočim si morejo posestniki večjih gozdov (državnih, zakladnih, razlaščenih in privatnih velegozdov) namestiti svoje strokovno izvežbano gozdarsko osebje, ki jim gozdove pravilno upravlja, so številni posestniki malih gozdov navezani sami nase in na svoje, včasih pomanjkljivo znanje. Po vsakoletnih službenih obhodih občeupravnega gozdarskega osebja je ugotovljeno, da je veliko gozdov brez uprave, da se z njimi negospodarsko ravna, da so brez primerne zaloge lesa, da so lepa debela, čeprav še nedozorela, izsekana, ničvredni podkapniki pa nepossekani, da so mladi nasadi igličastega drevja preraščeni z raznim grmovjem in gozdnim plevelom, da so mladi gozdovi nepretrebljeni, tako da od njih ni pričakovati lepih sestojev in dobičkanosnih ter kvalitetnih množin lesa.

Vsi ti nedostatki kažejo na to, da je treba poleg neprestane propagande gozdarstva tudi stalnega poučevanja posestnikov, posebno mlajše generacije.

Banovina je, uvidevši potrebo, omogočila poučna in nazorna predavanja, ki se prirejajo leto za letom po raznih krajih. Sleherni posestnik pa ne more posecati teh predavanj, ki se redkokrat ponovijo v istem kraju. Treba mu je nuditi strokovno pomoč tudi s poučnimi navodili in razlagami v obliki letakov ali člankov v publikacijah, ki so mu lahko dostopne, ali na katere je naročen.

Naši praktično izvežbani strokovnjaki bi morali izrabiti vsako priliko in poseči po vsakterem sredstvu, ki jim omogoča delovati za pospeševanje gozdarstva in za čim večji napredek vseh gozdnih posestnikov. Priznati se mora, da se je v tem pogledu že marsikaj storilo: nekateri strokovni in drugi listi so objavili že mnogo poučnih spisov iz gozdarske panoge. Napisanih je bilo tudi nekaj poučnih knjig in brošuric, ki so se po nizkih cenah, deloma brezplačno, razpečavale med gozdne posestnike.

Pogrešali pa smo doslej posebnega strokovnega glasila, ki bi redno prinašalo poučno berilo za gozdne posestnike, jih stalno seznanjalo s tekočimi, aktualnimi zadevami, cenami lesa na tržiščih, jim tolmačilo razne, za gozdno gospodarstvo važne predpise in odredbe, jih opozarjalo na napovedane poučne tečaje i. t. d. Vse te naloge si je nadel GOZDARSKI VESTNIK, ki je pričel izhajati v Mariboru. Ob rojstvu želim temu našemu strokovnemu glasilu, da bi doseglo svoj namen in našlo zadostno podporo pri sotrudnikih in naročnikih.

Ing. Anton Šivic.

Namen Gozdarskega vestnika

Potreba po gozdarski izobrazbi je postala že zelo nujna. Kakor v drugih gospodarskih panogah, tako tudi v gozdarstvu ne zadostuje več znanje, ki smo si ga sami izkustveno pridobili ali ki so nam ga posredovali naši očetje. Vsi, ki s svojim delom oblikujemo naše gozdove in vplivamo na njihov razvoj ali se posvečamo teoretično gozdarski stroki, moramo svoje strokovno znanje neprestano poglobljati in izpopolnjevati. Vendar pa v današnji dobi udeležitvi tega smotra ne zadoščajo več samo razgovori, predavanja, članki, raztreseni po raznih listih in časopisih, letaki, tečaji in šole: v polni meri marveč lahko ustreza tej potrebi le **strokovni časopis**, ki bo sproti krilično obravnaval vsa aktualna gozdarska vprašanja in zbiral ter objavljal vse potrebne empirične strokovne izsledke.

Slovenci doslej nismo imeli samostojnega gozdarskega glasila. Zato smo sklenili v prepričanju, da je domači mesečni strokovni list našemu gozdarstvu, naši lesni industriji in trgovini res nujno potreben, izdajati **Gozdarski vestnik**; z listom bomo poizkusili sistematično širiti strokovno izobrazbo med naše ljudstvo.

Gozdarski vestnik je izključno **strokovni list**; zato bo prinašal samo strokovne vesti in članke.

V listu bomo obravnavali vse gozdarske panoge, ki so važne za slovensko gozdno gospodarstvo. Priobčevali bomo članke in razprave, ki bodo tolmačili gojenje, varstvo in izkoriščanje gozdov, izmero lesa in zemljišč, urejanje gozdov, gozdne zgradbe, urejanje hudournikov, lesno industrijo in lesno trgovino. O lovstvu bomo pisali, kolikor je v zvezi z varstvom in gojenjem gozdov in kolikor splošno zanima gozdne posestnike. Med obvestili bomo prinašali zakonite predpise, odredbe, pravilnike, okrožnice, kratke vesti iz vseh panog gozdarstva, statistične podatke, poročila iz raznih krajev, osebne vesti, novosti iz strokovne knjizevnosti, trgovske navade, stanje lesnega trga, cene gozdnih pridelkov, borzna poročila in razne sodobne gozdarske zanimivosti. Na strokovna vprašanja bomo odgovarjali v Dopisni gozdarski posvetovalnici. Strokovne gozdarske besede in izraze pa bomo zbirali in tolmačili njihov pomen v Gradivu za slovenski gozdarski slovar. Vsebinsko lista bo ponazorjevalo čim več črtežev, načrtov in slik.

Snov, ki jo hoče obravnavati list, je zelo obširna. Začetki so skromni. Vendar je potreba po mesečniku za gozdarstvo, lesno industrijo in trgovino tako velika, da se nam ne zdi primerno še dalje

odlašati z njegovim izdajanjem. Končno in odločilno besedo glede vsebine lista pa bodo imeli njegovi čitatelji, naročniki in sotrudniki.

Gozdni posestniki varujejo in gojijo gozdove v splošno dobrobit in jih izkoriščajo v svoj prid. Prav gotovo si vsi žele imeti čim lepši gozd in istočasno dobivati iz njega čim več dohodkov. S čitanjem svojega strokovnega lista in s pisanjem vanj bodo lažje, pravilneje in donosneje gospodarili s svojim gozdom, kajti svoje lastne izkušnje bodo lahko dopolnjevali z izkušnjami drugih.

Gozdarski inženirji, gozdarski tehniki, gozdarji, logarji, čuvaji in lovci imajo strokovno izobrazbo, primerno svojemu delu. Gozdarski vestnik jim bo nadaljevalna dopisna šola, v kateri bo lahko gozdarsko osebje opisovalo svoja opazovanja in dela ter priobčevalo svoja strokovna mnenja.

Posestniki žag in lesni industrijalci bodo lahko v listu spoznavali in ocenjevali rabo in sposobnosti raznih strojev za predelavo lesa ter se seznanjali z načini mehanične in kemijske lesne predelave. Marsikatero misel in marsikateri podatek v listu bodo mogli koristno porabiti v prid žagi ali drugemu svojemu lesnemu podjetju.

Gozdni delavci, lesni delavci in splavarji bodo dosegli večje uspehe s povečanjem svoje izobrazbe. S čitanjem gozdarskega lista si bodo razširili znanje o raznih vrstah orodja in strojev, o njihovi rabi, načinu in uspešnosti dela ter še o marsičem; svoje praktične izkušnje pa bodo lahko po listu sporočali tudi drugim.

Lesni trgovci in gozdni posestniki bodo našli v listu razprave in poročila o lesnem trgu, ki zahteva vedno bolj pravilno izdelavo, predelavo in sortiranje lesa. V listu bodo podatki o prodajah, nabavah in cenah lesa v raznih krajih; v njem bo dobili sliko o ponudbah in povpraševanjih v lesni trgovini.

Vzgojitelji bodo ravno tako dobili v listu marsikaj, kar se bo dalo porabiti pri vzgajanju mladine. Učitelji namreč so v prvi vrsti poklicani, da vcepijo mladini ljubezen do gozdov in ji dajo ono temeljno znanje o gozdarstvu, ki ga mora vsakdo imeti. Pri svojem ljudskem izobraževalnem delu pa bodo lahko v izdatni meri in z uspehom porabljali gradivo, ki ga bodo dobili v listu.

Slovinci smo znani po svoji knjižni in revialni produktivnosti, ki nas stavi med prve narode na svetu, vendar pa kljub ogromnemu pomenu gozdarstva za naše narodno gospodarstvo in ljudsko blagostanje doslej še nismo imeli gozdarskega lista. **Gozdarski vestnik** naj izpolni to vrzel!

Uredništvo.

Razmišljanja o pogozdovanju

Ing. Stanko Sotošek (Maribor)

UVOD

Osnovni pojmi o gozdu. Glavni in najbolj viden znak gozda so drevesa. Drevesa so rastline, ki imajo korenine, deblo in veje. Pri pojmu drevo upoštevajo nekateri tudi višino dreves in smatrajo za drevesa liste drevesne rastline, ki zrastejo vsaj 5 m visoko. V naših gozdih zrastejo glavne vrste drevja 25 do 40 m visoko. Nekatere vrste dreves ne dosežajo te višine, nekatere pa zrastejo tudi višje.

Gozdu dajejo torej obliko drevesa. Vendar pa samo drevesa še ne pomenijo gozda. O gozdu moremo govoriti le tedaj, če raste na večji površini mnogo dreves. Toda tudi to še ni dovolj. Površina zemlje mora biti tako na gosto zaraščena, da drevesa medsebojno delujejo na svojo obliko in da toplota, vlaga, svetloba in veter na tej površini ne zavisijo samo od podnebja v okolici, ampak tudi od gozda. Drevesa torej ne rastejo neodvisno eno od drugega. Rast vsakega drevesa je v neki zvezi z rastjo drugih dreves in življenje posameznih dreves je zvezano z življenjem drugih dreves v gozdu (slika 1).

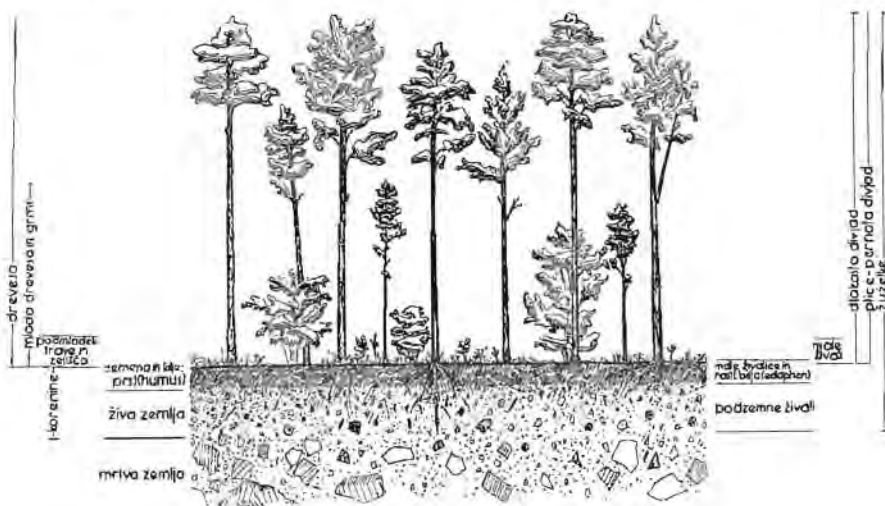
Slika 1. Oblika gozdnih dreves: 1. izven gozda, 2. ob robu gozda, 3. v sklepu gozda (izv.)

V gozdu pa niso samo drevesa. Drevje je samo zgornja najbolj vidna plast gozda. Pod visokim drevjem raste nizko mlado drevje in grmovje. Pod grmovjem pa podmladek in razno nizko rastlinje. Na tleh leži listje, odpadle iglice, suha trava, semena in razni odpadki vseh naštetih zgornjih plasti. Pod to talno odejo je prst, ki se neprestano obnavlja, pod prstjo ali humusom je živa zemlja. V prsti in v živi zemlji so korenine rastlinskih zgornjih plasti. Pod živo zemljo je mrtva zemlja, kamenje, pesek ali skala, v katere korenine ne segajo.

V gozdu živijo razen rastlin še razne gozdne živali, n. pr. ptice, pernata in dlakasta divjad, žuželke, pajkovci, plazilci i. dr. Najbolj

živalno in pestro pa je gozdno živalstvo v listju in v prsti, kjer živijo milijoni in milijarde raznih glivic in drugih malih živalic pa tudi enostavnih rastlinskih bitij, ki razkrajajo listje in druge odpadke na tleh ter izpreminjajo organske snovi v anorganske. Vse to številno malo živalstvo in rastlinstvo v prsti imenujemo s tujo besedo „edaphon“. Vsaka vrsta rastlin in živali v gozdu pa je vezana na neko določeno plast, določeno vrsto in določeno starost gozda.

Gozd je torej združba določenih vrst rastlin in živali (slika 2). Življenje vsakega člana združbe je v zvezi z življenjem drugih členov. Vsak člen gozda je neobhodno potreben del te združbe; vsak člen se poteguje in bori v prvi vrsti za hrano in za svoje polomstvo. V tem boju za obstanek se vrši med drevjem in drugim rastlinstvom boj za hrano iz zemlje in za sončno svetlobo, med živalmi pa boj za živalsko in rastlinsko hrano. Toda istočasno si vsi členi s svojim obstankom tudi pomagajo in omogočajo življenje drug drugemu. **Skupni medsebojni boj za obstanek z istočasnimi medsebojnimi podpiranjem sta gonilni sili življenja gozdov.** Te in še druge naravne sile dajejo končno obliko gozdu, ki je posledica ravnotežja in delovanja teh naravnih sil.

Slika 2. Prerez gozda (izv.)

Naloga gozdnih posestnikov in gozdarskega osebja pa je, izkoriščati gozd tako, da se ne pokvari ravnotežje teh naravnih sil v njihovo škodo in v škodo okolice. **Z vedno večjim razvojem gospodarstva posegajo ljudje vedno bolj v ravnotežje življenjskih sil gozda. Radi tega se čuti zmerom bolj potreba po gozdarski izobrazbi vseh tistih, ki živijo od gozda, in vseh tistih, ki odločajo o stanju gozdov.**

Gozdno območje. Gozd je po življenjski moči najmočnejša združba živih bitij na kopnem. Samo ljudje so še močnejši. Zato se je gozd razširil povsod, kjer ga niso ovirali zemljišče, podnebje ali

ljudje. Površino zemlje, na kateri morejo uspevati gozdovi ali katero pokrivajo gozdovi, imenujemo gozdno območje.

Gozdovi potrebujejo za svoj obstoj in za svojo rast primerna tla ter določeno množino toplote in vlage. V krajih, kjer ni zadosti toplote, so drevesa bolj mala, redka in bolj grmasta vkljub temu, da so tla še primerna in da je v zraku in v zemlji dovolj vlage. To lahko opazimo v Sloveniji na visokih gorah, zlasti v Alpah. Nad višinsko gozdno mejo se začnejo širiti travnate planine; nad temi so gole skale in sem ter tja v velikih višinah tudi večni led in sneg. V krajih, kjer primanjkuje vlage, je slika precej podobna, čeprav je dovolj toplote in primerne zemljišča. Drevesa postajajo vedno bolj redka, nizka in grmasta in pokrajina prehaja v travnato pusto, kakor to vidimo vzhodno od Prekmurja v Panonski nižini. Če pa zmanjka še več vlage, preide pusta ali stepa v peščeno, kamnito ali skalnato puščavo. Tudi v krajih, kjer niso primerna tla, ne more biti gozda, čeprav je zadosti vlage in zadosti toplote, n. pr. na strmih stenah, na vodah, na močvirjih in podobnem. Gozd tudi ne uspeva na obdelani ali drugače rabljeni zemlji, n. pr. na cestah in potih, na zgradbah, na poljedelskem zemljišču, v vinogradih, v sadovnjakih, na pašnikih itd.

Iz tega kratkega pregleda razširjenosti gozdov vidimo, da je v Sloveniji prav malo takih površin zemlje, kjer ne more gozd uspevati radi pomanjkanja toplote, in da skoraj ni takih krajev, kjer bi primanjkovalo vlage. Tudi ni mnogo takih krajev, v katerih bi bilo zemljišče samo od sebe neprimerno. **Vse slovensko ozemlje leži v območju gozdov.** Razširjenost gozda je večinoma omejena po delovanju ljudi, ki so polovico zemlje obdelali tako, da morejo pridobivati pridelke iz drugih panog izkoriščanja zemlje. Precej površine zavzemajo tudi mesta, trgi, vasi in naselja ter razne prometne in druge naprave.

Gozdna podnebna območja. Vsakemu je znano, da rastejo v naših gozdih različne vrste drevja in da uspevajo neke vrste drevja v enih krajih boljše kot v drugih. Vzrok tega je v tem, da rabi vsaka vrsta drevja za svojo rast neko določeno vrsto tal, določeno množino zračne in talne vlage ter zračne in talne toplote. Toplota in vlaga zavisita največ od podnebja. Zato rastejo v različnem podnebju različne vrste drevja in radi neenakih tal raste v istem podnebju več vrst drevja. Slovenske gozdove moremo razdeliti (po Mayrju) po glavnih vrstah drevja na posamezna gozdna podnebna območja:

1. **lovorjevo območje (lauretum)** obsega najtoplejše pokrajine od obal Jadranskega morja pa do približno 300 m nadmorske višine. V lovorjevem območju rastejo lovorji, oljke, adraši, zelenike, ciprese, pinije, primorski bori, beli bori in razna druga južna drevesa.

2. **kostanjevo območje (castanetum)** zavzema kraje s toplim poletjem in z blago zimo: Primorje od 300 do 500 m nadmorske višine; Belo krajino, spodnje Posavje, srednjo in spodnjo dolino Krke, Dobravo, Plujsko polje, Dravsko polje, Slovenske gorice, Mursko polje ter nekatera prisojna pobočja, vse do 300 ali 400 m nadmorske višine. Do severne in višinske meje tega območja se raztezajo med drugimi

gospodarskimi panogami vinogradi in sadovnjaki. V kostanjevem območju rastejo kostanji, dobi, gradeni, ceri, puhasti hrasti, jeseni, bresli, gabri, črni bori, rdeči bori, gabrovci in razno drugo drevje in grmovje.

3. **bukovo območje (fagetum)** je zelo obsežno. Semkaj spadajo vsi kraji, ki ležijo višje od kostanjevega območja in sicer na prisojnih legah do 800 ali 1000 m višine, na osojnih legah pa do 400 ali 600 m višine. V bukovem območju uspevajo bukve, dobi, gradeni, javori, bresli, breze, gabri, vrbe, jelše, jeseni, lipe, rdeči bori, črni bori, smreke, jelke in macesni.

4. **smrekovo območje (picetum)** se razprostira nad bukvim območjem, na prisojnih legah od 800 ali 1000 do 1600 ali 1800 m višine, na osojnih legah pa od 400 ali 600 do 1300 ali 1500 m visoko, t. j. do višinske gozdne meje. V smrekovem območju rastejo smreke, jelke, topoli, rdeči bori, macesni, jerebike, jelše, breze, vrbe, cemprini, ruševje in drugo.

5. **planinsko območje (alpinetum)** je v krajih nad višinsko gozdno mejo. V tem območju ni več pravega gozda, ker mu primanjkuje toplote. Sem in tja rastejo grmasta drevesa, v višjih legah so travnate planine in nad njimi gole skale ter led in sneg.

Podnebna gozdna območja pa niso med seboj ostro ločena in omejena, temveč **prehajajo eno v drugo**. Tudi niso redki otoki enega območja v drugem območju: Ljubljanska kollina n. pr. ima višinsko lego kostanjevega območja, vendar je podnebje že toliko hladno, da uspevajo le gozdovi bukovega in deloma tudi smrekovega območja. Okolica Maribora pa ima nasprotno že deloma višinsko lego bukovega območja, vendar spadajo njeni gozdovi v kostanjevo območje, ker severni vetrovi nimajo semkaj pravega dostopa in je okolica izpostavljena južnim vetrovom.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Lega hlodov v jarmeniku

Ing. Stanko Sotošek (Maribor)

Žagarji, žagarski poslovodje in posestniki žag dosežajo uspehe s predelavo lesa na žagah, če uredijo in izvršijo vsa dela na najprikladnejši način in v najprimernejšem času. Če naredijo napako, če jim kakšna važnejša stvar ni znana ali če niso pazljivi od dovoza hlodov do odpreme žaganega lesa, se prav lahko zgodi, da imajo pri predelavi izgubo, pri tem pa se pogosto ne zavedajo, kje tičijo vzroki za njo. Zelo često se dogaja, da dosežajo s predelavo manjše uspehe, kot je v danih razmerah dosegljivo.

Na uspeh predelave lesa na žagah vplivajo: vrsta, debelina, dolžina in kakovost hlodov, hlodišče, skladanje hlodov, odbiranje hlodov, izbiranje hlodov, čas od sečnje do žaganja, lega hlodov v jarmeniku, način žaganja, razvrstitev žag, jarmeniki, čelilniki, robilniki, delovanje strojev in strežba strojem, ureditev žagalnice, odbiranje žaganega lesa, skladišče žaganega lesa, odprava žaganega lesa, čas od

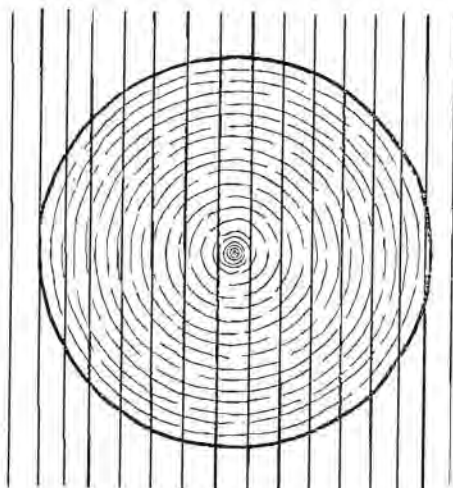
žaganja do odpreme žaganega lesa, vrsta, debelina, širina, dolžina in kakovost žaganega lesa, ureditev dela, spretnost delavcev, znanje delavcev itd.

Radi neprimernih strojev, neprikladne ureditve dela ali radi nepravilnega izvrševanja nekaterih del dobijo pogosto žage manj žaganega lesa in slabše žagan les, kot bi to bilo mogoče. Iz istih vzrokov se na nekaterih žagah pokvarijo stroji. Na ta in podoben način grede mnoge vrednosti v izgubo, ki bi bile drugače dosegljive, se pa tako ne dajo več pridobiti nazaj.

Potrebno bi bilo obravnavati vse vzroke, ki smo jih našli, in še mnogo drugega. Začnimo z najlažjim in najenostavnejšim ter si poizkusimo za sedaj ogledati samo lego hlodov v jarmeniku, ker je to za začetek še najlažje. Hlod more namreč biti obrnjen v različne lege, toda samo ena lega je v vsakem primeru pravilna.

Pri določanju lege hlodov moramo najprej vedeti, na kakšen način bomo hlod razžagali. Na naših žagah žagamo hlode večinoma na dva načina: z enkratnim žaganjem in z dvakratnim žaganjem.

Enkratno žaganje. Pri enkratnem žaganju gre hlod skozi jarem v eni legi, in sicer pri polnem jarmeniku samo enkrat. S tem žaganjem se dobijo neobrobljene deske in krajniki (slika 1.).

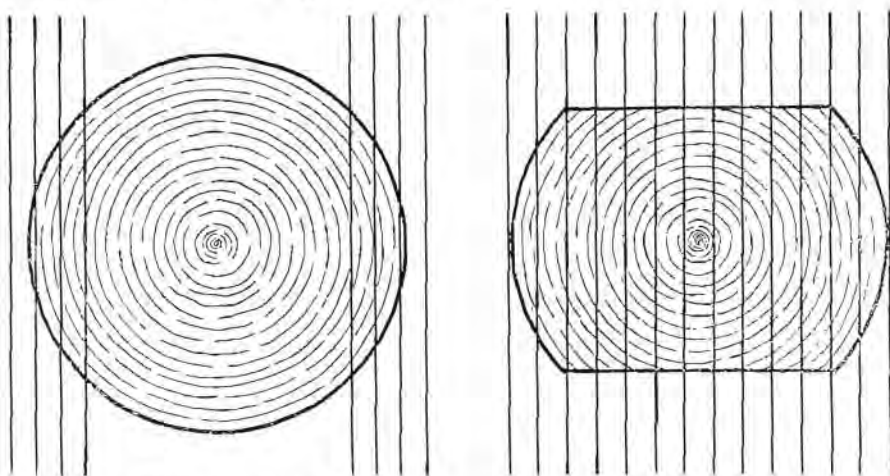

Slika 1. Lega hlodov brez napak pri enkratnem žaganju (izv.)

Dvakratno žaganje imenujejo skoraj povsod prizmiranje. Pri dvakratnem žaganju gre hlod skozi jarem v dveh legah, in sicer skozi jarem polnega jarmenika samo dvakrat (slika 2.). Žaganje v prvi legi imenujemo pravo žaganje ali tudi robljenje prizme. Žaganju v drugi legi pravimo drugo žaganje ali tudi žaganje prizme. Hlod je pri drugem žaganju obrnjen za četrť kroga, t. j. za 90°. Pri prvem žaganju dobimo prizmo, neobrobljene deske in krajnike. Pri drugem žaganju razžagamo prizmo in dobimo obrobljene deske, nekaj neobrobljenih desk in krajnike.

Lega hľadov more biti zelo različna in zavisi poleg načina žaganja še od lastnosti hľadov. Hlodi, določeni za žaganje, morejo biti enako debeli in enako dolgi ter imajo lahko skoraj enako kubaturo, vendar nimajo enake kakovosti: eni imajo več, drugi pa manj napak in tudi napake niso enake in niso na istih delih hloda. Zato je potrebno pri vsakem načinu žaganja oceniti tudi vse lastnosti lesa in na podlagi pravilne cenitve položiti in privezati na voz vsak hloed v najprimernejši legi. Samo od sebe je razumljivo, da mora biti os hloda v isti smeri, v kateri so žage.

Hlodi brez napak so popolnoma okrogli, polni, ravni, gladki in zdravi. Takih hľadov je zelo malo in le redkokdaj pridejo na žago. Na voz jih moremo položiti obrnjene v katerokoli lego, kajti pri vsaki legi dobimo najboljše blago in največ blaga, ki se da dobiti iz hľadov na dotični žagi (sliki 1. in 2.).

prvo žaganje

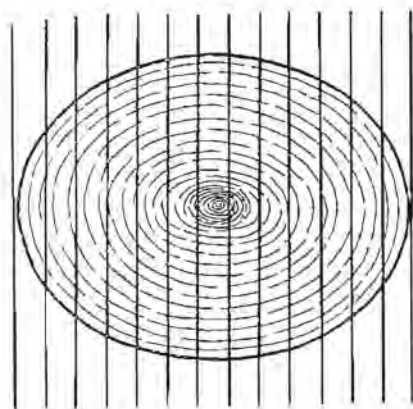
drugo žaganje

Slika 2. Lega hľadov brez napak pri dvakratnem žaganju (izv.)

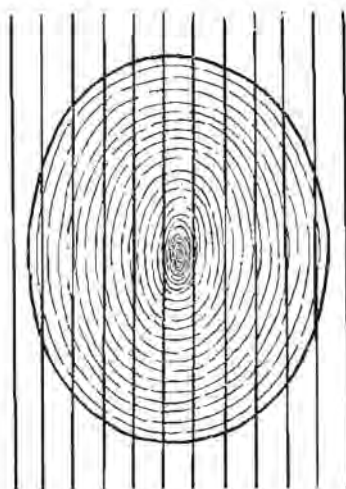
Pakrožni hloed so že bolj česti. Branike teh hľadov so na obeh straneh širje, da drugih dveh straneh pa ožje. Če ti hloed nimajo nobenih drugih napak, bomo hloed pri enkratnem žaganju obrnili s čelom pokonci, pri prvem žaganju dvakratnega žaganja pa jih žagali z ležečim čelom (sl. 3. in 4.), kar je za smrekove, jelkove in borove hloed skoraj vedno najbolj pravilno. Na ta način bomo dobili manj desk in manj široke deske. Ker bomo dobili manj desk, bo šlo manj lesa v žagovino in kubatura žaganega lesa bo večja. Širje deske imajo višjo ceno in nadaljnje delo je cenejše, ker pride v delo manj kosov z večjo kubaturo. Dobro je tudi to, da imajo vse deske po vsej širini in dolžini približno enako široke branike in s tem po celem enako kakovost lesa, kajti take deske manj pokajo. Z nepravilno lego bi dobili sicer več desk, toda kubatura teh desk bi bila manjša, ker bi šlo več lesa v žagovino. Razen tega je vrednost ožjih desk manjša od vrednosti širjih desk; pa tudi sušenje bi bilo težje, ker bi

imele deske na enem delu ozke branike, na drugem pa široke ter bi med obema deloma deske pokale. Tudi s tem bi se vrednost žaganega lesa zmanjšala radi številnejših in bolj dolgih razpok. (Pač pa

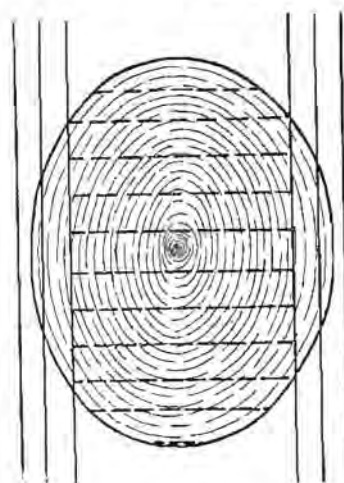

neppravilno

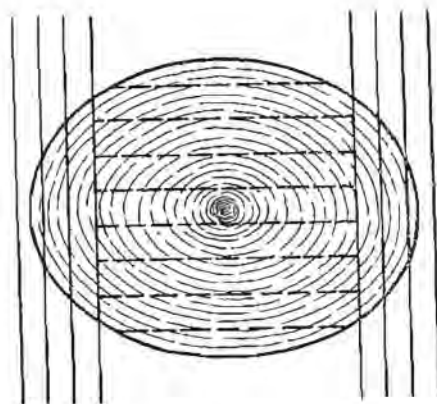

pravilno

Slika 3. Lega pakrožnih hlodov pri enkratnem žaganju (izv.)

neppravilno

pravilno

Slika 4. Lega pakrožnih hlodov pri dvakratnem žaganju (izv.)

se žagarju izplača pakrožne hlode polagati v legi, ki je opisana za nepravilno, če je njegovo delo plačano po kosih ali če se žagan les prodaja po kosih.)

(Nadaljevanje prihodnjič.)

*) V slikah 4., 6., 8., 10., 12. in 14. so zarisane žage za prvo žaganje s celimi črtami, žage za drugo žaganje pa črtkasto.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

1. Slovenske gozdarske knjige

Ljudje me večkrat izprašujejo za slovenske gozdarske knjige. Prosim, da mi sporočite, katere knjige bi mogel nasvetovati in priporočati.

J. K., St. Vid nad Ljubljano.

2. Mala smrekova grizlica (*Nematus abietinus* Chr.)

V gozdu imam nekaj hektarjev lepega smrekovja. Več kot trideset let so smreke lepo rastle, da jih je bilo veselje gledati. Sedaj pa že nekaj let zaostajajo in imajo vsako leto manjše prirastke v vrhu. Zadnje leto so smrekam vrhovi porjaveli, kot da bi jih osmodila slana. Našel sem neke čudne gosenice. Prepričan sem, da so te gosenice objedle iglice v vrhah. Vrhovi so tako slabi, da se resno bojim za svoje smreke. Rad bi vedel, kako naj rešim smreke.

A. M., Dobrovnik, Prekmurje.

3. Rastišče za kanadske topole (*Populus canadensis*)

Zvedel sem, da pogozdujejo mokra zemljišča v Banatu in v Prekmurju s topoli posebne vrste. Pravijo, da rastejo ti topoli zelo hitro, da so v peldesetih letih debeli čez 1 m, precej visoki in da ima njihov les lepo ceno. Na svojem posestvu imam ob položku moker travnik, od katerega nimam nobene prave koristi. Pišite, prosim, kje se dobijo ti topoli in kako jih naj sadim.

F. P., Ošelj na Pohorju.

ODGOVORI

1. Slovenske gozdarske knjige

Praktično gozdarstvo obravnavajo:

1. Ivan Salzer: Kratek popis smrekovega lubadarja, Ljubljana 1876. (razprodano, mogoče se dobi v starinarnah).

2. Avgust Guzelj: Navod za oskrbovanje malih gozdnih posestev na Kranjskem in Primorskem, Ljubljana 1903. Založilo Gozdarsko društvo za Kranjsko in Primorsko (razprodano, mogoče se dobi v starinarnah).

3. Ing. Anton Sivic: Poljudna navodila za merjenje lesa, II. izdaja, Ljubljana 1922. Izdala in založila Kmetijska družba v Ljubljani. Cena din 12.—.

4. Ing. Anton Sivic: Pomen kmečkih gozdov, Ljubljana 1923. Izdala in založila Kmetijska družba v Ljubljani. Cena din 2.—.

5. Gozdarstvo v Sloveniji, Ljubljana 1923. Uredil ing. Anton Sivic. Izdala ljubljanska podružnica Jug. šumarskega udruženja.

6. Obče in splošne uzance ljubljanske borze za blago in vrednote za trgovino z lesom, Ljubljana 1925., ponatisk iz 37. kosa Uradnega lista ljubljanske in mariborske oblasti z dne 21. aprila 1925., št. 125.—126. Založila Yougoslave express reclame company, Ljubljana.

7. Ing. Anton Sivic: Gozdarstvo v Ljubljanski oblasti leta 1926. in 1927., Ljubljana 1928. Cena din 30.—.

8. Mirko Logar: Kubična računica za okrogel les, Ljubljana 1928. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

9. Mirko Logar: Kubična računica za rezan in tesan les, Ljubljana 1929. Založila Jugoslovanska knjigarna.

10. Lesni trgovec (praktična navodila za lesno trgovino), Ljubljana 1929. Samozaložba. Tisk Učiteljske tiskarne.

11. Ing. Viktor Novak: O urejanju gospodarstva z gozdi, Ljubljana 1933. Založil gozdarski odsek kr. banske uprave v Ljubljani. Cena din 30.—.

12. Ing. Jože Miklavžič: Kmetško gozdarstvo, Ljubljana 1933. Izdala ljublj. podružnica Jug. šumarskega udruženja. Cena din 8.—.

13. Ing. Mirko Šušteršič: Naš gozd, Celje 1935. Izdala Družba sv. Mohorja v Celju. Cena din 52.—.

14. Ing. Viktor Novak: Pratika za gozdne posestnike, Ljubljana 1936. Izdala Kmetijska družba v Ljubljani. Cena din 6.—.

15. Dečji dan za pogozdovanje, Ljubljana 1936. Založila kr. banska uprava v Ljubljani. Cena din 2.—.

16. Ing. Franjo Sevnik: Oglarstvo v Sloveniji, Zagreb 1936. Ponatisk iz Šumarskega lista, 1936.

17. Za naš les, vodič in katalog za jesenski ljubljanski velesejem 1936. Založil Ljubljanski velesejem.

18. Ing. Anton Sivic in Franc Žnidaršič: Lovski zakon, zbirka lovskih predpisov z razlago, Ljubljana 1936. Samozaložba, cena din 68.—.

Knjige in knjižice lahko naročite pri okrajnih gozdarskih referentih in v knjigarnah. Mnogo poučnega in koristnega za gozdarstvo lahko dobite v nekaterih kosih Uradnega in Službenega lista, v gospodarskih listih, v kmetijskih knjigah in listih, v lovskih knjigah in listih, v raznih koledarjih in v prirodopisnih knjigah. Mnogo praktičnega, priročnega in za prakso vsak dan potrebnega nudi Šumarsko lovački kalendar, ki ga vsako leto izdaja prof. dr. Nenadić, Zagreb, Vukolinovićevega 2, za cenó din 25.—.

Stanko Sotošek.

2. Mala smrekova grizlica (*Nematus abietinus*, Chr.)

Vaš smrekov gozd ni odgojen na pravem rastišču, ker so smreke v pretoplem podnebjju in rastejo v preveč suhem zraku ter verjetno tudi

na preveč suhih tleh. Ko so bile smreke še mlade, so lepo rastle in se hitro razvijale. Ko pa so postale večje, jim je začelo primanjkovati lalne in zračne vlage. Zaradi tega so v najlepši dobi začele zaostajati v rasti; njihova odpornost se je zmanjšala. Na oslabiljenih smrekah so se razmnožile male smrekove grizlice (nekateri jim pravijo tudi smrekove ose). Te grizlice rojijo v aprilu in v začetku maja. Potem ležejo samice jajčeca na smrekove iglice, najraje v vrhove najvišjih smrek. Iz jajčec se izležejo pagosenice, ki so zelo podobne gosenicam metuljev. Dober mesec objedajo pagosenice smrekove iglice, potem se spustijo na tla ter se zabubijo nekaj centimetrov globoko v zemlji, zapredene v trden zapredek. Spomladi izleti nov, še številnejši rod tega mrčesa.

Smreke rešiti je zelo težko, ker ne rastejo na pravem rastišču. Ta mrčes se zaredi predvsem v takih smrekovih gozdovih. Uspešno sredstvo za obrambo smrekovja v pretoplem podnebju pred malimi smrekovimi grizlicami mi ni znano in ga verjetno tudi ni. Ministrstvo za gozdove in rudnike je leta 1936. po navodilih Entomološkega zavoda iz Zagreba napravilo poizkuse za zaliranje tega mrčesa. V Dobravi pri Brežicah so oprášili mrčes na smrekah s strupenim prahom. Delali so z ročnimi, motornimi in aeroplanskimi prašilniki.

Mogoče bo nekoliko pomagalo, če boste varovali škorce in grivarje, seveda, če je to pri vas mogoče. Najboljše bi pa bilo zaradi neprikladnega rastišča zamenjati na primeren način in v primernem času smrekov gozd z gozdom iz drugih rastišču prikladnejših vrst drevja (brasti, rdeči bori, kostanji, bresti). Stanko Sotošek.

3. Rastišče za kanadske topole

Topol, za katerega vprašate, je kanadski topol (*Populus canadensis* Mön). Vendar travnik na Vašem posestvu ni pripraven za te topole. Mislím, da je Vaš travnik na višini 600—800 m. Na travniku je prav gotovo večkrat slana in tla so verjetno težka. Kanadski topoli pa uspevajo v bolj toplem podnebju s kratko zimo, tla pa rabijo rahla, precej rodovitna, sveža in mokra, a vendar še dovolj zračna.

Donosnost travnika morete povečati, če ga n. pr. pogozdite s črnimi jelšami. Nabavite si mlada drevesca in sadike ter jih posadite na vlažnih tleh v jamice, na mokrih tleh pa na kupčke.

Stanko Sotošek.

**Podprimo ureditev potokov in rek
z gojenjem in varstvom gozdov!**

Propadu gozdov sledi propad narodov!

Sodobna vprašanja

KONKURENCA SPLAVOV IN ŽELEZNICE ZA PREVOZ LESA

V Dravski in deloma v Savinjski dolini so bili splavi vedno močan tekmeec železnici. Ta konkurenca je imela zelo krepak odraz v zadnji dobi nizkih cen na lesnem trgu od leta 1930. do 1936. V teh letih je bilo mnogo prodajnih ponudb in razmeroma malo povpraševanja po lesu. Ker ima les v primeri s prevoznimi stroški zelo nizko ceno, so skoraj vsi lesni trgovci poizkušali nabavljati les po cenejši vodni poti. Opaziti je bilo, da so uporabljali to ceneno prevozno pot tudi lesni trgovci, ki so bili precej daleč od splavnih potokov in rek ter so na velike razdalje prevažali les iz skladišč in v skladišča.

V teh časih se železnica ni poizkušala prilagoditi novim tržnim cenam z znižanjem prevozne tarife. Stroški prevoza blaga po železnici niso bili več v skladu z vrednostjo blaga. Dogajale so se nenavadne stvari: stroški za prevoz gradbenega lesa v nekatere južne kraje v naši državi so bili večji od tržne vrednosti istega lesa. V teh letih se je splavarstvo precej razmahnilo. Tedaj je generalna direkcija železnic pod pritiskom splavarske konkurence začela iskati rešitve vprašanja, ki je za njo postajalo vedno bolj pereče. Spomladi leta 1936. je dala določene popuste za železniški prevoz blaga. Toda praksa je v kratkem času pokazala, da se vprašanje ne da rešiti s temi popusti in prišlo je do ponovnih izprememb. Končno je ostalo pri dajanju posebnih nagrad ali refakcije (Aneks. poz. 20.) za prevoz blaga od postaj pri splavarskih pristaniščih do postaj s splavarskimi pristanišči. Generalna direkcija železnic je s to refakcijo nameravala znatno povečati tovorni promet na progah, ki so bile najbolj prizadete po splavarski konkurenci.

Tovorni promet se je na postajah s temi ugodnostmi dejansko povečal. Na videz se je zdelo, da je vprašanje uspešno in v celoti rešeno. Toda ob natančnejšem motrenju novega položaja se je pokazalo, da s tem ni bila najdena zadovoljiva rešitev niti za železnico in niti za gospodarstvenike.

Hitro se je povečal promet le na postajah s prevozninskimi popusti, toda na škodo okolišnih postaj brez popustnih pravic, kar je imelo za posledico živahno prevažanje lesa na vozovih in tovornih avtomobilih do železniških postaj s prevozninskimi popusti. Poučen primer je postaja Dravograd-Meža. Na to postajo so vozili les iz krajev oddaljenih tudi 30 in še več kilometrov. Od te postaje so pošiljali les naprej po železnici in za železniški prevoz plačali znižano prevoznino. Na postajo so dovažali les večinoma po kolovozih in cestah, vzporednih z železniško progo. Na cestah so bile cele kolone, ki so vozile blago proti Dravogradu, železnica pa je na tem delu prevažala prazne vagoni. Ves promet tuzemskih pošiljatev, ki je bil do tedaj razdeljen na okolišne železniške postaje Prevalje, Sv. Jerdert, Slovenjgradec, Dovže itd., se je osredotočil na postaji Dravograd-Meža, ki leži ob Dravi in ima ugodnostno prevozniško tarifo za les. Promet na tej postaji je bil pretirano velik, na okolišnih po-

stajah pa je radi tega prenehal skoraj ves promet tuzemskih pošiljatev.

Isto se je dogajalo na sprejemnih postajah, n. pr. v Bački. Tamkaj so trgovci naročali vagona do najbližje postaje, ki je bila deležna popusta, in so s teh postaj odvažali les na vozovih.

Že iz tega kratkega pregleda se vidi, da ni bil dosežen glavni namen prevozninskih popustov. Splavarstvo ni bilo prehudo prizadeto, ugotovljeno je celo, da je bilo na splavih v letih 1936. in 1937. odposlanega toliko blaga, kot da ni bilo nobene ugodnosti za prevoz na železnicah. Vzroka temu dejstvu je iskali v tem, da so imeli od popustov največ koristi listi gospodarstveniki, ki so daleč od splavarske poti. Razen tega je treba upoštevati, da ni železniška mreža nikjer tako razvita, da bi bil povsod približno enak dovoz do najbližje železniške postaje ali do najbližjega splavarskega pristana. Končno je tudi precej takih krajev, ki imajo ob splavarski poti tako ugodno lego, da je odprava lesa po splavih vedno cenejša kot po železnici, tako da jim ne morejo škodovati nobeni še tako veliki železniški popusti.

Generalna direkcija državnih železnic je z 31. decembrom 1937. ukinila vse popuste, ki jih je nudila radi splavarske konkurence vse od spomladi leta 1936. Popusti niso bili ukinjeni zaradi bližajoče se zime in samo zaradi tega, ker se pozimi ne da splaviti, temveč verjetno zato, ker ni bila s popustnimi prevozninami dosežena rešitev, ki bi bila v enaki meri koristna za železnico in za lesno gospodarstvo.

V tem kratkem orisu smo premetrili samo najvažnejše. Pri podeljevanju ugodnosti pa, ki so omejene samo na določene kraje, imajo velik pomen še razne druge okolnosti in zdi se nam, da bo zelo težko najti primerno rešitev s krajevno omejenimi prevozninskimi popusti, kajti železnica pri tem ne more računati po dosedanjih izkušnjah, da bo v večji meri omejila prevoz lesa na splavih. Najboljše in najkoristnejše za železnico in za lesno gospodarstvo bo, če železnica zniža sedanjo prevoznino za vse kraje; le na ta način bo mogla poživiti prevoz lesa tudi na železnicah.

Vidi.

PREGLED železniških in splavarskih tarif*) postaje, oziroma pristanišča **Vu- hred** na progi Maribor—Prevalje.

Relacija	km	norm. tar.	po aneksu 20	nameravana poviš. tarif.	splav. tarifa
prevoz za 10 ton v dinarjih					
Varaždin	136	1140	630	1425	700
Osijek	363	2140	1420	2675	1180
Nova Palanka	445	2460	1570	3075	1300
Novi Sad	476	2580	1620	3110	1460
Sombor	430	2380	1560	2975	1420
Beograd	552	2850	1740	3560	1600
Petrovgrad	588	2950	1830	3690	1500
Vršac	656	3180	1910	3975	1900

*) Zaradi boljšega razumevanja prilagamo pregled, ki ga je poslal g. ing. Fran Pahernik. — Uredništvo.

Statistika

Gozdna površina in stanje gozdov v Dravski banovini

Približno sliko važnosti gozdarstva moremo dobiti, če se zavemo, kako velika površina zemlje je pokrita z gozdovi.

Po podatkih Letnega poročila o

gozdarstvu in lovu za leto 1936, ki ga je uredil ing. Sivic in izdal gozdarski odsek banovinske uprave v Ljubljani, dobimo sledečo sliko o površini gozdov v Dravski banovini:

Okraj	površina				odstotek gozdne površine napr. prod površini
	vsa	produktivna	neproduktivna	gozdna	
	ha				
Brežice	47.113	44.881	2.232	20.236	45.08
Celje	65.030	63.007	1.993	29.343	46.57
Črnomelj	58.593	56.589	2.004	16.116	28.47
Dolnja Lendava	33.369	31.172	2.197	6.359	20.35
Dravograd	69.939	68.429	1.510	43.174	63.09
Gornji grad	52.793	46.876	5.917	28.547	60.89
Kamnik	58.238	54.763	3.475	28.829	52.64
Kočevje	106.468	104.630	1.838	50.309	47.00
Kranj	59.985	55.255	4.730	33.900	60.89
Krško	74.535	71.893	2.642	37.782	52.55
Laško	30.765	29.906	859	16.324	54.53
Litija	71.499	69.478	2.021	37.647	53.00
Ljubljana	92.061	92.052	4.008	41.489	45.07
Ljutomer	42.221	40.252	1.969	12.669	31.47
Logatec	60.607	59.251	1.356	24.000	40.50
Maribor, desni breg	65.281	63.694	1.587	34.711	54.00
Maribor, levi breg	59.501	58.194	1.307	18.183	31.00
Murska Sobota	59.627	56.900	2.727	16.547	29.12
Novo mesto	92.732	90.017	2.715	44.673	49.62
Ptuj	82.812	78.578	4.284	21.986	28.00
Radovljica	101.862	85.853	16.009	50.200	58.47
Slovenj Gradec	48.340	47.304	1.036	27.422	57.34
Slovenske Konjice	32.143	31.333	810	18.080	57.70
Skofja Loka	50.951	49.676	1.276	26.909	54.15
Smarje pri Jelšah	54.046	52.645	1.401	22.912	43.52
Dravska banovina	1.574.530	1.502.628	71.902	708.329	47.13

Iz te pregledne tabele si lahko sestavimo vrstni red okrajev po gozdni površini in po gozdnosti:

po gozdni površini:	
1. Kočevje	50.309 ha
2. Radovljica	50.200 ha
3. Novo mesto	44.673 ha
4. Dravograd	43.174 ha
5. Ljubljana	41.489 ha
6. Krško	37.782 ha
7. Litija	37.647 ha
8. Maribor, desni breg	34.711 ha
9. Kranj	33.900 ha
10. Celje	29.343 ha
11. Kamnik	28.829 ha
12. Gornji grad	28.547 ha
13. Slovenj Gradec	27.422 ha
14. Skofja Loka	26.900 ha
15. Logatec	24.000 ha
16. Smarje pri Jelšah	22.912 ha
17. Ptuj	21.986 ha
18. Brežice	20.236 ha
19. Maribor, levi breg	18.183 ha
20. Slovenske Konjice	18.080 ha
21. Murska Sobota	16.547 ha
22. Laško	16.324 ha
23. Črnomelj	16.116 ha
24. Ljutomer	12.669 ha
25. Dolnja Lendava	6.350 ha

po gozdnatosti:

1. Prevalje	63.69	o/a
2. Gornji grad	60.89	o/a
3. Kranj	60.80	o/a
4. Radovljica	58.47	o/a
5. Slovenske Konjice	57.70	o/a
6. Slovenj Gradec	57.54	o/a
7. Laško	54.58	o/a
8. Škofja Loka	54.15	o/a
9. Maribor, desni breg	54.00	o/a
10. Liliija	53.00	o/a
11. Kamnik	52.64	o/a
12. Krško	52.55	o/a
13. Novo mesto	49.62	o/a
14. Kočevje	47.00	o/a
15. Celje	46.57	o/a
16. Brežice	45.08	o/a
17. Ljubljana	45.07	o/a
18. Šmarje pri Jelšah	43.52	o/a
19. Logatec	40.50	o/a
20. Ljulomer	31.47	o/a
21. Maribor, levi breg	31.00	o/a
22. Murska Sobota	29.12	o/a
23. Crnomelj	28.47	o/a
24. Ptuj	28.00	o/a
25. Dolnja Lendava	20.35	o/a

Ti podatki so res dragoceni za presojo važnosti gozdarstva za naše gospodarstvo.

Vendar ne morejo nuditi niti približne slike o stanju teh gozdov. Pravo sliko stanja gozdov bi mogli dobiti, če bi vedeli, katere vrste drevja rastejo v gozdih, kolika je starost drevja, kakšna je zarast gozdov, kolika je množina lesa v gozdih, kakšna je kakovost lesa in kolik je prirastek lesa. Do teh podatkov bi se moglo priti samo s sestavo gospodarskih načrtov za vsa gozdna posestva ali pa s periodičnimi inventarizacijami vseh gozdov. To pa ne spada v področje banske uprave in se tudi ne da izvršiti v nekaj letih.

Nekoliko točnejšo sliko stanja gozdov lahko dobimo s primerjavo naših gozdov z gozdovi v avstrijski Štajerski. Gozdarski urad kmetijske zbornice v Gradcu je inventariziral

v zadnjih treh letih 2°/_o površine kmetijskih gozdov na svojem območju. Inventarizirani gozdovi so bili izbrani tako, da jih lahko porabimo kot primer vseh kmetijskih gozdov. Imenovani gozdarski urad je prišel do sklepa, da je v kmetijskih gozdih malo zrelega drevja in da je kmetijske gozdne površine zaraščene samo okoli 70°/_o, 30°/_o pa je gole. Ugotovil je nadalje, da je v omenjenih kmetijskih gozdih povprečna zaloga lesa 139 m³ na enem hektarju mesto 189 m³. V teh gozdih bi moralo biti na vsakem ha vsaj 189 m³ stalne zaloge lesa. Radi tega je letni prirastek manjši za 40°/_o in v gozdih manjka na vsakem hektarju 50 m³ lesa¹⁾. V dravski banovini zavzemajo kmetijski gozdovi nekaj več kot 500 tisoč hektarjev površine. Recimo, da manjka v naših kmetijskih gozdih samo toliko lesa na vsakem hektarju kot v avstrijskih štajerskih gozdih, — kar pa je verjetno preveč ugodno cenjeno — potem je na Slovenskem samo v dravski banovini 25.000.000 m³ premalo lesa. Mislim pa, da bi mogli s približno takim primanjkljajem normalne zaloge lesa računati povprečno za vse naše gozdove. Gozdovi dravske banovine pokrivajo 700.000 hektarjev zemlje.

Po tem računu je zaloga v teh gozdih manjša za 35 milijonov m³ od normalne zaloge lesa. Če računamo vrednost stoječega lesa samo s 50.— din za 1 m³, bi to pomenilo, da je v naših gozdih za 1.750.000.000 dinarjev premalo lesa

in da dobivamo vsako leto iz gozdov za toliko manj lesa, kolikor ga more dajati gozd velik 175.000 hektarjev.

¹⁾ Tätigkeitsbericht der Steierischen Landeslandwirtschaftskammer für die Berichtsjahre 1932-1936, Graz 1936, str. 132.

Gozdovi so življenjski temelj slovenskega ljudstva

Zakoniti predpisi in okrožnice

Priskrbite si gozdnih sadik za pogozdovanje!

Nepogozdena gozdna tla so kakor neobdelane njive znamenje slabega gospodarstva. Umen gospodar poskrbi, da poseke in praznine v svojem gozdu čimprej zasadi. Zato si že pred zimo zagotovi pri okrajnem gozdarskem referentu ali pri gozdarju gozdne sadike, ki jih spomladi, ko je najugodnejši čas za sajenje, posadi.

Zaloga gozdnih sadik raznih vrst je sedaj v banovinskih in v zasebnih drevesnicah loličska, da bo mogoče ustreči vsem naročnikom, ki se bodo pravočasno zglasili.

Tarifne cene sadikam v banovinskih gozdnih drevesnicah so razmeroma nizke. Nekolkovana naročila po tarifni ceni naj naročnik naslovi na svoje okrajno načelstvo ali pa na okrajnega gozdarskega referenta ali gozdarja. V naročilu naj navede vrsto, starost in število sadik. Prejel bo nato pošilno čekovno položnico, po kateri mora vplačati naročilu ustrezajoči znesek v naprej.

Naročila sprejemajo tudi posamezne občine, ki jih morajo pravočasno predložiti na pristojno mesto.

Tarifne cene posameznim vrstam gozdnih sadik so sledeče:

Za 1000 komadov		Za 1000 komadov	
3 let. smreke-semenke	70 din	1 let. črne jelše-semenke	90 din
4 " smreke-semenke	80 "	2 " črne jelše-semenke	120 "
5 " smreke-semenke	90 "	1 " domači kostanji	200 "
4 " smreke-presajenke	90 "	2 " domači kostanji	300 "
5/8 " smreke-presajenke	90 "	1 " domači orehi	800 "
3 " jelke-semenke	180 "	2 " domači orehi	1000 "
3 " duglazije-semenke	400 "	" kanadski topoli, okoren	200 "
3/4 " duglazije-presajenke	400 "	" kanadski topoli, potak	60 "
2 " macesni, semenski	100 "	" jagnjedi, polaknjenci	250 "
3 " macesni, semenski	100 "	" vrbovi potaknjenci	60 "
2 " japonski maces., sem.	300 "	1 " črni orehi	500 "
2 " črni bori, semenski	60 "	2 " črni orehi	600 "
2 " gozdni bori, semenski	60 "	1 " hrasti	100 "
2 " gladki bori, semenski	110 "	1 " rdeči hrasti	150 "
2 " navadni jesen, sem.	100 "	2 " rdeči hrasti	200 "
1 " amer. jeseni, semenski	100 "	2 " beli javorji	150 "
2 " amer. jeseni, semenski	130 "	Razne sadike domačega in	
1 " akacije-semenke	90 "	tujega gozdnega drevja	
2 " akacije-semenke	90 "	po velikosti	

V ceni sadik je strošek za dostavo do nakladalne postaje, kakor tudi strošek za navadno embalažo že všteti. Za boljšo embalažo, ki je potrebna posebno tedaj, ako se sadike pošiljajo daleč, n. pr. v druge banovine, se embalaža posebej zaračuna in znaša do 20 % izkupička za sadike.

Iz pravilnika o strokovnem odboru za gozdne proizvode pri zavodu za pospeševanje zunanje trgovine*).

Strokovnemu odboru je naloga:

a) da raziskuje možnosti in pogoje za pospeševanje izvoza gozdnih proizvodov in izdelkov iz njih in da podaja v ta namen potrebne predloge;

b) da koordinira poslovanje državnih ustanov in strokovnih organizacij za pospeševanje izvoza gozdnih proizvodov; v ta namen pošiljajo državni uradi z zavodom za pospeševanje

zunanje trgovine vred in strokovne organizacije lesnega gospodarstva strokovnemu odboru svoje predloge in poročila o svojih akcijah v državi in proti inozemstvu;

c) da skrbi za vse trgovinsko-politične, devizne in prometno-tarifne odredbe, ki se nanašajo na izvoz gozdnih proizvodov, in da oddaja v tem pogledu svoje mnenje.

* Službeni list Dravske banovine 1938, kos 3.

Kratke vesti

GOZDARSTVO — UCNI PREDMET NA UCITELJISCIH.

V Avstriji se bavijo z novim načrtom o izobrazbi učiteljev in o preureditvi učiteljskih. Avstrijsko gozdarsko društvo je porabilo to priložnost in je predlagalo prosvetnemu ministrstvu,

da se naj vpelje na učiteljskih gozdarstvo kot poseben učni predmet.

Na ta način misli društvo doseči, da se razširi smisel za gozdarstvo po učiteljih med najširše plasti.

Predlog navaja, da je v Avstriji čez tri milijone ha pokritih z gozdom, da gozdi zavzemajo 42% produktivnega zemljišča in da se vsako leto dobi iz teh gozdov okoli devet milijonov plm lesa, ki se porabi kot surovina za domača podjetja in za izvoz. Na les in lesne izdelke odpade polovica vsega avstrijskega izvoza; njegova vrednost znaša 10% celotnega eksporta. Avstrija je v Evropi relativno na tretjem mestu glede količine predelanega lesa; šestina prebivalstva živi od gozdarstva in od predelave gozdnih pridelkov.

Ker je država pretežno gorata, je življenjsko prisiljena, da skrbi za varstvo in gojenje svojih gozdov,

ki urejajo odtekanje vode iz višjih krajev v nižje in varujejo poljedelska zemljišča. Več kot polovica gozdov je v rokah kmetijskih posestnikov. Uspeh mnogih drugih kmetijskih del pa zavisi v veliki meri od stanja gozdov v okolici.

Gozd je eden najvažnejših pogojev življenja na deželi in v vsej državi.

Posebnosti gozdnega gospodarstva nalagajo sedanjemu rodu zelo odgovorno nalogo glede vzdrževanja, varstva in gojenja gozdov, od česar zavisi v veliki meri blagostanje sedanjega in bodočih rodov.

Po predlogu avstr. gozdarskega društva, naj

učiteljski pripravniki pri tem novem predmetu dobe osnovno gozdarsko znanje, ki jim bo

pozneje omogočalo, učencem obrazložiti glavne pojme gozdarske vede.

(Holzmarkt 1936.)

TECAJ ZA GRADNJO LESENIH CEST NA KOROSKEM V AVSTRIJI.

Avstrijski lesni gospodarski svet je pripravil tečaj za gradnjo lesenih cest na odseku zvezne ceste blizu Doline, ki je trajal od 3. do 7. avgusta 1936. Udeležba je bila številna,

tečajniki so si pridobili precej praktičnega vpogleda v ta novi način gradnje cest, ki omogoča porabo velikih množin takega lesa, ki ostane drugače neporabljen ali pa manj koristno izrabljen.

V letu 1935. so zgradili na Koroskem pri Warmbadu blizu Beljaka poizkusno leseno cesto dolgo 1 km. Delali so po načinu Deidesheimer; poizkus se je povsem obnesel; v avgustu 1936 so dali v delo novo poizkusno cesto pri Dolini, dolgo 3,5 km.

(Holzmarkt 1936.)

LESEN TLAK NA LONDONSKIH CESTAH.

V gradbeni sezoni leta 1935/36 so porabili za tlakovanje cest v Londonu okoli 300.000 m³ lesenih tlakovnih kock. Z lesom tlakujejo v prvi vrsti ceste za težek promet.

Pokazalo se je, da je prometni ropot na lesenih cestah mnogo manjši, da se pravilno narejen lesen tlak izplača bolj kot tlak iz kateregakoli drugega gradiva

in da vzdrži 15 do 20 let težkega tovornega prometa.

Za tlakovanje uporabljajo Angleži lesene kocke, debele navadno 3¹/₂ do 4 palce, impregnirane s kreozotom. Podlaga za tlak je betonska; kocke so položene ena tik druge. Slike so čisto ozki in so zaliti s posebno bituminozno sestavljenno snovjo, ki je podobna malti. Nato posujejo tlak z zmesjo bolj in manj drobnega peska ter cementa in končno prevaljajo cestišče večkrat z lažjimi cestnimi valjarji.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

alepski bor = beli bor

bela grča = živa grča

beli bor — bijeli bor, sosna, Aleppo-föhre, Pinus aleppensis (Mill.)

branika — god, der Jahrring. — Branike so plasti lesa, ki se vsako leto nabirajo okoli stržena ena na drugo v lesu naših domačih vrst drevja in grmovja (storžnjaki in dvokaličnice). V vsaki braniki sta dve plasti lesa; rani les ali spomladanski les in pozni les ali poletni les. Stanice spomladanskega lesa imajo tanjšo kožico in večjo prostornino kot stanice poletnega lesa. Zato ima spomladanski les bolj svetlo barvo in poletni bolj temno barvo.

Beseda branika je zelo dobra, ker nazorno pove, da se les debeli z **nabiranjem** vsakoletnih plasti lesa. Rabi se v govorici domačinov na Pohorju. Zapisana je tudi v Pleteršnikovem slovarju (str. 50.), ki omenja, da je doma na Pohorju in na Gorenjskem. Beseda je bila preje verjetno bolj razširjena, dokler se ni za ta pojem začela rabiti beseda letnica, ki je že precej v navadi. V Bohinju in v Savinjski dolini pravijo braniki letna, kar je gotovo točnejše kot letnica, ki ima več pomenov.

črna grča = mrtva grča

deblo — deblo, der Baumstamm, die Baumschaft

deblovina — deblovina, das Stammholz

drevje — drvece

drevo — stablo, drvo, der Baum

gnila grča — trula kvrga, der faule Ast

grča — kvrga, der Ast. — Grča je del veje, ki ostane v deblu odnosno v izdelanem in predelanem lesu (v tramih, pragovih, deskah, letvah i. t. d.)

grm — grm, der Stranch, der Busch

grmovje — grmlje, das Gesträuch, das Gebüsch

tlod — trupac, das Blockholz

izpadljiva grča = mrtva grča

letna = branika

letnica — granica medju godovima, die Grenze zwischen zwei Jahrringe. — Beseda je v tem primeru prav primerna. Tako je tudi mnogi nehoti pojmujejo, ko štejejo leta starosti dreves na panju ali na štoru

in jih zaznamujejo s črtami med branikami. Mnogi pa mislijo z besedo letnica branike.

letnica = branika

mrtva grča — polumrtva kvrga der herausfallende Ast. — Mrtve grče so preostanki vej v deblu, okoli katerih se je začel nabirati les tedaj, ko veje niso bile več žive. Radi tega ni les vej zrastle z drugim lesom debla. Okoli takih grč je črn okvir, po katerem imajo tudi ime črne grče. Te grče izpadajo iz desk in mnogi jim pravijo tudi izpadljive grče.

rast = branika — Beseda se rabi v Mežiški in Savinjski dolini

rastlišče — stojbina, stanište, der Standort. — Rastlišče je kraj, na katerem ali v katerem nekaj raste. V gozdarstvu pomenijo lego, podnebje in tla kraja, kjer raste neki gozd ali del gozda. Rastlišče označimo z opisom lege, podnebja in tal. Pri legi omenimo zemljepisno lego, nadmorsko višino, ekspozicijo, obliko tal, strmino tal in bližnjo okolico. Pri podnebjem opišemo srednjo letno toploto, najnižjo toploto, najvišjo toploto, množino padavin, zračno vlago, rastno dobo, slane, glavne vetrove i. dr. Pri opisu tal omenimo hribine in postauck hribin, zunanji videz tal, razne lastnosti tal i. t. d.

Mesto besede rastlišče rabijo nekateri tudi besedo stanišče in stojišče, ki sta izposojeni iz nemščine.

rastlika = branika — Beseda se rabi v Dravski dolini in na Kobanskem

rdeči bor — obični bor, die mitteleuropäische Rotföhre, die Kiefer, Pinus silvestris (L.)

slepa grča je umetna grča zabita v luknjo, nastalo po izpadu mrtve grče.

veja — grana, der Ast

zraščena grča = živa grča

živa grča — zraščena kvrga, der eingewachsene Ast. — Beseda se rabi največ v lesni industriji in v lesni trgovini ter pomeni grčo, ki je ostanek veje. Veja je bila tedaj, ko se je okoli nje nabiral les, še živa, tako sta debelski les in veja skupno zrastle. Takę grče ne izpadajo.

Lesna trgovina

Cene v raznih krajih

ZGORNJA SAVSKA DOLINA:

izdelan les, na žagi ali na postaji:

hlodi, smrekovi	1 plm	din	150 — 200	
hlodi, macesnovi	1	"	220 — 260	
tesani trami, smrekovi	1 "	"	220 — 260	— 300
celulozni les, obeljen	1 "	"	120 — 150	
žagan les, na postaji:				
deske, mehke I./II.	1 plm	din	400 — 600	
deske, mehke III./IV.	1 "	"	300 — 400	
remeljni	1 "	"	400 — 560	

JEZERSKO IN KOKRSKA DOLINA:

žagan les, na žagi:

deske, smrekove	1 plm	din	300 — 350
deske, macesnove I., II. in III.	1 "	"	700 — 800
deske, macesnove I.	1 "	"	900

MORAVSKA KOTLINA:

izdelan les, na postaji:

hlodi, smrekovi	1 plm	din	do 140
celulozni les	1 "	"	140 — 160
trami, smrekovi in jelkovi	1 "	"	do 160

SAVINJSKA DOLINA:

žagan les, na žagi ali na postaji:

deske, mehke I., II., III.	1 plm	din	320 — 380
deske, macesnove I., II., III.	1 "	"	460 — 500
remeljni in letve	1 "	"	300 — 320

SALESKA DOLINA:

žagan les, na postaji:

deske, smrekove	1 "	"	240 — 340
deske, borove	1 "	"	240 — 500
deske, macesnove	1 "	"	350 — 650
deske, bukove	1 "	"	300 — 650
deske, hrastove	1 "	"	350 — 800

MEZIŠKA DOLINA:

izdelan les, na cesti ali postaji:

hlodi, smrekovi	1 plm	din	160 — 180
hlodi, borovi	1 "	"	200 — 300
hlodi, macesnovi	1 "	"	250 — 350
celulozni les	1 "	"	100 — 140 — 160

žagan les, na postaji:

deske, smrekove, 4 m	1 plm	din	280 — 380 — 420
deske, smrekove, 5 m, 6 m	1 "	"	420 — 500 — 560
remeljni in letve	1 "	"	280 — 320 — 400

SEVERNO POHORJE IN DRAVSKA DOLINA:

izdelan les, na postaji ali na Dravi:

hlodi, smrekovi in jelkovi	1 plm	din	130 — 160
trami, tesani	1 "	"	320 — 350
žagan les, na postaji ali na Dravi:			
žagan les	1 plm	din	300 — 320 — 350
podnice, smrekove in jelkove	1 "	"	300 — 330
deske, tanke, smrekove in jelkove	1 "	"	350 — 400 — 600

JUŽNO IN VZHODNO POHORJE:

žagan les, na postaji:

deske, smrekove in jelkove, obrobljene	1 plm	din	300 — 400
deske, macesnove, neobrobljene	1 "	"	600 — 800
deske, hrastove, neobrobljene	1 "	"	600 — 1500
frizi, hrastovi	1 "	"	1500 — 1800

Lesna trgovina Slovenije v decembru 1937

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika)

Tendenca. Trdna tendenca je trajala vse do konca glavne sezone leta 1937. Cene so še v naprej trdne, toda zaloge so v glavnem male, zlasti je malo suhega blaga in nekaterih bolj iskanih sortimentov.

Tuzemstvo. Potrebe tuzemstva so bile vse leto precej velike in so imele znaten vpliv na razvoj lesnega trga.

Italija in Madžarska. En del Slovenije teži v trgovini z lesom proti Italiji, drugi del pa je bolj vezan na madžarski trg. Celotno gospodarstvo trpi veliko škodo, ker razmere niso urejene in še niso vzpostavljene proste in nenevarne trgovske zveze s tema važnima kupcema. Ni pa upati, da bi se v bližnji dobi poenostavil izvoz in se izboljšal način plačevanja. Merodajni činitelji bodo morali zastaviti vse sile in izkoristiti vsako priložnost, da se normalizira tovarni promet in plačevanje ter se odstranijo vse ovire, ki so na potu razmahu izvoza v ti dve državi. To zahteva naša geopolitična lega. Razen tega se moramo zavedati, da se večina lesa v Sloveniji predela v skladu s potrebami teh dveh kupcev.

Nemčija. V zadnjem letu je nastopila Nemčija kot večji kupec: dosežene so bile zadovoljive cene. Toda po padcu državne nemške marke, (čemur je bil vzrok v neuravnovešenosti kliringa), je pri večini lesnih gospodarstvenikov popustilo zanimanje za ta trg. Boje se namreč, da ne bodo dosegli po preračunavanju in

izplačilu točajev liste cene, s katero računajo.

Anglija. Tudi Anglija se je lansko leto uvrstila med kupce na našem lesnem trgu. Angleški trg pa zahteva močno preusmeritev dosedanjih načinov predelave lesa (dimenzije, katera rabi Anglija, niso pri nas v navadi). Radi tega so na boljšem velike žage v Bosni, ki se lažje preusmerjajo v tem smislu. Vendar je ta trg velikega pomena tudi za Slovenijo, ker ne bo mogla Bosna biti tako močan tekmeec slovenskim žagam na drugih trgih, dokler bo zaposlena z velikimi dobavami za angleški trg.

Prognoza. Mnenja o bodočem razvoju stanja na lesnem trgu so precej različna. Nekateri so prepričani, da se bo stanje v bodoči sezoni še poboljšalo. Vendar to mnenje ne temelji toliko na dejstvih kot na prepričanju, da je prišla sedaj po nekaj letih nizkih cen daljša doba dobrih cen in konjature.

Golovo je, da se bodoče stanje ne da točno napovedati in da je vsaktera napoved v sedanjem času preuranjena. Za krajevni razvoj je zelo važno, kako se bodo uredile trgovske razmere z državami, ki uvažajo les. Važno je tudi, kakšna bo zima. Na cene vplivajo v precejšnji meri tudi snežne razmere, upoštevati pa je treba pri njih tudi možnost spravljanja okroglega lesa in obratovanja številnih malih žag, ki so kot celota stržen slovenske predelave lesa.

Povpraševanja iz inozemstva

- 1139 — Marseille: pernata divjačina, zaklana.
- 1148 — Rim: bukovi blodi, deščice za parkete, aeroplanski les.
- 1150 — Haifa: gozdni mah
- 1151 — Boulogne sur Mer (Pas d' Calais): smreka
- 1175 — Amsterdam: ležalni stoli in lesene športne potrebščine.
- 1196 — Karachi: uudi se zastopnik za lesen gradbeni material.

- 1202 — Seinigtwolmsdorf (Nemčija): razne deske za rendisanje.
- 1339 — Le Caire: furnirji, bukovi in hrastovi, ter hrastovi parketi.
- 1349 — Le Caire: kože

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Gozd naj ostane neusahljiv dobavitelj lesa !

Valute in devize

Uradni tečaji za januar 1938.

Finančni minister je določil za januar sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleonondor	din	298.50
1 zlata turška lira	"	339.70
1 angleški funt	"	238.—
1 ameriški dolar	"	42.95
1 kanadski dolar	"	42.75
1 nemška marka	"	14.—
1 poljski zlot	"	8.15
1 avstrijski šiling	"	8.60
1 belga	"	7.40
1 pengö	"	8.60
1 braziljanski milrajs	"	2.60
1 egiptski funt	"	240.—
1 urugvajski pezos	"	23.20
1 argenski pezos	"	12.70
1 čilski pezos	"	1.45
1 turška papirnata lira	"	34.75
100 albanskih frankov	din	1415.—
100 francoskih frankov	"	162.—
100 švicarskih frankov	"	1000.—
100 italijanskih lir	"	226.—
100 holandskih goldinarjev	"	2388.—

100 bolgarskih levov	din	45.—
100 rumunskih lejev	"	32.30
100 danskih kron	"	93.—
100 švedskih kron	"	1106.—
100 norveških kron	"	1079.—
100 španskih pezeta	"	230.—
100 grških drahem	"	39.—
100 češkoslovaških kron	"	151.—
100 finskih mark	"	95.—
100 letonskih lalov	"	812.—

Mesečni pregled valut in deviz.

Ob koncu meseca decembra je notiral Zürich takole:

	denar	blago
jugosl. dinar	9.10	9.15
češka krona	13.85-14.40	14.10-14.50
madž. pengö	80.90-82.—	81.10-83.—
bolgar. lev	3.90	4.—
rumun. lej	2.35	2.40
ital. lira	17.20-17.30	17.30-17.40
poljski zlot	17.50	76.50
španska pezeta:		
republik	5.—	6.—
Francova	26.—	29.—

Zveza absolventov mariborske gozdarske šole bo imela redni letni občni zbor v Mariboru, dne 30. janu-

arja t. l. Sestanek bo ob 10. uri pred državno nižjo gozdarsko šolo.

Mali oglasi

WALLNER FRANC, MARIBOR, Slovenska ul. 18, preparira in nagačuje po najnovejših strokovnih načinih vse vrste divjadi ter kupuje in prevzema v izdelavo suhe in sveže kože.

IVAN LEGAT, MARIBOR, Vetrinjska 30. Prva specialna popravilnica in trgovina pisarniških strojev. Telefon interurban 24-34.

Franc Bernhardov sin — imejitelj **GUSTAV BERNHARD - MARIBOR,** Aleksandrova cesta 17, tel. int. 20-30. — **Zaloga stekla in porcelana.** Vse v steklarsko stroko spadajoče gospodinske in luksuzne potreščine, stekla za stavbe, portale i. t. d. Velika zaloga okvirov.
EN GROS EN DETAIL

FELIKS SKRABL, MARIBOR, Gosposka ulica 11, modna in manufakturna trgovina, priporoča zalogo lovskega, gozdarskega lodna in sukna.

GOZDNO - GOSPODARSKE NACRTE, nasvete, cenilve, upravo gozdov, lesno-industrijske in lovske zadeve izvršuje **Ing. Mirko Sušteršič, pooblaščen gozdarski inženjer, Ljubljana,** Mariborska ul. 17 a, telefon 48-12.

JOS. TICHY I DR., elektrotehniško podjetje v **Mariboru,** Slovenska ul. 16, prodaja vse vrste blaga te stroke ter popravlja vžgane motorje, diname in transformatorje. Izvedba je strokovna. Tel. 27-56.

Razmišljanja o pogozdovanju

Ing. Stanko Sotošek (Maribor)

(Nadaljevanje)

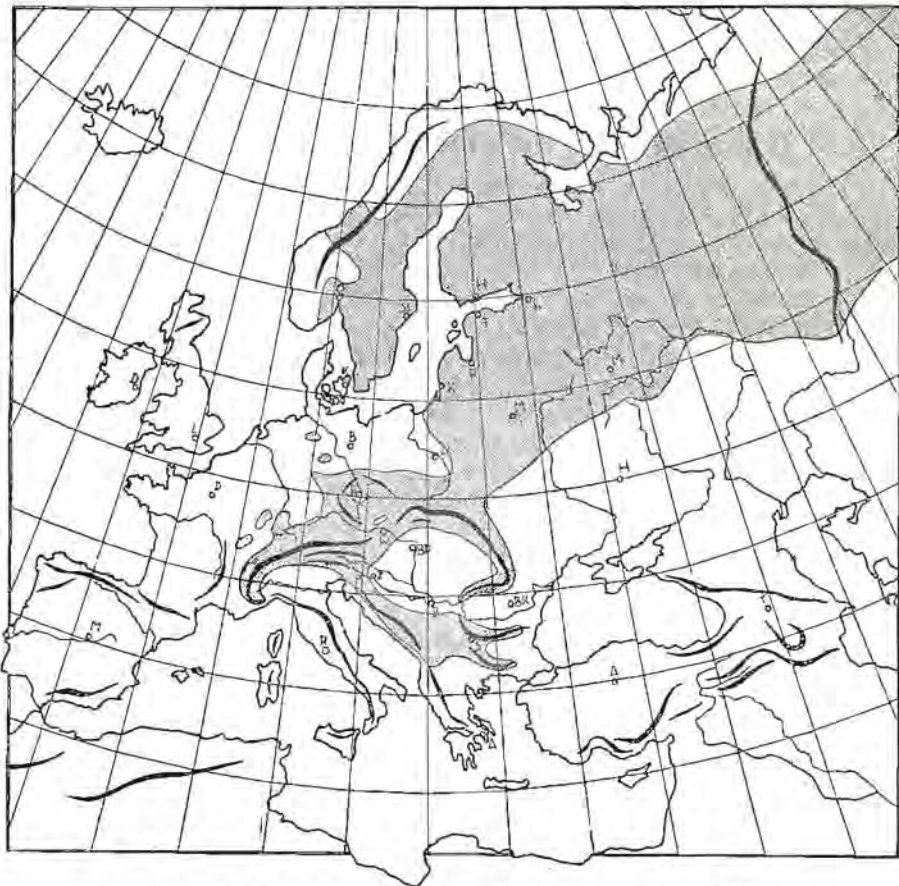
IZBIRA DREVESNIH VRST ZA POGOZDOVANJE.

Za pogozdovanje bomo izbrali tiste vrste dreves, ki so primerne rastišču in gospodarstvu. Rastišče je kraj, na katerem raste gozd, in pomeni v gozdarskem smislu lego, podnebje in tla dotičnega kraja. Iz uvodnih besed in iz izkušnje vemo, da so rastišča gozdov zelo različna in da morejo na enem in istem rastišču uspevati samo nekatere vrste drevja, da celo le ena sama vrsta. **Zato bomo za pogozdovanje izbrali samo tiste vrste dreves, iz katerih bomo mogli na določenem rastišču odgojiti zdrav gozd s pravilno oblikovanim drevjem.** Ozirati se moramo seveda tudi na gospodarstvo. Na malih gozdnih posestvih so potrebne take vrste, ki dajejo les za lastno porabo; navadno bo potrebno vršiti pogozdovanje na malih posestvih z več vrstami drevja. Srednja gozdna posestva rabijo take vrste dreves, ki dajejo les za lastno porabo in za prodajo v bližnjo okolico. Velika gozdna posestva in združena manjša gozdna posestva imajo lažjo izbiro, ker morejo večinoma izbirati tiste vrste, ki so vsakemu rastišču najprimernejše.

Smreka (*Picea excelsa*)¹⁾ je primerna za smrekovo območje in za hladnejše dele bukovega območja z vlažnim zrakom. Smrekam godi zlasti hladen gorski zrak. Tal ne rabijo ravno dobrih, vendar pa ne uspevajo na suhih in toplih apnenih tleh, tudi ne na kislih tleh. Ravno tako jih ne bomo sadili ali sejali na lapornata, bazaltna in težja glinasta tla, če je le rastišče primerno za listnato drevje. Tla za smreke naj bodo v zgornjih plasteh dovolj sveža. V krajih, v katerih pade med letom mnogo dežja, in v hladnejših legah se pri pogozdovanju ni treba preveč ozirati na talno vlago. V toplejših legah pa rabijo smreke bolj sveža tla. Peščena tla niso dobra za smreke, čeprav smrekovje na takih tleh dobro uspeva, dokler je mlado. Končno je še omeniti, da ne smemo pogozdovati s smrekami krajev, ki so izpostavljeni močnim vetrovom, odnosno moramo tak bodoči smrekov gozd zavarovati z varovalnimi pasovi in progami bolj odraščene drevja.

Območje smrekovja in hladnejši del bukovega območja sta v Sloveniji zelo velika, tako da je gojenje smrekovja razmeroma lahko. Smrekov les se tudi lahko in dobro proda. Toda to nas ne sme zapeljati, da bi pogozdovali s smrekami kraje z neprimernim podnebjem. Poglejmo samo smrekove gozdove, ki so nastali s pogozdovanjem v Beli Krajini, v Dobravi, na Posavju, deloma v Halozah, Dravskem polju, Slovenskih goricah in v Prekmurju. V prejšnjih časih ti kraji smrekovja sploh niso imeli, ker se naravno ni moglo razširiti. V teh krajih so prevladovali listnati in borovi gozdovi, Novi smrekovi

¹⁾ Naši smreki, ki jo knjige imenujejo tudi navadno smreko, bi mogli reči tudi **rdeča smreka**, ker ima rdeče-rjavo lubje. To bi bilo dobro za razliko od bele in črne smreke, ki sta doma v Ameriki.

Slika 3. Naravno smrekovo območje (po Denglerju)

V tem območju zavzema smrekovje samo neke lege v določenem višinskem pasu, na jugu višje, na severu nižje. **Višinska meja** se ujema skoraj povsod z višinsko gozdno mejo in sega na severu do 250 m, v Karpatih na Češkoslovaškem do 1500 m, v južnih Karpatih v Rumuniji do 1700 m, v Alpah do 1800 m in v Balkanskem gorovju čez 2000 m. **Nizijska meja** je na severu ob morju, v Karpatih na Češkoslovaškem na 600 m, v južnih Karpatih v Rumuniji na 1000 m, v Alpah na 400 m in v Balkanskem gorovju na 1500 m.

Nekaj otokov smrekovega območja je izven teh mej v Vogezih in v severni nemški nižini. Sredi naravnega smrekovega območja v Evropi pa je velik otok, na katerem se smrekovje ni moglo razširiti, t. j. Panonska nižina in obrobno hribovje. Dva manjša otoka brez smrek sta na Češkoslovaškem.

Naravnih smrekovih gozdov nimajo v Evropi Irska, Škotska, Anglija, Danska, Holandija, Belgija, Francija (razen na zahodni meji), Španija, Italija (razen ob severni in vzhodni meji), Grška Turčija in Ukrajina.

Uspevanje smrek ni v vsem smrekovnem območju enako. Najboljše uspevajo smrekovi gozdovi približno na sredi med višinsko in nižinsko mejo. Proti višinski meji so gozdovi bolj redki, smreke pa nižje, vejnate in tršaste. Pod nižinsko mejo so mladi sestoji razmeroma dobri; od srednje starosti naprej pa jih načenjajo razne glivice in mrčes, zlasti rdeča gniloba in smrekove grizlice, zaradi česar navadno ne dočakajo zrele starosti.

gozdovi so v začetku rastle precej dobro in posestniki so si obetali od njih velike koristi. Toda čez nekaj desetletij, ko bi morale smreke najbolj priraščati, jim je začelo radi toplega podnebja primanjkovati vlage v zraku in v zemlji. Prirastek je postajal vedno slabši, smreke so postajale vedno manj odporne, tako da jih danes, v najlepši rasti dobi, ugonablajo glivice in mrčes, zlasti smrekove grizlice in rdeča gniloba. Večine teh srednjestarih smrekovih gozdov ne bo mogoče rešiti niti z velikimi stroški in od večine ne bo mogoče dobiti zdravega in zrelega lesa. Potrebno jih bo nadomestiti s tistimi vrstami, ki so prikladne za dolična rastišča, n. pr.: s hrastli, z jeseni, z brestli, s kostanji in na slabših tleh z bori ter pozneje tudi z bukvami²⁾.

Omorika (*Picea omorica*) je posebna redka vrsta smreke, ki raste od narave samo v nekaterih krajih ob zgornji in ob srednji Drini, kjer pa je tudi ni veliko. V naših krajih bi uspevale na apnenih tleh z dovolj vlage v zemlji in v zraku v višini 800 do 1200 m. Priporočljivo je, da jih večja posestva nekaj posadijo, da se tako pripravi podlaga za raziskavanja njene rasti in vrednosti lesa.

Rdeči bor (*Pinus silvestris*)³⁾. Rdeči bori imajo zelo veliko območje, ker so odporni proti mrazu in vročini ter nimajo velikih zahtev glede rodovitnosti tal. Prav dobro prenesajo tudi vetrovne lege. Radi tega so umetno razširjeni tudi preko meja svojega naravnega območja. Uspevajo v koslanjevem, v smrekovem in zlasti še v bukovem območju, najbolj pa, kjer ne pade preveč pogosto moker sneg. Najprimernejše lege za rdeči bor so ravnine in prisojna pobočja. V nižjih legah uspeva dobro tudi na osojnih pobočjih. Tla rabi rahla in globoka, raste pa tudi na peščenih in prodnatih kakor tudi na razpokanih kamnitih in skalnatih tleh, če je v razpokah le nekaj plodne zemlje. Zadostuje mu namreč že malo rodovitelne zemlje; tla so lahko suha ali mokra. Menjavanja talne vlage — tal, ki so nekaj časa suha, nekaj časa vlažna, — pa ne prenaša. Rdeči bor je torej primeren za rastišča, kjer je težko odgojiti kako drugo vrsto gozdov. Mnogo goličav in golin bi moralo ostati nepogozdenih, ko jih ne bi mogli zasaditi z rdečimi bori.

Črni bor (*Pinus nigra*) ima glede tal približno iste rastne last-

²⁾ Ing. Viktor Novak piše: „Velika napaka gozdarjev v zadnjih časih je bila ta, da so povsod priporočali pogozdovanje samo s **smreko**. Pred njo sta se morali umakniti **jelka** (hoja) in **bukev**, ki sta na apnenih, pa tudi drugih tleh veliko manj izpostavljeni nevarnostim po mrčesu, snegu in vetru. Tudi **hraste** in druge listovce so v nižinskih legah zamenjali s smreko, katere pa se v takih krajih pogostoma prime gniloba ali škodljiv mrčes. (Ing. Viktor Novak: Pratika za gozdne posestnike, Ljubljana 1936., str. 14.)

³⁾ Ime rdeči bor je pri nas skoraj še neznano. Večinoma ga imenujejo navadni bor, včasih tudi gozdni bor ali beli bor. Beseda navadni bor se mi zdi neprimerna, ker je za prebivalce v območju črnih borov, črni bor njihov „navadni“ bor. Beseda gozdni bor je še manj umestna, ker rastejo v gozdih še razni drugi bori, ki so seveda vsi „gozdni“ bori. Beseda beli bor tudi ni srečno izbrana. Sicer je dobra za razliko od črnega bora, ki ima bolj temno lubje na deblu in na vejah. Rdeči bor ima na deblu bolj temno lubje, na vejah pa bolj svetlo rdečkasto. Beli bor je dobro ime za alepski bor (*Pinus allepensis*), ki raste ob Jadranskem morju in ima belkasto lubje. To ime uporablja tudi hrvatska strokovna književnost.

nosli kot rdeči bor. Samo podnebje rabi bolj toplo, uspeva pa v kostanjevem območju in v toplejšem delu bukovega območja. Ozke senčne doline niso primerne zanj. Tudi kraji z mnogo, zlasti mokrega snega niso pripravljeni za črni bor, ker moker sneg polomi krhek borov les. Zadostuje mu pa še manj vlage v tleh in v zraku ter prenaša še večjo sušo kot rdeči bor. Tudi slano prenaša prav dobro. Zelo prikladen je za pogozdovanje apnenih in kamnitih tal na prisojnih legah; prav lepi uspehi so bili doseženi na kraških goličavah, na živih peskih in na vresiščih.

Cemprin ali limba (Pinus cembra) je doma na meji smrekovega in planinskega območja. Odporen je proti vetru, snegu in toplotnim izpremembam. Rabi pa sveža prstena, ilovnata in glinasta tla. Hvaležna naloga bi bila, poizkusiti zasaditi cemprin na Pohorju, Peci in na Karavankah v predelih, kjer bi bil varen pred srnjadjo. Mogoče bi se tudi izplačalo poizkusiti s sibirskim cemprinom (*Pinus sibirica*), ki zraste v visoko drevo.

Beli bor ali alepski bor (Pinus allepensis) je doma v lovorjevem območju. Prikladen je za pogozdovanje goličav na dobrih in tudi na slabih apnenih tleh 50—100—200 m nad morjem.

Primorski bor (Pinus maritima) raste v lovorjevem območju in rabi nekoliko boljša tla kakor beli bor.

Ruševje (Pinus montana) veže zemljišča v planinskem območju in višinske dele smrekovega območja na strmih legah.

Zeleni bor (Pinus strobus)⁴⁾ je doma v Severni Ameriki in se je obnesel prav dobro pri nas na rastiščih, ki so podobna rastiščem v njegovi domovini. V naših krajih uspeva razmeroma dobro v bukovem območju: v nižjih legah na osojnih, v višjih na prisojnih pobočjih. Tla ne smejo biti predobra. Popolnoma zadostuje, če so nekoliko boljša od borovih tal. Prav dobro uspeva na peščenih ilovnatih pa tudi na zatravljenih, zapleveljenih in podivjanih tleh. V naših krajih ga je tudi treba varovati pred mrčesom, glivicami in divjadjo.

Pepelnati bor ali munika (Pinus leucodermis) je posebna vrsta bora, ki raste na skalnatih apnenih tleh med bukvami in bori v Bosni, Hercegovini, Črni gori in Albaniji v višinah 1000 do 1700 m. Verjetno bi se izplačalo obogatiti naše gozde s to vrsto. Največ upanja na uspeh je na kraškem gozdnatem in golem svetu, v smrekovem območju 800 do 1000 m visoko, kjer se še pozna podnebni vpliv Jadranskega morja.

Molika ali mura (Pinus Peuce) je redko drevo balkanskih gora, ki raste od Albanije preko Jugoslavije do Bolgarije. Rabi dobra in sveža glinasta ali škrljasta tla. Radi odpornosti proti mrazu in rdeči

⁴⁾ Zeleni bor imenujejo pri nas tudi ameriški bor, gladki bor ali Vajmutov bor. Beseda ameriški bor ni točna, ker raste v Ameriki še mnogo vrst borov, ki so vsi „ameriški“ bori. Beseda Vajmutov bor je sicer pravilna, toda se sliši preveč tuje. Beseda gladki bor je precej dobra, ker ohranijo ti bori lubje na deblu gladko do precej visoke starosti. Ime zeleni bor se zdi še najboljše, ker ima zelenkasto lubje in je že v imenu samem podana razlika med tem in rdečim ter črnim borom.

gnilobi bi se pri nas verjetno izplačali poizkusi pogozdovanja s to vrsto bora, najbolj morda na Pohorju in v Karavankah 1000 do 1400 m visoko.

Macesen (*Larix Europea*) je uporaben za pogozdovanje hladnejših predelov smrekovega območja. Za dobro uspevanje rabi precej sončne svetlobe in vetra. V naših krajih so za macesne najprimernejše gorske lege, prisojne bolj visoko in osojne bolj nizko. Najbolj prijaajo macesnom globlja razbita kamnita tla, kjer je dovolj ilovice, prsti in vlage; taka tla so v višjih legah z obilnim dežjem in s pogostno roso. Talna podlaga mora biti apnena, granitna, gnajsova, peščena ali lapornata. Težka tla niso za macesne. Na pravih rastiščih jim ne škodujejo niti slane niti sneg in veter. V pretoplih krajih jih lomi moker sneg; nevarne so jim tudi pozne slane, ker macesni hitro poženejo, načenjajo jih tudi glivice in mrčes.

Ker je macesnov les veliko vreden za domačo porabo in prodajo, so pred leti nasadili precej macesnov v toplejših legah po smrekovem, bukovem in kostanjevem območju. Taki nasadi uspevajo v mladosti izvrstno, toda v srednji starosti začnejo propadati, ne dočakajo zrelosti in dajejo slabši les. Sicer je res nekaj primerov, da so se posamezne macesnove skupine vzdržale vse do svoje zrelosti tudi v nekaterih toplejših krajih, tako n. pr. na Dolenjskem, Gorenjskem, Kobanskem in celo v Slovenskih goricah, vendar je to le izjemno; vzroki tega nenavadnega uspevanja za sedaj še niso znani; velika večina macesnovih nasadov pa v pretoplih krajih na splošno ne bo izpolnila pričakovanih želja. Zato bomo macesne zasajali samo na rastiščih, ki so jim primerna. V nižjih legah bomo z njimi pogozdovali, če le mogoče v zmesi z drugim drevjem, osojna pobočja z vlažnim zrakom.

Na Pohorju se macesni niso obnesli tako dobro kot v Alpah. Verjetno bi na Pohorju in na Kobanskem dosegli boljše uspehe s **sudetskimi macesni**, ki rastejo bolj ravno in niso tako krivi in vejnati kot naši alpski; seveda bi morali pred njihovim uvajanjem pri nas dobro premoletri in preceniti njihova rastišča na češkoslovaškem.

Japonski macesen (*Larix leptolepis*) je prikladen za take kraje kot naš macesen. Zdi se, da je upravičena trditev, da se v nižjih legah bolj drži kot naš, ker je odpornejši proti macesnovim moljem in nekoliko redkeje dobiva rak. Nevarna so mu pa suha poletja, ker se v suši posušijo vrhovi zlasti srednje starih macesnov.

Jelka (*Abies pectinata*) ima svoje naravno območje v toplejšem smrekovem in hladnejšem bukovem območju. Na Slovenskem so pred leti zavzemale jelke veliko večje površine kot danes. Odkar so pa prišle pred dobrimi sto leti v navado gole sečnje, je vedno manj jelk; to upadanje se more najboljše opazati v zadnjih 50 letih. Mlade jelke namreč rabijo zastor starejšega drevja, ker jih drugače pomorijo slana, sonce in plevel.

Jelke so gorska drevesa in uspevajo v podnebju s toplim, ne vročim poletjem in s hladno, ne mrzlo zimo. Tla rabijo bolj globoka, precej dobra in nekoliko toplejša kot smreke. Najbolje se držijo na

srednje globokih in globokih peščeno ilovnatih in na razbitih kamnitih tleh z mnogo rodovitne sveže zemlje. Pred mrčesom in vetrom so pa veliko bolj varne kot smreke, samo divjad jih rada popase. Zelo dobro je v primernih legah podsejati z njimi prerredke gozde drugih vrst drevja in jih primešati čistim bukovim gozdom.

Zelena duglazija (*Pseudotsuga Douglasii viridis*) je doma v Severni Ameriki, kjer raste cela vrsta raznih duglazij, ki uspevajo v zelo različnih rastiščih, v toplih, hladnih in mrzlih krajih. Zaradi tega je potrebno paziti, da dobimo res pravo zeleno duglazijo. Zelene duglazije so se v naših krajih obnesle prav dobro, morda najboljše izmed vseh raznih tujih dreves. Zelena duglazija uspeva pri nas v bukovem območju in v toplejšem delu smrekovega območja. Pozabiti pa ne smemo, da rabi razmeroma veliko zračne vlage. Raste na tleh, ki so podobna jelkovim tlem. Na siromašnih peščenih tleh in na težkih ilovnatih tleh se pa slabo razvija. Ta vrsta se more priporočati za manjše čiste sestoje in za mešanje s smrekami, jelkami in macesni za izpolnitev praznin v gozdu in za podsaditev prerredkih gozdov.

Tisa (*Taxus baccata*) je doma v bukovem območju z vlažnim zrakom sredi večjih gozdnih predelov. Tla rabi dobra. V prvih desetletjih njenega življenja so ji nevarne slane in zato raste najboljše pod zastorom starejšega drevja. Raste pa zelo počasi.

Tise so bile v prejšnjih stoletjih veliko bolj razširjene. Toda radi izvrstnega lesa so jih skoraj vse posekali. Na Slovenskem je samo nekoliko posameznih dreves, katere bi bilo potrebno zaščititi kot redke naravne spomenike. Večja gozdna posestva bi mogla imeti nekaj malih tisovih sestojev, da se zavre njihovo izumiranje.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Delitev gozdov

Ing. Anton Šivic (Ljubljana)

Zakon o gozdih z dne 21. decembra 1929, objavljen v Uradnem listu dravske banovine leta 1930. pod št. 162/36, določa glede delitve gozdov in gozdnih zemljišč v § 106. sledeče:

„Občinski, vaški in plemenski gozdi se ne morejo deliti. Izjeme ureja poseben zakon.¹⁾

S posebnim zakonom²⁾ se bo uredila delitev skupnih pustih gozdnih zemljišč.

Gozdi in gozdna zemljišča zasebnikov se smejo deliti samo z odobritvijo oblasti. To dovolitev daje za gozde do 500 ha ban, za večje površine pa minister za gozde in rudnike. Dovolitve ni odreči, ako ni tehničnih razlogov, iz katerih bi bila, če se izvrši delitev, ogrožena trajnost gozdnega gospodarstva.“

¹⁾ Ta zakon še ni bil izdan.

²⁾ Tudi ta zakon še ni bil izdan.

§ 149. navedenega zakona o gozdih pravi:

„Kdor deli brez dovolitve pristojnega oblastva gozde in gozdna zemljišča, se kaznuje z denarno globo od 500.— do 5.000.— din; sam akt delitve pa se mora razveljaviti in spraviti v prejšnje stanje, v kolikor se s tem ne kršijo pridobljene pravice drugih oseb.“

Komentar ministrske izdaje zakona o gozdih iz leta 1930. pove pri § 106. glede delitve privatnih gozdov samo to, da je zakonodavec imel v mislih v prvi vrsti parcelacijo velikih gozdnih posestev. Nadalje pravi komentar, da se dovoljenje za delitev ne more odreči, ako so pristojna občeupravna oblastva prepričana o tem, da se gozd po delitvi ne bo uničil, t. j. da ne bo ogrožena trajnost gozdne produkcije. Končno poudarja, da morajo biti v krajih, koder so za delitev gozdov in gozdnih zemljišč pristojni komisarji za agrarne operacije³⁾, njihove odločbe izdane v sporazumu z občeupravnimi oblastvi in to v skladu s predpisi § 106. zakona o gozdih.

Pri § 149. zakona o gozdih pa komentar pojasnjuje, da je pod delitvijo gozdov razumeli parcelacijo.

Dalje navaja, da delitev na osnovi občnega državlanskega zakona ne spada pod kazensko sankcijo § 149., zaradi česar ne spada pod to kazensko sankcijo delitev v primeru dedovanja niti ne delitev solastniških gozdov.

Zaradi postavitve v prejšnje stanje pa je po cit. komentarju potrebno, da izdajo občeupravna oblastva posebno odredbo na osnovi § 106. zakona o gozdih.

Tako zakon in citirani komentar!

Iz povedanega je razvidno, da nimamo jasnega in zadostnega tolmačenja predpisov § 106. zakona o gozdih.

Vprašanje, kako postopati, je posebno v dravski banovini zelo pereče, saj je od celokupne gozdne površine, ki znaša po davčnem katastru približno 680.000 ha, le 46.916 ha gozda v lasti države, državnih železnic, banovine, občin, Kranjskega verskega zaklada, škofij, samostanov, cerkva in raznih nadarbin, dalje 21.660 ha razlaščenih gozdov, ki so idealna last občin, vendar še v začasni državni upravi; vsi ostali gozdovi, torej 90%, pa so privatna last. Ker je privatnih

³⁾ Zakon z dne 7. junija 1883., drž. avstr. zak. št. 94., o razdelbi skupnih zemljišč in uredbi dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in upravljanja; zakon z dne 5. julija 1885., dež. zak. št. 23 za Koroško, — zak. z dne 26. oktobra 1887., dež. zak. št. 2 ex 1888. za Kranjsko, — dež. zak. z dne 26. maja 1909., št. 44 za Stajersko; — vsi trije o razdelbi skupnih zemljišč in uredbi dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja.

Izvršilne naredbe:

Koroška z dne 18. dec. 1886., dež. zak. št. 2 ex 1887., Stajerska z dne 12. okt. 1909., dež. zak. št. 78.

Novele:

Kranjska z dne 3. sept. 1894., dež. zak. št. 27., — z dne 18. maja 1896., dež. zak. št. 30.; z dne 15. nov. 1910., dež. zak. št. 38.; z dne 10. maja 1914., dež. zak. št. 19.; Koroška z dne 18. maja 1896., dež. zak. št. 246., z dne 21. februarja 1900., dež. zak. št. 14.; z dne 12. aprila 1908., dež. zak. št. 14.

Ukaz min. za poljedelstvo, notranje zadeve, pravosodje in finance z dne 18. julija 1915., razglašen v dež. zak. št. 38. za Kranjsko, o razdelbi zemljišč in ureditvi dotičnih pravic do njih uživanja in upravljanja na Kranjskem.

gozdov tako veliko v dravski banovini, so delitve gozdov kar stalno na dnevnem redu. Delitve povzročajo:

- oporoke in dediščine;
- dote ob ženitvah;
- daritve;
- delna odprodaja gozdov za plačila dolga; (mnogo posestnikov je prezadolženih in ne more dolga plačati od dohodkov poljedelstva in živinoreje);
- delna odprodaja gozdov zaradi izpremembe v stavbišča ali v poljedelske kulturne vrste po kupcu — novem lastniku;
- spekulacija ob nameravani prodaji gozdnega posestva (za razkosane manjše objekte se dobi višja kupnina);
- konkurzi in prisilne prodaje na dražbi;
- bojazen pred ponovno agrarno reformo; (veleposestniki delijo svoj gozd na manjše dele med sorodnike ali pa zaradi delne odprodaje in zmanjšanja posesti);
- prispevek od sečenj v centralni fond za pogozdovanje (prispevek znaša od sečenj v gozdih nad 1000 ha — 2% od prodanega lesa po vrednosti na panju, v gozdih od 501 do 1000 ha — 1½%, v gozdih od 301 do 500 ha pa 1%). Za sečnje v gozdih pod 300 ha se prispevek ne pobira; torej tendenca, posestvo zmanjšati);
- pridobitev lastnega lovišča, odnosno tudi pridobitev lovskih polenkav; (nekateri lastniki lovišč stremijo po nakupu ozkih in dolgih gozdnih pasov, da morejo svoje lastno lovišče povečati z nastalimi polenkavami, obkroženimi s temi pasovi. Pripetilo se je več primerov, da so taka oddelila po več kilometrov dolga in do 10 m široka; v enem primeru je bil pas širok le 2 m);
- predpis, da mora posestnik za gozdno površino nad 2000 ha namestiti kvalificiranega upravitelja (izprašanega gozdarskega inženirja);
- prošnje solastnikov (agrarnih skupnosti) za nadrobno razdelitev skupnih zemljišč in gozdov. (Za takšne delitve so v dravski banovini pristojna oblastva za agrarne operacije.⁴⁾)

Posestniki, ki nameravajo deliti gozd, vlagajo s posestnim listom, izvlečkom iz zemljiške knjige in situacijsko skico, včasih tudi s kupno pogodbo opremljene zadevne prošnje preko občupravnih oblastev prve stopnje na bansko upravo, oziroma na ministrstvo za gozde in rudnike; na slednje tedaj, ako imajo nad 500 ha gozda.

Banska uprava prošnji ugodi, ako je prepričana, da se gozd ne bo uničil ali izrabljajal na nedopusten način. Tudi ne ovira razdelitve gozdov, ako gre za odsvojitvev obstoječih celih katastralnih parcel. Odklanja pa prošnje za delitve (razkosanje) parcel na prav ozke proge (ali preostre kote), tako da na teh ni mogoče gojiti gozda niti ga nemoteno izkoriščati, ker bi pri večji sečnji drevje padlo zaradi ožine na parcele sosedov. Ozira se tudi na to, da je do vseh oddelil

⁴⁾ Agrarna oblastva izvršujejo delitve geodetsko pravilno: izogibajo se ozkih pasov in ostrih kotov; skrbijo, da ima vsak delež dohod (pot) in izvozno možnost.

mogoč dohod, tako da ni treba pehati ali voziti lesa in drugih gozdnih pridelkov preko tujih parcel.

Včasih ovirajo delitev tudi servitutna bremena, ki se je nanje vsekakor ozirati.

Kakor je iz povedanega razvidno, se zaprosene dovolitve za razdelitev gozdov po banski upravi ne odrekajo, kadar gre za obstoječe cele katastralne parcele. Omeniti je, da okrajna sodišča v dravski banovini ne smatrajo odtujitve celih katastralnih gozdnih parcel kot delitev v smislu določil § 106. zakona o gozdih; po tem naziranju bi tedaj gozdnim posestnikom ne bilo treba dovoljenja upravnih oblastev za razdelitve ali oddelitve celih katastralnih gozdnih parcel.

Ker zakon o gozdih ne vsebuje nobene definicije, kaj je razumeti pod delitvijo gozdov, a so dosedaj objavljena pojasnila nezadostna, bi bilo želeti, da se:

izdajo občeupravnim oblastvom glede izvajanja predpisov § 106. in § 149. zakona o gozdih potrebna pojasnila in navodila, v katerih bi bilo zavzeti stališče, da pri odsvojitvi obstoječih celih katastralnih gozdnih parcel ni potrebno delitveno dovoljenje v smislu § 106. zakona o gozdih, —

ali pa, da se dopolni besedilo § 106. zakona o gozdih takole:

1. dovoljenje za delitev ni potrebno, ako se oddelijo od gozdnega posestva obstoječe cele katastralne parcele, izvzemši one, ki so obremenjene z gozdnimi servituti,

2. da je dovoljenje delitve odrediti:

a) ako se katastralne parcele delijo (razkosajo) na zelo ozke pasove ali na parcele z zelo ostrimi koti ali na tako majhne dele, da je na njih pravilno gojenje gozda nemogoče,

b) ako se z delitvijo (razkositvijo) gozdne katastrske parcele onemogoči spravljanje gozdnih proizvodov po lastnem zemljišču ali dohod do javnih potov.

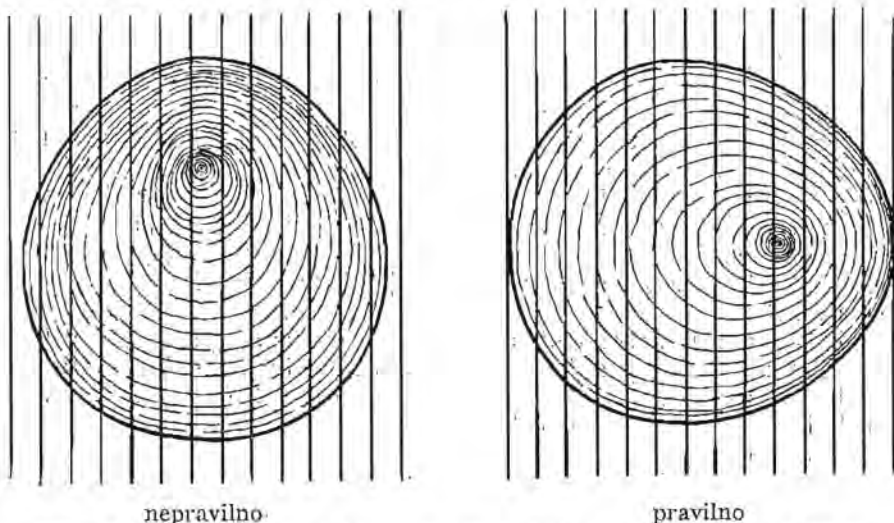
Lega hlodov v jarmeniku

Ing. Stanko Sotošek (Maribor)

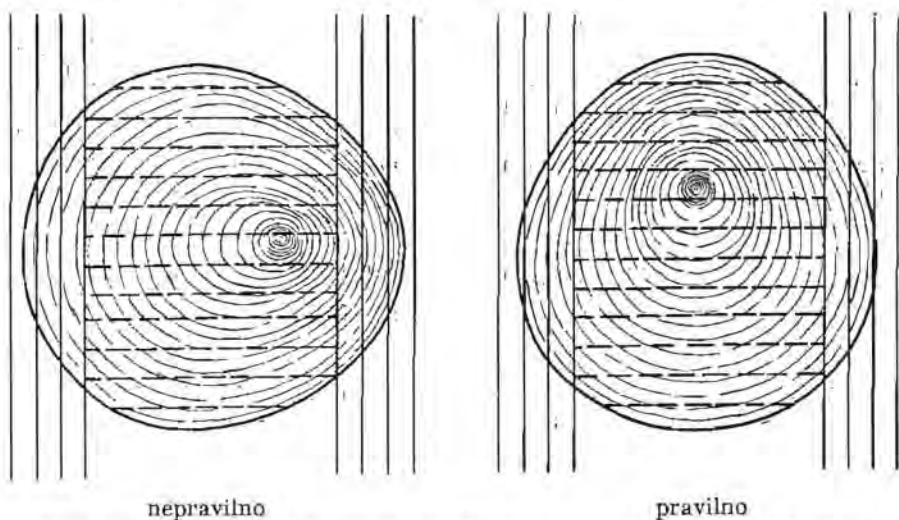
(Konec.)

Hlodi s strženom na strani. Veliko je hlodov, ki nimajo stržena na sredi. Mnogo vzrokov, ki povzročijo, da ni stržen na sredi, še ni znanstveno raziskanih. Vendar moremo trditi, da imajo debela dreves z enostransko krošnjo stržen na strani. Takih dreves je največ na pobočjih, ob robu gozdov in sestojev ter v nepravilnem sklepu. Radi goratosti slovenskih gozdov, radi množine malih gozdov in malih gozdnih posestev ter radi načina gojenja in izkoriščanja gozdov pride na naše žage zelo veliko takih hlodov. Te vrste hlodov bomo obrnili tako, da bo pri enkratnem žaganju stržen na levi ali na desni strani, pri prvem žaganju dvakratnega žaganja pa zgoraj ali spodaj (sliki 5. in 6.). Na ta način žagan hlod bo dal deske, ki bodo imele vsaka vse branike približno enako široke. V nepravilni legi žagan hlod bi dal

deske, ki bi imele na eni polovici do tri četrt širine široke branike in na eni četrtini do eni polovici deske ozke branike. Take deske bi bile manj vredne in pri sušenju bi dobile med ozkimi in širokimi

Slika 5. Lega hlodov s strženom na strani pri enkratnem žaganju (izv.).

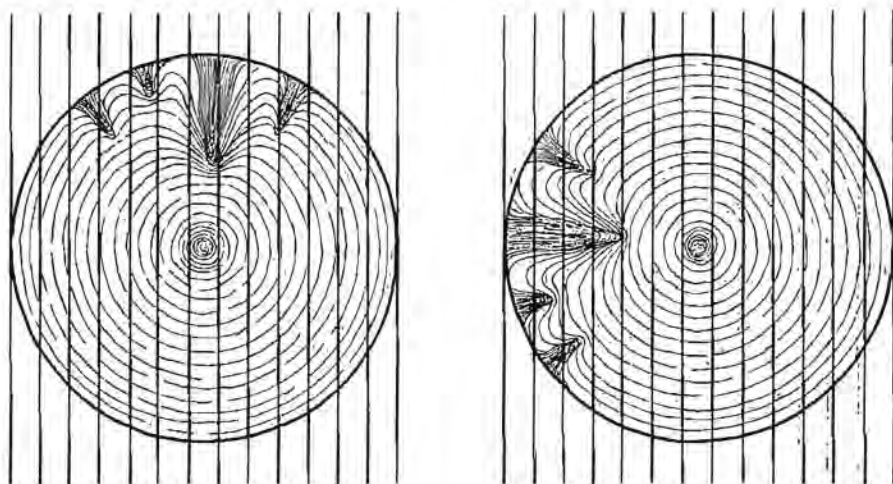

Slika 6. Lega hlodov s strženom na strani pri dvakratnem žaganju (izv.).

branikami razpoko; ker se pri sušenju les s širokimi branikami ne krči in ne napenja enako hitro kot les z ozkimi branikami.

Grčasti hlodi. Iz gozdov se dobi veliko grčastih hlodov, zlasti iz gozdov malih gozdnih posestev. Zdi se mi, da so ravno grče tista lastnost, na katero se žagarji pri obračanju hlodov še premalo ozirajo.

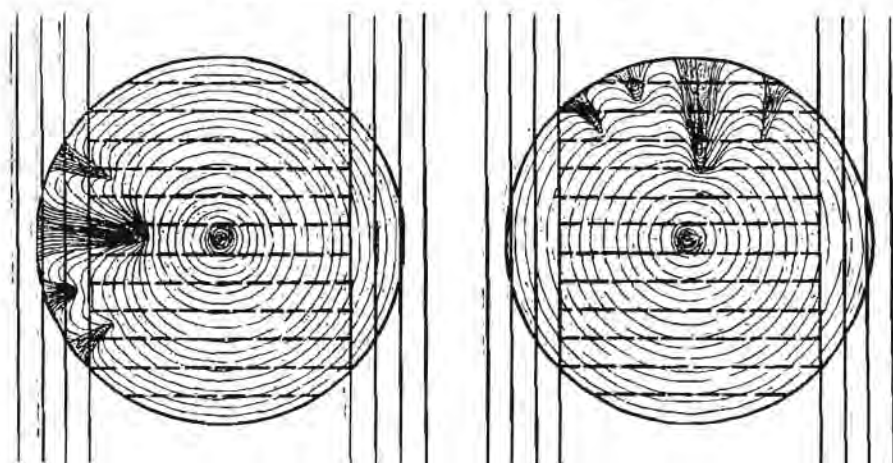
V Sloveniji je zelo veliko obrobnega drevja na mejah gozdov, ob potih, golinah, presekah in posekah. Vsa ta drevesa so na eno stran bolj vejnata in so radi tega grčasta in sicer večidel samo

nepravilno

pravilno

Slika 7. Lega grčastih hlodov pri enkratnem žaganju (izv.).

nepravilno

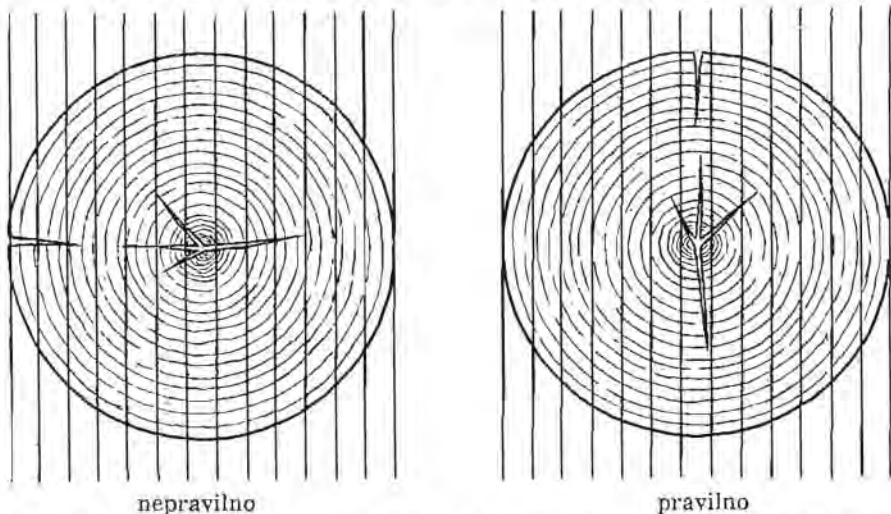
pravilno

Slika 8. Lega grčastih hlodov pri dvakratnem žaganju (izv.).

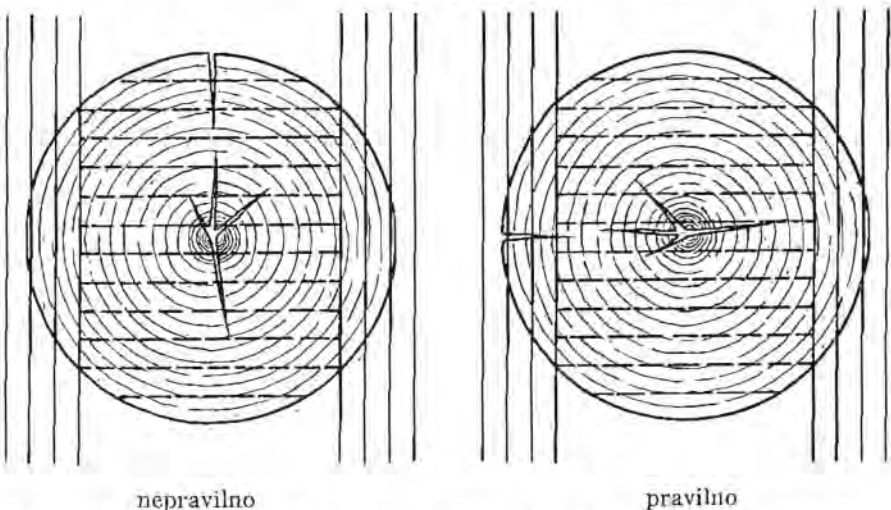
na eni strani debla. Isto velja tudi za drevesa v višinskih gozdih, za drevese na pobočjih gričev, hribov in gora in za drevesa iz redko zaraščenih gozdov. Na žage pride torej veliko takih hlodov in s tem moramo računati, zlasti pri hlodih listnatega drevja. Pri grčastih hlodih ne bo zadostovalo oceniti hloed po obeh čelih, ampak

hlod moramo pregledati po celi dolžini in se prepričati, na kateri strani je največ grč. Nato obrnemo hlod tako, da pridejo pri enkratnem žaganju glavne grče na levo ali na desno, pri prvem žaganju

Slika 9. Lega hlodov z zunanji in s strženovimi razpokami pri enkratnem žaganju (izv.).

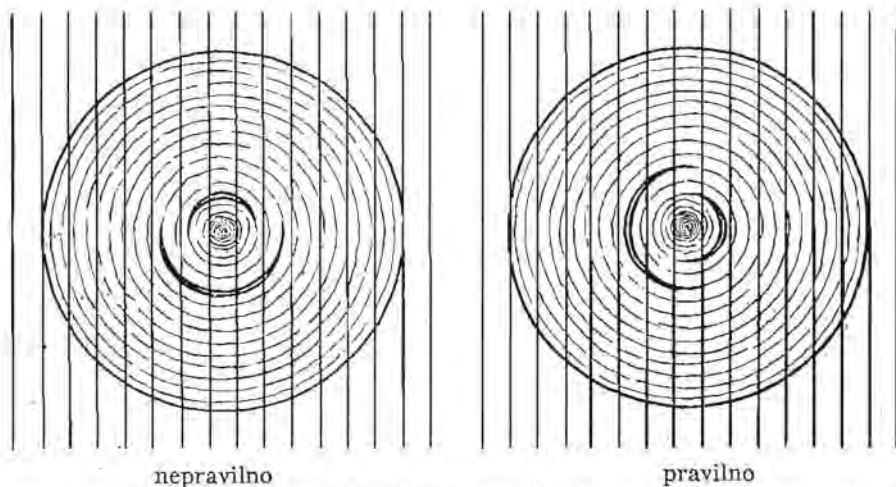

Slika 10. Lega hlodov z zunanji in s strženovimi razpokami pri dvakratnem žaganju (izv.).

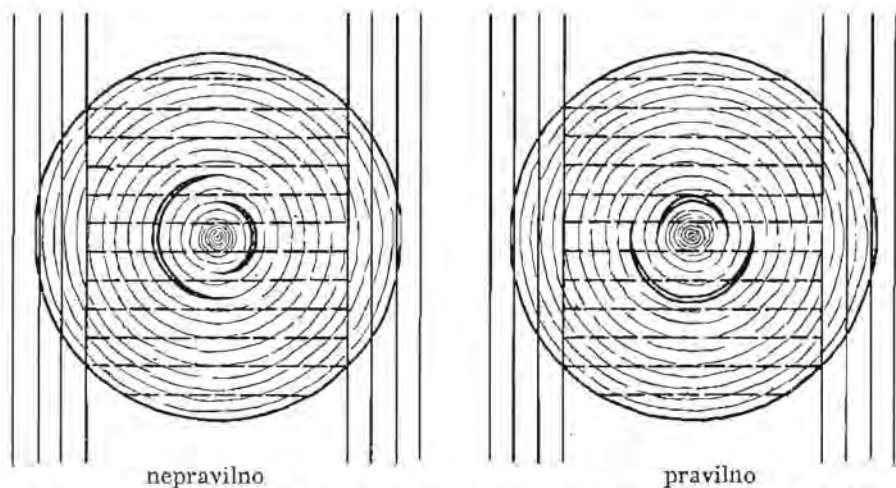
dvakratnega žaganja pa na zgornjo stran (sliki 7. in 8.). Na ta način se dobi ena četrtina do ena tretjina grčastih desk in ena polovica do dve tretjini desk brez grč. Pri nepravilnem polaganju se dobe deske, ki so skoraj vse na eni strani grčaste, in največ grč imajo najbolj široke deske. Razlika med pravilnim in nepravilnim polaganjem je

vidna, kajti prav dobro je znana razlika porabne in prodajne vrednosti grčastih in negrčastih desk. Grče obrnemo pri enkratnem žaganju proti žagarju in pri prvem žaganju dvakratnega žaganja navzgor, da more žagar ves čas videti grče in po njih urejati hitrost voza.

Slika 11. Lega hlodov s krožnimi razpokami pri enkratnem žaganju (izv.).

Slika 12. Lega hlodov s krožnimi razpokami pri dvakratnem žaganju (izv.).

Razpokani hlodi so tudi zelo številni in imajo znotranje strženove ali krožne in zunanje razpoke.

Strženove razpoke nastanejo že v rastočem drevesu in mnoge postanejo v času od podiranja do žaganja še širje in globlje. Razpoke so najbolj široke pri strženu, proti robu pa se vedno bolj ožijo. Povzročajo jih deloma narava sama, deloma postopanje z

gozdom ter ravnanje s hlodi. Žagar je pač prisiljen računati z blagom, kakršnega ima in kakršnega bo mogel dobivati. Ocenil bo hlo-dove razpoke na obeh koncih in bo hlode obrnil na vozu v tako lego, da bo dobil čim manj kosov razpokanega žaganega lesa. Pri enkratnem žaganju bo najhujša razpoka obrnjena navzgor ali navzdol, pri prvem žaganju dvakratnega žaganja pa bo glavna razpoka vodoravna (sliki 9. in 10.).

Krožne razpoke so v smeri branik, večinoma v negrčastem delu debla. Zgodi se tudi, da ima en in isti hlod krožne razpoke v eni, dveh ali več branikah. Večinoma so krožne razpoke delne, kajti

naris (gledano od strani)

tloris (gledano od zgoraj)

nepravilno

pravilno

Slika 13. Lega krivih hlodov pri enkratnem žaganju (izv.).

naris (gledano od strani)

tloris (gledano od zgoraj)

nepravilno

pravilno

Slika 14. Lega krivih hlodov pri dvakratnem žaganju (izv.).

hlodi s polovičnimi in celimi krožnimi razpokami, ki zavzemajo po-lovico branike ali vso braniko, sploh ne pridejo na žago. Tudi pri teh hlodih bomo pazili, da dobimo z žaganjem čim manj razpokanih kosov žaganega lesa. Pri enkratnem žaganju obrnemo hlod z razpoko na levo ali na desno stran, pri prvem žaganju dvakratnega žaganja pa bodi razpoka na zgornji ali na spodnji strani (sliki 11. in 12.).

Zunanje razpoke nastajajo večinoma pri sušenju podrtega drevja in izdelanega okroglega lesa. Mnogo je hlodov, ki imajo več širjih,

daljših in globljih razpok, ker ni bil okrogel les popolnoma pravilno skladan in spravljen. Te hlode polagamo podobno kot hlode s strženovimi razpokami (sliki 9. in 10.).

Krivi hlodi tudi niso tako redki, kot navadno mislimo. Množina krivih hloedov ima svoje vzroke v neprimernem ali nezadostnem gojenju gozdov, v preredki zarasti mnogih gozdov in v rastiščih nekaterih gozdov. Pri enkratnem žaganju jih obrnemo s krivino navzgor ali navzdol, pri prvem žaganju dvakratnega žaganja pa s krivino na levo ali na desno stran (sliki 13. in 14.). Na ta način bodo deske imele na robovih več prežaganih lesnih vlaken in veliko manj na straneh. Take deske bodo po širini bolj gladke, prožne in trdne ter na ta način več vredne.

Hlode z drugimi napakami bomo obračali po približno istih vidikih kot opisane hlode. **Hlode z več napakami** bomo obrnili tako, da se pri določanju lege oziramo na najhujšo napako.

Lega hloedov je v veliki meri odločilna za izrabo okroglega lesa. Delo je na prvi pogled zelo enostavno, vendar pa zahteva dosti skrbnosti, pazljivosti, spretnosti in tudi znanja. Pomislimo samo, da se na Slovenskem razžaga vsako leto več milijonov hloedov in da se zelo mnogo teh ne razžaga v pravi legi. Če znaša razlika med dosežano in dosegljivo vrednostjo žaganega lesa samo nekaj dinarjev pri vsakem kubnem metru, pomeni to za slovensko ekonomijo vsako leto nekaj milijonov dinarjev. Če se bomo zavedali te izgube, bomo začeli iskati in bomo tudi našli vedno boljše in popolnejše načine dela. Začeli bomo z najlažjim in najrazumljivejšim: z obračanjem hloedov bomo vedno poizkušali dobiti tako lego, da bodo napake okroglega lesa prišle v čim manj kosov žaganega lesa in da bo v vsakem kosu žaganega lesa čim enoličneje raščeni les; le tako bomo dobili čim vrednejši žagan les in le tako bomo izboljšali predelavo lesa na žagah in povečali donosnost dela na žagah.

Zboljšajmo porabnost našega lesa z gojenjem in varstvom gozdov

---

Gozdarstvo je podlaga kulture in civilizacije

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

4. Merske klupe (klešče).

Ali je predpisano, da morajo biti klupe za merjenje hlodov, kadar gre za kupčijo, uradno pregledane in žigosane?

K. B., Prevalje.

5. Izbira sadik za pogozdovanje.

V svojem gozdu imam precej praznin med iglastim drevjem. Tla so kraška, nagnjena so proti severu in vzhodu ter ležijo okoli 600 m nad morjem. S kakšnimi vrstami sadik naj zasadim to praznino?

B. M., Unec.

6. Merske klupe (klešče).

Prosim za navodilo, kakšne naj bodo dobre klupe za merjenje hlodov in kako se z njimi dela, da se dobi zanesljiva mera?

F. D., Borovnica.

7. Izbira sadik za pogozdovanje.

Precejšen del naših gozdov je bil med svetovno vojno opustošen in izsekan. Uspelo nam je kultivirati večji del z rdečimi, črnimi in z zelenimi bori. Ostalo nam je še nekaj golin. Ker želimo, da v najkrajšem času odgojimo gozd polne zarasti, Vas prosimo za nasvet, s katerimi vrstami drevja naj pogozdimo preostale goline in na novo nastale praznine. Gozdovi so v ravnini na prodnati naplavini. Prst je razmeroma plitva in je samo na nekaterih krajih srednje globoka.

L. P., Dravsko polje.

8. Robljenje desk.

Na naši žagi imamo robilnike za robljenje desk. Pri robljenju nam pa dela velike preglavice sledeče: če je deska pri robljenju položena na notranjo stran, je vse v redu; če pa je deska položena na zunanjo stran, rob deske ni raven, temveč kriv; izbočen je navzven in lok krivine je pri 4 m dolgih deskah visok do 2 cm. Zgodi se pa tudi, da je lok še večji. Ker izgubimo zaradi tega precej časa in imamo tudi na lesu izgube, Vas prosimo za nasvet, kako naj to odpravimo.

M. M., Gorenjsko.

9. Bori z dvema in tremi iglicami.

Na gozdarski šoli v Mariboru smo se učili o borih, ki imajo po dve iglici ali pa po pet iglic. V nasadu Počitniške kolonije pri Smartnem na Pohorju, ki smo ga zasadili pred petimi leti gojenci gozdarske šole, sem našel bore, stare 4–8 let, ki imajo poleg šopov z dvema iglicama tudi šope s tremi iglicami; poslednje sem našel bolj redko in skoraj vsi so v vrhah in pa na zgornjih vejah. Zanima me, kakšne vrste so ti bori.

K. F., Slov. Bistrica.

10. Pogozdovanje ob meji.

Imam gozdno parcelo, ki jo od vseh strani obdajajo njive in travniki. Lansko zimo sem vse na golo posekal. Naravnega podmladka ni, zato moram v smislu gozdnega zakona v dobi treh let parcelo na novo pogozditi. Zemljiški sosedge pa zahtevajo, da moram saditi sadike najmanj 4 metre od njihove meje, sklicujoč se na škodo, ki jo bo gozd pozneje prizadejal s svojo senco rasti njihovih pridelkov. Plačam davek za vso parcelo, ki za drugo ni primerna kot za gozd; ali naj torej sosedom na ljubo puslim ob meji nepogozden pas štirih metrov, ki mi ne bo prinašal nobene koristi? Prosim za odgovor.

S. Z. Muropoljski.

11. Podiranje gozdnega drevja čez mejo na sosedovo zemljišče.

Imam gozd, ki leži v hribu. Na eni strani ga obdajajo sosedni gozdovi, na drugi strani pa poljedelska zemljišča. V delu, kjer meji gozd na travnik in njivo, posejano z deteljo, rastejo starejša drevesa, ki jih nameravam posekati. Zraščena so tako, da pri podiranju ne bodo padla na mojo stran, ampak na sosedovo zemljišče, kamor so tudi nagnjena. Les bi seveda lakoj pospravil s sosedovega sveta in mu s tem ne napravil nobene škode; vendar pa sosed zahteva zase kot odškodnino vse, kar pade pri podiranju drevesa na njegovo zemljo. Meni bi potemtakem od drevesa ostalo samo toliko, kolikor ga leži na moji strani. Zato Vas vljudno prosim, da mi pojasnite, ali in na osnovi česa je sosedova zahteva upravičena.

S. Z. Muropoljski.

ODGOVORI

4. Merske klupe (klešče).

Klupe (klešče) za merjenje debeline debel, hlodov in dr. do leta 1928. niso bile podvržene uradni kontroli. Vsakdo se je moral sam prepričati, ali meri s pravilno klupo.

Po zakonu o merah, njih rabi v javnem prometu in nadzorstvu nad njimi z dne 30. junija 1928., ki je bil objavljen v Uradnem listu ljubljanske in mariborske oblasti števil. 252/70 iz leta 1928., pa spadajo klupe pod prvi in občasni uradni pregled in žigosanje. Pregled opravljajo „oddelki kontrole mer“, ki poslujejo pri okrajnih načelnstvih v Ljubljani, Celju in Mariboru (Službeni list dravske banovine števil. 32/3 iz leta 1932).

Anton Sivic.

5. Izbira sadik za pogozdovanje.

Dobro bi bilo, da posadite na dno kotanj in vrtač sadike gorskega javorja (*Acer pseudoplatanus*), ki bodo našle v rdeči zemlji dovolj hrane. Druge praznine morete zasaditi s sadikami rdečega bora (*Pinus silvestris*), zlasti tiste, ki so na kamenitih grebenih med vrtačami. Redko smrekovje in zlasti borovje pa podsejte z jelkovimi semeni (*Abies peclinata*)! Podsetev z jelkami je zelo koristna, ker se začnejo bori v starosti 25–35 let naravno redčiti; s podsetvijo boste mogli tudi obvarovati do sedaj nabrano prst pod borovjem.

Stanko Sotošek.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Ustanovitev banovinskega odbora za propagando gozdarstva

Gozdarski odsek kr. banske uprave v Ljubljani je razposlal sredi januarja t. l. okrožnico o ustanovitvi banovinskega odbora za propagando gozdarstva. Okrožnico so prejeli:

1. Kraljevska banska uprava, oddelek II.; 2. Kraljevska banska uprava, odsek III/7.; 2. Kraljevska banska uprava, odsek III/17.; 4. Kraljevska banska uprava, oddelek III.; 5. Kraljevska banska uprava, oddelek IV.; 6. Kraljevska banska uprava, oddelek V.; 7. Kraljevska banska uprava, oddelek VI.; 8. Stab dravske divizijske oblasti, Ljubljana; 9. Direkcija šum kraljevine Jugoslavije, Ljubljana; 10. Začasna državna uprava razlaščenih gozdov, Ljubljana; 11. Podružnica Jugoslovanskega šumarskega združenja, Ljubljana; 12. Direkcija državnih železnic, Ljubljana; 13. Kmetijska zbornica za dravsko banovino, Ljubljana; 14. Prosvetna zveza, Ljubljana, Miklošičeva 7; 15. Zveza fantovskih odsekov v Ljubljani; 16. Združenje jugoslovanskega učitelstva, Ljubljana, Frančiškanska 6; 17. Sokolska župa, Ljubljana, Tabor; 18. Zveza za tujski promet, Ljubljana, Tyrševa 1; 19. Rdeči križ kraljevine Jugoslavije - dravski banovinski odbor, Ljubljana, Gosposvetska c. 2; 20. Dravska župa skavtov in planink, Ljubljana; 21. Prirodoslovno društvo, Ljubljana, Beethovnova ulica; 22. Zveza lovskih društev, Ljubljana, Trdinova ul. 8; 23. Zadruga zveza, Ljubljana, Tyrševa 38; 24. Zveza slovenskih zadrug, Ljubljana, Pražakova 11; 25. Kmetijska družba d. d., Ljubljana, Novi trg 3; 26. Slovensko planinsko društvo, Ljubljana, Aleksandrova 4; 27. Zavod za pridobivanje in prodajo gozdnih semen, gozdne drevnice v Mengšu.

Okrožnica se glasi:

V smislu razpisa ministrstva za gozde in rudnike z dne 1. okt. 1937. št. 6482, ki je v prepisu priložen, je osnovati za dravsko banovino banovinski odbor za propagando gozdarstva. V iste svrhe bodo osnovani pri okrajnih načelnstvih okrajni odbori, odnosno po občinah občinski pododbori za propagando gozdarstva.

Namen teh odborov je, da vodijo iniciativno akcijo za popularizacijo

gozdarstva med ljudstvom s sodelovanjem vseh na pogozdovalnem delu interesiranih kulturnih in humanitarnih organizacij.

Delo teh odborov bo:

skrbeti za denarna sredstva, ki so potrebna za dosego odborovih ciljev;

organizirati pogozdovanja z mladino (mladinski dnevi za pogozdovanje) in z odraslimi osebami;

razširiti pogozdovanje na pustem kraškem svetu;

uvesti zglede za pravilno gospodarjenje z gozdom, pravočasna čiščenja, trebljenja in redčenja;

ustanavljati gozdiče ter parke v mestnih okoliših, pri šolah, društvenih prostorih, okrevališčih, zdraviliščih, počitniških domovih i. t. d.

prirejati gozdarske tečaje za učitelje, kmetovalce in vojaštvo;

prirejati poljudna predavanja med ljudstvom, po radiu i. t. d.

skrbeti za publikacije (brošure, letake), za pospeševanje in napredek gozdnega gospodarstva i. t. d.

Ustanovna seja širšega banovinskega odbora za propagando gozdarstva v dravski banovini s sedežem v Ljubljani se bo vršila v četrtek, dne 3. februarja 1937. ob 10. uri v prostorih podružnice Jugosl. šumar. združenja, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 2., II. nadstropje.

Naslov se vabi, da v smislu čl. 1. in 4. priloženega „Poslovnika o delu odbora za propagando gozdarstva“ imenuje in odpošlje na to sejo svojega stalnega člana za navedeni odbor. Na tej seji bo v smislu čl. 8. poslovnika izbran ožji delovni odbor, ki bo obstajal iz predsednika, dveh podpredsednikov, tajnika, njegovega pomočnika in treh članov.

Glede na kulturno in gospodarsko važnost zasnovane akcije se pričakuje sodelovanje vseh v odbor za propagando gozdarstva povabljenih organizacij in ustanov.

Ustanovitev okrajnih odborov in občinskih pododborov za propagando gozdarstva

V istem času, ko je bila razposlana okrožnica o ustanovitvi banovinskega odbora za propagando gozdarstva, je gozdarski odsek banske uprave o tem obvestil tudi vsa okrajna načelstva in mestna poglavarstva, ki so dobila naslednji poziv:

Pozivate se, da uvedete nemudoma akcijo za ustanovitev okrajnih odborov in po potrebi občinskih pododborov za propagando gozdarstva ter o tem sem poročate.

Štab dravske divizijske oblasti je bansko upravo obvestil, da so z razpisom z dne 31. oktobra 1937 (Dj. br. 6429) obveščeni poveljniki mest

na teritorijo divizije, da odredijo predstavnike vojske v navedene odbore.

Ministrstvo za poljedelstvo je z razpisom z dne 21. oktobra 1937. št. 74.200/2 priporočalo aktivno sodelovanje kmetijskih referentov v odborih.

Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov

V Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine od 5. januarja 1938, kos 2., str. 8—11. je natisnjena uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov z dne 25. septembra 1936.

Po teh spremembah se bistveno menja smisel odstavka 1., člena 2. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov, ki se sedaj glasi:

Po tej uredbi se smatra za kmeta tista fizična oseba, ki ji je kmetijsvo glavni poklic, ki obdeluje zemljo sama ali s člani svoje rodbine, po

potrebi pa tudi z najeto delovno močjo, ki izvirajo nje obdavčeni dohodki pretežno iz kmetijstva (poljedelstva, vinogradništva, sadjarstva, vrtnarstva, živinoreje in pod.), ki pa nje **posestvo ne presega površine 50 ha orne (za obdelovanje sposobne) zemlje**. Za rodbinsko zadrugo se smatra tista rodbinska zajednica, kjer sorodniki po krvi ali posvojitvi živijo in delajo v skupnosti in ki ima najmanj tri moške člane.

Gozdovi se štejejo za zemljo, sposobno za obdelovanje.

Tečaji državnih vrednostnih papirjev pri sprejemanju za kavcijo*)

Minister za finance je izdal pod št. 5170/VIII z dne 28. januarja 1938. sledečo odločbo:

„Na osnovi točke 5. § 12. finančnega zakona za leto 1937/38. odrejam za spodaaj našete državne in po državi zajamčene papirje naslednje tečaje:

2 $\frac{1}{2}$ % na državna renta za vojno škodo za nom. din 1000.— din 452.—,

7% no posojilo iz l. 1921. za nom. din 100.— din 97.—,

4% ne agrarne obveznice iz l. 1934. za nom. din 100.— din 55.—,

4% ne agrarne obveznosti iz l. 1921. za nom. din 100.— din 55.—,

6% ne begluške obveznice za nom. din 100.— din 80.—,

delnice Privilegirane agrarne banke d. d. za nom. din 500.— din 215.—,

6% ni dalmatinski agrarji za nom. din 100.— din 80.—,

7% no stabilizacijsko posojilo v zlatu iz l. 1931. za nom. fr. fr. 100.— din 95.—,

7% no stabilizacijsko posojilo v

zlatu iz l. 1931. se preračunava v dinarsko vrednost po tečaju 100 fr. fr. din 156.—.

Ti tečaji veljajo od 1. februarja 1938. do preklica in se morajo uporabljati pri vsch državnih ustanovah in samoupravnih telesih v primerih, ko se obveznice na osnovi posebnih zakonov, uredb ali pravilnikov sprejemajo v varščino (kavcijo) po borznem tečaju.

Zgoraj določena vrednost teh papirjev ostane v veljavi ves čas, dokler traja jamstvo, obračunano po tej vrednosti.

S tem se nadomešča odločba št. 61.000/VIII z dne 9. novembra 1937. („Službene novine“ z dne 13. novembra 1937., št. 259).

Iz bančnega in valutnega oddelka ministrstva za finance 28. januarja 1938., št. 5170/VIII.

*) Službeni list kraljevske banske uprave dravske banovine, 5. februarja 1938., 13. kos, stran 99.

Kratke vesti

GOZDARSTVO — UČNI PREDMET NA LJUDSKIH IN SREDNJIH ŠOLAH TER V VOJASNICAH.

V Turčiji je stopil v veljavo nov zakon o gozdih dne 1. junija 1937.

Cl. 84. predpisuje, da se uredi primeren gozdarski pouk na ljudskih in srednjih šolah ter v vojašnicah v sporazumu s prosvetnim in vojnim ministrstvom.

Na ta način se namerava zbuditi že v mladih ljudeh ljubezen do narave in razumevanje za potrebe gozdarstva in važnost gozdov.

LITI LES — IZ ŽAGOVINE (predelava žagovine v liti les)

Poraba in vnovčevanje žagovine sta še precej nerešeno vprašanje.

Del žagovine porabijo parne žage za pogon. Nekaj žagovine se porabi za kurjavo pečī, za brikete i. dr.

Večji del žagovine, in sicer več 100.000 kg vsak dan samo v Sloveniji, se sežge, vrže v vodo, ali se raztrese in prepusti gnilju.

Sežiganje stane, tudi melanje v vodo ni zastoj in povrh še škoduje ljudskemu zdravju ter ribarstvu, raztresanje žagovine zopet stane in razen tega čestokrat zavzema uporabno zemljišče ter je leglo raznega mrčesa, ki prehaja na zdrav les.

V Nemčiji so iznašli nov postopek za predelavo žagovine in skoblovine, ki bo verjetno pomenil velik korak naprej v porabi lesa. Po tem načinu spojijo žagovino v posebno snov. Za spajanje rabijo snovi, ki jih pridobivajo razna druga podjetja s prav malimi stroški. Ta nova, večinoma lesena snov se dobi, kakor pišejo, na razmeroma enostaven način brez močnih stiskalnic in sušilnic.

Nova snov je poceni in se da porabiti v različne svrhe, imenujejo jo liti les. Mnoge izdelke, ki so jih doslej pripravljali iz kovin, izdelujejo iz te nove tvarine.

Za mnoge stvari je baje liti les še boljji od železa. Liti les ne korodira,

ne prevaja nobenega toka, in se da porabiti za izdelovanje trdnih velikih posod in cevi brez šiva. Snov je odporna proti raznim kemijskim tvarinam (kemikalijam) je lažja od železa in izdelki stanejo še enkrat manj kot železni.

Preračunali so, da stane izdelava 1 m² plošče litega lesa, težke 30 kg, 4–6 din, če se dobita žagovina in spojna snov v istem kraju.

Iz litega lesa nameravajo izdelovati posode, ki bodo nadomestile v mnogih primerih dražje železne posode, železne cevi brez šiva, težke cementne posode in izdelke ter krhke steklene posode. Nadalje izdelujejo že iz litega lesa tudi silose za krmno; dovršili so n. pr. silos s prostornino 12 m³ iz enega kosa za manjšo ceno, kot stanejo veliki silosi iz drugega gradiva.

Novo snov so preizkusili in jo še preizkušajo na tehniški visoki šoli v Charlottenburgu. Do sedaj so prišli že do zelo ugodnih ugotovitev. N. pr. cevi, debele 150 mm, so vzdržale nolanjji pritisk močan do 18 atm.; računajo pa, da se bo dala trdnost še povečati.

Delo za izpopolnitev izuma je denarno podprl odbor za tehniko v gozdarstvu in je obljubil še nadaljnjo podporo.

PODIRANJE OREHOV V NEMČIJI.

Da bi preprečili podiranje orehov, so v Nemčiji prepovedali podirati orche na poljedelskih in vrtnih zemljiščih, če niso drevesa debelejša kot 45 cm v višini 1.50 m od tal. Za vsak podrti oreh se mora zasaditi novo orehovo drevesce.

FRANCOSKI ZAVOD ZA RAZISKOVANJE LESA.

Francoska vlada je ustanovila velik osrednji zavod za raziskovanje lesa. V ta namen je odobrila v proračunu za leto 1936/37. 5 milijonov frankov.

Naloga zavoda je, da vrši znanstvena raziskovanja iz lesne stroke v prid gozdnih posestnikov in lesne industrije.

Zavod daje tudi pojasnila drugim inserentom.

Dopisi

OBČNI ZBOR ZVEZE ABSOLVENTOV MARIBORSKE GOZDARSKE SOLE.

Zveza absolventov mariborske gozdarske šole je imela 30. januarja t. l. svoj tretji redni občni zbor, ki ga je vodil v prostorih gozdarske šole predsednik **Kržišnik**. Poleg številnih absolventov sta se zbora udeležila tudi ravnatelj g. **ing. Z. Ziernfeld** in g. **ing. S. Sotošek**. Po predsednikovem pozdravnem nagovoru je povzel besedo ravnatelj g. **ing. Ziernfeld**, ki je navzočnc vzpodbujal k složnemu skupnemu delu v stanovski organizaciji in k vestnemu opravljanju svojih poslovnih dolžnosti ob praktičnem uporabljanju teoretičnega znanja, ki so si ga pridobili v šoli. Nalo je predsednik podal pregledno poročilo o odborovem delu v preteklem letu. Občni zbor je izrekel odboru soglasno razrešnico. Pri volitvah novega odbora so bili izvoljeni: za predsednika **Zmazek Stanislav** (Velika Nedelja), za podpredsednika **Sedlar Anton** (Sv. Lovrenc na Pohorju), za tajnika **Potočnik Martin** (Murska Sobota) in za blagajnika **Majcen Zlatan** (Maribor). Pri slučajnostih se je vnela živahna debata o mnogih aktualnih stanovskih in strokovnih vprašanjih; padlo je mnogo klenih misli, ki bodo, upamo, rodile tudi veliko pozitivnih sadov.

Potočnik Martin.

SEJA ODBORA ZA GOZDARSTVO KMETLJSKE ZBORNICE.

Stalni strokovni odbor za gozdarstvo je imel 8. januarja t. l. drugo sejo v prostorih Kmetijske zbornice v Ljubljani. Razpravljal je o potrebah kmetijskega gozdarstva. Pri razpravi se je videlo, da je gozdarstvo ena najvažnejših panog kmetijskega življenja in da bo potrebno še mnogo dela in truda, da doseže slovensko kmetijsko gozdarstvo sodobno višino.

Med drugim je odbor pod vodstvom predsednika Bena **Kotnika** razpravljai o merah drv v javnem prometu. V bistvu se je priključil predlogu gozdarskega odseka banske uprave. Nalo se je razvila debata glede kubiranja in prodaje tesanega

lesa. Sklenjeno je bilo, da se zbornica zavzame za enolno kubiranje, ki bodi pravilno in niti ne v posebno prodajalčevo niti kupčevo korist. Odbor je razpravljai tudi o premerkah (kleščah) in je ugotovil, da je potrebno opozoriti merodajne čimelje na pregled in pravilnost premerk. Odbor je tudi sklenil predložiti zbornici, da se zavzame za ponovno ustanovitev dvoletne gozdarske šole v Mariboru, ki je bila lansko leto ukinjena. Sklenilo se je tudi podvzeti primerne korake, da se ustanovi v Sloveniji postaja za gozdne poizkuse, najbolje pri državni nižji gozdarski šoli v Mariboru. Precej obširna debata se je razvila o nekaterih predpisih lovskega zakona; končno je bilo sklenjeno, da se bodo sestavili potrebni predlogi za spremembo nekaterih predpisov na podlagi resničnih podatkov in po posvetovanju s poklicnimi strokovnjaki. Slednjič je odbor obravnaval vprašanje zvišanja in znižanja železniških tarif za les in sklenil delovati za čim večje znižanje. Na dnevnem redu je bilo še mnogo drugih aktualnih vprašanj in padlo je mnogo koristnih predlogov, ki jih bo treba čimprej dokončno rešiti.

S. S.

LOVSKI TEČAJ.

Na državni nižji gozdarski šoli v Mariboru bo tečaj za lovske čuvaje od 14. do 19. februarja. Tečaj priredi Lovsko društvo v Mariboru, vodil ga pa bo ravnatelj gozdarske šole ing. Zmago Ziernfeld s sodelovanjem priznanih lovskih strokovnjakov. Za tečaj vlada veliko zanimanje, ker se že čutijo dobri nasledki prvega takega tečaja, ki je bil v Mariboru leta 1936.

S.

GENERALNA DIREKCIJA ŽELEZNIC USTANAVLJA TOVARNO ZA IMPREGNIRANJE ŽELEZNIŠKIH PRAGOV.

Generalna direkcija Jugoslovanskih državnih železnic je sklenila postaviti lastno tovarno za impregniranje železniških pragov. V ta namen je bil za sedaj stavljen v letošnji proračun znesek 4 milijonov dinarjev.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

balkanski bor = molika
bor — bor, die Föhre, der Kiefer, Pinus
cemprin — limba, die Arve, die Zirbe, Pinus Cembra (L.)
cretlje = ruševje. Beseda se rabi na Karavankah
čeliti — čeliti, stutzen
črtno ruševje = močvirsko ruševje
črni bor — črni bor, die Schwarzföhre, Pinus Laricio (End.)
drevesasto ruševje — klekovina, die Spirke, Pinus uncinata (Ramd.)
evropski macesen — evropski ariš, die europäische Lärche, Larix europaea
gladki bor = zeleni bor
gozdni bor = rdeči bor
grēnica — das Asloch
hoja = jelka
hojka = jelka
japonski macesen — japonski ariš, die japanische Lärche, Larix leptolepis (Gord.)
jelka — jela, die Tanne, Abies pectinata (C. D.)
krožni robilnik = kružna pila za krajčenje, die Besäumkreissäge
kanadski bor — kanadski bor, die Banksföhre, Pin. Banksiana (Lamb.)
limba = cemprin
macesen — ariš, die Lärche, Larix macesen = macesen
močvirsko ruševje — klekovina, die Sumpfföhre, Pinus Muglius (Scop.)
modra duglazija — plava duglazija, die blaue Douglasie, Pseudotsuga glauca (Mayrx)
molika — molika, mura, balkanski borovac, die griechische Strobe, Pinus Peuce (Gries.)
mura = molika
munika = pepelnati bor
navadna smreka = rdeča smreka
navadni bor = rdeči bor
obrobiti — okrajčiti, besäumen
obrobjen — okrajčen, besäumt
očeliti — očeliti, bestutzen
omorika — omorika, Pančičeva omorika, Picea omorica (Panč.)
pepelnati bor — bjelokori bor, munika, die weißrindige Föhre, Pinus leucodermis (Ant.)
pinija — pinija, pinjol, die Pinie, Pinus Pinea (L.)
primorski bor — primorski bor, die korsikanische Schwarzföhre, Pinus maritima (Poir.)
pritlikavo ruševje — klekovina, die

Kriechföhre, die Latsche, Pinus Pumilio (Henk.)

robiti — krajčiti, säumen
rdeča smreka — obična smreka, die päische Fichte, Picea excelsa (Lk.)
ruševje — klekovina, Pinus montana
sibirski macesen — sibirski ariš, die sibirische Lärche, Larix sibirica (Led.)
sok = grča. Beseda se rabi na Koroškem
sovoj = grča. Beseda se rabi v okolici Središča in Ljutomera.
stržen — srčika, das Mark. — Stržen je sredi stebela ali debla.

V deblih naših domačih drevesnih vrst se nabira okoli stržena vsako leto nova plast lesa, branika na braniko. Stržen je sestavljen večidel iz okroglastih stanic s tanko kožico. Stanice stržena so v enoletnih in v mladih večletnih rastlinah žive. V bukvah, brezah in hrastih ostanejo večinoma žive do pozne starosti. V brestih ostanejo žive samo obrobne, srednje pa odmrejo in v nje pride zrak. V orehih se raztrgajo kožice odmrlih stanic, zato je stržen luknjičast. V bezgih pa odmrejo vse stanice stržena in stržen postane suh, porozen in večinoma belkast.

Korenine večine lesnatih rastlin nimajo stržena.

Stržen naših dreves in grmov je pri večini okrogel ali okroglast. V jelšah in brezah je trikoten, v hrastih, kostanjih in topolih je peterokoten ali zvezdast na pet rog-ljev; v robuijah, brogovitah in dobrovitah pa je šesterokoten.

strženina je snov, iz katere je sestavljen stržen.

tisa — tisa, die Eibe, Taxus baccata (Led.)

Vajmutov bor = zeleni bor
zelena duglazija — zelena duglazija, die grüne Douglasie, Pseudotsuga Douglasii (Carr.)

zeleni bor — borovac, vajmutovac, die ostamerikanische Strobe, die Weymutsföhre, White Pine, Pinus Strobus (L.)

žaganje — pilenje, struganje, das Sägen

žagovina — pilovina, das Sägemehl, die Sägespäne

žaman = obrobjen

žamati = robiti

Lesna trgovina

Cene lesa na milanskem trgu.

Mehkek les: smrekov okrogel les 220—240 lir, smrekovi hlodi (uso Trst) 260—280 lir, smrekov žagan les Ia 640—660 lir, smrekov žagan les IIa 420—450 lir, smrekov žagan les, IIa nesortiran 360—390 lir, smrekov žagan les IIIa 330—350 lir, macesnov žagan les Ia 680—735 lir, macesnov žagan les IIa 560—600 lir, macesnov žagan les IIIa 360—390 lir in borov žagan les 570—600 lir. **Trd les:** topo-

lov žagan gradbeni les 250—270 lir, mizarški les 270—310 lir, bukov žagan les, neparjen 450—500 lir, žagana slavonska hrastovina 850—900 lir, žagana hrastovina 500—600 lir, žagan orehov les 900—1250 lir, kostanjev žagan les 400—450 lir, brestov žagan les 500—600 lir in lipov žagan les 450—500 lir.

Cene so računane za 1 plm franco postaja Milano.

Lesna trgovina Slovenije v januarju 1938.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Izvoz. V januarju so nekatere večje žage izdelale v smislu obstoječih dogovorov večje količine žaganega lesa za Angleško. Nekaj dobav se je izvršilo tudi za Nemčijo, Madžarsko in Italijo. Celotni januarski izvoz lesa pa ne kaže posebnega porasta.

Tuzemstvo. Ze v januarju je bilo opaziti zanimanje za blago, s katerim morajo lesni trgovci založiti svoja skladišča za poletno sezono. Podobna pa je, da je bilo to zanimanje zgolj informativnega značaja, ker vlada splošno glede cen precejšnja neorientiranost. Temu je dokaz tudi dejstvo, da so naši lesni trgovci izkoristili železniške prevozne ugodnosti, ki so veljale do konca 1937. leta in se dokaj dobro založili z lesom že lansko leto, tako da razpolagajo za prve potrebe poletne sezone s precejšnjimi zalogami.

Zaloge. Dobre prevozne razmere so to zimo omogočile, da so se velike količine lesa spravile v doline; zlasti so močne zaloge tesanega lesa; čuti pa se pomanjkanje suhega bla-

ga, ki bi po svoji teži bilo sposobno za trg. Zanimivo je, da so bile letos že januarja lesne zaloge v sortiranih dolinskih skladiščih na splošno večje kot lansko leto ob pričetku sezone (marca—aprila).

Prognoza. Vobče so cene neustaljene. Za gradbeni in žagani les, zlasti za suho blago, so bile dosežene prav dobre in dokaj trdne cene; vendar je bilo pri poznejših dobavah čutili že neznačno popuščanje. Glede na velike zaloge lesa mislijo lesni trgovci in gospodarstveniki, da neko znižanje cen ni izključeno. Verjetno je, da bodo lesne cene v začetku poletne sezone ostale na sedanji višini, da pa se bodo proti koncu znižale, zlasti če se ne bo povečala možnost izvoza. Že sedaj pa je opaziti, da inozemski interesenti (n. pr. zadnje ponudbe iz Nemčije in Italije!) skušajo znižati prejšnje cene. Vendar se, kakor je situacija sedaj, zaenkrat ni bali naglega in znatnejšega padca cen.

Ponudbe iz tuzemstva.

- 6 — Berovo: 500 hlodov črnega bora, dolgih 4 m in debelih 25 do 30 cm.
- 10 — Banjaluka: marogasta javorovina za furnirje.
- 14 — Kamnik: suhe borovnice. (Fr. Myrtillor).

- 16 — Ban. Karlovac: češminove koronine (Berberis vulgaris) za barve, v kosih ali zmlete.
- 17 — Šepin: kanadska topola za furnirje.
- 19 — Leskovac: orehovi hlodi.

Povpraševanja iz inozemstva.

- 23 — Sofija: drvenjače iz finega lesa in borov ter jelkov les za drvenjače.
- 25 — zastopniška tvrdka povprašuje za les in živino.
- 30 — Sydney: leseni zobotrebci in

- vrtarsko kolje, priostreno na obeh koncih.
- 44 — Simbach/Inn: 600—800 m³ vrbovih in topolovih hlodov, debelih povprečno 25—50 cm in dolgih čez 1 m.

- 48 — Lima (Peru): les, lesene škatle za cigarete, papir, svinčniki, nalivna peresa, emajlirana posoda in razno bosensko drobno blago išče prekooceanska posredniška družba.
- 50 — Kopenhagen: zdravilna zelišča (nudi se zastopnik).
- 52 — Wien: jelkovo olje (01. Pini piceae).
- 53 — Warszawa: lovorjevi listi.
- 56 — Wien: zdravilna zelišča išče zastopniška tvrdka.
- 59 — Thessaloniki: oglje.
- 80 — Weida i. Thür. (Nemčija): smrekovo in hrastovo lubje.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za januar 1938.

Finančni minister je določil za januar sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati fakse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleon	din	298.50
1 zlata turška lira	"	339.70
1 angleški funt	"	238.—
1 ameriški dolar	"	43.—
1 kanadski dolar	"	42.80
1 nemška marka	"	14.50
1 poljski zlot	"	8.15
1 avstrijski šiling	"	8.60
1 belga	"	7.40
1 pengō	"	8.60
1 braziljanski milrajs	"	2.60
1 egiptski funt	"	240.—
1 urugvajski pezoz	"	21.50

1 argenski pezoz	din	12.65
1 čilski pezoz	"	1.40
1 turška papirnata lira	"	34.80
100 albanskih frankov	"	1415.—
100 francoskih frankov	"	156.—
100 švicarskih frankov	"	1000.—
100 italijanskih lir	"	227.—
100 holandskih goldinarjev	"	2389.—
100 bolgarskih levov	"	45.—
100 rumunskih lejev	"	32.—
100 danskih kron	"	960.—
100 švedskih kron	"	1108.—
100 norveških kron	"	1080.—
100 španskih pezoz	"	230.—
100 grških drahem	"	39.—
100 češkoslovaških kron	"	151.—
100 finskih mark	"	95.—
100 letonskih latov	"	810.—
100 iranskih nijalov	"	100.—

Popravek.

V Gozdarskem vestniku št. 1. popravite: na strani 10. v deveti vrsti od spodaj: m a n j široke deske v bolj široke deske.

Mali oglasi

Kupimo 50.000 smrekovih sadik. Ponudbe z navedbo starosti prosimo na upravo Gozdarskega vestnika.

GOZDNO - GOSPODARSKE NAČRTE, nasvete, cenitve, upravo gozdov, lesno-industrijske in lovske zadeve izvršuje **Ing. Mirko Sušteršič, pooblaščen gozdarski inženjer, Ljubljana,** Mariborska ul. 17 a, telefon 48-12.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškarica in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

FELIKS SKRABL, MARIBOR, Gosposka ulica 11, modna in manufakturna trgovina, priporoča zalogo lovskega, gozdarskega lodna in sukna.

TIROLSKI LODEN za lovske obleke in plašče „Hubertus“ ima v vseh barvah vedno na zalogi tvrdka: **Franjo Majer, Maribor, Glavni trg štev. 9.**

Gostilna „**PRESERNOVA KLET**“ - **Karel Trofenik, Gosposka ulica,** nudi svojim gostom izbrana jedila in najboljša domača vina.

Najraznovrstnejšo manufakturno, kot blago za dečvo že á 6.— din meter, kupite pri **I. TRPINU, Maribor, Vetrinjska ulica 15.**

Razvoj gozdarstva in lova v Sloveniji

Ing. Anton Šivic (Ljubljana)

A. GOZDARSTVO

Da moremo presoditi stanje in napredek gozdarstva in lova v Sloveniji v preteklih dvajsetih letih in odpraviti še obstoječe nedostatke, moramo porabiti nekatere statistične podatke, ki jih vodi v evidenci gozdarsko osebje občeupravnih oblastev prve in druge stopnje.

Površina gozdov dravske banovine znaša ta čas po davčnem katastru okroglo 680.900 ha, kar pomeni 45,3% produktivne površine banovine. Faktično pa je z gozdovi obraslo površino ceniti više; po zbranih podatkih znaša okroglo 708.300 ha ali 47,1% produktivne površine banovine.

Površina gozdov je od leta do leta podvržena malim izpremembam, ker posestniki lelo za letom nekaj gozda izkrcijo in pretvorijo v drugo, večinoma poljedelsko kulturno vrsto in v stavbišča, za kar si izposlušujejo oblastveno dovoljenje. Ponekod se površina gozdov veča, ker se pogozdujejo slaborodna ali za poljedelstvo manj sposobna zemljišča.

Za usmerjenje gospodarstva z gozdovi in uživanja donosa od gozdov so merodajne lastninske razmere, kar nam bodo pokazala poznejša izvajanja. Sledeči pregled nam kaže, kolikšne površine gozdov pripadajo v dravski banovini posameznim posestnim kategorijam. Podatki se nanašajo na stanje v začetku leta 1937. (po davčnem katastru):

državni gozdovi	1.849	ha
od teh v upravi državne gozdne direkcije v Ljubljani	1.484'97	ha
državne gozdne direkcije v Zagrebu	254'49	„
oslane manjše površine	109'65	„
so last:		
smodnišnice v Kamniku, državnih premogovnikov v Zabukovci in v Velenju, rudnika v Lokvici, držav. zaklada, umobolnice na Studencu, moške kaznilnice v Mariboru, vojnega erarja, državnega zdravilišča v Topolščici;		
gozdovi državnih železnic	988	ha
gozdovi banovinskih ustanov in naprav	932	„
gozdovi mestnih občin	1.572	„
gozdovi trških občin	218	„
gozdovi upravnih občin in vasi	2.308	„
gozdovi Križevačke imovne općine bjelovarske v Dolnji Lendavi	3.803	„
gozdovi Kranjskega verskega zaklada	18.198	„
gozdovi župnih, kaplanijskih, cerkovniških, šolskih, verskih in drugih nadarbin	4.455	„
škofijski gozdovi	7.613	„

samostanski in redovniški gozdovi	3.638	ha
cerkveni gozdovi	1.340	"
gozdovi solastnikov (agrarnih skupnosti)	17.008	"
gozdovi delniških družb	8.626	"
gozdovi zadrug, osnovanih po združenem zakonu	73	"
gozdovi bank	860	"
gozdovi hranilnic in posojilnic	1.514	"
gozdovi raznih ustanov (vodovodov, ubožnic, bratovskih skladnic, komisije za tujski promet, društev)	246	"
gozdovi, ki jih upravlja Začasna državna uprava razlaščenih veleposestev	21.660	"
gozdovi raznih individualnih gozdnih posestni- kov (velikih, srednjih, malih)	584.000	"

Posamezni posestniki razpolagajo z gozdovi kaj različne velikosti. Značilno za posestniške razmere v dravski banovini je, da imamo največ malih posestnikov, ki imajo manj kot 5 ha gozdne posesti. Nato sledijo posestniki, ki imajo do 10 ha in do 50 ha gozda. Tu in tam ima posestnik svoj gozd v enem samem kompleksu; večinoma pa ležijo gozdovi, ki spadajo k enemu in istemu posestvu, razkosano in daleč vsaksebi, kar zelo otežkoča rentabilno oskrbo gozdov. Malo je takih posestnikov, ki ne bi imeli po več katastralnih parcel gozda. Ker posestva z odprodajo, oziroma z odkupom posameznih katastralnih parcel, z delitvijo parcel, s krčenjem gozda, pogozdovanjem nepogozdenih zemljišč, dalje z delitvijo ob zapuščinah, ženitvijo in drugim, neprestano menjavajo površino, jih je težko v podrobnem zbrati in posebno mala posestva imeti v točni evidenci.

V začetku leta 1937. je bilo razmerje gozdne posesti po velikosti sledeče:

2 posestvi nad 15.000 ha gozda (Kranjski verski zaklad in Začasna državna uprava razlaščenih gozdov):			
1 posestvo	od 8.000	do 9.000	ha gozda
1 posestvo	" 7.000	" 8.000	" "
5 posestev	" 3.000	" 4.000	" "
2 posestvi	" 2.500	" 3.000	" "
1 posestvo	" 2.000	" 2.500	" "
7 posestev	" 1.500	" 2.000	" "
13 posestev	" 1.000	" 1.500	" "
4 posestva	" 900	" 1.000	" "
6 posestev	" 800	" 900	" "
8 posestev	" 700	" 800	" "
4 posestva	" 600	" 700	" "
7 posestev	" 500	" 600	" "
7 posestev	" 400	" 500	" "
24 posestev	" 300	" 400	" "
53 posestev	" 200	" 300	" "
162 posestev	" 100	" 200	" "
397 posestev	" 50	" 100	" "
139.096 posestev pod	50		" "

Ako ima kako posestvo po dve ali več parcel, bodisi v eni ali več občinah, v enem ali več okrajih, je gori izkazano le kot eno samo posestvo.

Ker je največ gozdov v goratih krajih in na kraškem ozemlju, se oskrbuje skoro 94% vseh gozdov kot „visoki“ gozd. Za pridobivanje trnega kolja, protja za pletarstvo, pa tudi za kurjavo i. t. d. služijo „nizki“ gozdovi, ki so večinoma v nižavju. V Prekmurju pa dajejo nizki gozdovi z višjo obhodnjo (do 40 let) tudi za tehnično rabo sposoben les. Pravih „srednjih“ gozdov je v dravski banovini malo.

Po goli sečnji umetno podmlajen gozd Leniše na Jelovci
(foto: gozdarski odsek banske uprave)

Drevesne vrste so po priliki takole zastopane: čistih iglavcev je 34%, čistega bukova 17%, čistega hrastovja 1%; mešanih listnatih gozdov je 14%, listavcev, pomešanih z iglavci je 31%. Med iglavci prevladuje smreka, v kraških pokrajinah pa jelka. Po savskih in dravskih naplavinah in po prekmurskem gričevju nastopa gozdni bor v čistih sestojih. V planinskih krajih je macesen dobro zastopan. Ob robovih gozdne vegetacijske meje so razsežni prostori po planinah pokriti z ruševjem.

V dravski banovini imamo mnogo takih gozdov, v katerih bi naravne sile odnašale zemljo, ako bi jih posekali do golega na velikih površinah, dalje takih, ki so na planinah in v visokih alpskih legah, posebno na skrajni meji drevesne vegetacije. Ti gozdi so uvrščeni med stalno zaščitne. Med stalno zaščitne spadajo tudi

gozdovi na bregovih večjih voda in hudournikov, ako ti bregovi niso skalnati in trdni. Tudi gozdovi, rastoči na izrazito kraških tleh, spadajo med stalno zaščitne.

V dravski banovini se izkoriščajo ti gozdovi večinoma le s prebiralnim izsekavanjem, pa tudi s tako sečnjo, ki dopušča naravno naplojevanje in s sečnjo na golo; na golo le v ožjih progah. Samo ob gozdnovegetacijski meji se sme sekati samo prebiralno.

Poleg omenjenih imamo v dravski banovini tudi takozvane začasno zaščitne gozdove. To so takšni, ki morajo varovati tuje objekte, kakor so: železniške proge, ceste, naselbine, posamezna poslopja, vrelci in drugo. Sečnje v teh gozdovih se smejo vršiti le v toliko, kolikor je bilo ob izločitvi dotičnih površin v vsakem konkretnem primeru določeno glede na varovanje tujega objekta. Prizadetemu gozdnemu posestniku je prisoditi primerno odškodnino v breme lastnika varovalnega objekta.

V nezaščitnih gozdovih se vršijo sečnje na golo, pa tudi z naplojevalno sečnjo in s prebiranjem. To je odvisno od sestave posameznih sestojev po drevesnih vrstah, enakomerne ali različne starosti posameznih debel, pa tudi od posestvenih razmer in od raznih drugih okolščin.

Jugoslovanski zakon o gozdih, ki se izvaja od 1. julija 1930., predpisuje za neke kategorije posestev strogo trajno gospodarjenje v gozdu, tako za državne gozde, za gozdove Kranjskega verskega zaklada, ki jih upravlja ta čas država, za banovinske, občinske, vaške gozde, za gozde župnih, kaplanijskih, cerkovniških in drugih nadarbin, za gozdove agrarnih skupnosti, za gozdove delniških družb (po zakonu o banski upravi), za gozdove, ki so obremenjeni s služnostmi dajatve lesa, za gozde, razlaščene zaradi agrarne reforme i. t. d. Za gozdove, ki so last posameznih cerkva, se zahteva racionalno gospodarstvo. Da se zagotovi trajnost in določi vsakoletni ali večletni periodični užitek lesa, ki se sme brez škode in poseganja v substančni kapital posekati, je treba na osnovi predpisov citiranega zakona o gozdih za te vrste gozdov sestaviti gospodarske načrte. Gospodarski načrt se zahteva tudi za ostale gozde, ako imajo površino nad tristo hektarjev.

V dravski banovini je v zadnjih dveh desetletjih preko 1100 gozdnih posestnikov predložilo v oblastveno odobritev gospodarske načrte, oziroma programe in revizijske operate, kar znači velik napredek nasproti stanju v dobi pred zedinjenjem. Po predpisih citiranega zakona morajo posestniki, ki so dolžni oskrbovati svoje gozde po gospodarskih načrtih ali programih, staviti vsako leto „predloge“ za sečnjo, v katere vpišejo površine in množine lesa, ki jih nameravajo posekati, kakor tudi način nameravane sečnje. Istočasno stavijo „predlog“, v katerem morajo navesti, katere sečine bodo med letom pogozdili, katere kulture očistili gozdnega plevela in katere mlajše gozdove bodo pretrebili in preredčili. Ti „predlogi“ so podvrženi oblastveni presoji in odobritvi, ako posestnik še nima odobrenega gospodarskega načrta ali programa. Teh, za ohranjenje gozdov koristnih predpisov stari gozdni zakon ni poznal.

Ostali manjši posestniki in oni, ki niso pod posebnim javnim nadzorom, morajo prijaviti samo sečnje na golo. Od leta 1919. do 1. julija 1930., torej preden je stopil v veljavo novi državni gozdni zakon, so morali posestniki prijavljati tudi prebiralne sečnje določenega obsega, česar pa ni več treba, odkar velja citirani novi državni gozdni zakon¹⁾. Sicer pa od vseh teh posestnikov gozdni zakon ne zahteva strogo trajnega gospodarstva z gozdom. Predpisano je le, da morajo posestniki izsekane in druge prazne površine v gozdih pravočasno, to je v treh letih, in zadostno pogozditi.

S postopno sečnjo naravno podmlajen gozd Praznikar na Severnem Pohorju
(foto: gozdarski odsek hanske uprave)

Zelo velike koristi bi bilo za vsakega posestnika brez izjeme, da bi oskrboval svoj gozd tako, da bi mu donášal redno, bodisi vsakoletno, bodisi ob določenih periodah, toliko lesa, kolikor ga more ob pravilni gojilvi, dani boniteti tal in drugih merodajnih faktorjev sploh donášati. Redne, trajno enake dohodke pa daje le takšen gozd, v katerem zaloga lesa ne pade pod tako zvano normalno zalogo (substanci kapital). Obhodi gozdov na žalost kažejo, da je večina, posebno kmetjskih, individualnih pa tudi skupnih gozdov do skrajnosti izčrpana, da v njih ni za trajen donos neobhodno potrebne normalne zaloge, še manj pa kakih prihrankov. Vzrok temu je bilo nerazodno, prekomerno izkoriščanje gozdov takoj po končani svetovni vojni, ko so cene lesa kakor tudi drugega blaga rapidno rastle.

¹⁾ Predpisi o prijavi prebiralnih sečenj gotovega obsega so se začetkom leta 1938. obnovili.

Zadolženi posestniki so z izkupičkom sicer z lalkoto poplačali svoje predvojne dolgove, v ostalem pa jim denar ni mogel dosti koristiti, ker je takratna valuta (papirnate krone) venomer katastrofalno padala in je bila gotovina od meseca do meseca manj vredna. Da so zadostili tekočim potrebam, so posestniki pozneje, ko se je valuta ustalila (dinar), zopet močno posegli v gozdove. Posebno veliko se je sekalo za dobe visoke lesne konjunktore, to je leta 1928. in 1929. Ko je zaradi svetovne gospodarske krize konec leta 1929. trgovina z lesom zastala, in je od leta do leta bolj nazadovala ter prišla leta 1935/1936. v nevzdržen položaj zaradi znanih sankcij proti Italiji, glavnemu in najbližjemu našemu odjemalcu lesa, so lesne cene silno popustile, ponekod pa producent sploh ni mogel najti kupca. Marsikdo je moral prodati gozdne produkte za slepo ceno, posebno posestnik v hribih, ki nima dovolj orne zemlje niti za golo lastno preživljanje, kaj še za kritje davkov, za izdatke za obleko, obutev in drugo. Šele proti koncu leta 1936. se je zopet pojavilo povpraševanje po lesu na svetovnih tržiščih. Nastalemu živahnemu povpraševanju je sledil dvig cen raznih lesnih sortimentov.

Porast cen je povzročil, da so se gozdni posestniki zopet zatekli v svoje gozdove, da z lesom plačajo dolgove, ki so jim narasli med sedem let trajajočo splošno krizo, in da krijejo druge vsakdanje potrebščine. Ker marsikdo nima več dozorelega lesa v gozdu, je začel sedaj posegati v mlade sestoje, celo v komaj odrasle kulture. S tem se je napravilo mnogo kvara, kar ni čudno, ako pomislimo, da konsumirajo samo domači rudniki in papirnice trenutno na leto okrog 150.000 kubičnih metrov jamskega, oziroma celuloznega lesa. Obeta se pa, da bo poraba tega lesa postala še veliko večja. Treba bo s primernimi ukrepi in odredbami neracionalno in kvarno izkoriščanje premladil gozdov pravočasno zaježiti, da se zagotovijo tudi zanamcem dohodki, ki so ogroženi s čezmernim izsekavanjem.

Že par let se pojavlja skrb, kako ohraniti veleketije na severnih mejah banovine, ki jim grozi gospodarski propad. Ker so izsekali svoje razmeroma velike gozdove, nimajo več toliko dohodkov, da bi mogli plačevati redne obveznosti. Davščine za veleposestva so velike in jih posestniki izsekanih gozdov ne morejo kriti s kakimi postranskimi dohodki, na primer z ročnim delom in podobnim. Te nezdrave razmere potrjujejo pravilo, da je treba gozdove izkoriščati racionalno, to je tako, da dajejo trajen užitek; ob čezmernem izkoriščanju pa mora posestnik izkupiček od izrednih sečenj prihraniti, da ima denar za plačilo obveznosti za poznejša leta.

V zvezi s temi izvajanji prihajamo do vprašanja, koliko glavnega produkta, to je lesa, proizvajajo gozdovi dravske banovine povprečno na leto, koliko se porabi lesa za domače potrebe, koliko ga konsumirajo domača podjetja, koliko se ga izvažata v inozemstvo, koliko industrijskih podjetij se bavi s predelavo lesa v polfabrikate, koliko v finalne izdelke, koliko nameščencev in delavstva je zaposlenega v gozdih, pri transportu lesa iz gozda do tržišč in do železnic, koliko na žagah in po raznih tovarnah in drugod.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Razmišljanja o pogozdovanju

Ing. Stanko Sotošek (Maribor)
(Nadaljevanje)

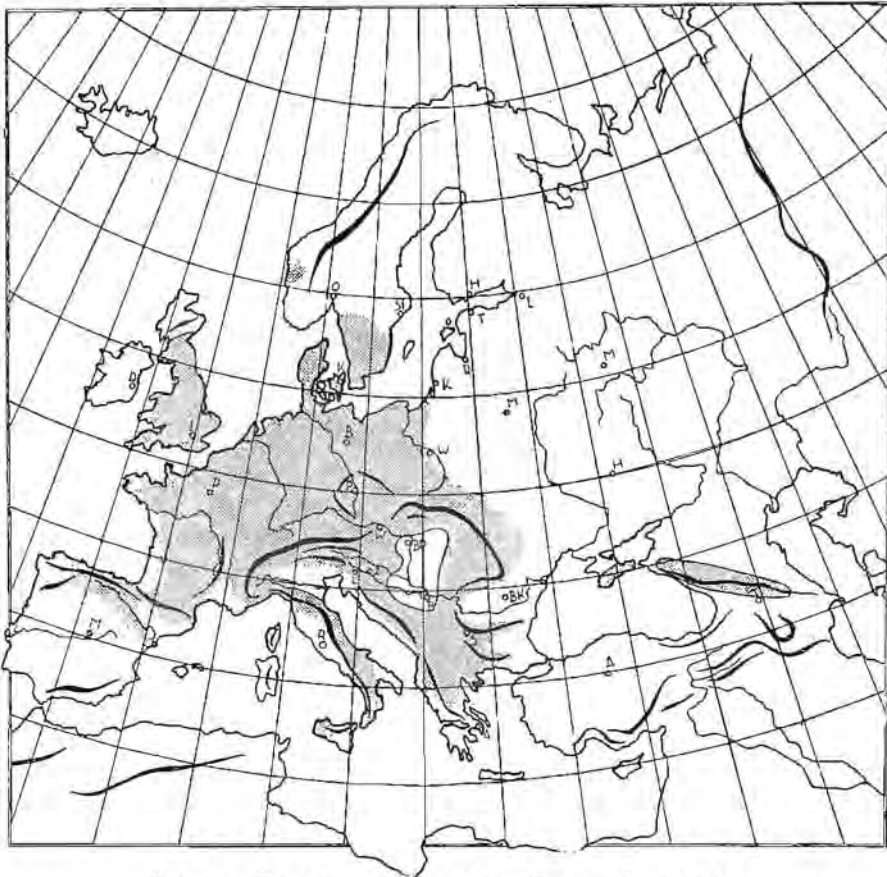
Bukev (*Fagus silvatica*) je v Evropi zelo razširjena in tako značilna drevesna vrsta, da imenujejo po njej obširen del gozdnega območja. Bukovo območje se razprostira v krajih, ki nimajo premrzle zime in ne presuhega poletja (slika 4.). V višjih legah raste bukev na prisojnih, v nižjih pa na osojnih. Na obrobem hribovju goratih krajev raste na prisojnih legah razmeroma visoko, če pihajo tamkaj spomladi in v jeseni topli vetrovi; dvigne se celo do višinske gozdne meje, n. pr. na Črnem vrhu na Pohorju in v kraških gozdih ob Jadranskem morju. Tla rabi razmeroma dobra, rahla, prstena z nekaj apna ter dovolj sveža in topla. Na suhih in na mokrih tleh ni prostora za bukve.

Na Slovenskem rastejo največje in najboljše bukve na Gorjanicah in na Kočevskem. Bukovje je nekdanj zavzemalo pri nas mnogo večje površine. Ko se je začela razvijati lesna industrija in ni bila bukovina več glavno kurivo, je cena bukovini zelo padla. Gozdni posestniki so začeli boj proti bukovju in ga začeli zamenjavati večinoma s smrekovjem. Mnogo gozdov pa je izgubilo bukve radi ujanja golih posek, podobno kot se je zgodilo z jelkami. Zelo velike površine so pa ostale redko zaraščene s slabimi bukvami radi nepravilnega in prepogostega steljarjenja. Vse to je bilo in je najbolj nevarno na slabših tleh in v toplejšem delu bukovega območja.

Neppravilne sečnje in brezobzirno trebljenje bukovja se je marsikje maščevalo. Bukovje vzdržuje rodovitnost gozdnih tal bolj kot katerokoli gozdno drevje in na mnogih krajih rodovitnost tal celo povečava z obilnim listjem. Po odstranitvi bukovja so se tla zelo poslabšala, zlasti na osojnih pobočjih naših predgorij.

Glede vrednosti bukovine pa gre vedno na bolje, ker njena poraba raste radi novih izumov v tehniki, predelavi in porabi lesa.

Priporočljivo je obdržati bukovje povsod, kjer si hočemo ohraniti rodovitna gozdna tla, zlasti če nastopi nevarnost, da se tla poslabšajo. Čistim bukovim gozdovom bomo povečali vrednost, če jim primešamo v hladnejših krajih na primer smreke, duglazije in jelke, v toplejših krajih pa hraste (gradene) in bore. V mešanih bukovih, smrekovih in jelkovih gozdih moremo imeti eno četrtino do eno tretjino ali polovico bukovja. To dosežemo, da po prazninah mladega bukovja posadimo sadike iglavcev in pozneje pazimo, da jih ne zaduši bukova senca. Mešane bukove, hrastove in borove gozdove pa dobimo, če podsejemo bukovec pod delno razredčene bore in hraste. Borovje (rdeči bor) raste v prvi mladosti razmeroma gosto zaraščeno in popravlja tla. Ko pa je staro 20 do 30 let se samo od sebe zelo razredči radi velikih zahtev po svetlobi. Skozi redko borovje prisije na tla sonce, ki pospeši razkrajanje od borovih iglic nabrane prsti. Tudi dež pada skozi redke borove krošnje naravnost na tla in jih stolče. Tako izgubljajo tla pod borovjem prst, postanejo trda, podivjajo in se poslabšajo. Pod mladim borovjem nabrano prst homo rešili, če homo borovje pravo-

Slika 4. Naravno bukovo območje (po Denglerju).

Bukovo območje se razprostira pretežno v srednji in po zahodni Evropi. Na vzhodu sega približno do črte Gdynia—Carigrad. **Višinska meja** sega na severu niže, na jugu pa višje. Zanimivo je tudi, da se na zahodu dvigne višje kot na vzhodu, kar je v zvezi s kontinentalnim podnebjem vzhodne in z atlantskim podnebjem zahodne Evrope. V severnem delu območja sega do 200–500 m, v Sudetih do 800 m, v Osrednjih Alpah in Karpatih do 1200 metrov, v Južnih Alpah in balkanskem kraškem gorovju do 1500 m, v južnem Balkanu in Apeninih do 1800 m, v Pirinejih in na Siciliji do 2000 m. Na severu in na zahodu uspeva bukovje ob morju in po nižinah; **nižinska meja** se začne šele bolj na jugu: v Karpatih pri 200 m, v Pirinejih pri 250 m, v balkanskem kraškem gorovju pri 500 m, v Apeninih in južnem Balkanu pri 1000 m in na Siciliji pri 1200 m.

Sredi bukovega območja je nekaj otokov brez bukovja, od katerih je najpomembnejša Panonska nižina. Izven območja se je bukovje razširilo na Krimu in na Kavkazu (lamošnje bukve pa verjetno pripadajo drugi vrsti in sicer tako zvaní kavkaški bukvi, *Fagus orientalis*, ki je sorodna japonski bukvi).

Naravnih bukovih gozdov ni v Evropi: na Islandiji, na Irskem, v severni Skotski, na Norveškem in Svedskem (razen nekaj malega na zahodu in jugu), na Finskem, v Rusiji, v Beli Rusiji, v Ukrajini, v Litvi, Estoniji, Lotiški na Poljskem (razen na zahodni meji), v južni Grčiji, južni Spaniji in Turčiji.

časno podsejati. Bukve rabijo v mladosti senco in pod borovjem dobro uspevajo, seveda če niso tla preslaba. Borovje postaja vedno bolj redko in pod bori se dviga bukovje, ki s svojo senco onemogoča rast spodnjih borovih vej. Na ta način dosežemo več koristi: rodovitnost tal se ohrani in često celo zboljša, bori zrastejo bolj ravni in manj grčasti in končno je v gozdu več in to vrednejšega lesa. To, kar je rečeno za bukve in bore, velja v veliki meri tudi za hraste (gradene). Glavna razlika je v tem, da se hrastovje samo po sebi redči, ko je staro 30 do 40 let, in da ga je šele tedaj potrebno podsejati z bukvicami, če niso tla prevlažna ali pa mokra. Iz podobnih razlogov bomo zasejali bukev tudi med že prereditko mlado borovje in hrastovje.

Pri selvi in pri sečnji bukovja pa ne smemo pozabiti, da so mlade bukve zelo občutljive za slano in sonce. Bukov podmladek in mlade bukve rabijo primeren zastor starejšega drevja, ker jih drugače osmudi slana in ožge sonce. Zastor jim ni več potreben, ko so visoke 3 do 4 metre.

Hrast (*Quercus*) je naše največ vredno gozdno drevo. Nekdaj je bilo več hrastovih gozdov. Mnogi so se morali umakniti za vedno, ker so bili izkrčeni, in marsikje valovijo danes na nekdanjih hrastovih rastiščih žitna polja. To je bilo potrebno in za ljudstvo koristno. Toda obširna so taka zemljišča, ki so bila pokrita s hrastovjem in so ostala sposobna samo za gozd, pa so sedaj zaraščena z drevjem slabše vrste ali z redkimi vejnatimi manj vrednimi hrasti ali pa so podivjana ali zamočvirjena.

Precejšnji predeli Dolenjske, Bele Krajine, Posavja, Krajine, Haloz, Slovenskih goric in zlasti Prekmurja nam nudijo to žalostno sliko. Vkljub temu, da dosežejo hrasti svojo pravo vrednost šele v starosti od 100 do 200 let, bo potrebno misliti in delati na zboljšanje tega današnjega stanja. Goline bo treba začeti pogozdovati in hrastovje podmlajati z želodom in s sadikami gradenov in dobov.

Graden (*Quercus sessiliflora*) je primeren za toplejše bukovo in za hladnejše kostanjevo območje na gričevnatem in hribovitem svetu. Pri nas so za gradene še najbolj prikladna osojna pobočja, v ravninah pa ne uspeva. Tla morajo biti dovolj globoka in ne prevlažna. Saditi moremo sadike ali pa želode.

Dob (*Quercus pedunculata*) je doma v istem gozdnem območju kot graden. Razlikuje pa se dob od gradena v tem, da ne uspeva na hribovitem svetu, marveč raste samo po nižinah in ravninah ter širokih dolinah. Dob uspeva najbolje v poplavnih krajih in rabi dobra, globoka, rahla, sveža ali vlažna tla.

Gaber (*Carpinus betulus*) je razširjen v toplejšem bukovem območju. Prenaša pa slano ter senco in se zadovolji z manj rodovito in z bolj vlažno zemljo kot bukev. Z njim moremo podsejati borovje na bolj slabih tleh, če še niso tla podivjala ali pa postala kislá. Rabimo ga tudi pri pogozdovanju slanišč kot varovalno drevje za poznejšo setev ali saditev drugih proti slani občutljivih vrst.

Pravi kostanj (*Castanea vesca*) je drevo, ki je značilno za kostanjevo območje. Kostanj rabi precej toplote in razmeroma dolgo

letno rastno dobo (6 do 7 mesecev). V hladnejših krajih so mu nevarne zgodnje jesenske slane, zaradi katerih pozebejo tedaj še neolesenele mladike. Pri nas mu najbolj prijajo prisojna gričevnata pobočja, ki imajo globoka, rahla in sveža tla. Kremenasta tla mu godijo bolj kot apnena. Lepo uspeva tudi v rdeči kraški zemlji, iz katere je voda izprala apno. Vlažna in mokra tla ter ravnine niso za kostanj.

Kostanj je važno drevo, zlasti za male kmetije. Za les ga bomo gojili z obrastki iz panjev, ki se razvijajo razmeroma hitro v drevesa; les rabimo za kolje, droge, drogove in za domače gradbene potrebe. V Slovenskih goricah, Halozah in v raznih drugih predelih Slovenije je mnogo golin, ki bi se jih izplačalo pogozditi s kostanjevimi sadikami ali pa zrni.

Beli jesen (*Fraxinus excelsior*) je drevo toplejšega bukovega območja. Zelo dobre so zanj nižine in alpske doline; v slednjih uspeva še precej visoko, celo v toplejšem smrekovem območju. Tla rabi rodovitna, globoka in rahla, toda bolj mokra in mrzla kot dob. V toplejših legah mu je treba več vlage kot v hladnejših. Dobro raste tudi na peščenih ilovnatih in na razpokanih apnenih tleh, če ima dovolj vlage; kislina in šotnata tla pa niso zanj prikladna. V prvi mladosti mu godi nekaj sence pod redkim zastorom starejšega drevja; ta ga varuje pred pozno spomladansko slano, ki pomori ali pohabi precej jesenov.

Zdi se, da bi bilo pri nas potrebuo pri pogozdovanju veliko bolj kot doslej misliti na saditev jesenovih sadik, ker daje jesen veliko vreden les.

Črni jesen (*Fraxinus ornus*) je važen za pogozdovanje razmeroma suhih apnenih tal v toplejšem kostanjevem območju.

Ameriški jesen (*Fraxinus americana*) je zelo priporočljiva vrsta gozdnega drevja, ki raste v približno takem območju kot beli jesen, samo da ne uspeva tako visoko. Zadovolji se z nekoliko slabšo zemljo, ki pa mora biti dovolj sveža in prstena; prenaša pa tudi močvirna tla. Ker lista štirinajst dni pozneje kot beli jesen, mu slana ne more narediti veliko škode. Drevesa dajejo prvovrsten les, gojenje pa je razmeroma lahko, zato bo prav, da ga sadimo v večji meri kot doslej.

Brest (*Ulmus*) je doma v toplejšem bukovem in hladnejšem kostanjevem območju. Tla rabi dobra, rahla in sveža. Saditi je treba sadike in paziti, da jih ne bo mogel dušiti plevel, ki je brestovim sadikam zelo nevaren. V nižinah, na vlažnih in mokrih tleh, je rastišče za **poljske breste (*Ulmus campestris*)**, na prisojnih pobočjih, po gričih in hribih, pa za **gorske breste (*Ulmus montana*)**; prvi ima razmeroma boljši les.

Gorski javor (*Acer pseudoplatanus*) raste dobro v hladnejšem bukovem in v toplejšem smrekovem območju; v nižjih legah na osojnih in v višjih legah na prisojnih pobočjih. Tla rabi bogata na hrani, globoka, rahla in sveža; stalno vlažnih tal pa ne prenaša. Marsikje moremo povečati vrednost gozdov s primešanjem te veliko vredne vrste, ki je bila nekdanj mnogo bolj razširjena. V zadnjih

desetletjih so javore zelo izkoriščali in premalo skrbeli za njihovo podmlajanje. Paziti je treba, da sadik ne zaduši plevel, kar se lahko in hitro zgodi.

Mlečni javor (*Acer platanoides*) uspeva najbolje v bukovem območju ter ne gre tako visoko v hribe kot gorski javor. Pri nas raste po gričih in tudi po ravninah. Tla rabi skoraj ravno tako dobra, kot gorski, le da so lahko nekoliko bolj suha in vlažna, vendar pa ne mokra ali poplavljena. Tudi njegove sadike in podmladek je treba varovati pred plevelom, podobno kot pri gorskih javorih in breslih.

Beli oreh (*Juglans regia*) je naš navadni oreh, ki ga ne gojimo v gozdih. Povpraševanje po orehovini, zlasti v zadnjih letih, pa kaže, da bo potrebno gojiti več orehov. Najbolje uspeva v koslanjevem območju, lepo pa se razvija tudi v zavetrinah bukovega območja, kjer ni zgodnje jesenske in pozne pomladanske slane. Tla rabi dobra, globoka, rahla, za vodo propustna in sveža, toda ne mokra. Na Slovenskem je zelo veliko prisojnih gozdnih robov, ki bi jih mogli zasaditi z belimi orehi. V sklenjenem gozdu pa jih ne bomo zasajali, ker v gozdnem sklepu slabo uspevajo.

Črni oreh (*Juglans nigra*) je doma v Severni Ameriki in postaja vedno pomembnejši tudi v evropskem gozdarstvu, ker ima prvovrsten in veliko vreden les. Dobro raste v koslanjevem in toplejšem bukovem območju na rodovitnih tleh, ki morajo biti bogata na hraní, globoka, rahla in sveža. Mokrih, težkih, peščenih in suhih tal ne prenaša. Take gozdne zemlje je pri nas malo, vendar bi ga mogli saditi v manjših skupinah med drugimi vrstami sem in tja v Prekmurju, Podravju, Posavju in Beli Krajini. V mladosti rabi senco od strani.

Topoli (*Populus*) so primerni za koslanjevo in bukovo območje. **Črni topol (*Populus nigra*)** in **beli topol (*Populus alba*)** sta odporna proti slani in rasteta najbolje na dobrih in svežih tleh, ki morajo biti tudi vlažna ali mokra. Navadno sadimo podtaknjence. Radi hitre rasti so primerni za popolnitev večjih praznin v bolj odraslem gozdu. **Trepetlika (*Populus tremula*)** raste tudi na slabih in suhih tleh. Če se naseli v gozdu boljšega drevja, jo smatramo za plevel in jo odstranimo pri čiščenju in prvem redčenju. Rabimo jo pa za pripravljalne gozde v slaniščih in na slabih tleh, kjer sadimo njene koreninske podtaknjence. Največjo pozornost pa zasluži **kanadski topol (*Populus canadensis*)**, ki je prikladen za koslanjevo in za toplejše bukovo območje. Tla morajo biti precej rodovitna, rahla, globoka, sveža ali vlažna, vendar pa dovolj zračna. V Prekmurju, Slovenskih goricah, Pomurju, Podravju in Posavju, v Krajini (ob Solli), na Dolenjskem in tudi v Beli Krajini je dosli do sedaj slabo izkoriščanih zemljišč ob bregovih rek, potokov, jarkov in ribnikov, ki so prikladna za pogozditev s temi topoli. Sadili bomo podtaknjence in če bomo izbrali pravilno rastišče, moremo pričakovati iz njih v 30 do 50 letih tričetrt do enega metra debela drevesa z veliko vrednim lesom. Za malo kmetsko posestvo bo to velika blagodat.

Črna jelša (*Alnus glutinosa*) je primerna za kostanjevo in bukovo ter toplejše smrekovo območje z razmeroma dosti zračne vlage. Najprimernejši kraji so ob potokih in rekah ter na mokrinah. Tla morajo biti vlažna ali mokra in ne preveč siromašna. Apnena tla niso prikladna, pač pa raste dobro na glinastih prstenih tleh. Profesor Petračič pravi, da črna jelša nikakor ni primerna za pogozdovanje višinskih močvirij (čretov), pač pa je pripravna za pogozdovanje nižinskih močvirij⁵⁾.

Bela jelša (*Alnus incana*) prenese več mraza in daljšo zimo kot črna jelša ter raste tudi na siromašnih, suhih in vlažnih apnenih ter ilovnatih tleh. V mnogih krajih moremo z njo zasaditi in umiriti plazine in brežine.

Robinija (*Robinia pseudoaccacia*) je bila prenesena pred dobrimi tristo leti iz Severne Amerike v Evropo. Pri nas ji pravimo tudi akacija ali divja akacija. Uspeva v kostanjevem in v toplejšem bukovem območju v krajih, kjer ni nevarnosti pred jesensko in pomladansko slano ter pred mokrim snegom. Osojne in hladne lege niso za robinijo. Dobro raste na rahlih, lahkih in toplih peščenih ilovnatih tleh. Na mrzlih, težkih, glinastih, plitvih ali mokrih tleh se pa slabo razvija. Ker raste hitro in z dolgimi razvejenimi koreninami veže tla, jo je dobro zasajati na suhih brežinah. Radi izvrstnega kolarskega lesa se izplača tudi slaba gozdna tla pogozditi z njenimi sadikami.

Vrbe (*Salix*) so večinoma doma v kostanjevem in bukovem območju. Ker rastejo na vlažnih in mokrih tleh ter prenašajo slano, jih je dobro gojiti ob bregovih gorskih potokov in hudournikov ter ob rekah, da se z njimi prepreči trganje zemlje. To pa ne velja za i vo (*Salix caprea*), ki raste v hladnejšem podnebjju ter na suhih in siromašnih tleh.

Bela breza (*Betula verrucosa*) raste v hladnejšem kostanjevem, bukovem in smrekovem območju. Često se naseli po gozdnih posekah in nasadih, kjer jo moramo odstraniti, da ne potolče s šibami vrhov dvigajočega se gozdnega drevja. Glede tal nima velikih zahtev, raste tudi v siromašni, mokri, suhi in kislji zemlji. Sem in tja sadimo belo brezo kot pripravljalen gozd, ki varuje pred vetrom in slano sadike drugih vrst, katere posadimo pozneje pod breze.

Koščela (*Celtis australis*) raste v lovorjevem območju in v toplejšem kostanjevem območju z milim podnebjem od Jadranskega morja do Vipave, Solkana in Krmina. Najbolj ji godijo rahla in zmerno vlažna tla. Zadovolji se pa tudi s suho in kamnito zemljo ter prenaša vročino in sušo. V primorskih krajih je bilo nekoč to drevje zelo razširjeno, toda sedaj ga je malo, ker so ga ljudje radi dobrega lesa preveč trebili, zato bo potrebno obnoviti stare in zasaditi nove koščelove gaje. Paziti pa je treba, da jih ne osmudi pozna pomladanska slana in ne popase živina. (Konec prihodnjič)

⁵⁾ Dr. Andrija Petračič: Uzgajanje šuma, I. sv., Zagreb 1925., str. 245.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

12. Dopisna gozdarska posvetovalnica.

Kakšna vprašanja morem pošiljati, da bodo natisnjena v Gozdarskem vestniku in da bom dobil nanje odgovor. Koliko stane odgovor?

I. S. Tuhinj

13. Kubiranje desk.

Prosim, da mi sporočite, na kakšen način je najbolj praktično kubirati deske.

V. S. Klopni vrh.

14. Borove sadike iz višjih krajev.

Sklenil sem posaditi prodnato goličavo v ravnini 300 metrov nad morjem z rdečimi bori. Sadike pa imam v svoji drevesnici, ki leži 500 metrov višje. Pišite mi, prosim, če lahko porabim te sadike!

I. S. Ljubljansko polje.

ODGOVORI

6. Merske klupe (klešče).

Lastnosti merskih klup, s katerimi moremo zanesljivo meriti debeline hlodov, debel in dreves, dobite opisane na 5. strani brošure Ing. Šivic: Poljudno navodilo za merjenje lesa, II. izdaja 1922. V tej knjigi so tudi vsa druga navodila. Brošura se dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani.

Stanko S o l o š e k.

7. Izbira sadik za pogozdovanje.

Kultiviranje z rdečimi, zelenimi in črnimi bori je bilo pravilno. Te vrste morejo ostati podlaga za nadaljnje pogozdovanje golin. Najboljše bo, da goline zasadite s sadikami teh treh vrst, in sicer mešano v malih skupinah. Verjetno bi se Vam izplačalo zasaditi nekaj pasov med borovimi sadikami z robinijami ali akacijami (*Robinia pseudoaccacia*). Za robinije morete izbrati najslabša in najbolj plitva tla; robinije bodo tudi napravile bodoči gozd varnejši pred ognjem. Tam pa, kjer je prst globlja, bi bilo dobro posaditi dobove želode (*Quercus pedunculata*). Glavno pravilo Vam bodi, da odgojite mešan gozd, kolikor to omogoča tamošnje rastišče.

Stanko S o l o š e k.

8. Robljenje desk.

Na Vaše vprašanje še nismo dobili odgovora. Prosim Vas za natančnejši opis Vašega robilnika.

Uredništvo.

9. Bori z dvema iglicama.

Bori, ki imajo praviloma po dve ali po pet iglice v šopu, so važni za naše gozdarstvo; zato ste se tudi o njih učili v gozdarski šoli. Prvi spadajo botanično v sectio *Diploxyylon*, subsectio *Pinaster*; drugi pa v sectio *Haploxyylon*, subsectio *Strobus* in *Cembra*. Mnogo je tudi borov, ki imajo praviloma po tri iglice v šopu; toda ti bori so tuje vrste, ki do sedaj še nimajo vidnega pomena v našem

praktičnem gozdarstvu. Botanika jih prišteva v sectio Diploxyton, subsectio Taeda.

Bori, ki ste jih videli, so prav gotovo rdeči bori (*Pinus silvestris*); ti imajo namreč praviloma po dve iglici v šopu. Sem ter tja se pa primeri, da imajo nekateri v mladosti tudi kak šop s tremi iglicami.

Slednje velja za bore iz subsectio Pinaster (Dr. Andrija Petračić: *Uzgajanje šuma*, I. svezak, Zagreb 1925., str. 119), kamor spadajo botanično rdeči bori.

Stanko Sotošek.

10. Pogozdovanje ob meji.

Ako je parcela vpisana v zemljiški knjigi kot gozd, jo morate po § 12. zakona o gozdih pogozditi. Po veljavnih zakonitih določbah Vas mejaši nimajo pravice pri pogozdovanju ovirati ali omejevati.

Ing. Viktor Novak.

11. Podiranje gozdnega drevja čez mejo na sosedovo zemljišče.

Drevo ostane Vaša last, tudi če pade pri sekanju preko sosedove meje. Slednji pa ima pravico do primerne odškodnine za škodo, ki ste mu jo s podiranjem drevja povzročili. Ako se glede odškodnine z mejašem ne morete sporazumeti, bi se po mojem mnenju mogli sklicevati na § 81. zakona o gozdih in se obrnili s prošnjo na okrajno načelstvo, da izda o spravljanju lesa in o primerni odškodnini svojo odločbo.

Ing. Viktor Novak.

12. Dopisna gozdarska posvetovalnica.

Vprašanja more pošiljati vsak naročnik in čitatelj Gozdarskega vestnika. Natisnjena bodo vsa vprašanja, ki imajo kakršnokoli zvezo z gozdarstvom, lesno industrijo in lesno trgovino ter so tehničnega, gospodarskega ali pravnega značaja.

Odgovor ne slane nič. **Na vprašanja lahko odgovarja vsakdo.** Uredništvo nima namere, da samo odgovarja na vsa vprašanja. Zato prosimo vsakega naročnika in čitatelja, da nam pošlje odgovor na stavljena vprašanja. Odgovor bomo tako tiskali navadno pozneje kot vprašanja. Če bo uredništvo sprejelo na eno vprašanje več odgovorov, bo od enakih odgovorov natisnjen tisti, ki bo prvi poslan. Ako bo prišlo na nekatera vprašanja več različnih odgovorov, ki bodo eden drugega dopolnjevali, bomo natisnili vse.

Vprašanja in odgovori naj bodo podpisani. Opozarjamo tudi na navodilo na drugi strani platnic.

Uredništvo.

Sodobna vprašanja

K ZAŠČITI GOZDNIH KMETIJ

Na strani 43. je prinesel Gozdarski vestnik besedilo iz člena 2. uredbe o likvidaciji kmetskih dolgov z dne 25. septembra 1936. (Službeni list 1936., št. 628/79. in 1937., št. 1/1.), ki določa, da se smatra za kmeta (pod zaščito) tista fizična oseba, ki ji je kmetijstvo glavni poklic, ki obdeluje zemljo sama ali s člani svoje rodbine, po potrebi pa tudi z najeto delovno močjo, ki izvirajo nje obdavčeni

dohodki pretežno iz kmetijstva (poljedelstva, vinogradništva, sadjarstva, vrtnarstva, živinoreje in pod.), ki pa nje **posestvo ne presega površine 50 ha orne** (za obdelovanje sposobne) **zemlje**.

Po tem besedilu citirane uredbe niso bili pod zaščito gozdni kmetje, ki jih imamo povsod v goratih in hribovitih krajih in ki se zaradi pomanjkanja orne zemlje težko preživljajo ter so se zaradi skoro sedemletne lesne krize močno zadolžili.

Uredba o spremembah in dopolnitvah citirane uredbe o likvidaciji kmetskih dolgov z dne 23. decembra 1937. (Službeni list 1938., št. 13/2.), pa ima dodano novo določilo, ki pravi: „Gozdovi se štejejo tudi za zemljo, sposobno za obdelovanje“. S tem pa se je zaščita kmetov še poslabšala, ker gredo po tej uredbi gozdovi na račun 50 ha orne zemlje.

Da se ta nedostatek popravi, je predlagal član banskega sveta, ki zastopa dravograjski okraj, da se izposluje na pristojnem mestu izpopolnitev omenjenega določila glede gozdov. Po njegovi zamisli naj bi se šteli za zemljo, sposobno za obdelovanje, gozdovi, ki imajo tolikšen katastrski donos, kakor ga ima orna zemlja 50 ha. Ta zamisel je sicer dobra, vendar bi bilo pri določanju tega donosa veliko računskih težkoč. Katastrski donos je namreč za razne kulturne vrste, to je za njive, travnike, vinograde i. t. d. zelo različen. dalje za posamezno kulturno vrsto po **bonitetnih razredih** zopet različen in v vsakem svoječasnem **cenilnem okolišu** različen.

Najenostavnejše je, da se ugotovi relacija med katastrskim donosom 1 ha orne zemlje do katastrskega donosa 1 ha gozda, oboje pri srednji boniteti. Pri najboljših bonitetah je relacija 1 : 2, 1 : 4, pri slabih bonitetah pa 1 : 10, 1 : 12 in celo 1 : 14. Pri tem so cenilni okoliši zelo važni.

Našim razmeram bi najbolje odgovarjala relacija 1 : 8. V tem primeru bi se imelo glasiti zadevno besedilo predloga v uredbi takole:

„Gozdovi se štejejo tudi za zemljo, sposobno za obdelovanje, toda tako, da se šteje 8 ha gozda za 1 ha orne zemlje. Gorski pašniki se ne štejejo v orno zemljo“.

S tem predlogom se strinja tudi prvotni predlagatelj, ki ima zasluge, da se je zavzel za gozdne kmetije.

Ce bi se ta predlog sprejel, bi bile gorske gozdne kmetije primerno zaščitene.

Praklično pokazano na posameznih primerih, bi bil račun po priliki sledeč:

Ako ima kmet, ne vševši gorskih pašnikov, 30 ha orne zemlje, bi smel imeti poleg te zemlje še

$$50 - 30 = 20 \times 8 = 160 \text{ ha gozda;}$$

ako ima 20 ha orne zemlje, ne vševši gorskih pašnikov, bi smel imeti poleg te še

$$50 - 20 = 30 \times 8 = 240 \text{ ha gozda;}$$

ako pa ima 10 ha orne zemlje (njiv, travnikov, vinogradov), bi smel imeti še

$$50 - 10 = 40 \times 8 = 320 \text{ ha gozda.}$$

Ing. A. S.

Statistika

Jugoslovanski izvoz lesa v letu 1937.

Po uradnih statističnih podatkih je Jugoslavija izvozila v letu 1937.:

	milijonov ton	dinarjev
v Italijo	334.539	za 248,9
v Anglijo	196.329	„ 228,0
na Ogrsko	130.632	„ 79,7
v Nemčijo	127.338	„ 159,3
v Grčijo	60.126	„ 43,9
v Holandijo	49.970	„ 42,4
v Argentinijo	44.123	„ 41,6
v Egipt	37.327	„ 30,4
v Avstrijo	31.964	„ 37,7
v Belgijo	29.020	„ 23,7
v Alžir	23.632	„ 21,2
na Češkoslovaško	16.641	„ 27,3
v Francijo	15.939	„ 23,3
v Tunis	14.601	„ 13,9
v Maroko	14.117	„ 13,0
v Palestino	11.414	„ 9,7
v Svico	9.906	„ 13,2
v Albanijo	7.308	„ 6,8
na Malto	7.013	„ 5,1
v druge države	45.312	„ 63,6

Po teh podatkih je bil **po teži lesa** največji izvoz v Italijo, potem v Anglijo, Ogrsko, Nemčijo itd., po vrednosti pa v Italijo, Anglijo, Nemčijo, Ogrsko itd. Če pa računamo k Franciji tudi Alžir, Tunis in Maroko, pride na peto mesto Francija, in če priručnimo k Angliji Palestino, Malto in druge kolonije in dominione, pride Anglija v izvozu našega lesa na isto mesto kot Italija, če ne na prvo mesto.

Po prodajni ceni lesa pa je na prvem mestu Italija, potem Anglija, Nemčija, Madžarska i. t. d. Francija pride z že omenjenimi kolonijami na peto mesto. Anglija zavzema z dominioni in s kolonijami prvo mesto skupno z Italijo.

Vidimo, da imajo v uvozu lesa najmočnejše države uvoznice približno isti vrstni red po teži in po vrednosti iz Jugoslavije uvoženega lesa.

Izvoz lesa iz Češkoslovaške v letu 1937.

Češkoslovaška je lansko leto izvozila vsega skupaj 121.347 vagonov lesa (vagon po 10.000 kg) v vred-

Pomembni izjemi sta Madžarska, ki je kupila razmeroma cenejši les, in Anglija, ki je kupila razmeroma dražji les, računano po teži lesa.

Vsega skupaj je Jugoslavija v letu 1937. izvozila ca 1.200.000 ton lesa za ca 1.135.000.000 din. V letu 1936. je znašal izvoz ca 660.000 ton lesa za ca 650.000.000 din. Primerjava izvoza v obeh letih pokaže, da je lansko leto narastel izvoz lesa po teži za 540.000 ton ali za 82%, po vrednosti pa za 485.000.000 din. Lansko leto je bil torej izvoz mnogo večji, toda cene izvoženega lesa so bile po teh podatkih nekoliko nižje kot predlansko leto.

Ze samo ti podatki jasno dokazujejo, kakšen ogromen pomen imajo gozdovi in les v državni irgovinski bilanci. Zelo poučno in še jasnejšo sliko bomo imeli, ko si bomo predočili množino in vrednost celotnega izvoza napram lesnemu izvozu. Razen tega bi bili potrebni tudi podatki o prodajah in porabi lesa in drugih lesnih proizvodov v tuzemstvu.

Za poznanje vloge slovenskega gozda in lesa bo

neobhodno potrebno zbirati in zbrati statistične podatke za Slovenijo.

Prav gotovo bomo iz zanesljivih številk dobili jasno sliko in mogli spoznati dejansko stanje gozdnega gospodarstva.

Videli bomo, da dajeta gozd in les dela in zasluzka deset in deset tisočem in da živi neposredno od gozda in lesa sto in sto tisoče ljudi.

Tedaj se bomo tudi zavedali, da sta gozd in les posredno in neposredno podlaga življenjskega obstoja in napredka našega ljudstva.

nosi 504.147.000 čeških kron. V letu 1936. je iznašal izvoz 133.187 vagonov v vrednosti 336.830.000 čeških kron.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Navodilo o upravi od občin prevzetih razlaščenih gozdov veleposestev.

Gozdarski odsek banske uprave (III./7. No. 500/1-1938) je izdal naslednja navodila o upravi od občin prevzetih razlaščenih gozdov veleposestev:

1. V smislu § 56., točka 2. zakona o gozdih so gozdi, ki so last občin, torej tudi razlaščeni gozdi veleposestev, ki so jih dobile občine v last na podlagi § 24. zakona o likvidaciji agrarne reforme, pod posebnim javnim nadzorstvom. Za gospodarjenje in izkoriščanje teh gozdov veljajo zato poleg splošnih predpisov zakona o gozdih še predpisi §§ 57 do 65. tega zakona.

2. Po § 24., odst. 2. zakona o likvidaciji agrarne reforme smejo biti tudi občine agrarni subjekti za gozdove, ki so potrebni za pašo, preskrbo s kurivom in stavbnim lesom, lesom za hišno industrijo, kakor za ostale gospodarske potrebščine. Glede na to zakonito določilo **morajo** občine redne in izredne dohodke razlaščenih gozdov uporabljati le za potrebe revnih občanov, ki nimajo gozda ali ga imajo le v nezadostni meri za svoje gospodarske potrebe. Za druge namene se po agrarni reformi pridobljeni gozdovi ne smejo izkoriščati.

Da se more zadostiti tem zakoni- tim predpisom, je treba gospodarjenje teh gozdov tako uravnati, da je omogočena v okviru razpoložljivih dohodkov **trajna** preskrba navadnih koristnikov v občini. Zato morajo občine upravljati razlaščene gozde na sledeči način:

a) Gospodarjenje, posebno izkoriščanje razlaščenih gozdov, se mora voditi po načelih dobrega gospodarstva **strogo trajno** in po gospodar- skem načrtu ali programu, ki ga

odobri ban. Če občina gospodarske- ga načrta nima, more predložiti v odobritev predlog za sečno in gojo gozdov. Občine, ki že imajo gospodar- ski načrt, predložijo sečni pred- log le na znanje. Te predloge sestav- lja občina v sporazumu z okrajnim gozdarskim referentom.

b) V okviru odobrenega gospodar- skega načrta ali sečnega predloga krije občina iz dohodkov razlaščenih gozdov upravne, gojitvene in druge stroške združene z oskrbovanjem teh gozdov, preostanek pa porabi za na- mene, navedene v točki 2.

O porabi in razdelitvi gozdnih pridelkov se mora voditi evidenca. Občina sestavi vsako leto ali občasno na podlagi dospelih prošenj seznam občanov, v katerem mora biti navede- na množina in vrsta oddanega ma- teriala. Ta seznam razgrne občina na običajni način na vpogled občanom skozi dobo 15 dni. Morebitne, v teku le dobe vložene pritožbe, oziroma ugovori se rešujejo po redni instančni poti. Poznejše pritožbe se ne bodo upoštevale.

c) Občine uredi upravo prevzetih razlaščenih gozdov na čim cenejši način in po navodilih, ki jih izda okrajno načelstvo, v kalerega območ- ju ti gozdi leže.

č) Občinska uprava je materialno odgovorna za predpisno upravljanje razlaščenih gozdov. Nadzor nad upra- vo teh gozdov vrši okrajno načelstvo po svojih gozdarskih strokovnih or- ganih.

Zakon o sladkovodnem ribarstvu

je izšel 28. oktobra 1937 v Službenih Novinah kraljevine Jugoslavije in je natisnjen v Službenem listu kraljev- ske banske uprave dravske bano- vine dne 25. januarja 1938, 8. kos, stran 47—59. S tem zakonom so uki- njeni XIX. zakonski člen o ribolovu iz leta 1888., zakon o ribolovu za Dalmacijo iz leta 1898., zakon o ri- bolovu za Srbijo iz leta 1911., zakon

o ribolovu za Hrvatsko in Slavonijo iz leta 1906., uredba o ribarstvu iz leta 1929. za bivšo ljubljansko oblast, razširjena s finančnim zakonom za leto 1934/35. na območje vse dravske banovine, vse ostale zakonske od- ločbe, ki nasprotujejo temu zakonu, ter vsi predpisi in naredbe o ri- barstvu z omejitvijo iz točk 2. in 3. § 74. tega zakona.

Uredba o ribolovu in rakolovu.

V Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine z dne 19. januarja 1938. (6. kos, stran 29-33)

je natisnjena uredba z zakonsko močjo o ribolovu in rakolovu.

Veljavnost zakona o prijavi sečenj z dne 28. februarja 1922.

Nov zakon o gozdih iz leta 1929, ni ukinil vseh predpisov zakona o prijavi sečenj z dne 28. februarja 1922. Zaradi tega je gozdarski odsek izdal posebno okrožnico vsem okraj-

nim načelstvom in mestnim poglavarstvom, v kateri omenja in opozarja na tiste predpise, ki so ostali še v veljavi.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine, l. 1938.)

- Odločba o voditvi kontrolnika po izvoznikih (št. 10/64)
- Pravilnik o fondu za izvajanje regulacije (obrazec za občine).
- Uredba o sporazumu med Jugoslavijo in Italijo o ureditvi njunih trgovinskih izmenjav in plačil, ki so s temi v zvezi (št. 13/80).
- Banova odredba o predložitvi pooblastil oziroma obrtnih listov (št. 13/83).
- Tarifa, po kateri se plačujejo tiskovni stroški pri tiskanju službenih in zasebnih objav v Službenih novinah (št. 14/88).
- Odločba o ocarinjanju in plačevanju blaga, uvoženega s poštnimi pošiljkami (št. 14/90).
- Uredba o preskrbovanju nezaposlenih delavcev (št. 15/92).
- Uredba o sporazumu med jugoslovansko vlado in francosko vlado o trgovinskih plačilih (št. 16/94).
- Odločba o spremembi uvozne tarife (št. 16/100), v kateri je omenjena sprememba carine za semena.
- Sprememba pristojbin za prenos in dostavljanje paketov (št. 16/101).
- Telefonski promet z inozemstvom (št. 16/105).
- Navodilo o preskrbi poslovnih knjižic pomožnega osebja v obrtih (št. 18/119).
- Popravek v objavi tečajev državnih vrednostnih papirjev pri sprejemanju za kvacijo (št. 18/122).
- Opozorilo banske uprave glede obrtno-policijskih odobritev za spremenjene obrtne delavnice in industrijske naprave (št. 18/125).

**Vžigalica je drobna, mala stvar,
njen plamen pa uniči gozda čar**

Ne delaj gozdu kvara in čuvaj ga požara!

Kratke vesti

GOZDARSTVO — UČNI PREDMET NA LJUDSKIH SOLAH L. 1802.

V Časopisu za zgodovino in narodopisje 1938 (Maribor), je Franjo Baš objavil članek Doneski k zgodovini Gornjegrajskega, kjer na strani 13. čitamo:

„Gozdna uprava v Gornjem gradu je leta 1802. predlagala v svrhu vzgoje pozornosti, ljubezni, varstva in čuvanja gozda izdajo tiskanega gozdarskega berila za gospodarje, za mladino pa gozdarskega katekizma v narodnem jeziku, a v šolah pouk o gozdarstvu kot enakovreden predmet drugim šolskim disciplinam.“

GOZDOVI IN SEVERNA AMERIKA.

Že mnogo let se trudijo razni ameriški strokovnjaki, da primerno rešijo vprašanje, ki je za USA življenjskega pomena. Pred leti so že napravili načrte za napravo varovalnih jezer in za pogozditev pobočij hribov in gora ter deloma tudi širokih ravnin. Skupni stroški so bili preračunani na milijardo dolarjev. Ta vsota je tudi za Amerikance ogromna, vendar je treba pri tem pomisliti, da je samo lansko leto povzročila povodenj več kot za pol milijarde škode.

Za katastrofalno izpremembo vremena iščejo največjo krivdo v nepremišljenem krčenju gozdov

in prerij ter v nenačrtnem izpreminjanju tega ozemlja v poljedelsko zemljišče. Pomanjkanje gozdov povzroča v suhni vremenu še večjo sušo, kot bi bila ob istem vremenu, če bi bila tla primerno pogozdena. Radi pomanjkanja gozdov na tleh, ki so primerna za gozd, so povodnji vedno bolj pogoste in vedno večje.

Amerikanci računajo, da so

peščeni in prašni viharji odnesli s seboj okoli tri milijone ton poljske zemlje.

Istočasno s temi nesrečami pa potajajo vode v potokih in rekah kalnejše in nesnažnejše, tako da se vedno bolj množijo bolezni živine in rib.

Naravi so pokvarili prejšnje ravnotežje in ga niso zamenjali z novim. Zato si ga naravne sile same iščejo v škodo in po krivdi ljudi. Narava je pri tem nedolžna.

KEMIJA PROTI GOZDNIM POŽAROM.

Rusi so začeli rabiti proti gozdnim požarom kemijske snovi, ki jih stresajo iz aeroplanov na ogenj. Glavni poizkus je bil l. 1935. v gozdih okrožja Gorkega. Naslednje leto so že organizirali zračno kemijsko službo proti gozdnim požarom. V gozdih so ustanovljene postaje s skladišči kemijskih snovi ter prevoznimi in drugimi napravami. Postaje so glavne in pomožne ter prenestljive iz kraja v kraj, kakor pač lo zahtevajo okoliščine. Kemijske snovi prenašajo z aeroplani, (letali, letalnicami), motornimi vozili in drugimi prevoznimi sredstvi.

Zadnje čase rabijo za gašenje požarov najbolj pogosto kloralkacij, fosforno kislino in lužni kamen.

LESENE CESTE NA ČESKOSLOVASKEM.

V jeseni leta 1936. so začeli graditi leseno okrajno cesto v okraju Sv. Mikulaš. Cesta je dolga čez 1 km in je bilo zanjo porabljenih okoli 700 m³ lesa. Za tlak so rabili impregnirane smrekove tlakovne okroglice, ki so jih dobili zastoj iz gozdov v tem okraju. Cesta je poizkusna. Ko pa bodo praktično ugotovili najprimernejši in najzadovoljivejši način gradnje, bodo prav gotovo zgradili še mnogo lesenih cest, zlasti skozi gozdnate kraje Slovaške in po Karpatih.

Akcijo za gradnjo lesenih cest podpira zlasti direkcija državnih gozdov in samo v enem okraju Slovaške so začeli graditi sedem novih okrajnih lesenih cest. Ta dela med drugim dokazujejo, da je pravilno narejen lesen cestni tlak dovolj trajen in odporen, da vzdrževanje lesenih cest ni predrago in da se delo izplača.

POVEČANA PROIZVODNJA CELULOZE V ESTONIJI.

Estonska vlada je sklenila povečati proizvodnjo celuloze in zgraditi še letos novo veliko tovarno sulfatne celuloze, ki bo začela s delom že v maju tega leta. Zaradi tega je bilo sklenjeno ustaviti izvoz okroglega lesa in tako zagotoviti potrebne surovine za povečano proizvodnjo sulfatne celuloze.

Dopisi

NOVE ŽELEZNIŠKE TARIFE.

Nova železniška tarifa bo verjetno veljala od 1. ali od 15. maja t. l. naprej. Kolikor se more zvedeti, bodo železniške tarife za nekatere vrste blaga nižane, za druge pa zvišane. Po dosedanjih poročilih se zdi, da bodo nižane tarife za prevoz piva, kamenja, peska, sira, moke, žita, koruze, živine in drugega. **Za izvoz lesa** pa bodo verjetno zvišane.

BILANCA NARODNE BANKE ZA L. 1937.

Po bilanci Narodne banke je bilo v letu 1937. 56.5 mil. čistega dobička. Dobitek je v primeri z lauskim večji za 15.5 mil. ali za 37.8%. Od čistega dobička dobi država 14.7 mil., delničarji pa 24.3 mil. Lansko leto je bila izplačana akcionarjem dividenda 400 dinarjev, ki bo letos ostala ravno tako velika. Nadalje je bilo sklenjeno, da se vloži 17.5 milijonov dinarjev v rezervni sklad. Lansko leto sta bila vložena v ta namen dva milijona dinarjev. Narodna banka pa ne bo izplačala državi priznane vsote finančnemu ministrstvu, temveč jo bo odračunala od državnega dolga pri Narodni banki. Ta dolg je bil velik lansko leto 1.653 milijonov dinarjev in je sedaj zmanjšan na 1.638 milijonov dinarjev.

IZVOZ IN UVOZ V JANUARJU 1938.

Izvoz iz Jugoslavije v mesecu januarja t. l. se je v primeri z izvozom istega meseca lanskega leta zmanjšal v teži za 65.004 ton ali 23.87% in v vrednosti za 45 milijonov dinarjev ali 11.32%. Nazadovanje izvoza je povzročil v prvi vrsti zmanjšan izvoz pšenice, lesa, živine, bakra in rud.

Uvoz v Jugoslavijo se pa je v januarju t. l. v primeri z istim mesecem lanskega leta zvišal v množini za 10.601 ton ali 15.60% in v vrednosti za 49.7 milijonov dinarjev ali 14.48%.

Zvišanje uvoza gre na račun povečanega uvoza železa, usnja, premoga, elektrotehniških predmetov in strojev.

NOVA CELULOZNA TOVARNA V KRŠKEM.

Poročajo, da bo papirna tovarna I. Bonač iz Ljubljane zgradila celu-

lozno tovarno v Krškem in v ta namen investirala okoli 18 milijonov dinarjev. Računajo, da bo tovarna mogla izdelati 600 vagonov blaga letno.

NOVA TOVARNA KUVERT V BEOGRADU.

Znana zagrebška tovarna kuvert Lipa Mil namerava zgraditi v Beogradu posebno tovarno v smislu sklepov kartela kuvert.

CELULOZNA TOVARNA V BOLGARIJI.

Tri bolgarske papirnice so začele graditi v okolici Sofije novo veliko celulozno tovarno. Poročajo, da bo začela obratovati že v juliju t. l.

SLAVONIJA D. D. JE PRESLA V ANGLEŠKE ROKE.

Lesno industrijsko podjetje Slavonija d. d., ki ga je ustanovila Prva hrvaška štedionica, so prevzeli Angleži, ki nameravajo podjetje znatno razširiti in dobiti nove sečnje. Prvi hrvaški štedionici je ostala samo 1 podružnica tega velikega podjetja.

RABA BUKOVIH ŽELEZNIŠKIH PRAGOV NA POLJSKEM.

Poljsko prometno ministristvo je pred kratkim potrdilo tehniške pogoje za izdelavo bukovih železniških pragov. Pogoji so izdelani s sodelovanjem Zavoda za raziskanje poljskih državnih gozdov, ki se je dolgo časa bavil s proučevanjem možnosti boljše porabe bukovine. Dosedaj niso rabili bukovine za pragove zaradi raznih težkoč pri impregniranju. Novi poizkusi tega zavoda so dali pozitivne rezultate. Tako moremo računati, da bodo začele železnice rabiti vedno več bukovih železniških pragov.

ČESKOSLOVASKA DOLOČA CENE ZA IZVOZ LESA V NEMČIJO.

Češkoslovaški izvozniki niso zadovoljni s cenami, ki so jih dosegli za les, zaradi politike podeljevanja deviznih dovoljenj. Zato je Osrednji lesni svet določil obvezne cene za izvoz lesa v Nemčijo. Cene so žaganemu lesu povišane za 10 do 15%.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

nizki gozd = panjevski gozd — Beseda se sicer mnogo rabi in je nastala pod vplivom drugih jezikov. Zdi se pa, da ni v skladu z duhom slovenskega jezika, ker more biti „nizki“ gozd razmeroma visok.

panj (v čebelarstvu) — košnica, der Bienenslock

panj (pri drevju) — panj, der Stock, der Baumstock

panjavec — drvo (stablo) izraslo iz panja, aus Stock ausschlag erwachsender Baum

panjevje — množivo panjeva, die Baumstöcke

panjevski gozd — niska šuma, šuma panjača, der Niederwald.

Panjevski gozdi so posebna gospodarska oblika gozdov. Drevesa zrastejo po sečnji iz panjev in tudi iz korenin. V tej obliki se dado odgajali samo gozdovi listih vrst drevja, ki morejo pognati iz panjev take obrastke, iz katerih se lahko razvijajo drevesa.

Pri nas je za lake gozdove sposobno samo listnato drevje in še to ne vse vrste in ne povsod; večinoma samo v zmerno toplem in toplejšem delu njihovega območja. Najmočnejše obrastke poženejo pravilno in pravočasno posekani panji črnih jelš, hrastov, gabrov, kostanjev, robinij in vrb; obrastejo pa tudi brezovi in bukovi, na dobrih tleh javorovi, brestovi in jesenovi panji, na vlažnih in mokrih topolovi, skoro povsod pa poženejo obrastke treptlike, ive, leske in mehki listavci.

Panjevski gozdovi so bili preje bolj razširjeni; danes pa izgubljajo na svojem pomenu in se vedno bolj opuščajo, ker dajejo slabši les in se pod njimi slabšajo tudi tla. Pač pa se izplača gojiti v panjevskih gozdih prave koslanje; druge vrste drevja pa samo v posebnih primerih, če so tla dobra.

Gozdovi se dvigajo iz panjev razmeroma hitro, rast se pa kmalu ustavi in drevesa ne dosežejo tiste višine in debeline, kot če bi zrasla iz semen. Zato jih imenujemo tudi nizke gozdove.

semenjak — semenjak, der Samenbaum

Semenjaki so odrasla drevesa,

ki jih pustimo v sečnji, da s semenjem zasejejo poseko in jo naplodijo

semenka = nepresadena sadnica, der Sämling

Semenke so sadike, ki zrastejo iz semen in ostanejo v zemlji tako dolgo, dokler jih ne posadimo pri pogozdovanju, obnavljanju ali pomlajanju gozdov.

semenovec — drvo (stablo) izraslo iz sjemena, aus dem Samen erwachsender Baum

semenški gozd — visoka šuma, šuma semenjača, der Hochwald

Semenški gozdovi so tisti, katerih drevesa so odgojena iz semen. Med njimi more biti tudi nekaj panjevcev, vendar le pri čiščenju ali pri redčenju odstranimo. V tej gospodarski obliki moremo gojiti in izkoriščati vse vrste drevja. Semenški gozdi so vsi pragozdi, kakor tudi iglasti gozdi naših krajev.

Drevesa teh gozdov zrastejo v mladosti razmeroma počasi; njihov debela pa so bolj ravna, debela in visoka, kot če bi zrasla iz panjev. Zato imenujemo tak gozd tudi visoki gozd.

Danes se goje gozdovi v skladu z razvojem in z napredkom gozdarstva vedno bolj iz semen; taki gozdovi namreč varujejo tla mnogo bolj kot panjevski in dajejo mnogovrstnejši in vrednejši les. Ker so gozdna rastišča in gozdarske potrebe različne, gojimo in izkoriščamo semenske gozdove v mnogih posebnih gospodarskih oblikah (prebiralne, postopne in gole sečnje). V Sloveniji so skoraj vsi gozdovi semenski.

semenški gozd — more pomeniti tudi gozd, ki ga gojimo za pridobivanje semen.

srednji gozd — srednja šuma, der Mittelwald

V srednjih gozdih zrastejo na isti površini drevesa iz semen in iz panjev. S semenovci in panjevci se gospodarja na poseben način.

Takih gozdov je zelo malo.

visoki gozd = semenski gozd. — Beseda je sicer v navadi, vendar si še ni utrla poti med ljudstvo. Tudi ni v skladu z duhom slov. jezika, ker je mlad „visoki“ gozd nizek.

Lesna trgovina

Cene v februarju 1938.

Velike črke pomenijo posamezne pokrajine v Sloveniji: A = Zgornja Savska dolina, B = Kokrška dolina, C = Kamnik - Zagorje, Č = Savinjska dolina, D = Saleška in Mislinjska dolina, E = Mežiška dolina, F = Dravska dolina, G = Južno Pohorje, H = Slovenske gorice, I = Prekmurje, J = Dravsko in Ptujsko polje, K = Krajina, L = Dolenjsko, M = Bela Krajina, N = Notranjsko, O = Polhograjsko. Cene pa veljajo za plm (m³), v kolikor ni drugače napisano.

Stoječ les

Smrekovi hlodi: A 50-100-150, B 120-135, C 80-100, Č 80-120, D 80-120, E 45-90-130, F 50-70-90, G 60-100, H 80-100, J 60-75, K 50-90; **borovi hlodi:** D 100-120, E 100-160, F 80-120, H 60-90, I 150 do 180, J 60-80; **bukovi hlodi:** A 20-50-80, D 150-180; **hrastovi hlodi:** C 100-140, I med 65 cm 600 do 700, do 40 cm 340-400, za pra-

gove 180-240, J 200-250, K 300 do 400; **smrekovi trami** (slavbni les): I 120-130, J 50-60; **smrekovi brzojavni drogovi:** A 15-30-40, E (borovi) 80-120, F 70-90, I (borovi) 100-110; **smrekov jamski les:** A 30, 60-80, D 70, E 40-60, I (borov) 100-110, J (borov) 15-20; **celulozni les:** A 60-80, C 80-85, E 60-80, F 30-50-80, J 40-50

Izdelan les, na postaji

Smrekovi hlodi: A 150-200, B (ob cesti) 120-135, C 140-170, Č 130-170, E 160-180, F 130-160, G 120-160-180, H 160-180, K 130 do 200, L 130, N 200-230, O 150-250; **bukovi hlodi:** C 140-180, Č 120 do 150, G 120-150, L 130; **borovi hlodi:** E 200-300, G 150-180-200, I 200 do 230, J 160-180; **macesnovi hlodi:** A 220-260, B (ob cesti) 230-270, Č 150-200-400, E 150-250; **hrastovi hlodi:** nad 40 cm C 500-600, Č 270 do 340, G 200-300-500, I nad 65 cm 670-800, do 40 cm 400-450, N 20 do 25 cm 250, nad 25 cm 300; **orehovi hlodi:** C nad 50 cm 800-1100, Č 400-700, D 500, E 600-100, G 600-1200 (1 kg 2'30-3'50); **jesenovihlodi:** G 250-400, I nad 28 cm 400 do 550; **smrekovi trami:** A 220-300, C 120-160, C 120-180, F 200, J 300 do 350, L 180; **smrekovi drogovi:** E 80-120, G (borovi) 150-180, J (pod

lubjem, kos) 4-4'50 m 3, 6-8 m 3'50, 8'5-10 m 7, 10'50-12 m 8, I (borovi) 190-210; **jamski les:** A 90-140, C 110-130, E 80-100, G (borov) 100-110, I (borov) 180, J 100; **celulozni les:** A 120-150, B (ob cesti) 130, C 115-125, Č 135-145, E 100 do 160, F 120-140, J 135, L 115; **železniški pragovi,** kos: I (borovi) 23-32, (hrastovi) 36-40; **hmelovke,** kos: C 3-3'50, Č (5-7-9 m) 2'50 do 3, E 3, F 3; **kolje:** I (vinogradniško borovo, kos) 0'60-0'75, J (za sadno drevje, 8 cm, 2'5 m, kos) smrekovo 3-4, macesnovo 3'5-5, hrastovo in robinjevo 4-6, kostanjevo 4'50-6'50; **vrbove fašine,** kos: I (ob reki) 3-4, J 4'50; **bukovo oglje,** 100 kg: A 45-50, C 45-55, Č 50-75, D 50, F 60-75, L 40-45.

V Prekmurju se prodaja največ stoječ les po površini ali po kosih in cene so nestalne.

Italijanske lesne cene sredi februarja 1938.

V Livornu so notirale cene v lesni trgovini franko vagon ali tovorni avtomobil, po m³: vzporedne jelkove deske Ia 662, IIa 472 in III 367; deske planinskega bora, tom-

bante 590; domače bukove deske IIa 350; orehove deske Ia ali boules 1390-1520, IIa 1140-1350, IIIa 930 do 1030; brestove deske Ia 620-660; IIa 610 (vse cene v lirah).

Cene našega lesa v Italiji sredi februarja 1938.

V Milanu so notirale cene za 1 m³ franko vagon Milano: parjeue bukove deske Ia 850, hrastove deske

Ia 1150-1250 in IIa 1000-1100 (vse cene v lirah).

Lesna trgovina Slovenije v februarju 1938.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

V januarški in februarški številki našega lista smo se glede lesne trgovine izrazili precej črnogledo. Žal se je neugodna prognoza, ki pa so jo z nami delili — kakor je bilo razbrati iz dnevnega časopisja — tudi mnogi drugi gospodarski krogi, izpolnili. Tudi oni gospodarstveniki, ki so še upali v ugoden razvoj našega lesnega trga, so že ali pa bodo morali v bližnji bodočnosti uvideti, da je bilo naše črnogledstvo zelo na mestu. Pripominjamo pa, da še ni popolnoma izključeno neko zboljšanje po morebitnih nenadnih spremembah zunanjega lesnega trga.

Že sam izvoz v januarju t. l. kaže znatno nazadovanje v primeri z lanskim januarskim izvozom; nazadnje pa naš lesni izvoz vzporedno z izvozom vseh drugih važnih surovin. Najstarejše in najvažnejše države, ki kupujejo naš les, (o teh smo že govorili na tem mestu) niti oddaleč več ne uvažajo toliko lesa kakor so ga nekoč. Nova tržišča pa, ki so se odprla našemu lesu, ne morejo v polni meri nadoknaditi teh izgub.

Kako se bo razvijala naša notranja lesna trgovina in kakšne bodo njene potrebe, se trenutno ne da točno ugotoviti, ker se glavna tržna sezona odpre šele konec marca, oziroma v začetku aprila. Pričakovati je, da se bo tudi letos prodalo doma dokaj lesa, vendar pa glede na

ogromne količine lesa, ki je deloma že pripravljen za prodajo deloma se še vedno pripravlja, ni upati, da bi mogel domači trg brez zadostnega izvoza bistveno odločilno vplivati na ugodnejši razvoj lesne trgovine.

Brez dvoma je nadalje važno za naše lesno gospodarstvo tudi vprašanje nove **tarife**. Ob zaključku lista doznavamo, da je baje tarifna komisija že končala svoje delo; kakor je čutili, ni upati, da bi bile upoštewane številne akcije, ki so šle za tem, da se prepreči zvišanje tarife. Brez dvoma bo zvišana tarifa zelo škodljiva za nadaljnji razvoj lesnega gospodarstva, ki že tako, sodeč po dosežanih znakih, prihaja v vedno težji položaj.

Da našega lesnega gospodarstva ne bodo ponovno zadele težke preizkušnje, bi se morali merodajni činitelji z vso silo zavzeti za poživljenje lesnega izvoza, ki je življenjskega pomena za vse naše gospodarstvo; z davčnimi in tarifnimi olajšavami bi morali skušati zaježiti in preprečiti val lesne krize, ki je že na vidiku. Po nekaj težkih letih se je naše lesno gospodarstvo komaj malo okrepilo, zato je danes težko predvidevati vse daljnosežne posledice, ki bi zadele vse naše gospodarstvo, če bi kmet zopet moral začeti za par borih beličev neusmiljeno izsekavati svoj gozd.

Ponudbe iz tuzemstva.

29 — Dobrun pri Višegradu: borov gradbeni les 1500 — 2000 m ³ (houles).	50 — Petrovac (Bačka): leseni obešalniki.
31 — Zagreb: raki, ribe, golobi in divjačina.	51 — Pzenice-Aleksandrovac (Župa): zimske kože: lisičje (20 kosov), jazbečeve (5 kosov), kunje (5 kosov), veveričje (150 kosov), dihurjeve (5 kosov) in zajčje (150 kosov).
36 — Bugojno: brinjeve jagode.	
38 — Travnik: brinjeve jagode.	
40 — Ključ: bukova vesla.	

Povpraševanja iz inozemstva.

135 — Twelo (Holandija): zastopnik za furnirje in za mizarški hrastov les prevzame zastopstvo.	140 — Leipzig: zastopnik išče gradbeni les listnatega in iglastega drevja.
138 — Chemnitz: borovi hlodi.	142 — Chemnitz: žagana hrastovina.
139 — Patras: zastopnik za vse vrste lesa, žito in kolonialno blago prevzame zastopstvo.	143 — Mittelsteine (Grafschaft Glatz, Nemčija): nerendirane jelkove deske.

- 144 — Grouw Fr. (Holandija): neren-dirane žagane bukove doge in dnice.
- 156 — Los Angeles (USA): Jeseni stoli.
- 147 — Ter Neuzen (Holandija): orehovina za puškina kopita.
- 149 — Bochum - Weitmar (Nemčija): žagan les iglastega drevja iz Bosne.
- 150 — Radelbeul 2 (Nemčija): žagan les iz Slovenije, Hrvaške in Bosne.
- 159 — Bremen: hrastovi, črašnjevi, jesenovni in orehovi hlodi.
- 162 — New York: živila, leseni izdelki, kemikalije in drugo.
- 165 — Syndey: les, samo od direktnih dobaviteljev.
- 166 — Montreal (Kanada): leseni izdelki in razni izdelki domače obrti.
- 182 — Milano: jelkovina iz okolice Rakeka in Planine.
- 184 — Livorno: hrastovi železniški pragi za nacionalistično Španijo.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Ponudbe iz inozemstva.

- 17 — Chicago: aparati za raziskovanje vlažnosti zrnja.
- 37 — Hamburg: traktorji.

Valute in devize

Uradni tečajji za marec 1938.

Finančni minister je določil za marec sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o faksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleonov	din	298.50
1 zlata turška lira	"	339.70
1 angleški funt	"	238.—
1 ameriški dolar	"	42.76
1 kanadski dolar	"	42.56
1 nemška marka	"	14.50
1 poljski zlot	"	8.15
1 avstrijski šiling	"	8.40
1 belga	"	7.40
1 pengö	"	8.60
1 brazilijanski milrajs	"	2.45
1 egiptski funt	"	240.—
1 urugvajski pezos	"	18.70
1 argenski pezos	"	12.35

1 čilski pezos	"	1.30
1 turška papirnata lira	"	34.70
100 albanskih frankov	"	1415.—
100 francoskih frankov	"	155.—
100 švicarskih frankov	"	1000.—
100 italijanskih lir	"	226.—
100 holandskih goldinarjev	"	2384.—
100 bolgarskih levov	"	45.—
100 rumunskih lejev	"	32.—
100 danskih kron	"	955.—
100 švedskih kron	"	1100.—
100 norveških kron	"	1090.—
100 španskih pezeli	"	235.—
100 grških drahem	"	39.—
100 češkoslovaških kron	"	150.50
100 finskih mark	"	94.50
100 letonskih latov	"	808.—
100 iranskih nialov	"	100.—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

GOZDNO - GOSPODARSKE NAČRTE, nasvete, cenitve, upravo gozdov, lesno-industrijske in lovske zadeve izvršuje **Ing. Mirko Šušteršič, pooblaščen gozdarski inženjer, Ljubljana, Mariborska ul. 17 a, telefon 48-12.**

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškarica in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

FELIKS SKRABL, MARIBOR, Gosposka ulica 11, modna in manufakturna trgovina, priporoča zalogo lovskega, gozdarskega lodna in sukna.

TIROLSKI LODEN za lovske obleke in plašče „Hubertus“ ima v vseh barvah vedno na zalogi trdka: **Franjo Majer, Maribor, Glavni trg štev. 9.**

Najraznovrstnejšo manufakturno, kot blago za dečve že á 6— din meter, kupite pri **I. TRPINU, Maribor, Vetrinjska ulica 15.**

Razvoj gozdarstva in lova v Sloveniji

Ing. Anton Šivic (Ljubljana)

(Nadaljevanje)

Ker je v dravski banovini število individualnih gozdnih posestnikov zelo veliko, je prav težko ugotoviti, koliko se vsako leto poseka v gozdih. Rednih sečenj v malem in srednjem gozdnem posestvu sploh ni. Po malem sekajo tu in tam vselej, kadar potreba nanese. Posekano množino lesa je mogoče zatorej kalkulirati le približno s pomočjo podatkov, ki jih imajo po urejenih večjih posestvih, dalje po sečnjah, ki so podvržene prijavi, po poizvedbah gozdarskega osebja ob priliki službenih obhodov, po podatkih obmejnih carinarnic, po statistiki, ki se vodi za splave po Dravi, Dreti, Savinji in Savi, po kalkulaciji, koliko lesa (drv) porabijo domačije in stanovanjske stranke v mestih itd. Tudi prevoz lesa po železnici bi pripomogel do podatkov, ki pa nam za dravsko banovino niso na razpolago.

Produkcija iz že poprej navedenih razlogov (konjunktura, kriza) ni bila vsako leto enako velika.

Domnevati se more, da znaša posekana gromadna množina lesa v dravski banovini na leto od 2 do 2½ milijona kubičnih (polnih) metrov; kako leto je ta produkcija bila zaradi posebno velikega povpraševanja tudi dosti večja. Na les za tehnično rabo odpade od kalkulirane produkcije ca 36%, na drva za gorivo in oglje ca 60%, ca 4% lesa pa ostane neporabljenega v gozdih. Pri tej kalkulaciji se ni mogla vzeti za podlago celokupna v uvodu navedena površina gozdov dravske banovine, temveč jo je bilo treba primerno reducirati, ker je na razmeroma veliki površini zaščitnih gozdov in gozdov na prav slabih tleh prirastek lesa sorazmerno manjši nego na ostali površini gozdov. Lahko pa bi bil skupni povprečni prirastek lesa večji, ako bi vsi, tudi številni mali gozdni posestniki, oskrbovali svoje gozdove pravilno in jih izrabljali bolj racionalno.

Koliko se je izvozilo lesa iz Jugoslavije na leto, je znano; nimamo pa podatkov, koliko izvoza odpade na dravsko banovino. Razpolagamo samo s podatki carinarnic na Jesenicah, Rakeku, v Dravogradu-Meži, Murski Soboti, Gornji Radgoni in carinskega oddelka v Kranjski gori; nimamo pa podatkov o lesu, ki se je izvozil po železnici in po cestah preko carinarnic, ki niso v območju dravske banovine. Kakor je bilo že omenjeno, razpolagamo tudi še s podatki o množinah lesa, ki se splavijo iz dravske banovine po rekah. Toliko lahko trdimo, da gre količina izvoza iz dravske banovine precej vzporedno z vsakoletnim izvozom iz vse države.

S podelovanjem lesa se bavi v dravski banovini mnogo naprav. Leta 1937 je bilo v dravski banovini 1966 obratovališč s primitivnimi venecijankami, 36 obratovališč s polovičnimi jarmeniki in drugimi napravami ter 230 obratovališč z modernimi polnojarmeniki in drugimi napravami za podelovanje lesa. Poleg žag je obratovalo še

mного drugih podjetij, ki podelujejo les in to: tovarne za izdelovanje parketov, pohištva, za stavbni material, za mizarske, strugarske, kolarske predmete, tovarne za kopita, za podpetnike, za čevljarske klince, lesovino, lepenko, lesno volno, kuhinjsko in drugo orodje, za čreslovino, impregnacijo lesa, destilirano jelkovo olje, za zamaške, krtače, metle, bakulo, izprehodne palice, telovadno orodje, smuči, pletarske predmete in za igrače; dalje je omeniti domačo lesno obrt, ki proizvaja rešeta, škafe, zaboje, sodčke, lesene lopate, žlice, zobotrebce in druge predmete.

V zadnjem dvajsetletju se je pokazal pri ustanavljanju novih podjetij velik razmah in viden napredek. Mnogo pridnih rok je našlo zaposlenja in zaslužka.

Med svetovno krizo veliko žag in drugih podjetij ni bilo docela zaposlenih; marsikatero podjetje je obrat začasno ustavilo. Sedaj so podjetja zopet po večini dobro zaposlena, tako da imajo delavci in vozniki v gozdih ter v lesnih industrijskih napravah zopet dovolj dela. Da bi tako ostalo!

Javni in zasebni oziri zahtevajo, da se vse z izkoriščanjem gozdov nastale sečine zopet pogozdijo in to v zakonitem roku ter z gozdnimi sadikami, ki so krajevnim razmeram prikladne. Onim posestnikom, ki niso obvezani vsako leto vlagati že v prejšnjih izvajanjih omenjenega „predloga“ za obnovo gozda, odredjajo občepredpisi upravna oblastva prve stopnje, na predlog gozdarskega referenta, posebne pogozdovalne naloge. Ko postane takšen nalog pravnomočen, ga dobila v zabeležbo okrajni gozdarski referent in gozdar (podšumar), da ga zapišeta v predpisani seznam gozdnega katastra zaradi nadzorovanja, da se izvrši vse tako, kakor je v nalogu glede pogozditve odredjeno. Na področju dravske banovine obstoje že več desetletij posebni predpisi, po katerih mora gozdarsko osebo občepredpisnih oblastev prve stopnje vsako leto kontrolirati oblastveno odredjena pogozdovanja. Gozdarji morajo vsako leto do 10. januarja s posebnimi revizijskimi izkazi poročati o izvidih in ugotovitvah, ki so jih napravili ob vsakoletnih službenih ogledih na dotičnih objektih. Pozimi si morajo napraviti program, po katerem si razporedijo za službena potovanja pripravne letne čase, da obhodijo in pregledajo čim večje število pogozdovalnih prostorov, ki jih imajo v evidenci. Za ta poslovanja, ki se zanje ne morejo naprtiti stroški lastnikom gozdov, so gozdarski organi prvostopnih oblastev pavšalirani.

Tako se je postopalo tudi v preteklih dvajsetih letih.

Število pogozdovalnih objektov, ki jih je vsako leto revidirati, znaša 4—5000 na skupni površini približno 7—9000 ha. Vsako leto priraste po priliki 400 do 800 novih objektov, približno toliko jih pa odpade; ti se odpišejo. Odpišejo se šele, ko je nasad popolnoma uspel; odpisati je treba tudi nekaj takih primerov, za katere je bila zaprosena in dovoljena krčitev gozda zaradi izpremembe v kako drugo kulturno vrsto.

Od manj zanesljivih posestnikov se zahteva za zagotovitev pogodilve posebna kavcija, ki se vrne, ko je objekt primerno pogozden.

Pohvalno je omeniti, da imamo dosti takih gozdnih posestnikov, ki ne čakajo na oblastveno odredbo, temveč sami izvrše pogozdovanje. Nekateri pogozdujejo prostovoljno tudi slaborodna zemljišča, ki prej niso služila gozdni kulturi. Pogozdujejo tudi taka poljedelska zemljišča, ki so jim od rok in jih težko obdelujejo.

Proti posestnikom, ki oblastvenim odredbam in ponovnemu opominu niso ugodili ali pa le v nezadostnem obsegu, se je postopalo po zakonu.

Pripravljalna sečnja v smrekovju na Martinčku
(foto: Direkcija šum v Ljubljani)

Bila so leta, ko so neugodne vremenske prilike (pozeba, suša, poplave, poškodbe po rilčkarjih in dr.) zakrivile, da nasadi niso uspeli. Take nasade bi bilo treba obnoviti, odnosno izpopolniti naslednja leta.

Nekaj povsem novega je bila pri nas vpeljava tako zvanih „dečjih dni za pogozdovanje“. Ministrstvo za gozdove in rudnike je leta 1925. sporazumno z ministrstvom prosvete odredilo, da se mora vsake spomladi določiti dan, ko šolski otroci pod nadzorstvom učiteljev in po navodilih prisotnih gozdarskih organov posadijo primerno število gozdnih sadik. Ta akcija se je pri nas od leta 1926.

dalje leto za letom z vidno rastočim zanimanjem in uspehom nadaljevala. Zadnja leta so se priredili ti dečji dnevi že po vseh okrajih. Dočim je bilo prva leta manj takih prireditev, jih je bilo pozneje mnogo več. Tako je bilo leta 1935. že 379 prireditev, pri katerih je sodelovalo 20.800 šolarjev, 665 učiteljev in 183 gozdarskih državnih in zasebnih organov, leta 1936. 539 prireditev z 31.800 šolarji, 800 učitelji, 249 gozdarji, leta 1937. 507 prireditev s 25.900 šolarji, 670 učitelji, 269 gozdarji.

Od leta 1926. do vključno 1937. je bilo vsega 2730 prireditev.

Povprečno je posadil vsak šolar po 15 gozdnih sadik. Sadike raznih vrst so prispevali deloma banovinske gozdne drevesnice, deloma zasebni gozdni posestniki brezplačno.

Propagandni in vzgojni uspeh teh prireditev je bil zadovoljiv. Prireditve vzbujajo zanimanje za pogozdovanje in napredek gozdov pri mladini, pri učiteljstvu in posestnikih. Koristi so bile tudi v praktičnem oziru, saj se je na ta način pogozdilo že mnogo posek in goljav v gozdih in ponekod nasadi prav lepo napredujejo. Z dečjim dnevom se je pogozdilo od leta 1926. do danes okoli 590 ha površine, vštevši popolnitve.

Pred vojno se na ozemlju sedanje dravske banovine iz javnih sredstev niso pogozdovale kraška, pusta, malorodna zemljišča, ker se je vsa pozornost posvečala samo pogozdovanju izrazitega Krasa v postojnskem okraju in onem delu logaškega okraja, ki je pripadel s postojnskim vred Italiji. Rezijsko pogozdovanje takih prostorov je povzročil šele naš novi gozdni zakon, ki predpisuje, da se morajo vsa slaborodna zemljišča, če to zahtevajo interesi, brez ozira na lastnino, v teku desetih let (začenši jeseni leta 1930.) izločiti za pogozditev. Izločanje takih zemljišč je poveril novi gozdni zakon posebnim komisijam, v katerih delujejo: predstavnik občeppravnege oblasti prve stopnje kot predsednik, gozdarski in kmetijski strokovnjak zainteresirane občine; slednji trije kot člani komisije. Za poslovanje in delovanje sta bila izdana posebna izvršilna uredba in poslovnik. V dravski banovini poslujejo komisije za pogozdovanje in melioracijska dela te vrste za občine: Metlika—okolica, Radatoviči, Semič, Stari trg ob Kolpi in Vinica v Beli krajini; Hinje in Zagradec v Suhi krajini; Cerknica, Polhov Gradec, Črni vrh, Radeče pri Zidanem mostu, Sv. Jurij pod Kumom, Stari Log na Kočevskem; Breznica, Kranjska gora, Lesce, Oselica na Gorenjskem.

Od leta 1932. do konca leta 1937. so komisije izločile vsega 912 ha kraških in slaborodnih zemljišč za pogozdovanje. Pogozdilo se je doslej 257 ha, izpopolnili pa so se zaradi suše, slabih tal in drugih vzrokov pomankljivi nasadi na reducirani površini 128 ha.

Po zakonih o gozdih bi imeli izločena zemljišča po strokovnjakih kraških komisij izdelanem in po banski upravi odobrenem načrtu pogozditi posestniki dotičnih zemljišč. Ako sami izvedejo to pogozdovanje, dobijo sadike brezplačno ali po znižani tarifni ceni, brezplačno strokovno pomoč, denarno nagrado in priznanje za uspelo delo in so končno oproščeni zemljiškega davka za dobo 40 let, računajoč od tedaj, ko je ugotovljeno po banski upravi, da

je nasad popolnoma zaraščen in uspel. Ako je ekonomsko stanje posestnika tako slabo, da ne more v celoti in niti ne deloma zmagati izdalkov za pogozdovanje, jih prevzameta država ali samouprava na svoje breme. V tem primeru bi morali posestniki prispevati z ročnim delom. Vendar se je doslej v največ primerih pokazalo, da so izločena zemljišča last takih posestnikov, ki ne morejo ničesar žrtvovati za izboljšanje teh zemljišč, bodisi s pogozdovanjem ali z drugimi melioracijami. Le v par primerih so dali na razpolago nekoliko brezplačnih delovnih moči. Zato je bila vsa akcija v dravski banovini doslej navezana večinoma na podpore iz javnih sredstev.

Luknjasta sečnja v smrekovju na Pokljuki
(foto: Direkcija šum v Ljubljani)

Porabilo se je za nasade in popolnitve iz

javnih sredstev	din 446.922'—
Od teh odpade na	
državni proračun	din 24.765'—
banovinski proračun	„ 36.303'—
centralni fond za pogozdovanje	„ 374.331'—
druga javna sredstva	„ 11.523'—

Nasadi so se izvršili pod vodstvom gozdarskih občupravnih organov.

Zasnovana dela se bodo nadaljevala po programu na temelju odobrenih vsakoletnih proračunov. Skrbeti je treba tudi za varovanje teh nasadov proti poškodbam; v to svrhu so se nekateri, po živini ogroženi prostori ogradili. Na določenih mestih in križpotih so se postavile svarilne tablice.

Dočim se pogozdovanju sečin v gozdih posveča v dravski banovini razmeroma dosti pažnje pod pritiskom sankcij gozdnega zakona in nadzorovalnih organov občne uprave, se čiščenje in trebljenje nasadov, posebno igličastega drevja, ponekod zanemarja. Veliko nasadov je prerastlih s plevelom, kakor n. pr. s kozjo vrbo (mačkovino), leščevjem, bršljanom, kopanjem, malinjem, divjim hmeljem, srobotom, brezo, trepetliko in dr. Na gosto omrežje sroboča in divjega hmelja pade sneg, ki potlači in polomi vrhove smrečic in smrek.

Za razvoj in boljši prirastek odraščajočih nasadov je velevažno, da se pravočasno prerediti. Vsa podjarmljena, kakor tudi v pregošti rasti sloječa stebelca je treba izsekati, vsa bujno rastoča pa pustiti.

Med svetovno vojno in par let po njej so ta dela skoro povsod zastala; kvarne posledice je mogel vsak razumen gospodar opaziti. S prigovarjanjem in pritiskom gozdarskih občupravnih organov pa se je ob nastopu normalnih let vendar doseglo, da so uvidevnejši, posebno večji gozdni posestniki v tem pogledu že veliko napravili.

Pogozdovanja v gozdih in po drugih zemljiščih pa so mogoča seveda le tedaj, ako je dovolj prikladnih gozdnih sadik na razpolago.

Res je, da se da doseči z nekimi načini sečnje, kakor s prebiranjem, z načinom sečnje, ki omogoča naravno naplojevanje in s sečnjo na golo v ozkih progah, da se poseke in praznine naravno zasemijo in zarastejo naravnim potem. To pa je zelo odvisno od semenskih let.

Inamo tudi kraje, koder so tla prikladna, da se doseže z umetno setvijo gozdnega semenja primeren uspeh; tako n. pr. na Pohorju in po sosednih hribih prekopljejo poseke, ki so jih očistili vejevja in drugih ostankov od sečenj, — večkrat s požiganjem, ki ga ni vsepovsod odobravati, — na kar posejajo žito (oves, rž in dr.) in tem setvam primešajo smrekovo seme. Tako se dosežejo lepe, včasih skoro pregoste smrekove kulture.

Vendar pa so gozdarski strokovnjaki že pred kakimi šestdesetimi leti spoznali, da je največ uspeha na goljavah, nastalih s sečnjami v gozdih, ako se umetno zasadijo s prikladnimi sadikami. Neobhodno pa je potrebno saditi, ako hočemo izpremeniti kako negozdno zemljišče v gozd. Pri umetnem zasajevanju lahko izberemo drevesno vrsto, ki jo želimo imeti in tako izpremeniti dosedanjo lesno vrsto v gozdu.

Da se je gozdnim posestnikom omogočilo pogozdovanje in so mogli zadostiti stroгим predpisom prejšnjega in sedanjega gozdnega zakona, so gozdna oblastva skrbela za vzdrževanje primerne števila javnih gozdnih drevesnic. Pa tudi privatne iniciative ni manjkalo. Večji gozdni posestniki, ki potrebujejo sorazmerno veliko gozdnih sadik, so si napravili svoje lastne gozdne drevesnice in imajo sadike pri rokah na svojem posestvu.

V deželah, ki so po zedinjenju pripadle Sloveniji, je bilo prav lepo število javnih in privatnih gozdnih drevesnic, ki so proizvajale

potrebne gozdne sadike. O tem nam pričajo številni smrekovi nasedi; nekateri teh so dosegli že starost 40—60 let.

Med svetovno vojno in prva leta po zedinjenju je oskrbovanje gozdnih drevesnic precej zastalo, ker je bilo po sadikah tačas malo povpraševanje. Pozneje pa so se razmere zboljšale.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Razmišljanja o pogozdovanju

Ing. Stanko Sotošek (Maribor)

(Konec)

IZVRŠITEV POGOZDOVANJA⁶⁾

Pogozdovanje je umetno podmlajanje gozdov na posekah, obnavljanje gozdov na zemljiščih, ki so bila nekdanj pokrita z gozdovi, in zasajanje gozdov na površinah, kjer še nikoli ni bilo gozda. Pogozdujemo s setvijo in sadilvijo; sejemo semena, sadimo pa sadike ter težja in večja semena, drevesca in podtaknjence. Vedno in povsod bomo izbrali tisti način pogozdovanja, s katerim bomo v vsakem posameznem primeru dosegli najboljši uspeh.

Semena rabimo za setev in saditev v gozdu ali v drevesnicah. Dobiti jih moremo z nabiranjem in pobiranjem v gozdu ali pa jih kupimo. Mnogi gozdni posestniki imajo priložnost, da si sami naberejo semena, vendar jih večinoma kupujejo, ker so imeli z nabiranjem, spravljanjem in pripravljavanjem semen slabe izkušnje. Gotovo pa je, da si bo treba pridobiti znanja in izkušenj tudi v tem; nekateri so to v svojo korist in svojega gozda korist že dosegli.

Pri nabiranju semen moramo vedeti, kje bomo semena nabirali ali pobirali, nadalje, kako jih bomo spravljali, da bodo v dobrem stanju dočkala čas setve in končno, kako jih bomo pripravili za setev, da bo uspeh setve čim boljši. Vse to pa je za vsako vrsto semen in skoraj za vsak kraj drugače in kar je za eno vrsto dobro, je čisto za mnoge druge vrste slabo.

Pri nakupu semenja ne moremo biti nikoli dovolj previdni. Kupovali ga bomo samo v znanih, priznanih in solidnih trgovinah z gozdnimi semeni. Naročali ga bomo pisмено in pravočasno. V naročilu bodi točno označena: vrsta semen (po možnosti tudi latinško ime), množina v litrih, hektolitrih, kilogramih ali centih; kraj dobave z navedbo zadnje pošte, železniške postaje ali pristanišča. Dobro je tudi opisati gozdno rastišče ali drevesnico, kjer bodo semena posejana ali zasejana ter način setve ali saditve. Previdnejši in strokovno izobraženejši kupci si zagotovijo dobro kakovost semen še z zahtevami o čistoti, kaljivosti, kalilnosti, porabnosti in domovini (provenienci) semen. Nekateri si tudi pridržijo odškodninsko pravico

⁶⁾ Podane so samo glavne smernice, posamezna vprašanja pa bo treba še podrobneje obdelati v posebnih člankih.

za primer, da seme po kakovosti ni tako, kot je bilo naročeno, da je umetno navlaženo, slabo zavito, pomešano i. t. d. Dobro bi tudi bilo, da se ustanovi zavod za preizkušnjo gozdnih semen⁷⁾, ki bi dajal vse potrebne podatke prodajalcem in kupcem ter razsojal morebitne spore.

Sadike najbolj uporabljajo pri raznih pogozdovanjih posek, golin in goličav. Dobiti jih moremo iz naravnega podmladka v gozdu, iz domačih drevesnic ali pa z nakupom iz drugih drevesnic. Sadike morajo biti prave vrste, sveže, primerno stare, zdrave in pravilno raščene.

Zelo previdni moramo biti pri sadikah iz naravnega podmladka, Uporabljali bomo le mlajše in iz takega kraja, da sadike ne bodo po saditvi svoje okolice preveč izpremenile. Seveda ne smemo pri izkopavanju sadik poškodovati tal ali spraviti v nevarnost sosednji podmladek. Nekateri si tudi pripravijo sadike s setvijo na pripravnem delu gozda, kar ni slabo.

Za mnoge posestnike bi bilo dobro, če bi imeli domačo drevesnico na svojem posestvu. Seveda se to izplača, če se drevesnica dobro oskrbuje in če se v njej odgajajo dobre sadike.

Večina posestnikov sadike kupuje. Za nakup sadik velja v bistvu isto kot za nakup semena. Kupovali bomo samo iz priznanih in znanih drevesnic; željene sadike bomo pravočasno naročili in točno označili: vrsto (tudi latinsko ime), starost in velikost sadik (višino in debelino debelca, dolžino korenin in vkoreninjenost). Paziti je nadalje, da ne bo prevelikih razlik med rastiščema drevesnice in bodočega gozda. Sadike bomo po sprejemu takoj pregledali, zakopali dobre in izločili slabe.

Setev in saditev morata biti vedno v skladu z rastiščem, vrsto semen ali sadik in z namenom pogozdovanja.

Sejati moremo v jeseni ali pa spomladi; v naših krajih sejemo večinoma spomladi. Za setev morajo biti tla pripravljena naravno ali umetno in biti mora zagotovljena rast posevka. Sejemo po vsej pogozdovalni površini ali mestoma. Za polno ali delno setev se bomo odločili, ko bomo premotrili vse, kar odloča pri kaljenju, gostoti, rasti in namenu posevka. Sejali bomo ročno ali pa z ročnimi ali strojnimi sejalniki in sadilniki.

Saditev je veliko pogostnejša kot setev. Je lahko jesenska ali spomladanska. Sadike iglavcev bomo praviloma sadili spomladi, glede listnatih sadik pa menijo mnogi, da jih moremo s približno istim uspehom saditi jeseni. Tudi saditev je v vsakem kraju malo drugačna. Skrbeti je, da bomo sadili tako, kakor je prikladno za rastišče, vrsto in starost sadik in za namen pogozdovanja. Pazili bomo, da bodo sadike sveže in neranjene, da jih v času sajenja ne osušita sonce in veter, da jih zasajenih ne dvigne srež, ne zaliva

⁷⁾ Najbolje na posebnem oddelku postaje za gozdne poizkuse, ki naj bi bila državni ali banovinski zavod. Takega zavoda Slovenija še nima, čeprav si sistematičnega napredka v gozdarstvu brez njega ne moremo misliti.

voda, razmaže veter, zaduši plével, popase živina i. t. d. Izbrali bomo seveda pravilno medsebojno razdaljo sadik, ki je za vsako vrsto različna in tudi pri isti vrsti v vsakem kraju nekoliko drugačna.

SKLEP.

Najbolje bodo uspela tista pogozdovanja, pri katerih bodo vsa dela, brez izjeme, od začetka do konca pravilno in skrbno izvršena. Če bomo naredili le eno napako, bo trpelo vse delo; često ho to napako zelo težko ugotoviti. Našteti bi mogli dosti primerov, ko ni bilo pogozdovanje zadovoljivo samo zaradi tega, ker niso bile izbrane prave vrste sadik, ker so sadike pri prevozu nekoliko ovenele, ali ker jih je prepihal veter pri sadilvi in niso bila semena preizkušena i. t. d., čeprav je bilo vse drugo pravilno izvršeno.

Pogozditve pa še ne smemo smatrati za uspelo in končano, če so se sadike po prvem letu skoraj vse prijele, treba je še marveč popolniti večje praznine, opazovati posevek ali nasad, ga varovati in gojiti, da se razraše v mladovje in se mu takó zagolovi dvig v dobro zaraščene in zrele sestoje zdravega in lepo oblikovanega drevja. Če pa pogozdovalna dela ne uspejo dobro, je treba poiskati vzrokov in jih čim prej odpraviti.

Pri pogozdovanju moramo poznati vse, kar odloča o rasti zaseda ali posevka in o njegovem razvoju v mladovje in v zrel gozd. Tisti, ki določa in vodi pogozdovalna dela, si mora znati pravilno predstaviti bodoče življenje vsakega novega sestoja ali gozda od setve ali saditve pa vse do sečnje.

Strokovno slovlstvo:

- Agić Oskar: Bilinstvo za šumarsko pomočno osoblje.
Dr. ing. Balen Josip: O proredama, Zagreb, 1929.
Dr. ing. Balen Josip: Naš goli krš, Zagreb, 1931.
Dr. Bühler Anton: Der Waldbau. I. Band, Stuttgart, 1918.
Dr. Bühler Anton: Der Waldbau. II. Band, Stuttgart, 1927.
Dr. Dengler Alfred: Waldbau auf ökologischer Grundlage, Berlin, 1931
Forst und Jagdzeitung, Wien (razni letniki).
Guzelj Avgust: Navod za oskrbovanje malih gozdnih posestev na Kranjskem in Primorskem, Ljubljana, 1903.
Prof. Morozov Georgij Fjodorovič: Die Lehre vom Walde, 1923. (Iz ruščine prestavil: Dr. Rubner Konrad, Neudamm 1928.)
Dr. Nenadić Djuro: Osnovi šumarstva za šumarsko osoblje i posjednike šuma, Zagreb, 1924.
Ing. Novak Viktor: Pratika za gozdne posestnike, Ljubljana, 1936.
Dr. Petračić Andrija: Uzgajanje šuma, I. dio, Zagreb 1925.
Dr. Petračić Andrija: Uzgajanje šuma, II. dio, Zagreb, 1931.
Šumarski list, Zagreb, (razni letniki).
Prof. Veseli Dragutin: Kalekizam o uzgajanju šuma, Sarajevo, 1924.

Ne delaj gozdu kvara in čuvaj ga požara!

Izkoriščanje smrekovega lubja

Ing. Cvetko Božič (Ljubljana)

Splošno.

Zadnja leta sem se opaža veliko zanimanje za smrekovo lubje, ki daje surovino (čreslo), iz katere se izdeluje čreslovina za strojenje usnja. Lubje predstavlja cenen nadomestek za draga strojila, ki se morajo uvažati iz inozemstva. Poleg smrekovega lubja nam služijo v iste namene še hrastove šiške in cveline, les pravega kostanja ter hrastovo lubje in les. Ker je usnje važen življenjski predmet, je gotovo potrebno, da si oskrbimo doma trajne surovine za strojilno industrijo in postanemo neodvisni od inozemstva.

Smrekovo lubje je kočljiv sortiment za kupčijo in ne prenese velikih izdelavnih in prevoznih stroškov. Cena je razmeroma majhna in pri tem se kupuje samo kvalitetno blago. To lubje je zelo občutljivo proti vlagi. Zato je treba ravnati z njim zelo skrbno, ga dobro osušiti in obvarovati pred vlago v gozdu ter pri prevozu do mesta porabe. Pri slabem ravnanju se lubje hitro pokvari in postane povsem neuporabno.

Lubje ima dve plasti: od zunaj skorjo in od znotraj ličje. Znano je, da se čreslovina nabira v ličju pod skorjo. Lubje je zato tem bogatejše na strojilnih snoveh (čreslovini), čim debelejšje je ličje.

Da se obdrži čreslovina v sveže omajenem lubju, ga moramo takoj posušiti in zavarovati pred mokroto, zlasti pred dežjem, ker voda čreslovino izpere. Vlažnost v zraku in v tleh povzroča plesnivost in razkrajanje ter napravi lubje docela neuporabno za strojilstvo.

Kakovost.

Dobro, zdravo in suho lubje pokaže pri prelomu bledorumenno do svetlorjavo lomno ploskev. Če je pa ta temnorjavo ali celo črno pobarvana, je lubje že pokvarjeno in neuporabno. Množina čreslovine v smrekovem lubju niha med 8 do 16 odstotki. Na boljšo in slabšo kakovost smrekovega lubja vplivajo sestojne in rastiščne razmere. V naših krajih je dobro lubje na dobrih tleh z ugodnim pornebjem in v smrekovju z gladko rdečkasto skorjo. V smrekovju z močno razpokano in luskinasto skorjo in na slabih tleh je lubje slabo. Razmeroma več čreslovine ima lubje mladih dreves in ravno tako lubje iz srednjega in zgornjega dela debel starejšega drevja. Po teh vidikih naj se vsak posestnik ravna pri izdelavi smrekovega lubja.

Čas pridobivanja.

Smrekovo lubje se lahko pridobiva v zimskih ali pa poletnih sečnjah. Pridobivanje pozimi je težavnejše in precej manj izdatno kot poleti, ko se da lubje dobro omajiti. Pozimi ostane pri održanju debel mnogo ličja na lesu. Najboljši čas za pridobivanje lubja je v mesecih od aprila do julija, ko je drevje v mezgri.

Izdelava, spravljanje in prevoz.

Majenje lubja (beljenje debel) se mora izvesti takoj, ko je drevo

podrto in deblo okleščeno. Če spomladi sneg in vetrovi podro drevesa, počakamo, da pridejo v mezgro ter izdelamo tudi njihovo lubje. Paziti pa moramo, da obelimo drevesa, preden se v njih vgnezdi mrčes. Majenje izvršimo tako, da lubje zasekamó s sekíro okrog in okrog debla ali hloda na dolžino 1 do 2 m in ga nato po dolgem razparamo. Nalo z majevnikom odločimo lubje od lesa. Vsak tak lubni plašč zvijemo v zvitek tako, da ostane ličje na notranji strani zvitka. Če je plašč prevelik, ga po dolgem razpolovimo. Le redkokdaj se tako lubje zravna v ravne kose.

Lubje zvijemo od ene ali pa od obeh strani. Priporoča se prvi način. Tako pripravljene zvitke naslonimo poševno na kakršnokoli oporo. Najenostavnejša opora je drog, ki ga na obeh koncih podpremo z navzkriž pritrjenimi količi v primerni višini od tal, ki se ravna po dolžini zvitkov. Paziti se mora, da dobe zvitki z ličjem na znotraj zračno in sončno lego. Zvitke pokrijemo z manj vrednim ali z neporabnim lubjem, da jih tako zavarujemo pred dežjem. Napačno je, postaviti zvitke pod gosto drevje, v jarke, obvodne doline ali brezvetrne senčne kraje. S tem se sušenje zavlačuje in celo preprečuje, pospešuje pa se plesenje. Zaradi tega izgublja lubje na kvaliteti in tudi na ceni.

Ko je lubje že dodobra posušeno, to se pravi, ko se ne da več vpogniti in se že lahko lomi, ga pripravimo za izmero in za spravljajnc. Zvitke znosimo na zračna in sončna mesta in jih zložimo v sklade s pridom (nadmero) 20—25 odstotkov (podobno kot drva). V 1 prn zvitkov je dejansko 1.20—1.25 prn lubja. Ta prid je običajen v trgovini radi nadaljnjega osuševanja lubja.

Da ne pride v lubje vlaga iz tal, je treba sklade podložiti z neporabnim lubjem, z lubnimi odpadki, s kosi lesa in podobnim.

Če se nam je posrečilo z vestnim ravnanjem ohraniti lubju dobro kakovost, moramo poskrbeti še za njegov dober prevoz. Tudi tu še vedno obstoja nevarnost, da se lubje radi mokrote pokvari. Pri spravljajanju iz gozda je treba lubje zavarovati podobno kot pri sušenju. Za prevoz po železnici morajo bili odprti vagoni, naloženi s suhim smrekovim lubjem, dobro pokriti z manj vrednim lubjem ali s ponjavami.

Kakor vidimo, ne zahteva vse to ravnanje z lubjem preveč truda, dela in stroškov, marveč le nekoliko pozornosti, skrbnosti in smolrnega nadzorstva. Čim vestneje se lubje pripravi in čim pravilneje se postopa, tem boljša je njegova kakovost in s tem večjo gotovostjo se more računati na dobro in uspešno vnovčenje. V nasprotnem primeru se lubje ob površnem in malomarnem postopku rado pokvari in ves trud ostane kljub izdatkom brez uspeha.

Trgovina z lubjem.

Lubje so prvotno prodajali v kosih suhih zvitkov dogovorjene dolžine. Sedaj pa je najbolj razširjena prodaja po prostornih metrih (prn) podobno kot pri drveh. Taka prodaja je uvedena pri državnih gozdnih upravah. Drugod je v navadi tudi prodaja po teži. Zelo redko pa se prodaja lubje po množini lesa, od katerega je

bilo dobljeno. Najbolj točna je prodaja po teži; enota, ki velja v trgovini z lubjem, je 1 q (100 kg). Ta slednji način je v nekaterih državah tudi zakonito predpisan.

Po izkušnjah državnih gozdnih uprav v Sloveniji pride na en 100 plm deblovine ca 30 – 33 prm lubja v zvitkih. Teža 1 prm je odvisna kolikor toliko od več ali manj tesnega zvijanja lubja in od osušenosti lubja. Pri normalnem zvijanju in sušenju, kakor se povprečno doseže v gozdu, niha teža 1 prm lubja med 100 – 130 kg, povprečno 111 – 115 kg. Če se lubje prodaja v gozdu, kjer se ne more slehtati, se prodaja v prostorninski meri po prm. Če se pa cena dogovori po teži, potem se mora za prostorninsko mero določiti taka cena, ki odgovarja povprečni teži prm. To se ugotovi s poizkusnim tehtanjem. Po praktičnih podatkih je bila izračunana teža 1 prm povprečno na 115 kg. Če je dogovorjena cena din 18'— za 100 kg, se plača v tem primeru za 1 kg

$$18 \text{ din} \times 115 = 2,070 \text{ din}$$

Kupčije s smrekovim lubjem urejajo uzance. V naslednjem podajemo prepis teh določil:

Ljubljanske uzance¹⁾ določajo:

„Smrekovo lubje je v prometu omajeno na surovem lesu ob mezgri; prodaja in kupuje se v suhem stanju v svaljkih, stolčeno ali zmleto, dobro posušeno, kolikor mogoče čisto, brez gob in plesnobe na ličju in zdrave rumene barve.

Premočenost, vlaga skorje, črnopegasta in močno črnopegasta, tudi sivoplesniva barva ličja in plesnoba zmanjšujejo vrednost lubja. Zunanja tako zvana napita vlaga lubja, povzročena po neugodnem vremenu med transportom, se ob siceršnji dobri kakovosti lubja ne smatra za nedostatek in ne daje nikakega upravičenega vzroka za zavrnitev ali popust.

Glede kakovosti lubja velja ob vseh okolnostih dogovorjeni kraj nakladanja za kraj izpolnitve. Pritožbe glede kakovosti so od tam dalje neveljavne in pravno neučinkujoče.

Podstava za izračunavanje cene lubju je dogovorno ugotovljena čista teža v kilogramih na pogojencem oddajnem mestu ali na mestu tehtanja.

Če se lubje ponovno tehta med transportom, se mora izračunati cena na podstavi prve teže, postajnouradno ugotovljene ob nakladanju, seveda če ni bilo dogovorjeno drugače.“

Zagrebske uzance²⁾ predpisujejo:

„3. § 1. Smrekovo lubje mora biti iz mlade, gladke smrekovine, brez brazgotin, zdravo, suho in spravljeno na suhem kraju; konci lubja smejo biti poškodovani po vlagi največ do 3 cm. Na prelomu mora imeti belo ali svetlorumeno barvo.

§ 2. Za „poškodovano“ se smatra tisto lubje, ki je izprano od dežja ali drugače premočeno, ki ima na notranji strani plesnive črte in je na prelomu rdeče-rjavo ali črno.

„Manj vredno“ je lubje iz spodnjega dela debel in tisto, ki je razjedeno od podlubnikov in lubje, ki je večinoma luskasto ali poraščeno z mahom.

§ 3. S smrekovim lubjem se trguje po 100 kg, in sicer po izvoru.

§ 4. Če ni dogovorjeno nič drugega, mora prodajalec dobaviti blago postavljeno v vagon na postaji izdelave in uradno tehtano na železnici. Prodajalec plača tudi tehtnino.

Prodajalec je dolžan naložiti vagon vsaj do 80 odst. njegove nosilnosti.“

¹⁾ Obče in splošne uzance ljubljanske borze za blago in vrednote za trgovanje z lesom, Ljubljana 1925., str. 43 in 44 ali Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti, 1925., 37./125 in 126.

²⁾ Zasebne uzance za trgovanje drvetom Zagrebačke burze za robu i vrednote, Zagreb, str. 124.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRASANJA

15. Macesnove sadike iz nižjih krajev.

Golo poseko v višini 1000 metrov nameravam pogozditi z macesnovimi sadikami. Sadike pa lahko dobim samo iz drevesnice, ki leži veliko niže (350 metrov visoko). Ali bodo te sadike primerne?

J. Č. Kokra.

16. Sekanje stavbenega lesa ob času, ko je mesec v mlaju.

V našem kraju trde nekateri ljudje, da se les za stavbo ne sme sekati ne pozimi in ne poleti, ko je mesec v mlaju. Les, posekan v tem času, baje ni tako trpežen in odporen. Zdi se mi, da ta trditev ne drži in da je le plod praznoverja, vendar bi Vas kljub temu prosil, da mi v Gozdarskem vestniku poveste svoje strokovno mnenje.

S. Z. Muropljski.

ODGOVORI

13. Kubiranje desk.

Najbolj praktična je izmera desk po skladih, v katerih so zložene enako debele in enako dolge deske; tako se deske tudi navadno in pravilno zlagajo. Načinov izmere in računanja je več. Najbolj razumljivo bo, če razložim en način na primeru:

Recimo, da so v skladu vse deske debele 20 mm, dolge 4 m in široke 20–30 cm. Istočasno s skladanjem ali pred tem izmerimo širine desk in sproti zapisujemo njihovo število. Zapisnik ali knjiga (manual) ima na levi strani tabelo in na desni strani prostor za računanje in razne pripombe:

V prvi stolpec vpišemo drugo pod drugo po vrsti vse širine desk, iz praktičnih razlogov zgoraj največjo, spodaj najmanjšo. V drugem stolpcu zaznamujemo s črticami ali s pikami sproti pri merjenju širin vsako desko. Nadaljnji račun moremo končati v pisarni. Najprej seštejemo vse črtice ali pike iz vsake vrste drugega stolpca, tako dobimo število desk posameznih širin, ki ga vpišemo v tretji stolpec. V četrti stolpec zapišemo število vseh desk, ki so bolj široke kot v prvi vrsti prvega stolpca zapisana širina. Potem seštejemo v vsaki vrsti števili tretjega in četrtega stolpca in zapišemo njuno vsoto v peti stolpec. Nato odštejemo od širine najozje deske 1 cm (v našem primeru od 20 cm), tako dobimo 19 cm. To razliko pomnožimo z vsoto vseh desk (v našem primeru 109), ki mora biti enaka zadnjemu številu petega stolpca ($109 \times 19 = 2071$), nakar ta zmnožek pripišemo v peti stolpec ter seštejemo vsa števila tega stolpca, ki dajo število 2709, kar je vsota širin vseh desk v centimetrih.

sklad št.		kubatura			m ³
deske z 0 mm/4 m					računi in pripombe
šir. v cm	število				
	posameznih širin	razlika	skupno		
30	*)	4	0	4	
29		20	4	24	20 - 1 = 19
28		18	24	42	109 × 19 = 2071
27		—	—	—	2709 × 400 × 2 = 2167200
26		—	—	—	2167200 cm ³ = 2'1672 m ³
25		15	42	57	
24		12	57	69	
23		—	—	—	
22		10	69	79	Kubatura <u>2'1672 m³</u>
21		22	79	101	Izmeril:
20		8	101	109	Izračunal:
prišteto					2071
vsota		109		2709	Datum:

Tako smo si pripravili podlago za končen račun. Dobljeno skupno širino zmnožimo z dolžino posamezne deske in njun zmnožek z debelino posamezne deske, vse preračunano na cm ter tako dobimo kubaturo desk v cm³.

$$2709 \text{ cm} \times 400 \text{ cm} \times 2 \text{ cm} = 2167200 \text{ cm}^3$$

kar znaša 2'1672 m³

Ta način izmere desk je udomačen pri nas v lesni trgovini in lahko rečem, da je praktičen in da gre delo hitro izpod rok.
Ing. Davorin Karba.

14. Borove sadike iz višjih krajev.

Sadike bodo dobre, če jih izkopljete, čim zemlja v drevesnici odmrzne. Seveda jih morate takoj posaditi. — Vprašanje je bilo poslano malo prepozno, vendar mislim, da bo saditev še uspela, ker ni višinska razlika velika.

Stanko Sotošek.

15. Macesnove sadike iz nižjih krajev.

Letos je prepozno, ker so macesnove sadike že pognale.

Stanko Sotošek.

*) V praksi naj bo ta stolpec bolj širok, da morete v njem začrtati s črticami in pikami tudi večje število desk.

Gozdarsko šolstvo

Izvestje nižje gozdarske šole v Mariboru za leto 1936/1937.

V uvodnem članku prikazuje ravnateljstvo šole na osnovi statističnih podatkov raznih virov razsežnost gozdov Jugoslavije po površini in vrsti drevja, njih donosnost ter višino in vrednost izvoza lesa v letih 1925 do 1937. Povdarja se gospodarska važnost gozdov Jugoslavije ter potreba pravilnega in umnega gozdarstva pod vodstvom primerno izobraženega strokovnega osebja.

K temu bi bilo še dodati, da je pouk o pravilnem gozdnem gospodarstvu še posebno potreben tudi kmetiskim in manjšim gozdnim posestnikom, katerih gozdovi zavzemajo v naši banovini približno 75% vseh gozdov v najdostopnejših položajih in na razmeroma najboljših gozdnih tleh. Trajni donos gozdov je posebno v gorskih predelih naše banovine pogoj gospodarske trdnosti kmetij. Gozdi so tu glavni vir dohodkov in temelj splošnega blagostanja.

Gozdarska šola v Mariboru je zato namenjena v prvi vrsti naraščanju naših gozdnih kmetij, zato bi bilo želeti, da bi ta v večjem številu kot dosedaj obiskoval to šolo. Posestniki gozdnih kmetij naj bi se zavedali, da je primerna strokovna izobrazba njihovih naslednikov najboljše jamstvo bodočega gospodarskega napredka, obranitve in neodvisnosti domačije.

Nižja gozdarska šola v Mariboru je internat. Vzdržuje jo povsem dravska banovina. Vsa oskrbnina znaša mesečno din 500⁰⁰-. V posebnih, ozira vrednih primerih se zniža oskrbnina na polovico ali se je gojence popolnoma oprosti.

Pouk je v šol. letu 1936/37. trajal od 1. oktobra 1936. do 22. julija 1937. S teoretičnim nazornim poukom o gozdarstvu so združene praktične vaje v raznih zasebnih gozdovih mariborske okolice v pogozdovanju, gojenju gozdov, merjenju lesa in zemljiemerstvu. Praktična izobrazba vajencev bi se izpopolnila in povečala, če bi imela šola svoj stalni gozd, kjer bi mogli gojenci zasledovati uspehe, ki so dosegljivi s pravilnim načinom gojenja in izkoriščanja gozdov ter spravila in predelave lesa.

Razen gozdarskih predmetov se poučuje na šoli tudi slovenščina s slovnico, kmetijstvo, zdravstvo, kmetijevodstvo, verouk, telovadba in strelstvo.

Učni šolski red nudi torej gojencem teoretsko in praktično izobrazbo, ki jim je potrebna v javni ali zasebni gozdarski službi kot pomožnim gozdno tehničnim ali čuvajskim organom ali kot bodočim posestnikom za vodstvo in oskrbovanje svojih gozdnih domačij.

V šolskem letu 1936/1937. je obiskovalo 14 gojencev II. razred dvoletne šole*) 9 gojencev pa enoletno šolo. Od prvih je bilo 10 iz dravske banovine, 2 iz Italije in 2 iz Avstrije, od slednjih 6 iz dravske banovine, 1 iz savske, 1 iz dunavske banovine in 1 iz Italije.

Sklepne izpite od 24. do 29. julija je opravljalo 22 gojencev. Izpit so opravili dva z odličnim uspehom, šest s prav dobrim, osem z dobrim in ostali z zadostnim uspehom.

Gozdarska šola razpolaga z obsežno strokovno knjižnico in z veliko zbirko učil, ki se vsako leto izpopolnjujeta deloma z nakupom, deloma z daritvami.

Na koncu izvestja je podan kratek pregled o stroških vzdrževanja šole, ki se krijejo iz banovinskega proračuna. ter o šolnini, ki so jo dolžni gojenci plačati pri sprejetju.

Ing. Janko Urbas.

*) Dvoletno šolo je ministrstvo za gozdove in rudnike ukinilo na koncu šolskega leta in sedaj deluje samo enoletna šola. Ukinitve je težek udarec za gozdarstvo Slovenije in potrebna je ponovna otvoritev že radi tega, ker v Jugoslaviji primanjkuje pomožnega gozdarskega osebja s to šolsko predizobrazbo. — Uredništvo.

Statistika

Jugoslovanski izvoz lesa v mesecu februarju 1938.

Po uradnih podatkih je bilo izvoženo v februarju 73.930 ton lesa v vrednosti 66.939.000 din (lani 80.889 ton v vrednosti 80.455.000 din). V januarju je bilo izvoženih 70.157 ton v vrednosti 58.502.000 din.

V prvih dveh mesecih tega leta se je skupno izvozilo 144.087 ton lesa v vrednosti 125.441.000 din (lani 156 tisoč 374 ton v vrednosti 155.733.000 dinarjev).

Italijanski uvoz žaganega lesa leta 1937.

Italija je leta 1937. uvozila 960 tisoč m³ žaganega lesa in leta 1936. 649.000 m³. Njen uvoz je obsegal lansko leto 5% celotnega evropskega izvoza, predlansko leto 3,5%. Avstrija je izvozila v Italijo lani 716.000 m³, predlani pa 541.000 m³. Jugoslavija z 233.000 m³ je ponovno povečala svoj izvoz v Italijo, kar pa je vendar v

primeri z l. 1935., ko je izvozila 498 tisoč m³ razmeroma malo. L. 1937. sta Avstrija in Jugoslavija pokrili 99% celotnega italijanskega uvoza žaganega lesa. Romunija je lani uvozila nekaj več kot predlani, Rusija pa je popolnoma prenehala uvažati v Italijo (leta 1936. je izvozila 69.000 m³, leta 1934. pa celo 278.000 m³).

Ogrski uvoz žaganega lesa v letu 1937.

Lansko leto (v oklepaju predlansko) je Madžarska uvozila 587.000 (587.000) m³ mehkega žaganega lesa. Največ je uvozila iz Avstrije in sicer 316.000 (285.000) m³. Uvoz iz Romunije je nekoliko nazadoval 199.000 (235 tisoč) m³. Uvoz iz Jugoslavije in iz

Ceškoslovaške je bil razmeroma majhen: iz Jugoslavije 35.000 m³ in iz Ceškoslovaške 34.000 m³. Na Avstrijo je torej odpadlo 53,9 (47,7)% na Romunijo pa 31 (39,2)% celotnega uvoza žaganega lesa.

Izvoz romunskega lesa v Egipt.

Egipt uvaža vsako leto okoli 700 tisoč m³ raznih vrst lesa, od tega iz Romunije okoli 300.000 m³, kar pomeni skoraj polovico vsega uvoza. Ker so v zadnjem času nastopili v Egiptu proti Romuniji močni konkurenti, se Romunija trudi, da obdrži ta važen lesni trg; zato je dala

država razne olajšave za izvoz.

Izvoženo je bilo 5.563 (3.485) vagonov drv, 26.296 (49.856) vagonov celuloznega lesa, 3.585 (3.634) vagonov jamskega lesa, 49.757 (54.047) vagonov okroglega lesa in 35.107 (21.410) vagonov žaganega lesa (v oklepajih so številke za predlansko leto).

Svetovna produkcija lesne volne.

Lansko leto je bilo izdelane 6041 milijonov liber lesne volne (leta 1936 3044 in leta 1935 1047 milijonov liber). Najvažnejši producenti so Nemčija z 200 milijoni, Japonska s 174 milijoni, Italija s 157 milijoni, Velika

Britanija s 35 milijoni, USA z 20 milijoni in Francija s 13 milijoni liber.

Vidimo, da so najmočnejši producenti tiste države, ki surovino (les) uvažajo.

Časopisni papir v Jugoslaviji.

Po poročilih Jugoslovanskega kurirja je bilo uvoženega v Jugoslavijo leta 1936. rotacijskega papirja: iz Avstrije . 10.351 ton za 23,7 m. din
iz Nemčije . 1.761 " " 3,1 " "
iz Češkoslov. 1.668 " " 3,3 " "
skupaj . 13.781 " " 30,1 " "

Leta 1937. je znašal uvoz:

iz Avstrije . 14.919 ton za 38,9 m. din
iz Nemčije . 2.526 " " 4,6 " "
iz Češkoslov. 1.802 " " 5,4 " "
skupaj . 19.347 " " 48,9 " "

Kakor vidimo, je uvoz časopisnega rotacijskega papirja lansko leto narasel v teži za 557 ton, odnosno v vrednosti za 18,8 milijonov din.

V Jugoslaviji se porabi za časopise in liste, ki se tiskajo z rotacijskimi stroji, okoli 1.500 vagonov papirja vsako leto.

Iz gornjega pregleda vidimo, da je bilo uvoženega lansko leto 430 vagonov papirja več kot predlansko leto.

Kratke vesti

LESNA TEHNIŠKA ŠOLA.

V Rosenheimu je nižja lesna tehniška šola z enoletno in z dvoletno šolo. Absolventi šole so usposobljeni za lesne mojstre in lesne tehnike, ki delujejo kot pomožno strokovno osebje v lesni trgovini in industriji. Često se zgodi, da ima večina gojencev te šole že pred odpustom zagotovljeno službo pri različnih lesnih industrijah.

Mnogi lesni podjetniki so sicer še vedno prepričani, da v lesni industriji ni potrebno pomožno osebje s strokovno izobrazbo. Nekateri tudi mislijo, da zadostujejo strokovni tečaji, ki trajajo po nekaj dni. Vendar pa bo prav gotovo prišel čas, ko se bo tako reakcionarno nazarjevanje maščevalo nad lesno industrijo samo in ji prizadelo mnogo škode, podobno, kot se je to že zgodilo v drugih strokah. Slično kot je z izobrazbo osebja pri lesni industriji, je z izobrazbo gozdarskih strokovnih moči. Čas, razmere in potrebe zahtevajo tudi pri nas vedno večjo delitev dela in s tem strokovno izobraženo pomožno osebje.

Nižja lesna tehniška šola v Rosenheimu je dobro opremljena in je v svojem dvanajsetletnem obstoju pokazala lepe uspehe, ki jih je v zadnjem času opaziti tudi v praksi pri različnih lesnih industrijah. Šola je dobila svojo lastno učno žago, ki so jo lesne industrije in tovarne žagarskih strojev opremile s prvovrstnimi najnovejšimi stroji za predelavo lesa na žagah. Poleg žage snuje šola tudi še druge učne naprave za nadaljnjo predelavo žaganega lesa.

DRŽAVNI SKLAD ZA NAKUP GOZDOV V U. S. A.

Kongres Zedinjenih držav ameriških je sklenil ustanoviti sklad 100 milijonov dolarjev; iz tega sklada bi se naj nakupili gozdovi, tako da pride tudi država v posest večjih gozdnih površin. V letu 1936. je bila že vplačana vsota prvih 2 in pol milijonov dolarjev, za katere je bilo kupljeno posestvo Ohoco Forest v Oregonu, veliko 10.400 ha, posestvo Grand Lake Forest v Maine, veliko

52.000 ha in posestvo Redwood v Kaliforniji, ki obsega 8.000 ha.

ANGLIJA POSPESUJE SVOJE GOZDARSTVO.

Anglija uvaža med vsemi državami največ lesa. V zadnjih letih je storila že zelo veliko, da vsaj del svojih potreb pokrije z domačo pridelavo. Ta naloga je poverjena gozdarski komisiji (Forestry Commission), ki je bila ustanovljena leta 1920.

V 18 letih je bilo pogozenih 138.000 ha goličav.

Za to leto je v načrtu pogozdovanje novih 10.300 ha. V zvezi s temi pogozdovanji se namerava odkupiti v pasivnih krajih 20.600 ha zemljišča. Omenjena komisija je največji posestnik v Angliji. V njenih gozdnih drevesnicah se pridelava 117 milijonov sadik. Razen tega je bilo lansko jesen in zimo zasajenih 3.500 kg semen iglastega drevja ter 5.500 kg žcloda, bukovic in jesenovega ter javorovega semena.

HĹODARSKI VOZovi Z GUMIJASTIMI KOLESI.

Mnogi gozdni posestniki rabijo za prevoz hĹodov in drugega lesa vozove z gumijastimi kolesi. Poročajo, da naložijo na 5 tonski voz 9 plm smrekovih hĹodov ali 12 m³ desk. Za vožnjo zadostuje vprega dveh konj, ki z lahkoto zmagujejo prevoz tudi na strmih in na slabih cestah. Prihrani se tako na stroških za krmo, opravi se še enkrat več in varujejo se konji.

RADIO-SREDSTVO PROTI MRČESU V LESU.

V laboratoriju za preiskavo lesa zavoda Princeps Risborough imajo posebno pripravo, s katero najdejo mrčes v lesu. Sestavili so jo radijski inženirji; z njo poslušajo šume, glasove in zvoke, ki jih povzročata mrčes v lesu. Tega vrtnanja, grizenja in ritja mrčesa v lesu se seveda ne da slišati s prostim ušesom. Priprava ima mikrofona, ki te zvoke ujame, ojačevalci na aparatu pa jih okrepijo, da jih moremo slišati.

Dopisi

USTANOVITEV BANOVINSKEGA ODBORA ZA PROPAGANDO GOZDARSTVA V LJUBLJANI.

Na pobudo ministrstva za gozdo-
ve in rudnike ter na vabilo gospoda
bana je bil ustanovljen banovinski
odbor za propagando gozdarstva v
Ljubljani. Ustanovne seje imenovane-
ga odbora so se poleg predstavnikov
oblastev po svojih zastopnikih v čast-
nem številu udeležile tudi povabljene
kulturne in humanitarne organizacije.
Na tej seji je bil izvoljen sledeči ožji
odbor: predsednik ing. Franjo Sev-
nik, I. podpredsednik ing. Janko Ur-
bas, II. podpredsednik ing. Lambert
Muri, III. podpredsednik major A. B.
Fejzagić, I. tajnik ing. Viktor Novak,
II. tajnik ing. Martin Cokl, odborniki
ing. Alojzij Funkl, Janez Strcin, ing.
Bogdan Ferline, Saša Stare, dr. An-
ton Mrak in Fran Starman.

Na seji je podal višji svetnik ban-
ske uprave g. ing. Janko Urbas ob-
širno poročilo o gozdarstvu v Slove-
niji in o nalogah odborov za propa-
gando gozdarstva.

Po podanem poročilu g. ing. Janka
Urbasa zavzemajo gozdi v Sloveniji
708.329 ha ali 47,13% vse produktiv-
ne površine. Tri četrtine gozdov so
last malih kmetijskih posestnikov, kar
je posebno pomembno za njih kul-
turno in gospodarsko stanje.

Delovanje odborov za propagan-
do gozdarstva bo moralo v dravski
banovini, če naj bo uspešno, zajeti
najširše sloje našega ljudstva. Raz-
širili ga bo na vsa gozdno-kulturna,
pogozdovalna in gojitvena dela v
gozdih in izven gozda in to:

1. na pogozdovanje kraškega sveta,
zemljišč ob državni meji ter goljav
v gozdih;

2. na gojenje in varstvo gozdov;

3. na gojenje javnih nasadov ter
zaščito prirodnih spomenikov.

Kraški, večinoma pašniški svet v
Sloveniji zavzema okoli 5.900 ha po-
vršine. Posebne kraške komisije so
od leta 1932. doslej pogozdile 257 ha
in izpopolnile 128 ha. Stroški v zne-
sku 446.922.— din so bili kriti iz
raznih javnih sredstev. S primerno
propagando med prebivalstvom pri-
zadetih krajev se bo pospešil razvoj
lega pogozdovalnega dela.

Ob državni meji so sklenjeni goz-
di, gozdni pasovi in drevoredi veli-

kega pomena za obrambo države.
Ker je dravska banovina izrazito ob-
mejna pokrajina, bodo iz javno-
obrambnih ozirov večkrat potrebna
pogozdovanja negozdnih zemljišč, ki
naj bi se izvršila skladno z gospo-
darskimi interesi prebivalstva.

Goljave v gozdih nastanejo veči-
noma zaradi izkoriščanja ali elemen-
tarnih nezdod. Če se računa, da na-
stane vsako leto okoli 900 ha do
1.500 ha goljav, je potrebno za njih
pogozditev sadik okoli 7 milijonov
sadik. Javne in privatne gozdne dre-
vesnice v Sloveniji skrbijo v normal-
nih razmerah še dovolj dobro za
zadostno zalogo gozdnih sadik. Kljub
temu je opaziti še mnogo praznin
v gozdih, ki bodo izginile šele tedaj,
ko se bo vsak posestnik zavedal ško-
de, ki jo trpi zaradi zanemarjenega
gozda.

Da se vzbudi že pri mladini razu-
mevanje za važnost dobro gojenih
gozdov, so bili uvedeni leta 1926. pri
nas dečji dnevi za pogozdovanje, pri
katerih se šolska mladina uči pogoz-
dovati. Do konca leta 1937. je bilo
nad 2.700 takih prireditev.

Na isti način naj bi se uvedla za
mladinske organizacije, odrasli kmet-
ski naraščaj in za vojaštvo spomlad-
na pogozdovalna dela. Zaradi po-
manjkanja gozdarskega strokovnega
osebja naj bi se za take prireditve
vzgojili teoretsko poučeni in praktič-
no izvežbani vodje v posebnih krat-
kodobnih tečajih.

Pravilno odgojeni in negovani goz-
di so trajni vir dohodkov, izboljšuje-
jo klimatske in zdravstvene prilike,
omiljujejo razdiralno silo hudourni-
ških voda ter dvigajo naravne krasote
pokrajine.

Izguba, ki jo letno utrpje gozdni
posestniki v naši banovini zaradi ne-
dostatkov pri gojenju in izkoriščanju
gozdov, znaša več milijonov dinar-
jev.

Naloga banovinskih in okrajnih
odborov ter občinskih pododborov za
propagando gozdarstva bo torej, da
skrbe posebno s podporo svojih stro-
kovnih članov inicativno za povzdigo
krajevni gozdno-kulturnih prilik, da
delujejo za gospodarsko izboljšanje
naših gozdov ter ohranitev in spo-
polnitev prirodnih lepote naših po-
krajín.

Lovstvo

Lastna lovišča pod 200 ha

Po zakonu o lovu z dne 5. decembra 1931., Službeni list št. 84/7 iz l. 1932., ki je dobil v dravski banovini obvezno moč dne 13. marca 1935. l., je bilo treba po prej veljavnih zakonih priznana lastna lovišča s površino od 115 ha do 200 ha takoj priključiti občinskim loviščem¹⁾.

Ta priključitev pa se za vsa predmetna lastna lovišča ni takoj izvedla, ker je večina prizadetih 275 posestnikov započela posebno akcijo in prosila bansko upravo in centralna oblastva, da se zadevna določila zakona o lovu izpremenijo, oziroma dopolnijo tako, da se tem posestnikom vrne lastna lovska pravica, četudi njih zemljišča ne dosegajo v § 4. z. o l. predpisane zemljiške celote vsaj 200 ha. Banska uprava je zato v teku leta 1935. na pristojnem mestu dvakrat predlagala, da se odvzem lastnih lovišč odgodi. Ker pa temu predlogu ni bilo ugodeno, so se morala ta lovišča konec leta 1935. priključiti občinskim loviščem.

V začetku leta 1936. so se prizadeti obrnili na bansko upravo in na razna centralna oblastva s prošnjo, da naj se jim vrnejo odvzete pravice do lastnega lova. Intervenirali pa so tudi ob raznih prilikah in na raznih mestih z zadevnimi prošnjami. Banska uprava je ob predložitvi te prošnje na pristojnem mestu priložila ustrezno besedilo za spremembo § 110. z. o l. za amandman finančnega zakona za l. 1936/1937. Taka sprememba se je zahtevala pozneje tudi v VIII. rednem zasedanju banskega sveta, ki je bilo meseca februarja 1937. V finančni zakon za leto 1936/1937 pa predlagani amandman le ni bil sprejet.

Meseca oktobra 1936. se je vsa zadeva znova vzela v pretres. Banska uprava je ponovno predlagala, da naj bi se sprejel njen, v začetku leta 1936. izdelani predlog. Ministrstvo za gozdove in rudnike je ta predlog v začetku novembra 1936. leta vzelo na znanje.

Meseca novembra 1937. je banska uprava opetovano opozorila mero-dajna mesta na potrebo, da se s finančnim zakonom za leto 1938/1939 ugodni zahtevi prizadetih posestnikov. Večletna prizadevanja so slednjič le uspela in je v finančnem zakonu objavljen zadevni amandman, ki pa se nekoliko razlikuje od zasnove. Glasi se tako-le:

Paragrafu 4. zakona o lovu z dne 5. decembra 1931. l. se dodaja nov odstavek, ki se glasi: „Fizične osebe, ki jim je — preden je dobil ta zakon obvezno moč — v dravski banovini pripadala pravica lova na njihovem posestvu, obsegajočem najmanj 115 ha, obdržijo to pravico.“

Paragrafu 110. istega zakona se dodajajo novi odstavki, ki se glasijo: „A) V primeru, da je bilo lastno lovišče že priključeno občinskemu lovišču in na javni licitaciji dano v zakup, se more izločiti po predpisih § 6. tega zakona po poteku obstoječe zakupne pogodbe. Do poteka obstoječe zakupne pogodbe pripada lastnikom teh lovišč pravica do izplačila sorazmernega dela letne zakupnine.

B) Ako je odstrel posameznih vrst divjadi v občinskem lovišču po zakupni pogodbi omejen, mora ostati omejen tudi v onem lastnem lovišču, ki se po prednji odredbi vrne lastniku. Odstrel ureja upravno oblastvo prve stopnje po zaslisanju lastnika lovišča in banovinske zveze lovskih društev.

C) Kršitev dovoljenega odstrela se kaznuje po § 89. zakona o lovu. Po trikratnem kaznovanju zaradi te kršitve more upravno oblastvo prve stopnje po zaslisanju banovinske zveze lovskih društev izreči izgubo pravice do lastnega lova in to lovišče priključiti občinskemu lovišču do poteka obstoječe zakupne pogodbe.“

K amandmanu se pripominja, da bo pravico do izvrševanja lastnega lova od 275 prizadetih pridobilo kakih 235 fizičnih oseb po izteku zakupnih

¹⁾ Potrebna pojasnila so na straneh 20., 34., 149. in 150. Lovskega komentarja, ki se dobi v tiskarni „Merkur“ v Ljubljani.

pogodb onih občinskih lovišč, katerim je bil lasten lov po §§ 110, odnosno 6. z. o l. priključen (licitacije po zakonu niso predvidene — glej § 6. in 110. z. o l.).

Ako občina in zakupnik občinskega lovišča dasta pristanek, pa po mojem mnenju lahko lastnik lastnega lovišča dobi pravico do izvrševanja lova tudi takoj, to je pred iztekom zakupne dobe.

Kdor bo izgubil pravico do lastnega lova po trikratnem kaznovanju zaradi kršenja dovoljenega odstrela (odstrel se omejuje glede srnjadi in gamsov),¹⁾ bo izgubil tudi pravico do sorazmerne odkupnine za odvzeti lasten lov za dobo odvzema, to je do poteka zakupne dobe doličnega lovišča. Zakupnina v tem primeru pripada občini. Če pa občina ne sklene obdržati lovnino, pa dobi sorazmerni del zakupnine vendarle tudi oni, ki mu je bil lasten lov začasno odvzet.

Pred vsako novo zakupodajo občinskega lovišča mora lastnik lastnega lovišča v smislu § 6. z. o l. zahtevati izločitev lastnega lovišča. To zahtevo mora predložiti občnemu upravnemu oblastvu prve stopnje najkasneje šest mesecev prej, preden preneha obstoječi zakup občinskega lovišča²⁾.
Ing. A. S.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

čisti gozd — čista šuma (glej: čisti sestoj)

čisti sestoj — čista sastojina, der Reinbestand

Čisti so tisti sestoji, kjer raste samo ena vrsta drevja. V resnici pa dobesedno takih sestojev ni in smatramo v praksi za čiste gozdove tiste, v katerih je nad 90% samo ene vrste drevje. V čistih sestojih morejo rasti vse drevesne vrste.

frata = gola poseka. — Beseda je precej razširjena, je pa tujega izvora.

gola poseka — čista sječina, gola sječina, die Kahlschlagfläche

gola sečnja — čista sječa, gola sječa, der Kahlschlag. — Pri tej sečnji na določeni površini posekamo in poderemo istočasno vsa drevesa in vso nastalo golo poseko istočasno in čim prej umetno ali naravno pogozdimo.

golina (v gojenju in urejanju gozdov) — čistina, die Blöße. — Š to besedo mislimo nezaraščen del gozda, ki je navadno večji od 5 arov.

golosek = gola sečnja. — Beseda je skovana po nemškem vzoru in se je treba izogibati.

gozd — šuma, der Forst

gozd — šuma, der Wald

hosta — šuma, der Wald

končna sečnja — konačni sijek, der Endschlag, der Räumungsschlag. — (glej: postopna sečnja).

kultura — kultura, die Kultur. Pomeni mlad sestoj: nasad ali posevek.

mešani gozd — mješovita šuma (glej mešani sestoj)

mešani sestoj — mješovita sastojina, der gemischte Bestand

Mešani so tisti sestoji, kjer raste dvoje ali več vrst drevja, s katerim posebej gospodarimo. V mešanih sestojih morejo rasti skupno samo tiste drevesne vrste, ki imajo približno enake zahteve glede rastišča.

mladovje — mladik, die Dickung

Sestoj dobi to ime, čim se razvije podmladek tako, da se drevesca drugo drugega dotikajo in začnejo zaradi tega nekatera drevesca zastajati ali se sušiti zavoljo pomanjkanja hrane, ki jo porabijo močnejša ali slučajno na boljšem mestu rastoča sosedna drevesca.

nasad — nasad, die Pflanzkultur

naplodna sečnja — oplodni sijek, der Besamungsschlag, der Samenschlag (glej: postopna sečnja).

naplojevalna sečnja = postopna sečnja

naravni podmladek — prirodni pomladak, der natürliche Jungwuchs

oplodna sečnja = postopna sečnja

plantaža = nasad

posevek — usijev, die Saatkultur

podmladek — pomladak, der Jungwuchs, der Anwuchs. — V podmladku se še vsa drevesca razvijajo več ali manj neodvisno drugo

¹⁾ Podrobna pojasnila so na straneh 32., 33. in 34. Lovskega komentarja.

²⁾ Glej stran 255. in 256. Lovskega komentarja.

od drugega. Često je tudi potrebno popolnjevaje podmladka. Sestoj ima to ime tako dolgo, dokler ne začne med drevesci boj za svetlobo in hrano. V prebiralnih gozdih zaznamujemo s podmladkom najmlajša drevesca.

podmladiti — pomladiti, verjüngen

Podmladiti gozd ali sestoj se pravi, dobili ali odgojiti nov mlad gozd iz semen, sadik ali obrastkov zrelega drevja.

podmlajalna doba — pomladno razdobje, der Verjüngungszeitraum

Podmlajalna doba je čas od pripravljalne do končne sečnje (Petracčić), odnosno čas od naplodne do končne sečnje (Dengler).

podmlajanje — pomladjivanje, die Verjüngung

podmlajati — pomladjivati, verjüngen

posevek — die Saatkultur

poseka — sječina, die Schlagfläche

postopna sečnja — postopična sječna, oplodna sječna, der Schirmschlag, der Dunkelschlag

S postopno sečnjo posekamo in poderemo vsa drevesa na določeni površini gozda postopoma, v več stopnjah. Sečnja traja 10 do 20 let; poseka se ta čas naravno pogozdi (gozd se naravno podmladi). V tej sečnji razlikujemo tri glavne stopnje: pripravljalno, naplodno in končno sečnjo.

Ko je gozd dozorel za sečnjo in za naravno podmlajevanje, izvršimo pripravljalno sečnjo. V sklenjenem sestoji posekamo mahoma ali postopoma 10—20—30 % lesne zaloge: predvsem vsa bolečna, slabo oblikovana in tuja drevesa ter šele potem tudi boljše drevje. Sklep naj se pretrga enakomerno, bolje manj kot preveč. Tako dobijo preostala drevesa (semenjaki) več hrane in svetlobe ter obrodijo hitreje in obilneje. Do tal pride več zraka, svetlobe in toplote, morebitna surova prst se razkroji in tla postanejo pripravna za sprejem in kaljenje semen. Najbolje je, če so tla pripravljena tedaj, ko semenjaki obrodijo.

Po obilnem obrodu izvršimo naplodno sečnjo. Tedaj so namreč tla naplojena in semena rabijo več toplote za kaljenje, podmladek pa primerno svetlobo za rast. Zato posekamo 30 do 50 % semenjakov in pustimo le enakomeren zastor,

kakršnega rabi podmladek, ki ga preostali semenjaki varujejo pred soncem, vetrom in svetlobo.

Podmladek se potem dviga in ko se razvije v mladovje, ne rabi več zastora in zahteva več svetlobe. Tedaj posekamo s končno sečnjo vse še preostale semenjake in ves predrastek ter očistimo mladovje.

Med pripravljalno in končno sečnjo je dobro dovajati svetlobo bolj počasi z vmesnimi sečnjami.

Take sečnje so pogostne pri podmlajanju bukovja in jelkovja.

prebiralna sečnja — preborna sječna, der Plenterschlag

S prebiralno sečnjo posekamo najbolj debela zrela drevesa, vsa bolna in slaba drevesa ter končno tista, ki ovirajo rast sestoja. Drevesa torej prebiramo. Posekati pa smemo samo toliko, da ostaja v gozdu stalno nedotaknjena normalna zaloga lesa in da gozd obdrži obliko pravega prebiralnega gozda.

prilavljalna sečnja — pripravni sijek, der Vorbereitungsschlag (glej: postopna sečnja)

roparska sečnja — je taka „prebiralna“ sečnja, s katero posekamo vsa količkaj porabna stara in mlada drevesa ter pustimo v gozdu samo mlada, tanka, zaostala, bolečna in slaba drevesa.

sečina = poseka

sestoj — sastojina, der Bestand

Sestoj je del gozda, ki se od sosednjih delov razlikuje ali po gospodarski obliki, načinu gojenja, vrsti, starosti, rasti, višini ali obliki drevja, zmesi, sklepu, zarasti ali po drugih gozdnih značilnostih. Pri pogledu od zgoraj na gozd se prav dobro vidi, da je vsak večji gozd sestavljen iz sestojev.

Sestoji niso vedno enako veliki in tudi niso stalni. Delov, ki so manjši od 0,2 ali 0,5 ha ne jemljemo v praksi za poseben sestoj. Veliki sestoji merijo (po Mayrju) nad 3 ha, mali pa 0,2, 0,3, 0,4 ali 0,5 do 3 ha.

umetni podmladek — umjetni pomladak, veštački pomladak, der künstliche Jungwuchs

vmesna sečnja — naknadni sijek, der Nachlichtungsschlag (glej: postopna sečnja).

zasevek — nalet, der Anflug, der Aufschlag

Lesna trgovina

Cene v marcu 1938.

Stoječ les

Borovi hlodi: I 30—40 cm 150 do 160, I nad 40 cm 180—200, za tesan les I 120—140, za železniške pragove I 120—140; **hrastovi hlodi:** I nad 65 cm 600—800, I nad 33 cm 400 do 500; **jesenovi hlodi:** I nad 30 cm 400 do 500; **borovi drogovi:** I 110—130; **borov jamski les:** I 100—120.

Izdelan les, na postaji

Smrekovi hlodi: C 135—170, E 115 do 170, F 150, G 130—200, J 200 do 250, J (stavbni les) 140; **bukovi hlodi:** C 120—150, G 120; **borovi hlodi:** E 180—320, G 140—200, I nad 30 cm 190 do 230, I nad 40 cm 250—280, J 200 do 250, J (stavbni les) 130—140; **macesnovi hlodi:** G 200—230; **hrastovi hlodi:** C 270—340, I 470—600, J Ia od 500 naprej; **jesenovi hlodi:** E 300 do 450, F 130—150; **orehovi hlodi:** C 810 do 950, G 700—1300; **furnirski les:** I hrastov 680—940, J jelšev 200 do 260, J topolov in orchov 200; **celulozni les:** A neobeljen 125—130, A obeljen 140—145, C 135—145, F neobeljen 125, obeljen 160, J 135; **jamski les:** D 125, D borov 115, F 100 do 150, I borov 170, J 100—120; **kolarški les:** J jesenov 250—400, J brestov 200—350; **smrekovi drogovi:** G borovi 160—200, I 190—220, J (kos): 4 do 5'50 m 3, 6—8 m 3'50, 8'50 do 10 m 7—9, 10'50—12 m 8—10, macesnovi vsak kos 2—3 dražji; **smrekovi trami:** E 170—225, F 160, G 150 do 250, I tenki borovi 200—240, J 300 do 350, J droben 250—300, J trd les 400—500; **taninski les:** J kostanjev 100—130, **bukova drva,** prn: E 65, E mehka 50, G cepljena 75—80, G okrogla 35—45, smrekova cepljena 45—50, brezova in jelševa 35—45, I lokalno: 25—30, J cepljena 80—90, okrogla 70—80, hrastova, prestova in jelševa 60—70, vrbova in topolova 30—40, smrekova 25; **kolje,** kos: F 0'30, I borovo 0'60—0'75; **fašine,** kos: I 3—5; **vejevje,** voz: J bukovo 50, mehki listovci 30; **stelja,** voz: listje 50—60, trava 40—50; **smrekovo lubje,** 100 kg: F 20—25; **bukovo oglje,** 100 kg 45—55.

Žagan les

Smrekove deske: B monte 350 do 370, C Ia/IIa 350 do 390, IIIa/IVa 310—340, D Ia—IVa 380, Ia IIa IIIa 400, Ia/IIa 420, E Ia/IIIa 350 do 480, F Ia IIa IIIa 350 do 420, G Ia IIa IIIa 300—400, J izbrane 420 do 430, neobrobljene 380; **borove deske:** D 450—550, G 380—420, I nad 40 mm 440—480 J neizbrane 400, neobrobljene 380, **macesnovne deske:** A Ia/IIa 700—730, Ia suhe 850, G 400 do 480; **bukove deske:** C 270—310, parjene 305—355; **hrastove deske:** C 900—1000; **letve in remeljni:** A 340 do 350, G 180—330.

Cene na panju, dosežene na dražbi.

Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani je na javni dražbi konec marca t.l. dosegla za mehko hlodovino na panju v območju gozdne uprave v Kočevju din 65'50 do 112'— ali povprečno po din 76'50 za 1 plm ter v območju gozdne uprave v Straži pri Novem mestu din 129'50 do 162'50 ali povprečno din 146'30 za 1 plm. U.

Obvezne cene žaganega lesa v Švici.

Zveza žagarskih podjetij v bernskem kantonu je določila 1. februarja 1938. sledeče obvezne minimalne cene za žagan les: gradbeni les 64, vzporedne deske IIa 80 in II/III 60, zabojne in opazne deske 64, debele deske 24—40 mm 62, neobrobljene zabojne deske 54—56, odorske letve 63. Cene so v švicarskih frankih in veljajo za prodajo na debelo, pri prodaji na drobno pa se zvišajo za 10 %.

Lesna trgovina Slovenije v februarju 1938.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Zadnji dogodki v Avstriji so v krogih naših lesnih gospodarstvenikov močno odjeknili. Priključitev Avstrije utesne namreč imeti tudi na naše lesno gospodarstvo in njega nadaljnji razvoj precejšen vpliv.

Znano je, da je Nemčija takoj po priključitvi zelo omejila izvoz lesa iz Avstrije. Ko bodo avstrijski lesni izvozniki izvršili že preje dogovorjene pogodbene obveznosti do inozemskih kupcev, bo padel avstrijski izvoz lesa na minimum, ker se bo — umevno — avstrijska lesna produkcija uporabljala predvsem za potrebe Nemčije.

Nemčija torej kot kupec našega lesa ne prihaja več v toliki meri v poštev kot doslej, ker ji po priključitvi Avstrije ne bo več treba uvažati toliko lesa. Vendar pa pridemo po pregledu statističnih podatkov do sklepa, da bo Nemčija do neke mere ostala tudi v bodoče odjemalka našega lesa, ker si nemške potrebe in dosedanja avstrijska produkcija lesa glede mnogih lesnih vrst nista niti od daleč v skladu.

Nasprotno pa izgubimo z ustavitvijo lesnega izvoza iz Avstrije moč-

nega tekmeča naši lesni trgovini z Italijo in Madžarsko. Ti dve državi sta krili znaten del svojih potreb iz Avstrije; odslej bosta prisiljeni kupovati vsaj delno les pri nas, da tako nadoknadita primanjkljaj, ki ju je zadel z izgubo avstrijskega trga. To dejstvo je brez dvoma izredno važno za nadaljnji razvoj vsega našega lesnega gospodarstva.

Pri tem pa je treba še vedno upoštevati, da ne bosta niti Italija niti Madžarska kar enostavno in ravnodušno povečali svojih uvoznih kontingentov za naš les. Obe bosta — to moramo z gotovostjo pričakovati — zahtevali tudi od naše države, da skladno poveča uvoz njenih izvoznih predmetov. Razen tega bodo gotovo lesni izvozniki iz drugih držav takoj napeli vse sile, da Ogrska in Italija krijeta del svojih potreb pri njih.

Kljub vsemu pa je upravičeno pričakovati večjega razmaha našega lesnega izvoza. Naša oblastva morajo takoj zastaviti vse svoje sile, da ta ugoden trenutek izkoristijo in pridobe našemu lesu italijanska in madžarska tržišča.

Ponudbe iz tuzemstva.

57 — Petrijevcji pri Osijeku: kanadski topol (hlodi dolgi 3—6 m in debeli 50 cm, 300 m ³ ; hlodi dolgi 2—7 m in debeli 30 do 50 cm, 700 m ³).	61 — Loznica: orehovi hlodi, 90 do 100 m ³ ; hrastovi hlodi 30 do 40 m ³ ; topolovi hlodi 250 m ³ .
60 — Legrad: okrogle košare (italijanske), narejene iz obeljenega vrbovega šibja.	62 — Banjaluka: plemenite vrste lesa.
	63 — Foča: razna zdravilna zelišča (Radix Gentianae, R. Belladonna, R. Primulae i. t. d.).

Povpraševanje iz inozemstva.

196 — Milano: vprežni konji (za 7 kvintalov) in jahalni konji. Tvrdba želi prevzeti zastopstvo za severno Italijo.	in širokih 20—25 cm ter 150 madrierov, debelih 60—80 mm, dolgih 4 m in širokih 25 do 30 cm.
202 — Deauville (Calvados, Francija): jeklena volna.	209 — London: nova londonska tvrdba organizira zastopstvo jugoslovanskih izvoznikov v Angliji in se interesira za zastopanje kake večje jugoslovanske tvrdbke na angleškem tržišču.
205 — Wien: posredniška tvrdba, ki je dobro vpeljana na tržiščih zahodne Afrike, Irana in Iraka, išče zvez z našimi izvozniki.	210 — Johannesburg: različno furnirano pohištvo, furnirji, lesene plošče (vezane plošče), kromirani artikli.
207 — Wien: sirkova slama.	
208 — Šifija: 100 hrastovih dog, debelih 45—50 mm, dolgih 1170m	

- 222 — New York: nudi se zastopnik za Severno in Južno Ameriko za lesene izdelke, primerne za pakiranje slaščic, za darove in za gumbe iz umetne roženine.
- 225 — Gelsenkirchen (Nemčija): žagan jelkov in smrekov les, za območje Poruhrja pošiljan iz jadranskih pristanišč, za srednjo Nemčijo pa po suhem.
- 229 — Buenos Aires: lesna volna za pakiranje sadja.
- 230 — Oporto (Portugalska): hrastovi hlodi, kostanjeve deščice, ivovina za vžgalice, juta, predivo, lan in živalska dlaka.
- 231 — Port Said: borovina, parjena bukovina, jelkovina, stoli iz upognjenega lesa, svinec, baker in steklarsko blago.
- 236 — Holandska: v Zagrebu se nahajačasno zastopnik za industrijske izdelke iz Jugoslavije.
- 245 — Buenos Aires: zastopniška tvrdka išče zvez z našimi izvozniki, ki se interesirajo za argentinska tržišča.
- 246 — Roosendaal (Holandsko): mebek les za škatle.
- 247 — Bruxelles: brastovi, orehovi in drugi furnirski hlodi.
- 248 — Zürich: leseni zobotrebc.
- 249 — Buenos Aires: delniška družba za izvoz in uvoz v Argentinijo išče zvez z našimi trgovskimi podjetji.

Valute in devize

Uradni tečaji za april 1938.

Finančni minister je določil za april sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati fakse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleonodor	din	298'50
1 zlata turška lira		339'70
1 angleški funt	"	238'—
1 ameriški dolar	"	43'40
1 kanadski dolar	"	43'20
1 nemška marka	"	14'50
1 poljski zlot	"	8'16
1 avstrijski šiling	"	8'50
1 belga	"	7'40
1 pengö	"	8'60
1 brazilijanski milrajs	"	2'50
1 egiptski funt	"	240'—
1 urugvajski pezos	"	18'80
1 argenski pezos	"	12'30
1 čilski pezos	"	1'35
1 turška papirnata lira	"	34'80
100 albanskih frankov	"	1415'—

100 francoskih frankov	din	140'—
100 švicarskih frankov	"	1000'—
100 italijanskih lir	"	227'—
100 holandskih goldinarjev	"	2395'—
100 bolgarskih levov	"	45'—
100 rumunskih lejev	"	32'30
100 danskih kron	"	960'—
100 švedskih kron	"	1107'—
100 norveških kron	"	1080'—
100 španskih pezeta	"	230'—
100 grških drahem	"	39'—
100 češkoslovaških kron	"	151'—
100 finskih mark	"	94'50
100 letonskih latov	"	800'—
100 iranskih nijašov	"	100'—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ralnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Mali oglasi

DRAGUTIN CUTIC - vdova, puškarina in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

Najraznovrstnejšo manufakturo, kot blago za dečve že á 6'— din meter, kupite pri **L. TRPINU, Maribor, Vetrinjska ulica 15.**

WALLNER FRANC, MARIBOR, Slovenska ul. 18, preparira in nagačuje po najnovejših strokovnih načinih vse vrste divjadi ter kupuje in prevzema v izdelavo suhe in sveže kože.

FELIKS SKRABL, MARIBOR, Gosposka ulica 11, modna in manufakturna trgovina, priporoča zalogo lovskega, gozdarskega lodna in suknja.

Razvoj gozdarstva in lova v Sloveniji

Ing. Anton Šivic (Ljubljana)

(Nadaljevanje)

Danes imamo banovinske gozdne drevesnice v Ratečah na Gorenjskem, v Stari Loki, v Kamniku, Gornjem Logatcu, Kočevju, Kandiji, Gradcu pri Metliki, Smartnem pri Litiji, Radečah pri Zidanem mostu, Košnici pri Celju, Radmirju pri Gornjem gradu, Slovenjem Gradcu, Ptuju in Murski Soboti. Celokupna površina teh drevesnic je 73645 ha.

Iz teh drevesnic je bilo oddanih vsako leto po 3—4 milijone gozdnih sadik.

Poleg teh imamo v banovini drevesnico okrajnega kmcljskega odbora v Gornjem Logatcu, drevesnico na banovinskem posestvu v Ponovičah, drevesnico Podružnice Jugoslovanskega šumarskega združenja v Račah, nekaj majhnih drevesnic državnega gozdnega erarja in Kranjskega verskega zaklada in čez 100 gozdnih drevesnic, ki jih oskrbujejo privalni gozdni posestniki. Iz teh drevesnic se je izkopalo in porabilo za pogozdovanja, deloma pa prodalo gozdnim posestnikom vsako leto po 4 do 6 milijonov gozdnih sadik.

Prva leta po zedinjenju smo morali nabavljati gozdno seme iz inozemstva. Pozneje so dobavljale gozdna semena nekatere tvrdke v državi. Ze 10 let pa imamo v dravski banovini, in sicer v Mengšu, zavod za pridobivanje in prodajo gozdnih semen, ki ima domača semena iz raznih domačih produkcijskih krajev, druga pa naroča iz priznanih inozemskih produkcijskih ozemelj.

Stanje in napredek gozdarstva v dravski banovini sta nazorno pokazali dve dobro uspeli razstavi na ljubljanskem velesejmu. Prva, splošna gozdarska razstava, je bila jeseni leta 1930.; pri tej so sodelovali poleg državnih gozdarskih organov tudi večji gozdni posestniki, lesni industrialci, razni podjetniki, tovarnarji in obrtniki. Druga se je omejila na razstavo lesa in vseh vrst lesnih izdelkov, porabo stranskih gozdnih produktov, na splošno in na kemično industrijo lesa. Bila je jeseni leta 1936. Sodelovali so vsi prizadeti sloji; delo je bilo poverjeno posebnim delovnim odsekom.

Za gozdarsko in lesno razstavo je Zavod za preiskavo materiala na tehniški fakulteti ljubljanske univerze izvršil preiskavo fizikalnih in mehansko tehnoloških lastnosti lesa iz raznih krajev dravske banovine. — Z raziskovanjem te vrste je leta 1938. pričel tudi Zavod za uporabo gozdov na poljedelsko-gozdarski fakulteti zagrebske univerze.

Ob priliki obeh razstav so bile izdane posebne obširne publikacije, ki vsebujejo dobre strokovne razprave in katalog razstavljenih predmetov, razstavljalcev in strokovnih sotrudnikov.

Obžalovati je, da ni bilo poslopja, v katerem bi se bili vsi predmeti prve in druge razstave shranili, sistematično urejeni, kakor so bili razstavljeni. Ustvarili bi bili lahko brez posebnega truda gozdarski in lesnoindustrijski muzej. Zbirke bi se bile potem leto

za letom izpopolnjevale, za kar bi bilo skrbelo gozdarsko osebje občeupravnih oblastev, državnih in privatnih gozdnih uprav, pa tudi industrijci in drugi.

Pospeševanju gozdarstva imajo služiti gozdarska društva. Po zedinjenju se je v začetku leta 1919. ustanovilo v Ljubljani Gozdarsko društvo za Slovenijo, ki je prevzelo dediščino bivšega Kranjsko-primorskega gozdarskega društva. V Mariboru je bila ob tem času ustanovljena Podravska podružnica gozdarskega društva. Obe društvi sta se leta 1921. preobrazili v podružnico Jugoslovanskega šumarskega udruženja s sedežem v Ljubljani.

Banovinska gozdna drevesnica v Smartnem pri Litiji
(foto: gozdarski odsek banske uprave)

Gozdarsko osebje občue uprave v Mariboru je za podružnico Jugoslovanskega šumarskega udruženja ustanovilo leta 1921. gozdno drevesnico v Slivnici, ki se je leta 1929. prenesla v bližino železniške postaje v Račah. Površina drevesnice meri 27195 ha. Drevesnico oskrbuje občeupravno gozdarsko osebje v Mariboru. V ostalem pa imenovana podružnica Jugoslovanskega šumarskega udruženja v svojem delovanju ni pokazala tistega razmaha, ki bi ga bilo pričakovati. Tudi ni zastopala koristi gozdnih posestnikov v taki meri, kot bi morala. Zato jo je veliko članov — gozdnih posestnikov že po par letih zapustilo. Mnogo članov bi bila podružnica obdržala, ako bi bila našla sredstva, za izdajanje in vzdrževanje svojega glasila, v katerem bi bila mogla svoje člane obveščati o važnih tekočih

zadevah in skrbeli za strokovni pouk in navodila, ter s tem članom — posestnikom nuditi vsaj nekaj koristnega.

Pred zedinjenjem smo imeli bore malo slovenskih knjig o gozdarstvu. Par znanih strokovnjakov je napisalo nekaj poučnih brošur in pisalo poučne članke v strokovni list bivše Kmetijske družbe za Kranjsko. Po zedinjenju pa je izšlo več slovenskih publikacij, tako na primer: Gozdarstvo v Sloveniji, Gozdarstvo v ljubljanski oblasti, Poljudno navodilo za merjenje lesa v II. izdaji, Kmetijsko gozdarstvo, Urejanje gozdov, Gozdna pratika, Navodilo za dežji dan, Naš gozd, Razvoj gozdarske zakonodaje in gozdarske službe i. dr. Razni kmetijski in drugi strokovni listi so objavljali strokovne in poučne razprave, članke in navodila nekaterih znanih gozdarskih strokovnjakov.

Ker smo izgubili za Slovence važno nižjo gozdarsko šolo v Idriji, je bilo treba ustanoviti podobno šolo v Sloveniji. Po dolgoletnih prošnjah je ministrstvo za gozdove in rudnike leta 1930. dovolilo, da se odpre v Mariboru državna nižja gozdarska šola, ki v okrnjenem obsegu še danes deluje. Šola vzdržuje banovina iz svojih proračunskih sredstev.

Banovina skrbi za pouk o vzreji gozdov tudi v kmetijskih šolah.

Končno se moram dotakniti tudi upravnih odnošajev, ki so po svojem ustroju močno, včasih skoro ovirajoče vplivali na razvoj gozdarstva v Sloveniji.

Pred zedinjenjem so bili občeupravni gozdarski posli in splošni gozdni nadzor ločeni od uprave državnih in verskozakladnih gozdov v vseh instancah. V prvi instanci so poslovala okrajna glavarstva. Po več glavarstvom skupaj je bil prideljen gozdarski inženir (okrajni gozdni nadzornik), temu pa so bili podrejeni okrajni gozdarji (podšumarji). V drugi instanci so poslovale deželne vlade, v nekaterih deželah pa državna namestništva z deželnim gozdnim nadzornikom, ki mu je bilo prideljenih nekaj referentov, gozdarskih inženirjev in gozdarjev (podšumarjev). V najvišji instanci je reševal občeupravne gozdarske posle poseben oddelek v ministrstvu za zemljedelstvo.

Zagradba hudournikov je bila poverjena posebnim sekcijam (za naše kraje v Beljaku), ki je imela svojo ekspozituro v Ljubljani. Nadrejeno je bilo tem sekcijam ministrstvo za zemljedelstvo, v katerem je zadevne posle reševal poseben oddelek.

Uprava državnih in verskozakladnih gozdov je spadala v območje državnih ravnateljstev; ravnateljstvo za naše kraje je bilo v Gorici, med vojno začasno v Celovcu. Temu ravnateljstvu so bile podrejene državne gozdne uprave (pri nas v Kostanjevici, na Bledu, v Bohinjski Bistrici in v Beli peči). Ravnateljstva so bila podrejena ministrstvu za zemljedelstvo, v katerem je bila poverjena vrhovna uprava dotičnih gozdov zopet posebnemu oddelku.

Samoupravni posli, kolikor se tičejo pospeševanja gozdarstva, deželne zakonodaje o gozdarstvu in lovu, kmetijskega šolstva i. dr., so spadali v območje deželnih zborov, odnosno odborov.

Ko je po zedinjenju leta 1918. prevzela občne in samoupravne posle v Sloveniji „deželna vlada za Slovenijo“ s predsednikom in

poverjeniki v Ljubljani, je poverjenik za kmetijstvo v svojem področju ustanovil „oddelek za gozdarstvo“. Ta oddelek se je delil na dva samostojna odseka, in sicer na odsek za gozdarsko-policijske (t. j. občeppravne) posle in na odsek za oskrbovanje državnih in verskozakladnih gozdov.

Kot občeppravna oblastva prve stopnje so poslovala v gozdarskih zadevah okrajna glavarstva. Dvema ali trem glavarstvom je bil pridelen kot strokovni referent po en gozdarski inženir. Slednjemu je bil dodeljen kot tehnično-pomožna moč okrajni gozdar (podšumar). Skoraj v vsakem okraju je bil po en okrajni gozdar.

Oskrbovanje državnih zakladnih gozdov pa je bilo poverjeno v najnižji edinici gozdnim (šumskim) upravam.

Posli za zagradbo hudournikov so bili poverjeni posebnemu odseku, ki je bil podrejen neposredno poverjeniku za kmetijstvo.

Leta 1919. se je ustanovilo v Beogradu ministrstvo za gozdove in rudnike. To ministrstvo je dne 21. januarja 1922. odredilo, da se je tedanji gozdarski oddelek deželne vlade (pozneje pokrajinske uprave) izpremenil v „direkcijo gozdov“. Gori označena dva odseka pa sta ostala ločena tudi v tej novi direkciji. Okrajni gozdarski referenti so morali poslovati poslej pod naslovom „šumska uprava“, pod prav enakim nazivom, kakor one prave šumske uprave, ki so oskrbovale državne in zakladne gozdove. Ta naslov je bil glede na to, da so bili gozdarski referenti v ustroju okrajnih glavarstev kot občeppravnih oblastev prve stopnje in da (vsaj v dravski banovini) niso imeli nobenega gozda upravljati, kaj neprikladen in je bil povod raznim upravnim neprilikam.

Ko so stopili v veljavo zakon o občni upravi, uredba o razdelitvi države na oblasti, zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih, so namesto tedanjih pokrajinskih uprav nastale velike županije. Sledeč preureditvi drugih resorov je ministrski svet dne 16. decembra 1924. odredil likvidacijo direkcije gozdov v Ljubljani v toliko, da so se posli odseka za občeppravne posle izročili velikima županoma ljubljanske in mariborske oblasti, dočim je ostala uprava državnih in zakladnih gozdov okrnjeni direkciji gozdov. Velika župana v Ljubljani in Mariboru sta prevzela del gozdarskih uradnikov za svoj gozdarski referat, gozdarski organi tedanjih „nepravih“ šumskih uprav pa so postali strokovni referenti okrajnih načelnikov, kar so bili prav za prav tudi že poprej.

Leta 1927. so pričela delovati samoupravna oblastva v Ljubljani in Mariboru, ki so imela glede gozdarstva in lova prevzeti posle, ki se tičejo pospeševanja teh gospodarskih panog, dočim je ostal pretežno policijski in eksekutivni del (občeppravni posli) teh strok velikima županoma in podrejenim jim okrajnim načelstvom. Po zakonu z dne 6. januarja 1929. je prešlo vodstvo poslov oblastne samouprave na oblastne komisarje.

Ko je v začetku oktobra 1929. stopil v veljavo zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na nova upravna območja — na banovine, je bilo poslovanje oblastne samouprave ukinjeno. Dne 11. novembra 1929. sta prenehali delovati ljubljanska in mariborska županija;

mesto teh je začela poslovati v smislu zakona o banski upravi z dne 7. novembra 1929., kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani.

Gozdarski, hudourniški in lovski posli so se izročili pri banski upravi odseku za gozdarstvo, ki je bil v začetku dodeljen oddelku za kmétijstvo, od 29. aprila 1930. dalje pa podrejen neposredno banu. Glede gozdarskih referentov pri okrajnih načelstvih ni bilo bistvenih izprememb.

Dne 1. avgusta 1931. je bil izločen iz ustroja gozdarskega odseka referat za zagrado hudournikov; postal je samostojen odsek, podrejen neposredno banu.

Dijaki iz Murske Sobote na pogodzovalnem dnevu, 6. aprila 1938.
(foto: Jerolim Purač)

Pripomniti moram h gornjim upravnim izpremembam, da sem lakoj po zedinjenju zastopal stališče, da združitev občeupravnih gozdarskih poslov in uprave državnih gozdov niti v prvi niti v drugi niti v najvišji instanci ni priporočljiva, ker je uprava državnih in zakladnih gozdov pravzaprav le državno podjetje in je v mnogo primerih prizadeta kot stranka ravno tako kot vsak drugi gozdni posestnik. Opozarjal sem v obširnih člankih, ki so bili objavljeni v Šumarskem listu Jugoslovanskega šumarskega udruženja, na ta upravni nedostatek. Imel sem pa nešteto nasprotnikov, ki so zagovarjali „unifikacijo“, kar kažejo njihove razprave v pravkar omenjenem strokovnem listu.

Iz gornjega opisa upravnih odnošajev je razvidno, da je prišlo do ločitve teh neskladnih poslov v prvi in drugi instanci konec leta

1924., v tretji instanci, t. j. v ministrstvu za gozdove in rudnike, pa je prodrla in bila izvedena ločitev občeupravnih poslov od uprave državnih gozdnih posestev šele 1. maja 1936. s posebno uredbo, ki jo je odobril ministrski svet dne 23. aprila 1936. leta.

Ta opis prikazuje razvoj gozdarstva po zedinjenju samo v glavnih potezah. Podrobnejši opis bi zavzel obširno knjigo. Veliko več predmetnega gradiva je zbranega v vsakoletnem poslovnem poročilu gozdarskega odseka kraljevske banske uprave v Ljubljani, ki je opremljeno s številnimi tabelarnimi izkazi.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

P o p r a v k i :

Na strani 52. beri: „sečnja, ki omogoča naravno naplojevanje“, — namesto „dopušča“...

Na isti strani beri: „v breme lastnika varovanega objekta“, — namesto „varovalnega“...

Na strani 76. beri: „in predstavnik zainteresirane občine“, — besedi „in predstavnik“ sta izpuščeni.

Na isti strani beri: „Po zakonu“, — namesto „po zakonih“.

Na strani 78. beri: „kopinjem“, — namesto „kopanjem“.

Na strani 92. beri: „pravico do sorazmerne zakupnine“, — ne do „odkupnine“.

Nobene teh napak ni bilo v mojem rokopisu! — S i v i c.

Urejanje hudournikov

Ing. Alojzij Strancar (Ljubljana)

(Predavanje v ljubljanskem radiu dne 26. II. 1938.)*

V okvir predavanj, ki jih prireja sekcija Združenja jugoslovan-
skih inženirjev in arhitektov za propagando izvajanja javnih del,
spada tudi to predavanje, ki mu je namen pokazati potrebo urejanja
hudournikov, te gospodarsko tako važne panoge javnih del.

Zakaj je treba urejati hudournike?

Hudournike je treba urejevati zato, da bomo mogli odpraviti
poplave in škode, ki jih te prinašajo. Če ne bomo uredili hudourni-
kov, tudi poplav ne bomo odpravili.

*) Urejanje hudournikov je gozdarska stroka. Mislimo, da bomo ustregli našim čitateljem, ki predavanja niso slišali, če priobčimo to predavanje, ki prikazuje važnost urejanja hudournikov za narodno gospodarstvo in njegovo povezanost z drugimi javnimi deli in gozdarstvom. Upamo, da bomo s priobčitvijo predavanja ugodili tudi onim, ki so ga že slišali v radiu, ker je tu predavanje ponatisnjeno v prvotni, neskrajšani obliki. Pri predavanju je namreč moral g. predavatelj radi kralko odmerjenega časa mnogokaj izpu-
stili. Ker je bilo predavanje namenjeno širši publikii, govori avtor najprej o važnosti hudourniških del glede na druga javna dela in šele na koncu predavanja o vplivu gozda na hudournike in o njegovi vlogi pri njih ure-
janju. — U r e d n i š t v o.

Kako usodno pomembne so poplave za naše gospodarstvo, ste cenjeni poslušalci, slišali v predavanjih o osnovah in smernicah racionalnega gozdnega gospodarstva in o pogozdovanju Krasa, ki jih je imel v ljubljanskem radiu g. ing. Tavčar. Vsakoletne škode gredo v mnoge milijone. Prizadeto je vse narodno gospodarstvo.

Vsa predavanja za dvig in izboljšanje kmetijske produkcije, zlasti živinoreje, ne bodo rodila zadovoljivih uspehov, dokler bodo vsakoletne poplave uničevale ogromne površine najlepše zemlje, jo zamočvirjale in zasipavale z blatom, peskom in prodrom. Čim intenzivnejše in naprednejše bo naše kmetijstvo, čim živahnejši bo promet, čimbolj se bo dežela industrializirala, čimbolj se bo skrbelo za higiensko sanacijo podeželja, tem silneje se bodo pojavljale zahteve, da se regulirajo reke in meliorirajo močvirna tla, ki jih je mnogo v naši banovini.

Poplav pa ne bomo odpravili, če ne bomo uredili poleg rek še prej tudi hudournikov; in to ne samo onih razmeroma maloobsežnih poplav, ki jih povzročajo hudourniki neposredno v gorskih dolinah, kjer je njihovo glavno torišče, marveč tudi ne vedno večjih poplav v širokih dolinah, ki jih povzročajo reke in ki zadevajo prostrane pokrajine v nižavah.

Treba je, da to natančneje pojasnim.

Jasno je, da moramo, če hočemo preprečiti poplave v gorskih dolinah, urediti hudournike, ki jih povzročajo. Manj jasno je, zakaj bi morali urejevati hudournike, če se hočemo boriti proti poplavam, ki jih povzročajo Tržiška Bistrica, Kamniška Bistrica, Sora, Sava, Savinja, Sotla, Paka, Meža, Mislinja, Dravinja, Lendava in druge reke, rečice in potoki. Večina spoštovanih poslušalcev je skoro gotovo mnenja, da bomo poplave, ki jih povzročajo te in druge reke, rečice in potoki odpravili, če bomo te reke, rečice in potoke regulirali.

Res je tako! O tem ni dvoma.

Toda težava obstoji v tem, da ni mogoče urejati gorskih rek, rečic in potokov, če se prej ne uredi hudourniki, ki nosijo vanje velike množine materiala. Material, kamenje, prod in pesek, je namreč cna največjih ovir pri regulacijah gorskih rek, rečic in potokov. Material je tako velika ovira, da praktično vsaj racionalno ni mogoče regulirati rek, rečic in potokov, če se ne ustavi material v hudournikih, oziroma se njegov dotok iz njih v regulirano strugo ne zmanjša na tisto množino, ki jo more regulirana struga brez škode odvajati naprej. Material namreč prinašajo v reke predvsem hudourniki.

Kakšno vlogo ima material pri regulaciji gorskih rek, rečic in potokov? Ker ni moje predavanje namenjeno strokovnim krogom, ampak širšemu občinstvu, zato se omejim le na sledeče:

Material je tisti činitelj, ki dela pri določitvi profila, in sicer njegove velikosti, oblike in načina zavarovanja, največje, skoro nepremagljive težave.

Težko je namreč ustvariti, ko se kak potok ali reka regulira, tak profil, da brezhibno odvaja i vso vodo i ves material, ki pride po dotičnem vodotoku.

Kajti, če se hoče z ozkim in globokim profilom dati reki tako velika struga, da more odvajati i vso vodo i ves material, ki ga reka prinaša, je to združeno s silnimi stroški. Veliki stroški so namreč potrebni, da se taka ozka in globoka struga dovolj zavaruje, da je voda ne more poglobljati in izpodjedati njenih bregov ter s tem ogražati regulacije ali jo celo uničiti. Če se pa hoče doseči dovolj velika struga na ta način, da se profil raztegne v širino, potem nastane nevarnost, da v široki strugi material zastaja, jo zasiplje in zasuje do vrha ter tako uniči.

In nazadnje, če smo profil srečno pogodili, izračunali in ga tudi primerno zavarovali, kaj smo s tem dosegli? Dosegli smo samo to, da smo z regulacijo določen teritorij uspešno zavarovali, toda obenem povzročili, da dere vsa množina vode in materiala v niže ležeče, nezavarovane predele te reke. Če smo jo pa regulirali do njenega izliva, potem smo dosegli, da bo voda po regulirani stranski reki z veliko naglico pritekla v drugo reko, v katero se stranska regulirana reka izliva. V tej drugi reki bo material in večji ter hitrejši dotok vode iz stranske reke zopet povzročal poplave in škode, ki smo jih hoteli odpraviti z regulacijo stranske doline. Z višjih predelov teritorija smo torej prenesli poplave v njegove niže ležeče predele, oziroma v ono reko, v katero se regulirani pritok izliva.

Če bi n. pr. regulirali Kamniško Bistrico od Kamnika navzdol, ne da bi poprej zgradili hudournike, ki v njo prinašajo material, bi imelo to za posledico, da bi valila Kamniška Bistrica material, ki sedaj zastaja v njeni strugi, naravnost v Savo. To seveda ni prav in ne more ostati brez kvarnih posledic za vodni režim v strugi Save od Dola navzdol. Vsa Savska dolina od izliva Ljubljanice proti Kresnicam in Litiji je že sedaj zaprodena. Silne množine proda mečejo tok Save z enega brega na drugi, povzročajo, da Sava teče v vedno večjih ovinkih, postaja vedno bolj divja in odnaša vedno večje množine obrežnega sveta. Če bi regulirali Kamniško Bistrico, se bi to že tako neugodno stanje s povečanim dolokom materiala v Savo še poslabšalo. Iz tega nujno sledi, da moramo najprej urediti hudournike, ki prinašajo material v Bistrico, in šele potem njo samo. Pri tem je treba upoštevati še to, da tudi Kamniške Bistrice ni mogoče regulirati, če se ne uredi prej hudourniki, ki valc vanjo material.

Slične so razmere tudi pri drugih rekah, rečicah in potokih.

Nedopustno je regulirati reke tako, da se z regulacijo požene material po regulirani strugi naprej, ker s tem trpe škodo niže ležeči deli iste ali pa sosednje doline, v katere se regulirana reka izliva. Pri vsaki regulaciji se je torej treba vprašati, kaj je storiti z materialom, ki ga nosi regulirana struga s seboj, če se hočemo izogniti nevarnosti, da nam je voda ne zasuje in uspeha regulacije ne uniči. Odgovorili si bomo v večini primerov, da je treba material brez-pogojno zaustaviti in ne dopustiti, da se vali naprej. To tudi poceni regulacijo; najprimernejše je pa seveda, da se material ustavi že v hudournikih, kar se more doseči le z njihovo zgradbo in ureditvijo.

Ureditev hudournikov je torej potrebna in nujna kot pogoj za uspešno in racionalno regulacijo rek in melioracijo močvirnih dolin.

Ureditve hudournika Male vode ob izlivu v Sapoto na Jagnjenci pri Radčeah

(foto: hudourniški odsek banske uprave v Ljubljani)

Da tudi za melioracijo močvirnih dolin. Kajti ljudi zamočvirjenost dolin največkrat povzročajo kak hudournik. Radi materiala, ki prihaja po hudourniku, se njegova struga vedno bolj dviga in postaja vedno bolj ozka in visoka. tako da s časom ne more več odvajati niti običajne večje vode, ampak se voda razliva preko bregov in povzroča zamočvirjenje. Dostikrat pregradi hudournik dolino z nasipom in ovira ali celo zajezi odtok, vode iz gornjih predelov doline v nižje ter povzroča zamočvirjenje vsega sveta, ki leži nad hudourniškim izlivom.

Postavil sem potrebo po ureditvi hudournikov, če hočemo regulirati reke in osušiti močvirja, namenoma na prvo mesto radi tega, ker se vedno in vedno piše in zahteva, naj se regulira ta ali ona reka, rečica ali potok, oziroma osuši kako močvirje, le redkokdaj se pa kdo spomni, da je regulacija ali melioracija nemogoča, če se prej ne uredi hudourniki, ki teko v dotično reko, rečico ali potok, oziroma v dotično močvirno pokrajino in vanjo prinašajo material.

Urejanje hudournikov je pa potrebno in nujno še iz drugih razlogov.

Poglejmo samo v gorske doline! Koliko gorja povzročajo tam hudourniki! Ljudje niso varni niti svojega življenja! Hudourniška poplava v Polhovem Gradcu l. 1924. je zahtevala 19 človeških žrtev. Človeške žrtve, sicer v manjšem številu, so zahtevale tudi druge po-

plave. Gospodarski napredek gorskega in hribovskega prebivalstva je absolutno nemogoč, če se hudourniki ne uredijo. Hudourniki nadalje ogražajo vasi in naselja, zasipajo zemljo s kamenjem, prodom in peskom, zamočvirjajo in trgajo zemljo, ki je itak gorskemu in hribovskemu prebivalstvu manjka, rušijo železnice, ceste in pola. Škode, ki jih povzročajo hudourniki na gorskih železnicah, cestah in potih, so silno velike. Koliko bi bili manjši gradbeni in vzdrževalni stroški gorskih cest in železnic, če bi se hudourniki uredili in če bi se ustavil v njih material, s katerim rušijo in zasipavajo ceste in železnice ter jih delajo nerabne in neprehodne ob vsakem večjem neurju.

Posebno mnogo gorja pa povzročajo hudourniki gorskemu prebivalstvu zato, ker mu rušijo pola. Pota v hribih in gorah so največkrat speljana ob strugah hudournikov. Vsaka večja voda jih odnaša, tako da je gorski in hribovski kmet ob večjih nalivih odrezan od sveta. Lahko si je predstavljati, koliko gnotne škode trpi gorjanec, ko ne more ob takih prilikah priti pravočasno s svojim blagom na trg; veliko je tudi njegovo telesno in duševno trpljenje, ko mu bolnemu ne moreta priti pravočasno na pomoč zdravnik in duhovnik.

Če hočemo izboljšati v gorskih dolinah gospodarske razmere, dati gorskemu kmetu solidne temelje za njegovo gospodarstvo, če mu hočemo zavarovati zemljo in dom, ki je dostikrat ogrožen od hudournikov, če hočemo izvesti higiensko sanacijo mnogih gorskih in hribovskih vasi, ki jih hudourniki preplavljajo in prinašajo vanje vlago in z njo bolezni, če hočemo zaščititi gorske železnice, ceste in pola ter zmanjšati njih gradbene in vzdrževalne stroške in če hočemo zaščititi vodne naprave ob hudournikih, potem je neobhodno potrebno, urediti hudournike.

Ureditev hudournikov je pa potrebna tudi radi obrti in industrije, ki ima svoje naprave ob hudournikih.

Mnogokrat se dogodi, da pobere kak hudournik vse jezove, ki so napravljeni na njem. Mnogokrat zasuje strugo in onemogoči obratovanje, ker nima voda odloka izpod koles ali izpod turbin. Krivda, da hudourniki odnašajo vodne naprave, ki so zgrajene na njih, leži pač v prvi vrsti v teh napravah samih, ker so zgrajene neprimerno in premalo solidno. Toda kriv je tudi hudournik, ki pridere včasih s tako silo in vali s seboj toliko skalovja, lesa in drugega materiala, da še tako dobre naprave ne morejo vzdrževati silnega navala materiala in vodnih mas. Z ureditvijo hudournika bi se zadržal material in bi se tudi zmanjšala sila in brzina vode, tako da bi potem vsaj solidno zgrajene naprave mogle brez škode prenesti naval tudi največjih povodnjí.

Iz povedanega je jasno razvidno, v kako ozki zvezi so hudourniška dela z drugimi javnimi deli sploh.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Varujmo in gojimo gozdove!

Banovinski gozdni sklad

Ing. Anton Šivic (Ljubljana)

V Sumarskem listu sem na straneh 278—281 letnika 1923. opisal, kako je nastal „deželni gozdni sklad“ iz bivših zemljedelskih skladov, ki so jih svojčas upravljali deželni odbori v deželah, ki tvorijo današnjo Slovenijo.

Globe, naložene na osnovi prej veljavnega gozdnega zakona z dne 3. decembra 1852., ki je bil v območju Slovenije v veljavi do 1. julija 1930., so se od leta 1853. do 19. julija 1919. stekale v dotične zemljedelske sklade.

Dne 19. julija 1919. je stopila za območje Slovenije v veljavo posebna gozdnopolijska naredba deželne vlade za Slovenijo, izdana dne 19. maja 1920. in objavljena v Uradnem listu pod št.241/68. leta 1920. Imenovana naredba je bila dne 28. februarja 1922. uzakonjena in objavljena v Službenih Novinah (Ur. l. št. 383/116 iz l. 1922). Radi kršitve te (uzakonjene) naredbe naložene globe so se stekale v „deželni gozdni sklad“, ustanovljen v smislu § 22. cit. naredbe. Poleg tega so se stekale v ta sklad tudi globe zaradi prestopkov gori navedenega starega državnega gozdnega zakona z dne 3. decembra 1852.; le na bivšem Štajerskem so se globe, naložene po zadnje omenjenem zakonu stekale v občinski nbožni sklad (dež. zak. z dne 1. avg. 1872.).

Ko je dne 1. julija 1930. stopil pri nas v veljavo novi državni zakon o gozdih, izdan dne 21. decembra 1929. (Ur. l. št. 162/35 iz l. 1930.), se je smatralo, da so predpisi leta 1922. uzakonjene naredbe bivše deželne vlade za Slovenijo nehali veljati. Zato so se od te dobe, torej od 1. julija 1930. dalje, vse kazni izrekale samo po našem novem državnem gozdnem zakonu. Po § 168. tega zakona so se odvajale vse gozdne globe v centralni fond za pogozdovanje, ki ga upravlja ministrstvo za gozdove in rudnike. Tako je ostal naš deželni gozdni sklad, ki je služil pospeševanju gozdarstva v Sloveniji, brez dotoka dohodkov.

Ker je končno zavzelo ministrstvo za gozdove in rudnike stališče, da leta 1922. uzakonjena naredba bivše deželne vlade za Slovenijo z novim gozdnim zakonom ni bila razveljavljena in da še veljajo dotične njene določbe, ki niso v nasprotju z novim gozdnim zakonom, je banska uprava na to pravno stališče imenovanega ministrstva opozorila občeupravna oblastva prve stopnje z okrožnico z dne 24. februarja 1938., štev. III/7—2432/6 iz leta 1937. Istočasno je označila one določbe cit. uzakonjene naredbe, ki še veljajo in po katerih je treba postopati.

Med še veljavnimi je določba § 22. te naredbe glede deželnega, sedaj **banovinskega gozdnega sklada**. Banska uprava je zato svoječasna pravila za upravljanje in uporablanje tega sklada dne 7. aprila 1938., štev. III/7—918/3, obnovila in današnjim razmeram primerno dopolnila. Iz teh pravil, ki jih tu objavljamo, je razvidno, katerim

občekoristnim svrham so sredstva banovinskega gozdnega sklada namenjena.

Pravila se glasijo takole:

Čl. 1. V smislu § 22. zakona z dne 28. februarja 1922 (Uradni list št. 383/116 iz leta 1922.) se ustanavlja pri kraljevski banski upravi dravske banovine banovinski gozdni sklad.

Čl. 2. V ta sklad se stekajo:

- a) denarne globe za prestopke onih določil zakona z dne 28. februarja 1922. (Uradni list št. 383/116), ki so po razpisu kraljevske banske uprave dravske banovine z dne 24. februarja 1938. III/7 No. 2432/6 ostale v veljavi (§ 21. cit. zakona);
- b) izkupilo za zaplenjeni les (§ 21. cit. zak.);
- c) morebitne podpore in naklonilve v korist temu skladu;
- č) izkupiček za prodane poučne gozdarske spise, navodila in podobne publikacije, izdane iz sredstev tega sklada v smislu čl. 3. odst. c, kakor tudi za prodane tiskovine, ki bi se iz tega sklada nabavile;
- d) sredstva, preostala od dosedanjega gozdnega sklada za pospeševanje gozdarstva v območju bivše deželne vlade za Slovenijo, odnosno bivše pokrajinske uprave za Slovenijo, odnosno bivših velikih županij v Ljubljani in Mariboru.

Čl. 3. Sredstva banovinskega gozdnega sklada se uporabljajo, v kolikor niso na razpolago druga sredstva.*)

- a) za nabavo gozdnih sadik in njih brezplačno razdelitev med siromašne gozdne posestnike;
- b) za denarne nagrade in diplome vzornim gozdnim posestnikom, za vzorno izvedene gozdne nasade, pravilno čiščenje, trebljenje in redčenje doraščajočih nasadov;
- c) za nabavo gozdnih sadik in drugega materiala pri priredbah „dečjega dneva“;
- č) za režijsko pogozdovanje kraškega sveta in po elementarnih silah opustošenih ali slaborodnih zemljišč;
- d) za prispevke pri prirejanju strokovnih predavanj in poučnih tečajev in za nabavo nazornega materiala za predavanja, za strokovne ekskurzije, za izdajanje poljudnih in propagandnih spisov, namenjenih širšim plastem ljudstva, za podpiranje domačega gozdarskega časopisja, fotografiranje važnih in poučnih gozdnih objektov in naprav, za strokovno pomembne gozdarske razstave, za založbo tiskovin za gozdarske statistične in druge namene, za risanje kart in kartogramov pri gozdarskem odseku banske uprave in pri okrajnih načelstvih;
- f) za pomoč šolskim vrhom pri poučnem vzgajanju gozdnih sadik;
- g) izjemoma za naročitev za službo posebno potrebnih knjig (pravnih in strokovnih) in za najpotrebnejše gozdarsko časopisje;
- h) za gozdarske izpite;
- i) za varstvo prirodnih spomenikov v gozdih;
- e) za podpore gozdnim drevesnicam;
- j) za banovinski gozdarski muzej, (material z gozdarskih razstav, podprtih z javnimi sredstvi);
- k) za materialne stroške in nagrade za upravo tega sklada.

Čl. 4. Premoženje banovinskega gozdnega sklada mora biti donosno naloženo v ban. denarnem zavodu, kamor se prenaša iz Poštne hranilnice. Manjši zneski, potrebni za kritje sprotnih izdatkov so v Poštni hranilnici.

Čl. 5. Izplačila iz banovinskega gozdnega sklada se izvrše po odobritvi in nalogu bana.

Čl. 6. Knjigovodstveni in blagajniški posli se vodijo v gozdarskem odseku kralj. banske uprave. Obračuni se sestavljajo za vsako koledarsko leto vselej prve tri mesece vsakega leta za preteklo leto. Pregledala jih po dva računska organa finančnega oddelka banske uprave.

*) Pripomba: Tu gre za kredite državnega in banovinskega proračuna ter centralnega fonda za pogozdovanje; ti krediti so pa zelo skromni.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

17. Gradivo za slovenski gozdarski slovar.

V Gozdarskem vestniku me zelo zanimajo besede v Gradivu za slovenski gozdarski slovar. Nekatere besede se mi zdijo nove in mišlim, da je med njimi nekaj takih, za katere imamo že druge izraze. Najbolje bi bilo, da se vpelje za en pojem samo ena beseda, ki se naj odbere po predhodnem sklepu gozdarskih strokovnjakov.

S. S. Mengeš — V. N. Ljubljana.

18. Drva.

Koliko tehta en prostorni seženj bukovih, brezovih in smrekovih drv? Kolika je njihova gorilnost? Rad bi tudi zvedel za strokovne knjige, v katerih bi našel več podatkov.

D. G. Ojstrica.

ODGOVORI

13. Kubiranje desk.

V odgovoru na strani 86. Gozdarskega vestnika tabela ni popolna in je gotovo ostala nekaterim nerazumljiva. V 4. in 5. stolpcu so

sklad št.		kubatura			m ³
deske z O mm/4 m					računi in pripombe
šir. v cm	število			skupno	
	posameznih širin		razlika		
30	*)	4	0	4	20— 1= 19 109×19=2071 2709×400×2=2167200 2167200 cm ³ =2'1672 m ³ Kubatura <u>2'1672 m³</u> Izmeril: Izračunal: Datum:
29		20	4	24	
28		18	24	42	
27		—	42	42	
26		—	42	42	
25		15	42	57	
24		12	57	69	
23		—	69	69	
22		10	69	79	
21		22	79	101	
20		8	101	109	
prišteto				2071	
vsota		109		2709	

pomotoma izostala števila, ki jih vpišemo za tiste širine, ki jih sploh ni v skladu. V našem primeru ni nobene deske široke 27, 26 in 23 cm. V tabeli ne smemo pustiti teh vrst praznih, temveč pišemo v 4. stolpcu število desk, ki so bolj široke kot ta širina: pri 27 cm 42, pri 28 cm 42 in pri 23 cm 69. V 4. stolpec pišemo torej vedno števila desk, ki so bolj široke kot širina, v katere vrsto zapisujemo števila. V 5. stolpce pišemo v vsaki vrsti vsoto iz tretjega in četrtega stolpca. Radi lažjega razumevanja podajamo še enkrat celotno tabelo.

Najbolje bo, če tabelo na strani 8. dopolnite po tej tabeli z manjkajočimi števili; tako se Vam v praksi ta napaka golovo ne bo ponovila.

Ing. Davorin Karba.

16. Sekanje slavnega lesa, ko je mesec v mlaju.

Vera o vplivu mesca na kakovost lesa je že zelo stara in ponekod še precej razširjena. Ni mi znan noben strokovnjak, ki bi trdil, da je les, posekan, ko je mesec v mlaju, manj trpežen ali manj vreden. Vplivanje časa sečnje na kakovost lesa še ni popolnoma raziskano. vendar je verjetno, da delujeta na les poleg časa sečnje še veliko bolj poslopek z lesom po sečnji in poraba lesa. Stanko Sotošek.

17. Gradivo za slovenski gozdarski slovar.

Slovenska gozdarska književnost je mlada in še zelo skromna. Temu primerno je tudi njeno strokovno izrazje šele in statu nascondi in še niti oddaleč ne dokončno razvito. Tu je tudi iskati vzroka dejstvu, da so često v rabi za isti pojem kaj različne besede. V strokovni literaturi je zasledili dobre, pa tudi manj primerne, da celo povsem nerabne izraze. Oziraje se na vse to si je Gozdarski vestnik zadal nalogo, da zbere in objavi po možnosti vse za gozdarstvo v poštev prihajajoče besede, ki so še žive med slovenskim ljudstvom, kakor tudi, da obelodani strokovne termine, ki so že našli svojo pot v slovstvo, pa še niso širšim krogom znani. Nikakor pa naš list nima namena in se tudi ne čuti poklicanega, da avtoritativno diktira nove besede in izreka dokončno sodbo o njih pravilnosti, marveč želi le zbrati čim popolnejšo **gradivo** za bodoči slovenski gozdarski slovar, kakor je to razvidno že iz samega naslova tega zaglavja. To gradivo naj služi bodočemu prireditelju slovenske gozdarske terminologije in morda ne bo nápak, če ga bodo v neki meri upoštevali tudi poklicni jezikoslovci v svojih pravopisnih in slovarskih delih. — V praksi pa bo na splošno obveljala verjetno lista beseda, ki je odgovarjajočemu pojmu najbližja in najadekvalnejša ter najbolj v skladu z duhom slovenskega jezika.

Da bomo zbrali čim obsežnejši in popolnejši besedni material za dokončno in obvezno gozdarsko terminologijo, ki ob naraščajoči strokovni literaturi postaja iz dneva v dan potrebnejša, prosimo tudi Vas in vse ostale čitatelje našega lista, da nam pošljete svoje prispevke te vrste; radi bomo priobčili vsak, še tako neznamen izraz, zavedajoč se, da s tem bogalimo naš književni jezik in obenem ustvarjamo temelje gozdarskemu izrazoslovju, ki ne bo brez koristi za točno, pravilno in nazorno izražanje v strokovni forestični literaturi.

Stanko Sotošek.

Statistika

Jugoslovanski izvoz lesa v mesecu marcu 1936.

Po zadnjih podatkih je bilo izvoženo (v oklepajih so podatki za lansko leto) v marcu 79.701 ton lesa v vrednosti 69.853.000 din (100.135 ton v vrednosti 91.699.030 din). V prvih treh mesecih se je skupno izvozilo 223.788 ton v vrednosti 195.294.030 din

(256.509 ton v vrednosti 247.432.000 din).

Izvoženo je bilo v prvih treh mesecih 183.718 ton gradbenega lesa za 152.420.000 din, 16.618 ton železniških pragov za 10.225.000 din in drv 10.706 ton za 2.576.000 din.

Evropski izvoz lesa v letu 1937.

12 evropskih držav je izvozilo lansko leto vsega skupaj 38.013.000 m³ in predlansko leto 36.053.000 m³. Izvoz se je torej povečal za 5,4%. Izvoz iz nordijskih držav je narastel od 13.322.000 m³ predlanskega leta

na 13.901.000 m³ lanskega leta. Iz teh držav se je občutno povečal izvoz celuloznega in jamskega lesa, žaganega lesa. Ruski izvoz je padel od 10.572.000 m³ na 8.596.000 m³.

Splavarski promet Slovenije I. 1936.

Iz letnega poročila gozdarskega odseka dravske banovine za leto 1936, posnemamo podatke, ki dokazujejo pomemben delež splavarstva pri izvozu našega lesa:

1. po Dravi je šlo:			2. po Savi je šlo:		
januarja	11 splavov z	224 m ³ lesa	iz Brega	10 splavov z	145 m ³ lesa
februarja	7 " "	211 " "	" Kresnic	12 " "	192 " "
marca	71 " "	4188 " "	" Litlje	50 " "	785 " "
aprila	123 " "	6686 " "	" Pasjeka	252 " "	3780 " "
maja	108 " "	5791 " "	" Renk	19 " "	280 " "
junija	124 " "	7390 " "	" Ribč	14 " "	203 " "
julija	142 " "	8109 " "	" Save	40 " "	615 " "
avgusta	86 " "	4686 " "	" Radeč	57 " "	988 " "
septembra	118 " "	7199 " "	" Podkraj	12 " "	174 " "
oktobra	82 " "	5360 " "	" Sevnice	15 " "	1051 " "
novembra	139 " "	9792 " "	" Blance	11 " "	164 " "
decembra	38 " "	2449 " "	" Krškega	7 " "	147 " "
skupno	1052 splavov z	62285 m ³ lesa	skupno	529 splavov z	8527 m ³ lesa

3. po Savinji in Savi je šlo:		
iz Celja	40 splavov z	660 m ³ lesa
" Bočne	120 " "	989 " "
" Ljubna	600 " "	7200 " "
" Mozirja	240 " "	2400 " "
" Rečice	430 " "	4389 " "
" Laškega	3 " "	60 " "
" S. Petra		
pri Zid. m.	26 " "	538 " "
skupno	159 splavov z	16218 m ³ lesa

Od lesa, splavljenega po Dravi, je ostalo v mejah banovine ca 8°/₁₀, čez meje pa je šlo ca 92°/₁₀ ali 57.350 m³.

Od lesa, splavljenega po Savinji in Savi, se je porabilo v Sloveniji ca 25°/₁₀ in iz banovine je šlo ca 75°/₁₀ ali 18.650 m³.

V vseh splavih je torej bilo leta 1936. ca 87.000 m³ lesa in od tega je bilo izvoženo iz Slovenije ca. 76.000 m³.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Iz preračuna izdatkov in dohodkov dravske banovine za leto 1938/39.

Stvarni izdatki za gozdarstvo:	din
izpolnitev gozdnih drevesnic in podpore za drevesnice okrajnih kmetijskih odborov	30.000
podpore in stroški za pogozdovanje slaborodnih zemljišč za dobavo in oddajo gozdnih sadik siromašnim osebam, dečji dnevi, nagrade in diplome za vzorna pogozdovanja	60.000
za pogozdovanje Krasa	30.000
za gozdarsko prosveto	15.000
podpiranje lovlstva	5.000
prispevek k oskrbnini siromašnih gojencev gozdarske šole v Mariboru	35.000
skupno	118.000
Stvarni izdatki za urejanje hudournikov:	
	din
vzdrževanje in izpolnjevanje hudourniških zgradb, njih nadziranje in čuvanje (potni stroški, dnevnice in mezde umskih in fizičnih delavcev, material, orodje itd.)	300.000
za študij in izdelavo načrtov (predhodna dela, vodoprapne razprave, potni stroški, razne potrebščine itd.)	35.000
za nadaljevanje začelih del in nova dela (orodje, material, mezde, potni stroški itd.)	270.000
nujna dela ob hudourniških poplavalnih dela za njih preprečevanje (mezde, material, potnine itd.)	120.000
nabava in popravilo tehničnih instrumentov, risalnih in tehničnih pripomočkov	10.000
skupaj	735.000
Stvarni izdatki nižje gozdarske šole v Mariboru:	
	din
potni stroški in ekskurzije	5.000
pisarniški stroški in knjige	7.000
kurjava, razsvetljava, voda itd.	37.800
učila, zbirke, inventar	5.000
stroški internata	78.000
stroški tečajev	3.000
razni izdatki	1.000
skupaj	136.800
Stvarni izdatki komisije za agrarne operacije:	
	din
nabava in popravilo tehničnih instrumentov, risalnih in tehničnih pripomočkov ter listov in	28.000
kmetijske razstave, nabava strokovnih knjig, revij, kart, podpore za plansarske tečaje, študijska potovanja	5.000
stroški za publikacije o komasacijah, uredbah itd.	6.000
režijski stroški pri delitvah	19.000
študij in projekti za uredbe in melioracije skupnih zemljišč (te-rensko in pisarniško delo, potnine, material itd.)	30.000
podpore za melioracije agrarnih operacij	250.000
skupaj	344.000
	din
izredni izdatki za zgraditev hleva na Menini planini (20.000 din) in prispevek za zgraditev Kmetijske poskusne in kontrolne postaje v Ljubljani (150.000 din)	170.000

Stvarni izdatki za banovinski ribogojni zavod v Bohinjski Bistrici:

	din
pisarniški stroški, kurjava itd.	1.000*—
najemnine	43.900*—
lovnine	6.000*—
nabava in vzdrževanje ribarskih in obratnih pripomočkov	47.000*—
hrana za ribe	73.000*—
vzreja mladice	100.000*—
razni izdatki	1.000*—
skupaj	271.900*—

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine, leto 1938.)

Avtentično tolmačenje uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov, čl. 2., odst. 1. čl. 3.; odst. 2. čl. 3., čl. 5. in čl. 24. (št. 20/131).

Pravilnik o ustroju in poslovanju posvetovalnih ribarskih odborov (št. 21/136).

Navodila glede zaposlitve tujih državljanov z dodelitvijo na nedoločen čas (št. 23/149).

Avtentično tolmačenje uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov, odst. 1. čl. 2. odst. 1. čl. 20 (št. 24/154).

Spremembe in dopolnitve člena 22. občnega pravilnika o voznih in prevoznih ugodnostih (št. 24/155).

Pravilnik o banovinskem proračunu dravske banovine za leto 1938/39. (št. 26/163).

Proračun „Bednosnega sklada“ dravske banovine za leto 1938/39. (št. 26/163).

Naredba o omejitvi uvoza in prevoza živih in mrtvih zajcev, kuncev in drugih domačih in divjih glodavcev in njihovih delov v in skozi Jugoslavijo (št. 27/170).

Odprava prepovedi uvoza in prevoza živih in ubitih zajcev, kuncev in njihovih delov (št. 27/172).

Uredba o postavljanju in izbiranju izvedencev za cenitve nepremičnin, o njih nagrajanju in o postopku pri cenitvah (št. 28/179).

Novo avtentično tolmačenje uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov, odst. 4. čl. 3., odst. 2. čl. 8. in čl. 42 (št. 28/180).

Avtentično tolmačenje uredbe o kmetijskih zbornicah (št. 28/181).

Proračun izdatkov in dohodkov dravske banovine za leto 1938/39. (št. 29/183).

Odločba o izpolnjevanju carinskih deklaracij s črnilom, oziroma s pisalnim strojem (št. 30/190).

Spremembe in dopolnitve občnih uzanc Ljubljanske borze za blago in vrednote za trgovine z blagom (št. 31/193).

Spremembe in dopolnitve odredbe o laksah Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani (št. 32/197).

Uredba o podaljšavi roka za izmeno platišč na obstoječih tovornih vozilih (št. 33/200).

Predpisi za promet s sladkovodnimi raki, namenjenimi za izvoz (št. 35/210).

Naredba o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi (št. 35/211).

Finančni zakon za leto 1938/39. (št. 36/214).

Pravila o opravljanju privatnih in dopolnilnih izpitov na srednjih šolah (št. 37/219).

Dopolnitev pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami (št. 37/222).

Popravek v objavi norm za opeko (št. 37/225).

Tečaji za mesec maj 1938. (št. 37/priloga).

Dopisi

DEČJI DAN ZA POGOZDOVANJE V PREKMURJU.

Tudi prekmurski gozdovi so zadnji čas oživeli. Bojazen pred pomanjkanjem in podražitvijo lesa, stremljenje in potreba po gozdarski osamosvojitvi silijo posestnike k obnavljanju gozdov. Zapuščeni pašniki, prodnate naplavine, zamočvirjena zemljišča in razne gozdne poseke se z vso skrbnostjo vračajo lesni proizvodnji. Propaganda pripravlja pot praktičnemu gozdarstvu in vzbuja v javnosti zanimanje za pereča gozdarska vprašanja.

Izmed mnogih uspešnih načinov propagande moramo omeniti predvsem „dečje dneve za pogozdovanje“ in novo ustanovljene „okrajne odbore za propagando gozdarstva“.

Praktična spoznanja in dejanski uspehi nam kažejo, s kakšnim veseljem in resnostjo pogozduje ljudsko-šolska mladina pod vodstvom svojih učiteljev in gozdarjev. Na tisoče in tisoče prekmurskih otrok se je letošnje pomlad sklonilo nad zemljo, da izkoplje in zgradi temelje bodočim gozdovom. Mnogi so videli njih delo, ga odobrvali in v mnogih primerih tudi posnemali.

Ta dejstva so napolnila odbor za propagando gozdarstva, da v okviru svojega dela pripravi vse potrebno za izvedbo dečjega dneva tudi z gimnazijsko mladino iz Murske Sobote. V sredo, dne 6. aprila, se je v rani jutranji uri zbral ves propagandni odbor, profesorski zbor, gozdarsko osebje občine uprave in vse dijaštvo. Šeststo mladih dijakov je krenilo iz mesta po bližnji v gozd „Fazanarija“, kjer leži večja poseka. Po kratkem nagovoru predsednika odbora je podal strokovno tolmačenje okrajni gozdarski referent. Ker so bile jamice že izkopane, se je začela takoj praktična saditev.

Z zanimanjem je mladina sadila ter kazala pri delu vso resnost in voljo, posaditi sadike res vzorno. Vsi smo pogozdovali. Tudi profesorji so sadili in tekmovali, kdo bo posadil več sadik. Mnogi so si jih zaznamovali, da jih morejo tudi pozneje najti in presoditi uspeh svojega dela. Odnegli smo najlepše spomine na dan pogozdovanja. Čutili

smo, da so gozdovi res dragocen zaklad slovenske in prekmurske zemlje. Skrbimo, da ga bomo znali ceniti, ohranjati in vzgajati!

Poločnik Martin.

IZ LJUBLJANSKE PODRUŽNICE JUG. ŠUMARSKEGA UDRUŽENJA V LJUBLJANI.

Dne 29. aprila t. l. je bila v Ljubljani odborova seja. Na dnevnem redu sta bili poročili o Gozdarskem vestniku in o podružnični gozdni drevsnici. Predsednik dr. Vidic je pozdravil šefa gozdarskega oddelka banske uprave in inspektorja ing. Šivica, ki se je na vabilo odbora udeležil seje. Po uvodnih formalnostih je ing. Sološek poročal v imenu uredništva in uprave Gozdarskega vestnika. Iz poročil je bilo razbrati, da je število naročnikov zadovoljivo in da se je priglasilo tudi dovolj sodelavcev, ki so pripravljeno sodelovati. Po podanem poročilu se je razvila obširna stvarna debata, v katero so posegli ing. Šivic, dr. Vidic, ing. Rihlar, ing. Vurnik in drugi. Bilo je mnogo predlogov in nasvetov, kako list čini bolj razširiti in izpopolniti; odbor je tudi soglasno določil v predstavništvo konzorcija kot svetovalca ing. Cirila Rihlarja in ing. Frana Pahernika. Predsednik podružnice in urednik lista sta se zahvalila inspektorju ing. Šivicu, ki z izredno naklonjenostjo spremlja Gozdarski vestnik na njegovih prvih korakih v življenje.

Poročilo o podružnični gozdni drevsnici je odpadlo, ker se njen upravitelj ni mogel udeležiti seje.

Ing. K. T.

ODDAJA LOVIŠČ.

Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani je oddala v področju gozdne uprave v Črni na javni dražbi dne 5. aprila t. l. lovišče Dretnik s površino 523 ha za dobo 12 let od 1. aprila t. l. naprej g. Železniku Blažu iz Maribora. Letna zakupnina znaša 1100 din.

Ista uprava je na javni dražbi dne 13. aprila t. l. oddala lovišče Ravne (Grčarice A) v področju gozdne uprave Kočevje s površino 1419 ha g. Hafnerju Josipu v Ljubljani. Letna zakupnina je 2555 din. U.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

- adraš** — česmika, crnika, die europäische Lebensleiche, *Quercus ilex* (L.).
- bela hikorija** — bijela hikorija, die weiße Hickory, *Carya alba* (Nutt.) *Hicoria ovata* (Brit.)
- bela jelša** — die Weißerle, bijela joha, *Alnus incana* (Wild.)
- beli topol** — bijela topola, die Silberpappel, *Populus alba* (L.)
- beli gaber** — obični grab, die Hainbuche, die Weißbuche, *Carpinus betulus* (L.)
- beli oreh** — bijeli orah, obični orah die europäische Walnuß, *Juglans regia* (L.)
- bor** — bor, die Föhre, die Kiefer, *Pinus*.
- brest** — brijest, brest, die Ulme, *Ulmus*.
- bukev** — bukva, die Buche, *Fagus sylvatica* (L.)
- cer** — obični cer, die Ziereiche, *Quercus Cerris* (L.)
- crna jelša** — crna joha, die Schwarzerle, die Roterle, *Alnus glutinosa* (Gaertn.)
- crni topol** — crna topola, jagnjed, die Schwarzpappel, *Populus nigra* (L.)
- crni gaber** — crni grab, primorski grab, *Carpinus duminensis* (Scop.) *Carpinus orientalis* (Lam.)
- crni oreh** — crni orah, die schwarze Walnuß, *Juglans nigra* (L.)
- deblo** — deblo, der Baumstamm, der Baumschaft.
- dob** — lužnjak, die Stieleiche, *Quercus pedunculata* (Ehr.), *Quercus robur* (L.)
- domači kostanj** = pravi kostanj
- gaber** — grab, die Hainbuche, *Carpinus*
- gabrovec** — hmeljasti grab, grabrič, die Hopfenbuche, *Ostrya carpinifolia* (Scop.), *Carpinus Ostrya* (L.), *Ostrya vulgaris* (Will.)
- gorski brest** — gorski brijest, die Bergulme, die Weißulme, *Ulmus montana* (Smith.)
- gorski javor** — gorski javor, bijeli javor, der Bergahorn, *Acer pseudo-platanus* (L.)
- graden** — kilnjak, brdnjak, *Quercus sessiliflora* (Sm.)
- hrast** — hrast, die Eiche, *Quercus*
- jagnjed** — jablan, die italienische Pappel, *Populus nigra* var. *pyramidalis* (Spach.)
- jam** = gorski brest. — Besedo rabijo na Pohorju, v Dravski in Mežiški dolini ter na Kobanskem.
- javor** — javor, der Achorn, *Acer*.
- jelša** — joha, jalša, die Erle, *Alnus*
- jesika** = trepetlika
- kanadski topol** — kanadska topola, die kanadische Pappel, *Populus canadensis* (Mönch.)
- letnica** — granica medju godovima, die Grenze zwischen zwei Jahrringen.
- mlečni javor** — javor mliječ, der Spitzahorn, *Acer platanoides* (L.)
- navadni oreh** = beli oreh
- oreh** — orah, die Walnuß, *Juglans*
- ostrolistni javor** = mlečni javor.
- planinska jelša** = zelena jelša
- pravi kostanj** — pitomi kesten, die europäische Edelkastanie, *Castanea vesca* (L.), *Castanea sativa* (Mill.), *Castanea vulgaris* (Lam.)
- puhasti hrast** — pahuljasti hrast, medunac, die Flaumhaarige Eiche *Quercus pubescens* (Will.), *Quercus lanuginosa* (Thuill.)
- rdeči hrast** — crveni hrast, die Rot-eiche, *Quercus rubra* (L.)
- sivi topol** — siva topola, *Populus cennoscens* (Smith). Ta vrsta topolov nastane s križanjem trepetlik in belih topolov.
- topol** — topola, die Pappel, *Populus*
- topola** = topol. — Besedo rabijo na Gorenjskem okoli Kamnika, Tržiča in tudi drugod, v Savinjski dolini, v Dravski dolini, na Pohorju, na Kobanskem, v Mežiški dolini, na Dolenjskem, na Notranjskem in v Krajini od Poljčan do Solte. Zdi se, da je ta beseda na Slovenskem bolj razširjena kot kužjeveno pravilni topol.
- topolka** = topol. — Besedo rabijo deloma na Pohorju in na Dravskem polju.
- trepetlika** — trepetljika, jasika, die Zitterpappel, *Populus tremula* (L.)
- tropola** = trepetlika. — Beseda je doma v Selški dolini
- zelena jelša** — zelena joha, die Grünerle, die Bergerle, *Alnus viridis* (DC), *Alnus Alnobetula* (Hartig)
- šlog** — staro duplasto ali votlo drevo, staro šuplje drvo (stablo), ein alter hohler Baum. — Beseda je zapisana v Pleteršnikovem slovarju.
- štorovje** = panjevje

Lesna trgovina

Tarifa za izvoz jamskega lesa v Bolgarijo.

Od 20. marca do 31. maja t. l. veljajo za 100 kg jamskega lesa, ako se naloži najmanj 10.000 kg, sledeče voznine, računamo do državne meje pri Caribrodu od postaj:

	din		din
Brezno-Ribnica	1660'— in 1360'—	Ormož	1550'— in 1280'—
Domžale	1700'— in 1400'—	Podnart-Kropa	1750'— in 1440'—
Dolnja Lendava	1560'— in 1280'—	Prevalje	1700'— in 1400'—
Dravograd-Meža	1690'— in 1390'—	Ptuj	1580'— in 1300'—
Fala	1640'— in 1320'—	Slovenj Gradec	1700'— in 1400'—
Gornji Dolič	1700'— in 1360'—	Stara Cerkev	1780'— in 1460'—
Gradac v B. Kraj	1640'— in 1350'—	Stična	1740'— in 1430'—
Grosuplje	1720'— in 1410'—	Straža-Toplice	1690'— in 1390'—
Jarše-Mengeš	1700'— in 1400'—	Sv. Lovrenc na P.	1650'— in 1320'—
Kamnik	1720'— in 1410'—	Smartno ob Paki	1670'— in 1370'—
Kandija	1680'— in 1380'—	Šošanj-Topolščica	1680'— in 1380'—
Križe-Golnik	1750'— in 1440'—	Trebnje	1700'— in 1400'—
Ljutomer	1580'— in 1300'—	Uršna sela-Toplice	1670'— in 1340'—
Mislinje	1700'— in 1360'—	Velika Loka	1720'— in 1380'—
Murska Sobota	1590'— in 1310'—	Vuhred-Marenberg	1670'— in 1340'—
Novo mesto	1680'— in 1380'—	Zalec	1660'— in 1330'—

Na prvem mestu so napisane voznine, ki veljajo pri kartiranju, na drugem pa tiste, ki veljajo z vračanjem voznine, če se do 31. maja izvozi najmanj 2.000 ton jamskega lesa.

Nova tarifa jugoslovanskih državnih železnic.

31. maja 1938. izgubijo veljavo sledeče tarife z vsemi izpremembami in dopolnitvami: 1. tarifa za uvoz blaga, zvezek 1. od 1. julija 1933.; 2. tarifa za prevoz blaga, zvezek 2. od 1. julija 1933.; 3. seznam postaj k zvezku 2. od 1. julija 1933.; 4. seznam predmetov k zvezku 2. od 1. julija 1933.; 5. tarifa za prevoz blaga, zvezek 3. od 15. avgusta 1934.; aneks k tarifi za prevoz blaga od 15. maja 1936.

1. junija 1938. stopijo v veljavo nove tarife: 1. tarifa za prevoz blaga,

zvezek 1.; 2. tarifa za prevoz blaga, zvezek 2.; 3. seznam postaj k zvezku 2.; 4. seznam predmetov k zvezku 2.; 5. tarifa za prevoz blaga, zvezek 3.; 6. aneks k tarifi za prevoz blaga.

Nové tarife se bodo dobile od 20. maja dalje naprodaj pri Biroju za prodajo žel. tarif, Beograd, Zmaja od Noćaja ulica št. 12. Cenc: zvezek 1. din 75.—, zvezek 2. din 175.—, seznam postaj din 30.—, seznam predmetov din 15.—, zvezek 3. din 75.— in aneks din 80.—.

Ceškoslovaško-madžarska trgovska pogajanja.

Zdi se, da bo v kratkem prišlo do pogajanj med Češkoslovaško in Madžarsko, ki naj omogočijo povečanje izvoza lesa iz Češkoslovaške na Madžarsko. Češkoslovaška je že stavila

Madžarski predlog, da se povečajo kontingenti za izvoz slovaškega in podkarpatskega lesa, zato pa je pripravljena povečati svoj uvoz živine in mesnih izdelkov.

Spremembe lesnega gospodarstva v Avstriji.

Poročajo, da ni upanja na večji izvoz avstrijskega lesa. Proti koncu marca so bile namreč ukinjene nemške carine na uvoz avstrijskega lesa in avstrijsko lesno gospodarstvo hili, da se povsem prilagodi nemškemu trgu; tudi cene se približujejo vedno

bolj in bolj nemškim lesnim cenam.

Nemške oblasti so že pridno na delu, da določijo avstrijskim gozdom in njihovemu izkoriščanju pripadajoče jim mesto v okviru nemške gospodarske štiriletke. Ta načrt predvideva zlasti razširjenje industrije za

kemijsko predelavo lesa. Pričakovati je tudi, da bodo nova nemška oblasiva omejila dosedanje prekomerno izkoriščanje avstrijskih gozdov in tudi v Avstriji uvedla zadevne stroge

predpise, ki veljajo za prejšnje nemško ozemlje. Po teh predpisih, ki so v veljavi za dobo štiriletko, je sečnja določena na 50% prekoračenje naravnega letnega prirastka.

Sporazum med Nemčijo in Madžarsko o prodaji avstrijskega lesa.

Glavna določila tega sporazuma so: Kontingent mehkega žaganega lesa je 14.000 vagonov; toda Nemci niso obvezani, izvoziti vso množino. Na Madžarskem so ukinjeni vsi prejšnji ukrepi, ki so zagotavljali plasman avstrijskega lesa. Zdi se, da bo od tega kontingenta dejansko izkoriščena samo polovica ali še manj. Cene avstrijskega lesa so namreč znatno poskočile in zadnje mefabr-cene so za vse sortimente zvišane za S 3:50, razen za ozko blago, čigar cena se je zvišala celo za S 5—, in za kratko blago, ki se je podražilo za S 1—. Te cene se v denarnem prometu z Madžarsko zaračunavajo po novem tečaju šilinga, kar pomeni v pengih podražitev za nadaljnjih 19.5%.

Kontingent mehkega lesa je 6000 vagonov. Ni pa verjetno, da bo izvoženih več kot 4000 vagonov. Pogo-

dene cene za okrogel les so zvišane v primeri z lauskimi cenami povprečno za S 3:50. Razen tega je treba računati s tečajno razliko 19.5%.

Kontingent jamskega lesa je 5200 vagonov; gospodarski krogi pričakujejo, da bo izkoriščen v polni meri. Cene so ravno take kot lansko jesen, samo tečajna razlika 19.5% jih bo nekoliko dvignila.

Kontingent celuloznega lesa je 1200 vagonov; računa se, da bo izvožena celotna količina. Osnovna cena je 32.50 pengov za prvo franko Cselep; tudi tu se mora še prišteti že omenjena tečajna razlika.

Verjetnost, da kontingenti ne bodo izkoriščeni v polni meri, pripisujejo lesni gospodarstveniki visokim cenam in velikim lastnim potrebam Nemčije.

Romunsko-madžarska trgovska pogajanja.

Poročajo, da je že prišlo do sporazuma glede kontingentov za uvoz romunskega mehkega žaganega lesa na Madžarsko. Zdi se, da bo kontingent za leto 12.500 vagonov, in sicer: redni kontingent 10.500 vagonov in superkontingent 2000 vagonov.

Poljski les na madžarskem trgu.

Zaradi ustavljenega lesnega uvoza iz Avstrije se je na Madžarskem povečal interes za poljski les. Kljub višjim cenam, ki so jih morale madžarske tvrdke plačati za poljski les, se zdi, da je prišlo do znatnih kupnih sklepov. Glavni razlog za

Podoba je, da še ni prišlo do končnega sporazuma glede plačevanja; zato se pogajanja nadaljujejo v Bukarešti, končala pa se bodo v kratkem, kakor se pričakuje, v Budimpešti.

uvoz lesa iz Poljske je v plačilnih možnostih med Madžarsko in Poljsko. Podoba je torej, da bo Madžarska stremela tudi vnaprej za tem, da si zagotovi dobavo lesa s klirinom.

Romunsko-italijanska trgovska pogajanja.

V Rimu bodo v kratkem pogajanja, ki naj omogočijo med obeh državama boljši plačilni promet od dosedanjega. Če se bo dosegel sporazum, bo prišlo še do pogajanj

o blagovnem prometu. Vidimo, da se tudi Romunija poteguje za italijanski trg; gre zlasti za izvoz lesa v Italijo.

Premija za izvoz lesa v Romuniji.

Romunija namerava povečati izvoz lesa in sestavljena je že strokovna komisija, ki naj prouči predlog o premijah za izvoz lesa. Nekateri po-

ročajo, da bo premija za Levanto 5—10% za Anglijo, Holandijo, Južno Afriko, Francijo in čezmorske države 15%.

Naš lesni izvoz in Italija.

Nemški list „Die Kölnische Zeitung“ poroča, da Avstrija sicer ne bo mogla kriti vseh nemških potreb po lesu, da pa je vendar pričakovati, da se bo jugoslovanski lesni izvoz v Nemčijo zmanjšal, čim bodo trgovski odnošaji prilagojeni novemu

političnemu stanju. Kljub temu pa Jugoslavija, kakor list pripominja na koncu, zaradi tega ne bo utrpela nobene škode, ker bo mogla prevzeti glede lesnega izvoza v Italijo dosedanjno vlogo Avstrije.

Anglija bo rabila mehki les.

Po poročilih Jugoslavenskega kurirja je upati, da se bo po vsej verjetnosti stanje na mednarodnem lesnem trgu izboljšalo. Za barometer tega stanja se smatra angleški lesni trg. Anglija je razpolagala do nedavna z velikimi zalogami lesa; zato je v zadnjem času svoj lesni izvoz iz raznih držav precej omejila. Ker pa je sedaj večino svojih zalog, zlasti mehkega lesa, porabila, je čutili

na lesnem trgu povprečno neko zboljšanje kakor v povpraševanju tako tudi nekoliko v cenah.

Angleški trgovci nameravajo letos nakupiti še večje količine mehkega lesa kot navadno; nekateri celo menijo, da si misli Anglija pripraviti zalogo mehkega lesa za vse leto naprej in to zalogo s stalnim dokupovanjem tudi v bodoče vzdržati na isti višini.

Letonska je ukinila izvozne carine za jamski les.

Letonska je za leto 1938. ukinila izvozne carine za jamski les. Iz te države je bilo izvoženih v prvih 10 mesecih 1937. l. 500.000 plm in tako je

prišla Letonska na tretje mesto med evropskimi izvoznimi državami, za Finsko in Rusijo.

Prost uvoz lesa na Dansko.

Danski Valutenkontor, ki razdeljuje devize za uvoženo blago, je uvrstil vse vrste lesa, razen bukovine, v seznam svobodnega blaga. Na

ta način nameravajo olajšati in pospešiti gradbeno delavnost na Danskem.

Švedska kupuje oglje na Češkoslovaškem.

V začetku tega leta so švedske železarne naročile iz Č. S. R. večje

množine oglja, ker so bile zelo zadovoljne s poskusnimi pošiljkami.

Prepoved izvoza hrastovine iz Romunije.

Po dosedanjih poročilih moremo sklepati, da bo v kratkem v veliki meri omejen romunski izvoz hrastovine. Razlog za to je v čezmer-

nem sekanju romunskih hrastovih gozdov in v slabih rezultatih licitacij za dobavo železniških pragov romunskim državnim železnicam.

Reguliranje cen žaganega lesa v Švici.

Pri pomladanskem zasedanju Zveze švicarske lesne industrije so razpravljali največ o vprašanju cen žaganega lesa za leto 1938. Dosedanjo prakso s ceniki, ki naj uravnajo cene, so opustili. Mesto tega se bodo

določile za posamezne švicarske pokrajine najnižje cene, ki bodo po možnosti proglašene za obvezne. V ta namen so razdelili državo na pet pokrajin, za katerih vsako bodo v kratkem izdelani ceniki.

Lesna trgovina Slovenije v aprilu 1938.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Kakor je bila za prošlo leto značilna lesna konjunktura, ki je v jeseni dosegla svojo najmočnejšo fazo, tako je v tem letu opažati vedno večje nazadovanje. Produkcija se je za te kratkodobne konjunktуре izredno razvila in ta razmah — kar je posebno važno — še vedno traja, čeprav postaja povpraševanje iz dneva v dan manjše. Izboljšanja je pričakovati le, če si bomo pravočasno zagotovili zunanja tržišča, kamor lesni izvoz naravno teži.

Bistvo zdravega in uravnovešenga gospodarstva ni namreč samo v tem, da je dana trenutno producentu možnost dobrega plasiranja blaga. Če mislimo tako, varamo sami sebe, kajti pozabljam, da večina blaga ne gre neposredno od producenta v roke konzumenta, temveč opravi to pot po posredniku — trgovcu. Zato je za nadaljnji razvoj trgovine važno, ali bo trgovec lahko vnovčil kupljeno blago.

Kako je v tem oziru z lesnim tr-

gom? Če se pomudimo pri domačem trgovcu, kot prvem posredniku blaga, vidimo, da so skladišča polna in da večina lesa in lesnih izdelkov še ni našla poti do konzumenta. Skladišča se torej polnijo, produkcija blaga pa se nenehoma nadaljuje, kakor da bi imela zadovoljevali vedno nova in nova naročila.

Naša pričakovanja se v marsičem niso izpolnila. Izvoz nazaduje. Domača gradbena dela so razmeroma skromna. Priključitev Avstrije k Nemčiji, vsaj trenutno, še ni prinesla za našo lesno industrijo onih ugodnih posledic, ki smo jih splošno pričakovali. Vrh u vsega pa smo zašli še v fazo hiperprodukcije, katere neugoden vpliv na naše lesne gospodarstvo smo že v bližnji preteklosti tako neprijetno občutili.

Teža zla ne bo mogoče tako dolgo odstraniti, dokler se produkcija in potrošnja načrtno ne uredita. Toda od načrtnega gospodarstva smo mi še zelo daleč.

Cene lesa v aprilu 1938.

Velike črke pomenijo posamezne pokrajine v Sloveniji: A = Zgornja Savska dolina, B = Kokrška dolina, C = Kamnik — Zagorje, C = Savinjska dolina, D = Saleška in Mislinjska dolina, E = Mežiška dolina, F = Dravska dolina, G = Južno Pohorje, H = Slovenske gorice, I = Prekmurje, J = Dravsko in Ptujsko polje, K = Krajina, L = Dolenjsko, M = Bela Krajina, N = Notranjsko, O = Polhograjsko. Cene pa veljajo za pln (m³), v kolikor ni drugače napisano.

Izdelan les, na postaji

Smrekovi hlodi: B 90—118, C 135 do 170, E 115—170, F 150, G 130—200, J 200—250, J (stavbni les) 140; **bukovi hlodi:** C 120—150, G 120; **borovi hlodi:** E 180—320, G 140—200, I nad 30 cm 160—260, I nad 40 cm 250—270, J 200—250, J (stavbni les) 130—140; **macesnovi hlodi:** B 190—270, G 200 do 230; **hrastovi hlodi:** C 270—340, I 470—600, J ta od 500 naprej; **jesenovi hlodi:** C 810—950, G 700—1300; **furnirski les:** I hrastov 600—770, J jelšev 200—260, J topolov in orehov 200; **celulozni les:** A neobeljen 125 do 130, A obeljen 140—145, C 135 do

145, F neobeljen 125, obeljen 160, J 135; **jamski les:** D 125, D borov 115, F 100—150, I borov 170, J 100—120; **kolarški les:** J jesenov 250—400, J brestov 200—350; **smrekovi drogovi:** G borovi 160—200, I 190—220, J (kos): 4—5'50 m 3, 6—8 m 3'50, 8'50—10 m 7—9, 10'50—12 m 8—10, macesnovi vsak kos 2—3 dražji; **smrekovi trami:** E 170—225, F 160, G 150—250, I tenki borovi 200—240, J 300—350, J droben 250—300, J trd les 400—500; **železniški pragovi:** hrastovi I (kos) 36 do 41.

Cene stoječega lesa, dosežene na dražbi.

Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani je na javni dražbi dne 6. aprila t. l. dosegla za mehko hlodovino na panju v gozdih

pri Krvavi peči, občina Velike Lašče, 50 do 150 din za 1 pln, to je povprečno 32% nad proračunsko ceno. U.

Povpraševanje iz inozemstva.

- 265 — Haifa: zastopniška tvrdka išče zveze z našimi zastopniki, ki želijo prodajati svoje pridelke v Palestini.
- 275 — Pariz: glog (*Crataegus oxiantha*).
- 284 — Port Said: hrastov les.
- 289 — Berlin: hrastovi frizi, hrastov žagan les in jesenov les.
- 291 — Amsterdam: les vseh vrst.
- 292 — London: londonska tvrdka išče poslovne zveze radi plasiranja blaga v Angliji: mehki in trdi gradbeni les vseh vrst, orehove in hrastove furnirje, dele lesenega pohištva, podpetnike, parkete, les za palice, bukove doge, špulce, držaje in kuhinjsko orodje itd.
- 293 — Bremen: vsakovrsten les.
- 301 — Berlin: les, cement in cigaret-ni papir za izvoz v Irak.
- 323 — Tel-Aviv: išče se zastopstvo jugoslovanskih izvoznikov za lesene zaboje. Prednost imajo podjetja, ki so pripravljena vršiti kompenzacijske posle s pomarančami v Jaffi.
- 333 — Manchester: orehove deske.
- 334 — Wanne—Eidskel: surovi frizi za parkete.
- 337 — Widnan: bukovina za drva.
- 338 — Trst: leseni ročajji za srpe in kose.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za maj 1938.

Finančni minister je določil za maj sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleon	din 298.50
1 zlata turška lira	339.70
1 angleški funt	238.—
1 ameriški dolar	43.20
1 kanadski dolar	43.—
1 nemška marka	14.50
1 poljski zlot	8.15
1 avstrijski šiling	8.50
1 belga	7.40
1 pengö	8.60
1 braziljanski milrajs	2.55
1 egiptski funt	240.—
1 palestinski funt	237.—
1 argentinski pezos	15.50
1 argenski pezos	12.—

1 čilski pezos	1.25
1 turška papirnata lira	34.—
100 albanskih frankov	din 1410.—
100 francoskih frankov	150.—
100 švicarskih frankov	1000.—
100 italijanskih lir	227.—
100 holandskih goldinarjev	2400.—
100 bolgarskih levov	45.—
100 rumunskih lejev	32.30
100 danskih kroun	961.—
100 švedskih kron	1110.—
100 norveških kron	1082.—
100 španskih pezov	235.—
100 grških drahem	39.—
100 češkoslovaških kron	151.40
100 finskih mark	95.—
100 letonskih latov	815.—
100 iranskih nijašov	100.—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškar-na in trgovina z orožjem, **Mari-bor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

Najraznovrstnejšo manufakturo, kot blago za dečve že á 6.— din meter, kupite pri **I. TRPINU, Ma-ribor, Vetrinjska ulica 15.**

WALLNER FRANC, MARIBOR, Slo-venska ul. 18, preparira in naga-čuje po najnovejših strokovnih načinih vse vrste divjadi ter ku-puje in prevzema v izdelavo suhe in sveže kože.

FELIKS SKRABL, MARIBOR, Go-sposka ulica 11, modna in ma-nufakturna trgovina, priporoča zalogo lovskega, gozdarskega lod-na in sukna.

Razvoj gozdarstva in lova v Sloveniji

Ing. Anton Sivie (Ljubljana)

(Nadaljevanje)

B. L O V.

V posameznih pokrajinah, ki tvorijo današnjo dravsko banovino, velja že od leta 1849. zakupni lovski sistem.

Lov se je pred zedinjenjem pri nas gojil in izvrševal v okviru državnih in deželnih lovskih zakonov.

Med svetovno vojno in v prevratni dobi so se lovišča zelo poslabšala, ker so bila premalo varovana in negovana.

Da v prevratni dobi lov ni popolnoma propadel in da so se vrstile polagoma precej normalne razmere, je zasluga javnih, posebno gozdarskih funkcionarjev pri občeupravnih oblastvih, ki so storili, kar so ob takratnih razmerah mogli, da se je neupravičeni lov zavrl. Potrudila pa se je tudi lovska organizacija — Slovensko lovsko društvo —, ki je s tiskom in živo besedo vzgajala lovce, da so se pobrigali za ohranitev divjadi. Koder je stalež divjadi zelo nazadoval, se je skušalo stanje izboljšati z uvozom žive divjadi.

Nadzor nad izvrševanjem lova je bil spočetka otežkočen, ker so krajine, ki so pripadle področju takratne deželne vlade za Slovenijo, imele vsaka svoje posebne lovske predpise. Zato so se morali nekateri teh predpisov takoj izenačiti, tako n. pr. predpisi o lovskih kartah in o prepovedanem lovnem času; glede izenačenja ostalih predpisov pa se je moralo počakati, ker je ministrstvo za gozdove in rudnike leta 1921. začelo pripravljati okvirni lovski zakon za območje vse države. Sestavljenih pa je bilo od leta 1921. dalje več osmulkov za skupen okvirni zakon; zadnji osnutek je bil pripravljen leta 1930. v imenovanem ministrstvu, vendar ni bil predložen narodni skupščini. Izdelan je bil pozneje zopet nov osnutek; ta je dobil dne 5. decembra 1931. sankcijo. S tem zakonom, ki je bil razglašen že naslednji dan, t. j. 6. decembra istega leta, je bilo lovsko pravo za vso državo do vseh podrobnosti izenačeno. Ta zakon temelji na pravnem naziranju, da je lovska pravica združena z zemljiško lastnino, vendar dovoljuje izvrševanje lovske pravice lastniku zemljišča le na primerno velikih površinah, predpostavljajoč, da umno ukoriščenje lova na malih površinah ni mogoče. Po teh načelih razločuje zakon dvoje vrst lovišč: lastna lovišča na posestvih z izmero najmanj 200 ha nepretrgane površine, in lovišča, sestojeca iz manjših posestev v občini, ki se dajejo v zakup kot občinska lovišča.

Zakon je prevzel mnogo predpisov iz prejšnjih pokrajinskih lovskih zakonov, veljavnih v območju savske in dravske banovine, uveljavil pa je tudi mnogo povsem novih določb. Obvezno moč je zakon dobil, ko so bile izdane banovinske lovske uredbe k nekaterim določilom zakona. Te uredbe so se morale po vseh banovinah izdati na podlagi posebne določbe finančnega zakona za leto 1934/35. V

dravski banovini se je začel lovski zakon uvajati dne 13. marca 1935. leta.

V sledečem naj kratko orišem nekaj važnejših stvari, po katerih lahko zasledujemo razvoj lovstva po zedinjenju in zaznamo hibe, ki jih bo treba v bodoče odpraviti.

Prejšnji lovski zakoni so dovoljevali lastno lovsko pravico na nepretrganih zemljiščih od 115 ha površine navzgor; po novem zakonu je zvišana površina na 200 ha, ker je na majhnih površinah težje racionalno izvrševati lov. Finančni zakon za leto 1938/39. pa je omogočil, da se fizičnim osebam, ki so imele lasten lov na površini izpod 200 ha, lovska pravica pod nekimi pogoji vrne. (Glej pojasnila na straneh 91. in 92. Gozdarskega vestnika).

Loviti smejo v loviščih do lastnega lova upravičeni posestniki, od njih povabljeni gostje, njihovo lovsko osebje in čuvaji, slednji ob upoštevanju posebnih predpisov.

Po novem lovskem zakonu se morajo lastna lovišča vseh javno-pravnih korporacij, dalje lastna lovišča banovine, občin, vasi in agrarnih skupnosti oddati v zakup na javni dražbi. Zakupnina pripada lastniku lastnega lovišča.

Lastnim loviščem pripadajo slej ko prej osredki, za katere je plačevati sorazmerno odškodnino, ustrežajočo površini in zakupnini občinskega lovišča. Novi lovski zakon pa priznava lastnim loviščem tudi polosredke proti sorazmerni odškodnini, če to zahtevajo interesi gojenja divjadi. Občine pa s sorazmerno odškodnino večinoma niso zadovoljne.

Rezervatna lastna lovišča, ki jih je 25 po številu, so ostala slej ko prej še ohranjena. Po novem lovskem zakonu je mogoče rezervatne lovske pravice odkupiti.

Kakor pred zedinjenjem tako tudi danes zavzemajo največ lovske površine v banovini občinska ali zakupna lovišča. V občinskih (zakupnih) loviščih smejo loviti lovski zakupniki, sozakupniki, podzakupniki ter od njih povabljeni gostje in nastavljeni čuvaji, slednji ob upoštevanju posebnih predpisov.

Teritorij občin se je pri nas radi komasacije občin povečal, število občinskih lovišč pa zelo zmanjšalo.

Novi lovski zakon dovoljuje, da se nad 5000 ha obsegajoča občinska lovišča razdelijo; deli pa ne smejo biti manjši od 2000 ha. Zakon omogoča tudi arondacijo lovišč in popravo meja med lovišči. Mogoče je mala občinska lovišča tudi združiti v eno lovišče do 5000 ha površine. Po lovskem zakonu občinsko lovišče ne sme biti manjše od 500 ha. Ako je kaka občina tako majhna, se mora njeno lovišče priključiti občinskemu lovišču sosednje občine, s katero tvori najnaravnejšo lovsko enoto.

Zakupnina za občinska lovišča pripada po zakonu zemljiškim lastnikom po površini njihovih zemljišč, ki tvorijo občinsko lovišče. Finančni zakon pa prepušča občinam, da smejo z odobritvijo banske uprave knjižiti zakupnino kot dohodek občine. Te ugodnosti se poslužuje pri nas ogromna večina občin.

Glede zakupnin samih je omenili, da je težko povedati, ali so

bile relativno po površinah pred zedinjenjem ali po zedinjenju večje. Zakupnine so se izpreminjale ob poteku zakupne dobe, ki je bila poprej 5-, oziroma 6-letna, po novem lovskem zakonu pa je 12letna. Vpliv na višino zakupnine imajo: komasacije občin, zakupna doba, ustanavljanje lovskih združb, tako da pri dražbah nastopa malo dražiteljev, banovinske davščine na lovišča, cena lovskih kart, dolžnost povračila škode po divjačini, valutarne prilike, zaščita denarnih zavodov, število in vrsta divjadi, ki je v lovišču itd. Za dobra, visokogorska lovišča je zanimanje večje, zato

Ganzi v snegu (foto: iz Lovca, 1936.)

je za te zakupnina višja, kakor za nižinska lovišča. Na 1 ha je prišlo za leto 1936. v banovini povprečno din 1'25, l. 1935. din 1'30, l. 1934. din 1'62, l. 1933. din 1'73 zakupnine. Leta 1936. je bila najnižja povprečna zakupnina v novomeškem okraju na 1 ha din 0'13, najvišja pa v radovljiškem okraju din 3'09 na 1 ha.

Za ohranitev občinskih lovišč je važen predpis novega lovskega zakona, da se mora v zadnjem zakupnem letu tretjina površine vsakega lovišča postaviti pod prepoved lova; s tem se prepreči iztrebljenje lovišča. To seveda za zakupe, ki obstajajo še po starih predpisih, ne velja. Važna je tudi določba, da se sme ob pristanku občine zakupna pogodba podaljšati za vso nadaljnjo zakupno dobo.

Nova in primerna je določba, da se sme ob dokazanem pustošenju občinskega lovišča zakupna pogodba razveljaviti.

Glede podzakupov lovišč, ki morajo biti oblastveno odobreni, se po zedinjenju v bistvu ni nič izpremenilo. Pač pa je število podzakupnikov omejeno, kakor je tudi omejeno število zakupnikov in sozakupnikov lovišča, vse to na korist lovu. Manj kot 500 ha lova se po uredbi bana ne more dati v podzakup, razen če gre za arondacijo med sosednimi lovišči.

Občeupravna oblastva prve stopnje morajo voditi kataster lovišč. Slične predpise smo imeli tudi pred zedinjenjem. Vpogled v lovski kataster je dovoljen vsakomur. Pri gozdarskem odseku banske uprave se vodi sporedno dvojniki lovskega katastra za vsa lovišča.

Lovnopolijske odredbe so po novem lovskem zakonu nasproti prejšnjim dopolnjene, deloma poostrene.

Sem spadajo predpisi o lovopustu, ki dajejo banu pravico, podaljšanja ali skrajšanja lovnega časa, kar se je ob upoštevanju naših prilik tudi zgodilo. Zakon predvideva izjemni odstrel divjadi, ako se je preveč razplodila, to tudi za dobe lovopusta. Tega se lovski upravičenci poslužujejo pri nas v izdatni meri.

Zakon prepoveduje izdajanje lovskih kart onim, ki ne znajo ravnati z lovskim orožjem, ne poznajo potrebne opreznosti na lovu in bistvenih predpisov o lovu, ter zahteva izpit za tiste, ki prosijo prvič za lovsko karto ali so do nje izgubili pravico.

Posebno določilo zakona govori o zaščiti redke divjadi. V dravski banovini so zaščiteni: kozorog trajno, do konca leta 1940. pa sledeče živali: medved v okrajih Kočevje, Črnomelj, Novo mesto, Logatec in Ljubljana; velika uharica razen v okrajih Kočevje, Črnomelj, Logatec in Novo mesto; ribji orel, orel belorepec, orel sršenar, orel kačar, planinski orel, ruski orel, krokar, velika bela čaplja, mala bela čaplja.

Za zatiranje lisic, jazbeca, divjih mačk in dihurjev so predvideni v zakonu posebni ukrepi, ako bi se te živali prekomerno razmnožile. Na divje svinje in volkove (pa tudi na medvede v okrajih, koder niso zaščiteni) se lahko odredijo gonje, ako se premočno zaredijo. Gonjo vodi oseba, ki jo postavi občeupravno oblastvo prve stopnje. Odrejenč gonje doslej niso povsod pokazale zaželenih uspehov.

Deloma nove so nekatere določbe o koledarskih in mesečnih lovskih kartah. Slednje se izdajajo tujim državljanom, ki ne bivajo stalno na našem državnem ozemlju. Za leto 1936. je bilo na pr. izdanih 4.184 koledarskih in 26 mesečnih lovskih kart. Obrazci za lovske karte so bili pri nas poprej boljši in besedilo pravilnejše, nego so sedanji obrazci. Predlagano je, da se ne odgovarjajoče besedilo popravi, oziroma dopolni.

Glede dolžnosti namestitve ustrežajočega števila lovskih čuvajev ni bilo bistvenih izprememb med prejšnjo in sedanjo zakonodajo. Pač pa so pogoji za usposobljenje čuvajev točneje označeni; zahteva se opravljanje izpita, predpisanega s posebnimi določili.

Lovskih čuvajev je bilo konec leta 1936. v dravski banovini 1.850; veliko teh še nima usposobljenosti, ki je predpisana; tudi večina njih ne vrši stalno čuvajske službe.

Nova je določba, da lovski čuvaj sme loviti z lovopustom neza-

ščiteno divjad brez lovske karte, zaščiteno pa sme loviti le tedaj, ako ima lovsko karto in če je prisolen njegov lovski gospodar. Ta strogi predpis je težko izvedljiv, kakor je praksa pokazala. Zato je določeno s finančnim zakonom za l. 1938/39., da sme občupravno oblastvo prve stopnje po zaslišanju Lovskega društva dovoliti čuvaju, da lovi z lovopustom zaščiteni divjad brez navzočnosti gospodarja. V tem primeru pa mora lovski čuvaj imeti lovsko karto.

Glede povračila škode po lovu in po divjadi, zaščiteni z lovopustom ali zaradi redkosti, se predpisi močno razlikujejo od prejšnjih. Posebno poglavje vsebuje določbe o dolžnosti lovskega upravičenca v tem pogledu, potrebnih zavarovalnih napravah po sadovnjakih, drevesnicah in ob sadnem drevju po zemljiških posestnikih, o odškodninskih razsodiščih pri občinah, o roku prijave zaznane škode pri pristojni občini in o postopku razsodišč. Odškodninska razsodišča pa razsojajo samo o zahtevkih po povračilu škode po lovu ali po divjadi do zneska din 1000—, dočim razsojajo o zahtevkih nad din 1000— redna sodišča.

Za olajšanje in točno poslovanje občine in odškodninskih razsodišč služijo posebni po banski upravi izdani obrazci.

(Konec prihodnjic.)

Urejanje hudournikov

Ing. Alojzij Štrancar (Ljubljana)

(Konec)

Ko sem tako obrazložil pomen urejanja hudournikov za narodno gospodarstvo in poudaril zvezo hudourniških del z drugimi javnimi deli, se mi zdi še potrebno pojasniti, katera so najvažnejša hudourniška področja v naši banovini, kateri so najhujši hudourniki in koliko bi znašali stroški za najnujnejša hudourniška dela.

Najvažnejša hudourniška ozemlja se nahajajo v območju Julijskih Alp, Karavank, Kamniških Alp in njihovih predgorij. To je porečje Save od Kranja navzgor, porečje Sore, Tržiške Bistrice, Kokre in Kamniške Bistrice, Savinje od Mozirja navzgor, Pake, Mislinje in Meže. Hudourniški značaj imajo tudi potoki v Dravski dolini in na Pohorju. Dravski hudourniki sicer ne nosijo veliko materiala s seboj, vendar pa povzročajo občutno škodo, ker radi strmih pobočij silno hitro naraščajo, trgajo poti in ceste, ki vodijo po njihovih ozkih, soteskam podobnih dolinah, in tako ogražajo obmejni promet s sosedno Nemčijo. Nevarno hudourniško ozemlje večjega obsega je nadalje Kozjanska Bistrica s pritoki. Pomembnejši hudourniški območji sta tudi gričevje, ki obrobja Ljubljansko barje in hriboviti del Prekmurja, tako zvano Goričko. Sporadično se pa nahajajo manjši hudourniki po vsej banovini.

Najhujši in najštevilnejši so pač hudourniki v gornji Savski in gornji Savinjski dolini ter hudourniki, ki teko na Ljubljansko barje.

Posebno bi opozoril na sledeče hudournike: Trebižo v Ratečah,

ki ograža vas Rateče; Pišenco, ki ograža Kranjsko goro; Martuljek, ki ograža cesto, železnico in vas Gozd; Mojstransko Bistrico, ki ograža Mojstrano; Koroško Belo, ki ograža vas istega imena, cesto in železnico; Zgošo, ki ograža vasi med Begunjami in Radovljico; dalje Moščenik s pritoki in Tržiško Bistrico, ki ogražata Tržič, okoli ter cesto na Ljubelj; Jezernico s pritoki na Jezerskem, ki ograža Jezersko. V Bohinju je nevaren hudournik Belca, ki ograža železnico in vas Bohinjsko Bistrico. Potem so nevarni hudourniki ob Bohinjskem jezeru, ki ogražajo cesto ob jezeru. Nevaren hudournik v Bohinju je tudi Ribnica, ki ograža Bohinjsko Srednjo vas in dolino med Srednjo vasjo in Staro Fužino. Ob Selški Sori sta nevarna hudournika zlasti obe Smoljevi pri Železnikih. Ob Poljanski Sori so nevarni hudourniki Račeva v Zireh, potem Brebovnica, ki priteka v Soro iz Lučen, dalje Hrastnica, ki se izliva v Soro v Puštalu pri Škofji Loki, in Ločnica, ki se izliva v njo pri vasi Sora. Ob Kamniški Bistrici je nevaren hudournik Kamniška Bistrica sama v svojem gornjem teku nad Stahovico; nevarni so pa tudi njeni pritoki Crna, Nevljica in Bistrišča.

Zelo nevarno hudourniško ozemlje so Polhograjski dolomiti, kjer je okrog 20 manjših, toda zelo silovitih hudournikov. Najhujši med njimi je Mačkov potok.

Ljubljansko barje najbolj ograža Iška, v manjši meri Želimljica in Podlipsčica.

Na Dolenjskem so na pobočju Gorjancev večji hudourniki, ki pa imajo lokalni pomen, ker material, ki ga prinašajo z Gorjancev, ne doseže Krke. Pri letošnji katastrofalni povodnji v Sv. Križu pri Kostanjevici se je pokazal kot nevaren hudournik potok Sušica, ki teče skozi Sv. Križ in se niže Sv. Križa izliva v Krko. Pravi hudourniki so mnogi pritoki Mirne, kakor n. pr. Bistrica pri št. Rupertu in drugi. Zelo nevaren hudournik na Dolenjskem je tudi Sapofa, ki se izliva v Savo pri Radečah.

V Savinjski dolini so silno nevarni hudourniki Ljubija pri Mozirju, Ljubnica pri Ljubnem, Lučnica pri Lučah, solčavski hudourniki in hudourniki v okolici Gornjega grada. Pri Šoštanju je nevaren hudournik Velunja. Nevarna hudournika sta nadalje reka Mislinja v svojem gornjem teku nad Mislinjami ter Meža s pritoki na proggi med Črno in Koprivno. Nevarni so mnogi pritoki Drave med Dravogradom in Falo. Izrazit hudournik je Dravinja v svojem teku nad Konjicami.

V Prekmurju prinašajo vsi potoki, ki prihajajo z Goričkega, mnogo materiala v Ledavo, med njimi največ Košarevski potok ter Borošnjak pri Dolnji Lendavi.

Ti hudourniki so znani. Mnogo manjših nisem imenoval. Prepričan sem, da je še veliko drugih hudournikov, ki jih bo treba urediti, da se zavarujejo ceste in poti, ki peljejo ob njih, in se ustvarijo pogoji za uspešno regulacijo vodotokov, v katere se izlivajo.

Te hudournike, bo treba urediti že v bližnji bodočnosti, da se tako omogoči uspešna regulacija večine naših rek, kakor Save na Gorenjskem, dalje njenih pritokov Tržiške Bistrice, Kokre, Kamniške

Bistrice, obeh Sor, in Savinje, Drete, Pake, Mislinje, Meže in Sotle. Prepričan sem, da bo treba izvajati hudourniška dela tudi v pritokih Dravinje in Pesnice, če bomo hoteli ti dve reki uspešno regulirati. Kakor sem že omenil, pa ureditev hudournikov ni samo potrebna za uspešno in racionalno postopanje pri regulacijah večine naših rek in pri osuševanju močvirnih dolin, potrebna je marveč v še večji meri za gospodarsko in higiensko sanacijo mnogih naših hribovskih in gorskih dolin ter za zavarovanje mnogih vasi in naselij, železnic, cest in potov.

Koliko pa bi ta dela stala?

Točnih stroškovnih podatkov še nimamo, ker manjkajo načrti. Po sedanjih izkušnjah in na podlagi načrtov in proračunov za hudournike, kjer se je z urejevanjem že pričelo, lahko cenimo stroške za najnujnejša hudourniška dela v bližnji, recimo 10 letni bodočnosti na 50—60 milijonov din. Celotni stroški za vsa hudourniška dela, ki jih bo najbrže treba izvesti v prihodnjih 20—30 letih, pa bodo znašali okoli 150—200 milijonov din. Ker pa ne upoštevam vseh hudournikov in ker bo napredek narodnega gospodarstva, kmetijstva, obrti in industrije, večja gostota cest in železnic povzročila potrebo po ureditvi še mnogih drugih hudournikov, ki pri današnjem stanju narodnega gospodarstva še ne morejo priti v poštev, zato lahko računamo, da bodo hudourniška dela zahtevala ne samo nekaj sto, ampak mnogo sto milijonov dinarjev stroškov. Seveda je to pesem daljne bodočnosti!

Mimogrede naj omenim, da se je doslej izdalo za ureditev hudournikov že ca 26 milijonov din; od te vsote 500.000 K, ali v današnji valuti ca 5 milijonov din, pred vojno in 21 milijonov din po vojni.

Sedaj pa še nekaj o hudourniški zagradbni tehniki!

Glavni namen urejevanja hudournikov je, kakor sledi iz dosedanjih izvajanj, ta, da se onemogoči nastajanje in odnašanje materiala po hudournikih v dolino in da se zmanjšajo dotočne brzine hudourniških voda v njihove dolinske recipiente — reke. Saj sta material in velika brzina vode v hudourniški strugi, kakor smo videli, glavni vzrok škod, ki jih povzročajo hudourniki.

Hudourniška zagradbena tehnika uporablja v ta namen sledeča sredstva:

S pregradbami in pragovi se fiksira dno hudourniške struge, tako da ga voda ne more več poglobljati. Z obrežnimi zavarovanji se zaščitijo rušljivi bregovi in rušljiva pobočja, da jih voda ne more izpodkopavati. Tako se preprečuje nastajanje in odplavljanje materiala, ki ga povzročajo hudourniki s svojim erozivnim in korozivnim delovanjem. Istim namenom služi flakovanje hudourniške struge in njenih bregov, drenaža plazljivega sveta, prepletanje rušljivih golih pobočij z vrbovino in drugim obrastnim grmovjem, ki se vkorenini, obraste, razraste in pokrije pobočja z gosto vegetacijsko odejo, dalje pogozdovanje in potravljanje golega sveta. Kjer vsa ta sredstva ne zadostujejo ali niso izvedljiva, n. pr. na zelo strmem ali skalnatem svetu ter v visokih legah, kjer ne uspeva več nobena vegetacija, ne gozd in ne trava, se zgrade v soteskah, ki jim slede široke položne

doline, tako zvane zaplavne pregradbe, ki zadržujejo material v stranskih nerodovitnih dolinah. Obenem služijo tudi take pregradbe fiksiranju dna in bregov.

S pregradbami in pragovi se zmanjšuje tudi padec hudourniške struge in s tem brzina, izpiralna ter vlečna sila vode. Čista voda se zato odteka počasneje v dolino. Zaplavne pregradbe zadržijo tudi mnogo vode v zaplavnih prostorih ter tako učinkujejo kot bazen ali zbiralnik, kjer se ustavlja in nabira voda ob času nalivov in odkoder se odteka polagoma v manjših množinah in dostikrat šele potem v dolino, ko je naliv že prenehal. Tako učinkujejo te pregradbe, dokler niso napolnjene z materialom, tudi kot retenzijski bazeni. Pa tudi potem, ko so že napolnjene, zadrže še mnogo vode, ki se porazgubi v naplavku.

Sedaj pa še nekaj o vlogi in vplivu gozda na vodni režim in delovanje hudournikov!

Gozd je eno najvažnejših obrambnih sredstev proti razdiralni sili hudournikov. Gozd veže s svojimi koreninami vrhno plast zemlje s spodnjo trdnjšo podlago in jo ščiti pred odnašanjem in izpiranjem po vodi.

Gozd nadalje zadržuje v svojih krošnjah do $\frac{1}{3}$ padavin (dežja, snega), ki tako sploh ne pridejo na tla, ampak sproti izhlapevajo. Saj je že vsakdo opazil, koliko časa mine v dobro zaraščenem gozdu, preden začno padati deževne kaplje skozi vejevje na tla. Ker popijejo tudi gozdna tla do $\frac{1}{3}$ dežja, ki ga porabijo bodisi za hranjenje gozdnih dreves in rastlin bodisi za napajanje sludencev, zato odteka s tal, ki so pokrita z gostim gozdom, le ena tretjina padavin, a dve tretjini pronicata v tla ali izhlapiata v zrak. Ta dejstva, ki veljajo sicer v polni meri le v začetku nevihte in le za kratko dobo trajajoč dež, pričajo, kako velik vpliv ima gozd na množino odtekajoče vode in s tem na velikost njene sile ter moč njenega razdiralnega delovanja.

Gozd zaslanja tla z odejo drevesnih krošenj pred pekočimi sončnimi žarki, jih ščiti pred mrazom in srežem, ter ustavlja vetrove, da ne razgaljajo in odnašajo zemlje; prestreza in blaži udarce toče in deževnih kapelj, ki padajoč na rahla tla z nezmanjšano silo drobijo te v prah, ki ga odplavlja in odnaša v dolino. Gozd torej zelo učinkovito deluje proti silam, ki povzročajo drobljenje, razpadanje in prepercvanje tal, katerih produkt je grušč, pesek in prah, t. j. material, ki ga voda lahko odnaša.

V najvišjih legah, na podnožju skalnatih obronkov in pečin, tvori gozd steno, za katero se ustavlja grušč, ki se kruši z vrhov, kjer ne uspeva več rastlinstvo bodisi radi prevelike strmine ali previsoke lege in kjer zato vršijo neovirano svoje razdiralno delo sonce, veter, voda in mraz. Te mogočne plasti grušča, ki ga najdemo povsod v gorovju na vznožju strmih, golih in skalnatih pobočij, so eden glavnih virov, ki iz njih zajemlje hudournik material. Gozd veže grušč s svojimi koreninami in ga ščiti pred odplavljanjem.

Gozd pa vpliva blagodejno na odtok vode tudi s tem, da s svojimi mnogoštevlnimi debli in gosto se razprezajočimi koreninami

Pregradbe iz lesa in kamna v Meljcovi grapi pri Zireh radi zavarovanja rušljivih bregov in plazljivega pobočja ter ustavljanja materiala (foto: hudourniški odsek banske uprave v Ljubljani)

vodo razdeljuje v več curkov in ovira njeno zbiranje v en sam vodotok, s čimer tudi zmanjšuje njeno izpiralno moč in prenašalno silo. Na gozdnih tleh zato ne opažamo globoko in široko zajedenih vodnih strug, pač pa mnogo malih in neznatnih potočkov, studencev, vodnih jarkov in brazd.

Čeprav gozd silno ugodno vpliva na delovanje hudournikov in ovira njih nastajanje, vendar ne more nastajanja in divjanja hudournikov povsem preprečiti, zlasti tam ne, kjer so tla zelo strma in neodporna. Gozd ne more preprečiti izpodjedanja rušljivih bregov in pobočij. Tudi ne more preprečiti usedanja in plaznja sveta. Napačno bi zato bilo, če bi iskali vso rešitev v boju proti hudournikom izključno v tem, da ščitimo, negujemo in zasajamo gozd. Kjer se je hudournik že zajedel globoko v strma in rušljiva tla, tam je treba pač s primernimi deli vzpostaviti v naravi porušeno ravnoležje ter podpreti rušljive bregove in rušljiva pobočja ter preprečiti nadaljnje podivjanje hudourniške struge.

Praviloma gozd zato ne more nadomestiti gradbenih ukrepov, pač pa more njihovo učinkovitost podpreti in zavarovati. Pa čeprav gozd ne more v vseh primerih nastajanja in divjanja hudournikov povsem preprečiti, je vendar njegov blagodejni vpliv, ki ga izvaja s tem, da veže tla s svojimi koreninami in jih ščiti pred izpira-

njem, da zadržuje vodo s svojimi kronami in steljo, ki se nabira na gozdnih tleh, da s koreninami rahlja zemljo in pospešuje pronicanje vode v tla ter tudi s tem, da zavira odtok in koncentracijo vode, s čimer preprečuje nastajanje vodnih tokov, jarkov in žlebov, lako velik, da moramo gozd z vsemi silami ščititi in negovati, kjer obstoji, in ga nanovo zasajati, kjer ga ni.

Naj zaključim!

Ureditev hudournikov je silno važna panoga javnih del. Če uredimo hudournike, bomo rešili gorskega in hribovskega kmeta, ki ga hudourniki ogražajo v njegovi eksistenci; bomo pa tudi zmanjšali nevarnost in obseg poplav, ki jih povzročajo reke in končno omogočili izvajanje drugih javnih del in zagotovili njih uspešnost.

O ometavanju preprostih hiš

Ing. arch. Marjan Mušič (Maribor)

Hiše in kočice malega človeka, ki jih je postavil družinski oče, kmet ali delavec, z velikim trudom in ljubeznijo ter med trdim odpovedovanjem svoji mnogoštevilni družini, so zidane s preprostim gradivom. V poštev je prišlo pač gradivo, ki je v neposredni bližini, in še pri tem le ono, ki je cenejše. Ta nujnost je še danes ista, kakor je bila za naselitve slovenskih rodov v teh krajih. Da se ni spremenila posebej tam, kjer razpolagajo le s slabim gradivom, je dokaz socialnega ubožanja ljudstva. Tem delovnim ljudem, ki si v odpovedovanju in z največjim naporom grade domove, je namenjen ta sestavek.

Poprej sem omenil, da je ponekod način gradnje hiše glede gradiva še povsem podoben onemu ob času naselitve Slovencev v teh krajih: da namreč segajo graditelji po gradivo v neposredno bližino. Najpogosteje uporabljano gradivo je les, saj je Slovenija izrazita gozdna dežela. Še danes pokriva gozd skoro polovico njene površine. V prejšnjih časih je bilo gozda seve še veliko več, saj sloje danes mnoga naselja, kakor že to pričajo njihova imena, v izkrčenem gozdu. V starih časih niso bile lesene le vaške hiše in gospodarska poslopja, ampak celo večidel cerkve in hiše v mestih.

Na jugozahodu Slovenije, kjer se uveljavlja sredozemski podnebni vpliv, na našem Krasu in Primorju, primanjkuje gozda. Tu prevladuje apnenec, ki tvori poglavitno gradivo kraških in primorskih hiš. Celo streha je marsikje, posebno v Istri, pokrita s kamnitimi škrlji. Kamnitni način zidave pa se ni razširil le po Krasu in našem Primorju, temveč tudi dalje v globino gozdnate Slovenije. Segajo celo do Škofje Loke, Vrhnike, v Ižance in na Bloke.

V panonskem obrobju Slovenije, v Prekmurju, na Dravskem in Murskem polju, v Slovenskih goricah in Brežiški ravnini, kjer primanjkuje dobrega gradbenega kamna in gozda, uporabljajo do-

mačini kot gradivo ilovico in blato, pomčšano s kratkorezano slamo. To so „nabijanice“ ali „nabile iže“.

V vsej ostali Sloveniji prevladuje kot gradivo les, v novejši dobi opeka, v najnovejši pa beton. Tako soustvarja gradivo različne tipe slovenskih naselij, šele v novi dobi, ko se uporablja povsem novi gradbeni material in se je tudi način življenja spremenil, se tipi hiš izenačujejo in pred našimi očmi nastaja splošni srednjeevropski tip hiše, ki ga opazamo zlasti v predmestjih in industrijskih krajih. Ti domovi so prehodnega značaja; gradi si jih človek, ki se je odrčgal od razorov in hiti po zaslužek v industrijo; so napol delavske mestne hiše, napol še kmetije.

V tem uvodu sem hotel povedati, da naj bodo preproste hiše zgrajene v domačem gradivu, ki je pri roki, in na način starih domaćih hiš, tako da se ne zabrišejo posebnosti pokrajinskega tipa.

Kako je izboljšati način gradnje in izbor materiala, pa hoćem obrazložiti v naslednjih odstavkih.

Ometi.

Ko sem hodil nedavno po mariborski okolici, sem videl hišo, zidano z opeko, ki je bila gotovo že več let neometana. Zelo verjetno je, da je zmanjkalo lastniku sredstev za dokonćno dograditev, mogoće se mu je pa tudi zdel v stran vržen denar, ki bi ga naj žrtvoval za omet hiše, misleć, da je omet zgolj lepotna zadeva, le „za oći“. Videl sem pa tudi ob isti poti hišo, ki je bila sicer ometana, omet pa je bil ves vegast in razpokan.

Ne eno ne drugo ni dobro; zato je na mestu, da spregovorim o tem nekaj besedi.

Omet ni zgolj lepotna zadeva, ampak ima svoj globlji poudarek drugod. Omet varuje zid, zgrajen iz neodpornih, navadnih opečnih zidakov, pred vremenskimi neprilikami: pred dežjem in mrazom. Omet je obleka za gradbeni material, ki ne kljubuje vremenskimi neprilikam, omet mu šele da sposobnost, da vzdrži za dolge čase. Omet je gradivo prav posebne vrste. Ne pripeljemo ga že gotovega na stavbišće, rodi se šće na graduji in to ne takoj, ampak v dolgi dobi, ko dokonćno zveže. Ta proces pravilnega vezanja ne zavisi le od primesi, uporabljenih pri ometu, od peska, apna in vode, ki so si vse kemićno tako zelo različne, ampak je odvisen tudi in še prav posebno od različnih dnevnih in noćnih temperatur, od nenakomernega osuševanja in moćenja. Kot pri vsakem rojstvu je tudi tukaj neka ćudovita uganka, kako nastaja po sicer znanih kemićnih formulah in fizikalnih zakonih kamenita snov.

Naneseni omet se slabše sprime z gladko podlago, z zidom, zidanim z gladkimi, strojno izdelanimi zidaki, sprime se pa lahko z raskavo površino roćno izdelane opeke. Da se doseže dober sprimek ometa z zidno podlago, je potrebno pušćati zunanje stike opečnega zidu nezamazane, tako da sedi navržen omet dobro v stikih in tvori tako neloćljivo gmoto z zidom. Tudi je potrebno, da je podlaga, v tem primeru opečni zid, dobro oćišćena in namoćena, ker odvzame

sicer suha podlaga ometu vso vodno primes. Posebno izdatno je treba zato močiti zid v vročih dneh. Vzeli je treba v roko ostro krtačo in zid temeljito očistiti, potem ga pa s čopičem zadostno namočiti. Tik ob zemlji, na hišnih podstavkih, omet razpada, ker je izpostavljen moči in zmrzovanju, islotako ni priporočljiv na nadstrešnih dimnikih, ker je zanj usodna velika temperaturna razlika v dimniku in izven njega. Zelo važna je tudi letna doba, v kateri se zid ometava. Najboljša je pač spomladanska doba, najslabša pa poleg zimske poletna; jesenski čas je prikladen, a le tedaj, če ni premrzlih noči. Z ometavanjem pričneš, ko je zgradba pokrita in je zidovje že zadosti osušeno. Najbolje je, da se pri tem ravnaš po predpisu in slavbe ne omečeš 4—6 lednov po dogotovitvi v surovem. Z ometavanjem začneš na najvišjih plasteh, ker se je tam zid že najbolj osušil.

Nešteto je vrst ometov. Pomudili se bom le pri najenostavnejših.

Navadni apneni omet. Apneno teslo se v pravem razmerju premeša s peskom in vodo. Pesek mora biti čist, brez ilovnatih primesi, razne velikosti, ostre površine in brez prahu. Neodgovarjajoč pesek je treba očistiti z vodo in presejati. Razmerje zgoraj navedenih primesi je pri opečnem zidovju izven zemlje sledeče: 1 del apna in 3 deli peska. Vodne primesi naj ne bo preveč; biti je mora pač toliko, da se malta dobro oblikuje, da zdrsne z žlice (kele) kot cela pogača, ne curkoma.

Dobro je, če se primeša temu ometu cement, in sicer v sledčem razmerju: 1 del apna, 2 dela cementa in 6 do 12 delov čistega peska.

Barve se ometu ne primešajo. Hiša imej svetlo, čisto in veselo zunanjo podobo. Barvo da ometu različno barvan pesek, ki je ponekod bel, drugod rumen ali siv.

Omet je po svoji obliki zariban ali nabrizgan. Pomudimo se pri pravilnem načinu ometavanja in pazimo pri tem tudi na to, da ne bo ometana stena vegasta!

Najprej pregledamo zidove s pomočjo letve in grezila, če so zidovi ravni in kako debel omet bo treba nametati, da izravna neravnosti. Predebel omet ni dober, po možnosti, naj ne bo debelejši od 1,5 cm. Zatem napravimo v vodoravnih razstojih po približno 1'20 m pokončne pasove v ometu, ki naj bodo široki 15—18 cm. Ko se ti ometani pasovi primerno osuše, namečemo z žlico omet na vmesna polja med pasovi. Tako ometano vmesno polje zravnamo in zgladimo s kartečo, z zravnalno desko z ročem. Obrati z zravnalno desko naj bodo kratki in naj se valovito obračajo z leve na desno in od spodaj navzgor tako, da se omet pravilno in dobro sprime. Ko se je ta omet zadostno osušil, nanesimo drugo tanjšo plast, ki jo na isti način kot spodnjo zgladimo, medtem ko jo stalno z vodo namakamo. Če omet predolgo ali pa presuho gladimo, dobimo tako zvani mrlvo zglajeni omet, ki je slab. Ko se omet osuši, ga pobelimo, to se pravi, da ga prevlečemo z apnenim mlekom.

Še preprostejši omet je **raskavi omet**. Z žlico namečemo enkratno na zidno podlago grobo malto z ostrim peskom v lanki plasti in ga za silo zgladimo in zravnamo. Tak omet je izredno vzdržljiv, ni drag, ni pa tudi posebno lep.

Omenim naj le še **obrizgani omet**, ki se izvrši na ta način, da se na grobi ali pa tudi na zglajeni apneni omet obrizga tekoča apnena malta iz srednje finega peska; pri tem uporabljamo sirkovo mellico, ki jo tolčemo ob leseno desko.

Govorili smo o ometih v splošnem in posebej o onih, ki pridejo v poštev pri hišah, zidanih s trdim gradivom, z opeko in kamenjem. Ker pa je na Slovenskem še mnogo nabijanic, preprostih hiš, zgrajenih iz ilovice, je potrebno, da se za čas pomudimo pri ometlavanju ilovnatih sten.

O pravilni gradnji nabijanic bo govora v posebnem članku, ki se bo bavil s pravilno gradnjo v različnih materialih, tako v kamenu, opeki, lesu in v ilovici.

Glina je zelo neodporna gradivo in je zato nujno potrebno, da ga zavarujemo z ometom, s prevleko, ki zabranjuje ponovno zmehčanje in razpadanje. Tudi je treba izbrati tak omet, ki se dobro sprime s podlago. Apneni omet se sam po sebi s podlago težko zveže, ker se pri sušenju ilovica krči. Šest načinov je, kako uspešno omečemo ilovnato steno; od teh jih je petero dosli kompliciranih in povrhu še glede uspešnosti dvomljivih; zato se z njimi tu ne bomo bavili; pač pa pride za nas v poštev šesti, ki je najcenejši, najuspešnejši in že zdavnaj v navadi.

Posušeno in zravnano ilovnato steno je najprej treba nasekati z železno pripravo, postavim s lesarskim kladivom, tako, da dobi raskavo površino. Nato jo je treba z metlo očistiti in nanesti nanjo prsti, mršavi ilovnati omet, v katerega je treba s prsti ali z odgovarjajočo leseno pripravo vtisniti luknje. Na to luknjičasto površino brizgani apneni omet je stanovit. Pogoj pri tem načinu je ta, da je podlaga, na katero se nanese omet, povsem suha. Preprostejši način je ta, da se prsti, mršavi ilovnati omet ne obrizga z apnenim ometom, ampak da se le pobeli z redkim apnenim mlekom. Vsakomur pa je odsvetovati, prinečavati apnenemu ometu kakršno koli množino cimenta, ker tak omet rad odpada.

Lesene stene pa, bodisi kladne ali opažene, naj se ne ometujejo, niti ne pleskajo z oljnato barvo, temveč je treba pustiti, da se iz njih odraža plemenito gradivo samo. Les se naj prevleče le z vročim firnežem. Isto velja za kamnito steno, pri kateri seveda odpade firneževa prevleka, zato pa je potrebno lepo zamazati stike.

**Ne posnemajmo, temveč delajmo v skladu
z vsemi krajevnimi razmerami!**

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

19. Razdelitev žag v jarmu.

V slikah na straneh 9—11 in 34—37 Gozdarskega vestnika so žage razvrščene, kakor da se žagajo iz hlodov vse deske enako debele; v praksi se pa žagajo različno debele.

I. I. Slovenj Gradec.

20. Ometavanje stavb.

Postavili smo dve stavbi: leseno hišo in zidano skladišče. Prosim Vas za navodilo, kakšen naj bo omet in kako naj se ometava. Delo bi rad opravil sam, ker nimamo denarja za poklicne zidarje, ki stanujejo daleč od nas.

I. P., Črni vrh.

21. Enoletna gozdarska šola v Mariboru.

Prosim Vas, da mi sporočite, kdaj se vrši vpisovanje v enoletno gozdarsko šolo in kakšni so sprejemni pogoji za šolsko leto 1938/39.

Mnogi iz vseh delov Jugoslavije.

22. Dvoletna gozdarska šola v Mariboru.

Znani so mi gozdarji, ki so absolvirali mariborsko dvoletno gozdarsko šolo. Imam predizobrazbo meščanske šole in nekaj let prakse pri gozdni upravi bližnjega večjega posestva. Rad bi vstopil v šolo in prosim, da mi pišete, če bo ta šola ostala zaprta tudi letos, da si še pravočasno preskrbim vse potrebno za šolanje v inozemstvu.

A. T., Novo mesto.

23. Pogonski jermeni.

Kako naj spravim jermene, katerih ne bomo rabili dalje časa za pogon jarmenika, da ostanejo čim porabnejši za pozneje?

B. L., Logatec.

24. Razpeljava zob na žagah.

V polnem jarmeniku imam žage (liste), debele 18 mm; rad bi vedel, na kako širok tir naj razpeljem njihove zobe za žaganje smrekovih in jelkovih hlodov.

V. S., Bohinj.

25. Obložni zid.

Naša gozdna cesta je speljana po precej strmem pobočju in često jo zasipa zemlja. Pod travnikom sem nad cesto naredil kamenit zid, ki ga je letos zemlja podrla. Kakšen naj bo 3 m visok zid, da bo zadržal usad zemlje?

M. F., Pohorje.

ODGOVORI

18. Drva.

Teže drv in lesa so zelo različne, ker zavise od vrste lesa, od časa po podiranju, od vrste izdelanega blaga, od drevesnih delov,

od rastišča, od skladišča itd. Gozdarska znanost razlikuje med drugim: težo lesne snovi, težo stlačnega lesa, težo surovega lesa, težo osušenega lesa, težo presušenega lesa, težo suhega lesa in težo napojenega lesa. Pri drvili so v praksi najvažnejše teže surovega, osušenega in presušenega lesa. Surov les je dobljen iz ravno kar podrtlega drevja. Osušen je tisti, ki ga ima podrto drevje ali izdelan les približno pol leta po podiranju. Presušen les pa je tisti, ki se je sušil v skladovnicah ali na skladiščih že dalj časa. V surovem lesu je povprečno 45 odst. vode, v osušenem 25–30 odst., v presušeni pa 10–15 odstotkov.

Po Exnerju tehtla 1 m³ surove bukovine 900–1120 kg, surove brezovine 800–1090 kg, surove smrekovine 400–1070 kg, presušene bukovine 660–830 kg, presušene brezovine 510–770 kg, in presušene smrekovine 350–600 kg. Teža drv iz teh vrst lesa 6 do 8 mesecev po izdelavi je nekako na sredi med težami surovega in presušenega lesa; 1 m³ tehtla povprečno: bukovina 800–900 kg, brezočina 600 do 700 kg in smrekovina 500–600 kg. V 1 prs (prostornem sežnju) so 4 prm (prostorni metri) drv, ali 2.80–3.0 plm (pobnih metrov = m³).

Po teh računih tehtla povprečno 1 prs: bukovih drv 2400 do 2500 kg, brezovih drv 1800–1900 kg in smrekovih 1500–1700 kg.

Izčrpne podatke dobite v knjigah: Iskoriščavanje šuma II. (Tehnologija drveta), Zagreb 1932., Iskoriščavanje šuma III. (Tehnika trgovine drvetom I.), Zagreb 1934. in Iskoriščavanje šuma IV. (Tehnika trgovine drvetom II.), Zagreb 1935., ki jih je spisal dr. Aleksandar Ugrenović, redni vseučiliški profesor in upravitelj Zavoda za mehniško lesno tehnologijo na zagrebškem vseučilišču.

Stanko S o l o š e k.

19. Razdelitev žag v jarmu.

Res je, da so v slikah narisane vse deske enako debele, toda že naslov članka, v katerem so te slike, pove, da slike nimajo namena tolmачiti razvrstitve žag in dobivanja raznih sortimentov iz hlodov. Namen slik je, pokazati tako lego hlodov, v kateri se izloči čim več napak lesa v manj vredne deske, ne oziraje se na različno debele deske. Slike, ki naj pokažejo, kako je treba razvrstiti žage za predelavo hlodov v razne sortimente žaganega lesa, bodo gotovo precej drugačne. V njih bo tudi pokazano, kako se izloči stržen odnosno srce; vse to pa spada v posebno strokovno poglavje predelave lesa.

Stanko S o l o š e k.

20. Ometavanje stavb.

Sprejeli smo več podobnih vprašanj. Prav dobro se zavedamo, da rabi gozdarsko osebje in vsak kmet neko določeno znanje stavbarstva za izvršitev manjših del. Ker je v naši Dopisni gozdarski posvečevalnici premalo prostora za obširnejši odgovor, se nam je posrečilo dobiti za Gozdarski vestnik samostojen članek „Ometavanje preprostih hiš“, ki ga priobčujemo v tej številki.

U r e d n i š t v o.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Oprema prošenj za delitev gozdov.

Kakor je iz članka Delitev gozdov na strani 30 Gozdarskega vestnika razvidno, se smejo gozdi in gozdna zemljišča zasebnikov v smislu določil § 106. zakona o gozdih z dne 21. decembra 1929. deliti samo z dovoljenjem gozdarskih oblastev. Vprašanje, kaj je razumeti pod delitvijo gozda v smislu navedenega paragrafa, sicer še ni povsem razčiščeno; praktično važno pa je v tem pogledu stališče okrožnih sodišč v dravski banovini, ki odtujilve celih katastrskih gozdnih parcel ne smatrajo za delitev gozda v smislu navedenega paragrafa ter v takih primerih dovoljujejo prenos lastništva v zemljiški knjigi brez predhodnega dovoljenja gozdarskih oblastev, četudi je lastnik odtujil tudi del svojega gozdnega posestva.

Prošnje za dovoljenje delitve gozda vlagajo zlasti mali gozdni posestniki. Te prošnje so večinoma nepopolno opremljene, kar daje oblastvom nepotrebno delo in ovira hitro reševanje. Da se ta nedostatek odpravi, naj se gozdni posestniki ravnaajo po sledečih navodilih:

Prošnja za dovoljenje delitve gozda mora praviloma vložiti zemljiško-knjžni **lastnik** gozda (navadno prodajalec), ne pa morda pridobitelj (navadno kupec), in sicer pri krajevno pristojnem občnem upravnem oblastvu prve stopnje (okrajno načelstvo, mestno poglavarstvo).

Prošnja mora vlagatelj (lastnik gozda) lastnoročno podpisati. Če vloži prošnja po svojem zastopniku in je ne podpiše lastnoročno, mora biti prošnja predpisano pooblastilo v izvorniku ali overovljenem prepisu, ki se stranki ne vrne.

Prošnja mora biti kolkovana z državnim kolkom za 10[—] dinarjev (samo enkratna laka v znesku din 10[—] se plača tudi tedaj, kadar gre za delitev solastnine, kakor skupne posesti zakoncev, dedičev, pravnih oseb, itd. pa prošnja podpiše več solastnikov gozda) in opremljena z državnim kolkom za 20[—] dinarjev.

Prošnja mora v glavnem vsebovati:

številke, katastrsko občino in površine parcel, ki se nameravajo deliti; površino onih delov parcel, ki se odtujijo (vsaj približno);

površino vsega posestva ter celokupno površino gozda, ki spada h posestvu, (vsaj približno);

razloge, zaradi katerih se namerava deliti gozd.

Prošnji je priložiti sledeče priloge, ki se vrnejo vlagatelju:

1. situacijsko skico parcel, ki se dele. Zadostuje enostavna kopija katastrske mape z oznako merila in približno označbo delitve (najboljše z rdečo črto);

2. izvleček (izpisek) iz posestnega lista za tiste parcele;

3. izvleček (izpisek) iz zemljiške knjige za tiste parcele. Kadar je prošnja priložena odsvojitna listina (kupoprodajna, izročilna, darilna, itd. pogodba) v izvorniku ali sodno oziroma notarsko overovljenem prepisu, tega izvlečka (izpiska) ni potrebno priložiti;

4. morebitne druge listine (odsvojitne listine, kadar gre za naknadno odobritev delitve, kakor kupoprodajno, izročilno, darilno itd. pogodbo).

Priloge morajo biti kolkovane z državnim kolkom za 4[—] din, v kolikor niso kolkovane že z višjim kolkom.

Ing. Martin Čokl.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine leta 1938.)

Pravilnik k določbam § 18. finančnega zakona za proračunsko leto 1938./39. o neposrednih davkih in o spremembah in dopolnitvah pravilnika o neposrednih davkih (št. 38/229).

Pravilnik k določbam fin. zak. za leto 1938./39. o taksah (št. 38/230).
Sprememba pravilnika o prodaji bioloških proizvodov (št. 38/232).

Odredba o ustanovitvi „Banovinske poklicne svetovalnice in posredovalnice“ (št. 39/242).

Uredba o emisiji 6 odstotnega državnega posojila za javna dela in deželno obrambo (št. 40/243).

Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o skupnem davku na poslovní promet št. 16.100 (št. 40/244).

Sprememba v pravilniku o obsegu in razmejitvi gradbenih obrtov (št. 40/246).

Razglas o oprostitvi ljudskega dela za banovinske in dovodne ceste v dravski banovini (št. 40/249).

Proglas banske uprave o proglasitvi vseh šolskih občin dravske banovine za javna in občekoristne naprave (št. 42/261).

Avtentično tolmačenje uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov (št. 46/284).

Odločba glede izločitve avstrijskega šilinga (št. 46/285).

Naredba za socialno politiko in ljudsko zdravje z dne 8. aprila 1938., št. št. 30.451, o določitvi nevarnostne labele (št. 43/264).

Avtentično tolmačenje posameznih določb uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov (št. 43/265).

Pravilnik o zbiranju in uporabljanju podpornega sklada za onemoglost in starost (št. 44/270).

Carinski pravilnik za mednarodne vzorčne sejme (št. 44/271).

Telefonski promet z inozemstvom (št. 44/274).

Telefonski promet z inozemstvom (št. 45/278).

Naredba o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi.

(Službeni list dravske banovine z dne 30. aprila 1938., št. 35/211).

Člen 1.

Posestnik gozda je dolžan skrbeti, da se vsaka poseka v gozdu naravno ali umetno pogozdi najdalj v roku treh let po izvršeni sečnji oziroma v roku, ki ga odredi z odločbo občeno upravno oblastvo (§ 12. zakona o gozdih).

Smatra se, da je pogozditev poseke izvršena šele tedaj, ko je dosežena in zagotovljena popolna zarast. Zato je posestnik gozda dolžan na pomladitveni ploščini redno vršiti spopolnjevanje in čiščenje gozdne kulture.

Člen 2.

Pri čiščenju se mora v gozdskih kulturah zatirati (posekati ali zasekati ali izruvati) vse, kar ogroža obstoj ali razvoj teh kultur. Predvsem se morajo zatreti:

gozdni plevel, na primer: rohida (kopinja, ostroga), razno trnje, srobolje, grmovje;

malovredne drevesne vrste, (na primer: topoli, razne vrbe, leska, breza, jelša), v kolikor niso potrebne gozdni kulturi za zaščito.

Člen 3.

Gozdni posestnik je dolžan izvršiti potrebna redčenja.

Pri redčenju je v prvi vrsti po-

sekati poškodovana drevesa, bolna drevesa in podjarmljena drevesa (podkapničke); ne smejo se pa pri redčenju posekati drevesa, ki imajo po načelih umnega gospodarstva tvorili glavni sestoj.

Redčenje se ne sme izvršiti tako, da bi se za trajno prekinil sklop krošenj ali da bi se opustošil gozd ali poslabšalo gozdno zemljišče.

Člen 4.

Prebiralna sečnja v nedoraslih gozdih je prepovedana.

Sečnja na golo se v nedoraslih visokih gozdih sme vršiti le z dovoljvijo občinih upravnih oblastev.

Člen 5.

Dovolitev za sečnjo v nedoraslem visokem gozdu (čl. 4., odstavek drugi, te naredbe) sme občeno upravno oblastvo izdati le v primeru:

1. ako je gozd zaradi vetra, snega, požara ali drugih elementarnih nezgod tako razredčen ali poškodovan, da je ogrožen obstoj ali nemoten razvoj gozda;

2. ako je gozd po glivah, zajedalkah ali po škodljivem mrčesu tako napaden, da bi potrebna odstranitvev bolnih ali po mrčesu napadenih dreves imela za posledico takšno

razredčenje gozda, da bi bil ogrožen obstoj ali nemoten razvoj gozda;

3. če posestnik gozda neizogibno potrebuje tehnični les v lastnem gospodarstvu in če si takšnega lesa ne more brez večje škode pribaviti iz doraslih ali tujih gozdov.

Clen 6.

Dovolitve za sečnjo v nedoraslih visokih gozdih (čl. 4., odstavek drugi, te naredbe) izdajajo za gozdna posestva, za katera ni predpisano gospodarjenje po oblastveno odobrenem gospodarskem načrtu oziroma programu, občna upravna oblastva prve stopnje na prošnjo posestnika gozda ali njegovega zakonitega zastopnika.

Prošnjo je vložiti pri krajevno pristojnem občnem upravnem oblastvu prve stopnje v rokih, predpisanih v § 6. zakona o prijavi z dne 28. februarja 1922.

Prošnja mora vsebovati:

1. ime in bivališče posestnika gozda;

2. številke, katastrsko občino in ploščine celih parcel, na katerih se namerava sekati, kakor tudi približne ploščine onih delov parcel, na katerih se namerava gozd na golo posekati;

3. navedbo morebitnih služnostnih pravic na zemljiščih, ki prihajajo v poštev;

4. ime in bivališče morebitnega kupca lesa;

5. razloge, zaradi katerih se namerava sekati (točke 1., 2. in 3. čl. 5. te naredbe).

Če posestnik gozda v roku dveh mesecev, računajoč od dneva, ko je bila vložena predpisno sestavljena prošnja, ni prejel odločbe oblastva, se smatra, da je oblastvo prošnji ugodilo.

Clen 7.

Pri gozdnih posestvih, za katera je predpisano gospodarjenje po oblastveno odobrenih gospodarskih načrtih oziroma programih, se sme sečnja na golo v nedoraslem visokem gozdu vršiti le, če je predvidena v oblastveno odobrenem gospodarskem načrtu ozir. programu (§ 59. zakona o gozdih).

Clen 8.

Če občno upravno oblastvo dvomi, da bi posestnik gozda pravočasno pogozdil poseko, mu sme predpisati primerno kavcijo za zavarovan-

vanje pogozditve in dati dovolitev za sečnjo le ob pogoju, da prej položi predpisano kavcijo za zavarovanje pogozditve (§ 13. zakona o prijavi sečenj iz leta 1922.).

Clen 9.

Kupec lesa in podjetnik sečnje se morata, preden se prične sečnja, nedvomno prepričati, ali je občno upravno oblastvo sečnjo dovolilo (čl. 6. in 7. te naredbe) in ali je položena morebiti predpisana kavcija za zavarovanje pogozditve (čl. 8. te naredbe) ter sta skupno s posestnikom gozda sodegovorna za pravilno izvrševanje predpisov te naredbe (§ 12. zakona o prijavi sečenj iz leta 1922.).

Clen 10.

Sečnja na golo v nedoraslem visokem gozdu, ki je nujno potrebna iz gozdno-varstvenih ozirov (čl. 5., t. 2., te naredbe), sme gozdni posestnik izvršiti takoj, istočasno pa mora sečnjo prijaviti pristojnemu občnemu upravnemu oblastvu prve stopnje.

Če je za gozdno posestvo predpisano gospodarjenje po oblastveno odobrenem gospodarskem načrtu oziroma programu in če dotična sečnja v obstoječem bistveno gospodarskem načrtu oziroma programu ni predvidena, mora posestnik gozda sečnjo prijaviti preko občnega upravnega oblastva prve stopnje bankski upravi ter naknadno predložiti predlog za morebitno izpremembo gospodarskega načrta oziroma programa (§ 60. zakona o gozdih).

Clen 11.

Občna upravna oblastva prve stopnje so dolžna vsako sečnjo, ki ni v skladu s predpisi te naredbe, ustaviti, proti odgovornim osebam pa postopati po zakonu.

Proti predpisom te naredbe posekani les smejo občna upravna oblastva prve stopnje zapleniti (§ 21. zakona o prijavi sečenj iz leta 1922.).

Clen 12.

Prekrški te naredbe se kaznujejo v smislu čl. 69. zakona o notranji upravi v denarju od 10— do 1.000— din, v primeru, da se globa v določenem roku ne plača, pa z zaporom od 1 do 20 dni.

Clen 13.

Ta naredba stopi v veljavo z dnem, ko se objavi v „Službenem listu krajevske bauske uprave dravske banovine“.

Dopisi

† GERLEVC KAJETAN

Z žalostjo beležimo vest, da je po kratki boleznii umrl naš priljubljeni tovariš Gerlevc Kajetan, gozdar pri gozdni upravi v Kočevju. Rodil se je l. 1910. na Martinčku (Gorenjsko) ter se po dokončani ljudski in meščanski šoli po zgledu svojega očeta posvetil gozdarskemu poklicu. Bil je eden izmed prvih absolventov gozdarske šole v Mariboru. Po svoji naravi miren, potrpežljiv in do skrajnosti kolegialen je bil vzor dobrega tovariša.

Tovariš, počivaj v miru! Vestno si izpolnjeval dolžnosti svojega poklica, ljubil si gozdove in naravo, zato si se preselil v onostranstvo ob najlepšem cvetju in zelenju: sredi cvetoče spomladí smo te pokopali. Nam, svojim tovarišem, pa boš ostal v vednem spominu kot vzor skrbnega delavca v naši zeleni stroki.

Marlín Potočnik

IZ MINISTRSTVA ZA GOZDOVE IN RUDNIKE.

Iz Jugoslovenske šnme 1938., št. 5, stran 217, ki izhaja v Beogradu, po-snemamo:

Dne 6. in 7. decembra 1937. l. je bila prva seja strokovnega goz-darskega sveta pod predsedstvom Save Vučetića, načelnika oddelka za vrhovni gozdarski nadzor. Na seji se je obravnavalo vprašanje pre-ureditve logarskih in nižjih gozdar-skih šol in je bilo soglasno sklenjeno sledeče:

1. Mi rabimo za logarje enoletno logarsko šolo, v katero naj bi se sprejemali kandidati z najmanj 4 razredi ljudske šole, ki so odslužili vojaški rok in so stari 20—26 let.

2. Za tehniško pomožno osebje ra-bimo enoletno nadlogarsko šolo, v katero bi se sprejemali absolventi enoletne logarske šole z 2—4 letno prakso v službi gozdne uprave, ki so se izkazali posebno sposobni, ener-gični in zanesljivi v službi.

3. Absolventi logarske šole bi bili služitelji in bi imeli možnost postati po nekem številu let službe logarji-zvaničniki. Absolventi nadlogarske šole bi bili zvaničniki in bi mogli postati nadlogarji potem, ko bi po-ložili praktični izpit za gozdarsko pomožno tehniško osebje. Po več le-tih uspešne nadlogarske službe bi mogli postati gozdarji (podšumarji) uradniki III. kat.

4. Za obe vrsti šol je potrebno vpeljati internate s strogim šolskim redom in z omejenim številom go-jencev; tečaje pa bi bilo potrebno odpirati po potrebi.

5. Brez teh šol se v bodoče ne sme nikdo sprejemati v državno službo, razen tisti, ki so že dosedaj dosegli predpisano usposobljenost in oddali prošnje.

6. Za zasebne gozdne posestnike zadostujejo tečaji, za gozdne čuvaje nedržavnih gozdov pa zadostuje izpit, ki se opravlja pri banskih upravah, toda ta izpit ne velja za državno službo.

7. Srednje šole se ne bodo usta-navljale.

8. Tem sklepom naj se prilagode učni načrti, in sicer tako, da se bo v logarskih šolah poučevalo vse, kar je neobhodno potrebno logarju ali gozdnemu in lovskemu čuvaju, v nadlogarskih pa vse tisto, kar mora znati pomožno tehniško osebje v raznih panogah državne gozdarske službe.

9. V skladu z vsem tem ni po-trebna dvoletna nižja gozdarska šola v Mariboru takšna, kakor je. (pod-črtalo uredništvo Gozdarskega ve-stnika).

S. S.

NOVA TOVARNA VATE.

V ministrstvu za gozde in rudni-ke razmotrivajo o možnostih ustano-vitve nove tovarne, ki bi izdelovala vato. Po dosedanjih poročilih se ra-čuna z investicijami v iznosu enega milijona dinarjev. Ta državna tovar-na naj bi pomenila racionalizacijo produkcije celuloze. Celulozna vata bi mogla nadomestiti do 80% po-treb bombažne vate in bi bila cenej-ša od nje.

SKODA, NAPRAVLJENA PO MEDVEDU.

Medved, ki je v okrajih Kočevje, Cruomelj, Novo mesto, Logatec in Ljubljana od 16. marca 1935. do konca 1940. v zaščiti, se je precej razmnožil in dela občutno škodo na njivah. Vzrok temu ni samo razmnožitev, temveč tudi dejstvo, da se vsa svoječasná stalna mrhovišča ne zala-

gajo več s poginulimi živalmi (konji, kravami itd.).

Leta 1937. prijavljena in ocenjena škoda je znašala 19.284 din, stroški za poslovanje odškodninskih razsodišč so narasli na 3556 din. Škodo in stroške razsodišč je plačal banovinski lovski sklad.

Ing. A. Š.

Književnost

Ing. Viktor Novak: Dečji dnevi za pogozdovanje, II. del

Pred tremi meseci je izšla v založbi banske uprave dravske banovine knjižica Dečji dnevi za pogozdovanje, II. del, ki jo je sestavil ing. Viktor Novak, svetnik gozdarskega odseka banske uprave. Knjižica je broširana, ima obliko velike osmerke in obsega 24 strani. Zaradi popolnosti hočemo v tem informativnem poročilu podati tudi kratek vsebinski oris brošure Dečji dan za pogozdovanje, I. del, ki je izšla l. 1936. v isti založbi in ki s tem drugim delom tvori zaokroženo celoto. Avtor obeh knjižic je isti.

I. del obsega 15 strani. V prvem poglavju je opisan vzgojni in praktični pomen dečjih dnevov. V drugem poglavju je jasno in poljudno orisana važnost gozdov in podana so navodila za varstvo, gojenje in obnavljanje gozdov. V tretjem poglavju so navodila, kako naj se pripravi in izvede dečji dan za pogozdovanje.

II. del je organsko povezan s prvim delom. Iz orisa doseданjega razvoja dečjih dni za pogozdovanje zremo, da so vpeljali take dneve na Francoskem že pred nekaj desetletji. V Jugoslaviji so te idealne in prepotrebne prireditve uvedli l. 1926. Zanje se je zlasti zavzemalo ob vnelem sodelovanju učiteljstva gozdarsko osebje občin upravnih oblasti. Do sedaj je bilo v Sloveniji 2700 prireditev, ki se jih je udeležilo vsako leto 10—25 lisoč šolarjev, 100—700 učiteljev in po 250 gozdarjev. Posajenih je bilo letno okoli 100—350 lisoč sadik, vsega skupaj čez 2.250.000 sadik na okoli 600 ha površine.

Knjižica nadalje podaja nova strokovna navodila, ki temelje na doseđanjih izkušnjah, pove najnujnejše o gojenju, varstvu in izkoriščanju gozdov, pomudi se obširneje pri vprašanju izbire drevesnih vrst in nas na koncu nazorno pouči o pogozdovanju s selvijo, ki tvori potrebno dopolnilo v I. delu objavljenim navodilom za pogozdovanje s saditvijo.

Obe knjižici sta sicer neznašli po obsegu, vendar pa sta vsebinsko tako zgoščeni, da nudita vsakomur mnogo novega in koristnega*). S pridomi ju bo rabilo gozdarsko osebje in v nič manjši meri učiteljstvo, zlasti pa bosta dohvo služili gozdnim posestnikom.

Knjižici se naročata pri okrajnih gozdarskih referentih in pri gozdarskem odseku banske uprave v Ljubljani.

*) Kakor poroča Šumarski list 1938, str. 39, sta obe poljudni brošuri dosegli svoje priznanje tudi izven meja Slovenije. Na seji upravnega odbora Jugoslovenskega šumarskega udruženja, ki je bila 15. maja t. l. v Beogradu, je bilo namreč na predlog tajnika ing. A. Premužiča sklenjeno, da ing. Ravnik prevede in priredi obe delci za kraje izven dravske banovine, da se nadalje natisneta v obliki brošure in kot priloga Šumarskemu listu razpošljeta članom udruženja, izvodi, ki bodo preostali, pa da se izročé kot propagandno gradivo ljudskim šolam in odborom za propagando gozdarstva, ki tudi v savski banovini prirejajo vedno več in več obročkih pogozdovanih dni.

Ing. S. Sotošek

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

Črke v okroglih oklepajih na koncu besed pomenijo imena listih, ki so te besede rabili v književnosti; črke v oglatih oklepajih na koncu odstavkov pa imena onih, ki so tiste odstavke napisali za to gradivo; odstavke brez črk v oglatih oklepajih je prispeval urednik.

B = Dr. Stanislav Bevk, G = Avgust Guzelj, M = Ing. Jože Miklavžič, N = Ing. Viktor Novak, P = Alfonz Paulin, Pl = Pleteršnik, S = Ing. Stanko Sotošek, Sl. l. = Službeni list dravske banovine, S.P. = Slovenski pravopis, St = Saša Stare, Š = Ing. Anton Sivic, Su = Ing. Mirko Sušteršič, U = Ing. Janko Urbas, Z. o. g. = zakon o gozdih iz l. 1929.

gozdni bor (glej str. 46.) — Ime rdeči bor je novo in ni pravilno. Nemci nazivajo ta bor Weibkiefer. Oprijel sem se bil naziva beli bor, ki pa ni pravilen. Bolje je, da se pridružimo Hrvatom in Srbom, ki pravijo temu boru obični (= slov. navadni) bor. Najboljše in najprimernejše bi pa bilo, da se uvede za ta bor ime gozdni bor.

Ko sem pred 10 leti ustanovil zavod za pridobivanje gozdnih semen v Mengšu, sem spoznal, da je slovenska terminologija za posamezne vrste pomanjkljiva. Koliko truda je bilo, preden smo se v prvih letih sporazumeli, če je kdo zahteval od mene n. pr. semenje *Pinus silvestris*. Pod vsemi mogočimi imeni so ta bor pri meni naročevali. Skušal sem takrat prodeti z imenom gozdni bor. Ker veliko mojih odjemalcev ni poznalo latinskega imena, je bil sporazum težak. Vsi so poznali nemško ime. Da sem se ogni daljnjim zmešnjavam, sem opustil naziv gozdni bor ter uvedel ime beli bor. Priznavam pa, da to ime ni pravilno.

Ta naš gozdni bor je razširjen tudi v Nemčiji. Nemci so ga razčlenili in razpoznali 9 njegovih variant.

Domnevam, da je prišel predlagatelj na ime rdeči bor zaradi tega, ker razlikujemo pri tej vrsti dve glavni variaciji: ena variacija tega bora ima rdeč les, druga pa bel les (Plattenkiefer in Schuppenkiefer), ena ima gladko ploščato lubje, druga luskinasto hrapavo lubje. (V Gozdarskem vestniku str. 27. je obrazloženo, zakaj se predlaga ime rdeči bor. — Op. ured.)

Naziv rdeči bor je torej kvečjemu enakovreden nazivu beli bor. — [St.]

rdeči bor (glej str. 21.) — Ime rdeči bor je pri nas v književnosti še skoraj neznano; vendar se v praksi vedno bolj rabi. Večinoma ga imenujejo navadni bor, včasih tudi gozdni bor in nekateri mu pravijo beli bor. Beseda navadni bor se zdi neprimerna, ker je za prebivalce v območju črnih borov, črni bor njihov „navadni“ bor. Beseda gozdni bor je še manj umestna, ker rastejo v gozdih še razni bori, ki so seveda vsi gozdni bori. Beseda beli bor tudi ni srečno izbrana. Sicer je dobra za razliko od črnega bora, ki ima na deblu in vejah bolj temno lubje. Beli bor je dobro ime za alepski bor (*Pinus allepensis*), ki raste ob Jadranskem morju in ima belkasto lubje.

Pri imenih istega roda je najlogičneje, da razlikujemo posamezne vrste po najbolj zapaznem kriteriju, seveda v kolikor niso nekatera imena res že posplošena. Pri imenovanju borov se čuti nag-njenje, da jih ljudje ločijo po barvi lubja. Črni bor (*Pinus nigra*) ima črno lubje. Zelenci bor (*Pinus strobus*) ima mlado lubje zeleno; ime gladki bor, ki se tudi rabi zanj, pride od tega, ker ima lubje gladko. Rdeči bor (*Pinus silvestris*) pa ima mlado lubje rdečkasto, in se po tem že od daleč razlikuje od drugih borov; tudi je to ime domače in ne posneto po tujih vzorih. Enotno razlikovanje in poimenovanje razlikovanja borov po značilni barvi lubja se zdi naravnejše kot pa označba enega bora po njegovi barvi lubja, drugega po gladkosti lubja, tretjega po razširjenosti itd.

hosta (glej str. 92.) — Beseda pomeni: 1. goščava (Pl); 2. slab, zamenjarjen gozd; 3. gozd (Pl, S); 4. dračje, vejevje (Pl, Su). — [N]

Lesna trgovina

Cene drv in oglja.

Zač. drž. uprava razlaščenih gozdov je na javni dražbi dne 4. maja t. l. prodala bukove cepanice iz revirja Log frco vagon Rogatec, Dobovec in Sv. Rok-Lupinjak po din 65'— do 65'07.

Ista uprava je prodala iz revirja Sv. Peter in Busova reber v področju gozdne uprave Straža pri Novem mestu bukovo oglje pri kopi v gozdu po din 32'— za 100 kg.

Znižana železniška tarifa za izvoz jamskega in celuloznega lesa v Bolgarijo.

Prevoz 100 kg jamskega ali celuloznega lesa do Caribroda stane od postaj:

Birčna vas 1880, 1720; Bled-jezero 2000, 1840; Bistrica-Bohinjsko jezero 2000, 1840; Brezno-Ribnica 1850, 1700; Brezovica 1900, 1740; Celje 1830, 1680; Dohrapolje 1920, 1760; Domžale 1900, 1740; Dolnja Lendava 1730, 1590; Dravograd-Meža 1880, 1720; Fala 1830, 1680; Gornja Lendava-Mačkovići 1810, 1660; Gornji Dolič 1900, 1740; Gradec v Beli Krajini 1830, 1680; Grosuplje 1900, 1740; Jarše-Mengeš 1900, 1740; Kamnik 1900, 1740; Kandija 1880, 1720; Kranj 1920, 1760; Križe-Golnik 1902, 1760; Lesce-Bled 1940, 1780; Ljutomer 1760, 1610; Mirna 1900, 1740; Mislinje 1900, 1740; Mokronog-Bistrica 1920, 1760; Murska Sobota 1780, 1630; Novo mesto 1880, 1720; Ormož 1730, 1590; Ortnek 1940, 1780; Podnart-Kropa 1920, 1760; Ponikva 1830, 1680; Prevalje 1900, 1740; Ptuj 1760, 1610; Rakek 1940, 1780; Ribnica 1940, 1780; Slovenj Gradec 1900, 1740; Stara cerkev pri Kočevju 2000, 1840; Stična 1920, 1760; Straža-Toplice 1880,

1720; Sv. Jurij 1830, 1680; Sv. Lovrenc na Pohorju 1830, 1680; Smarje-Sap 1900, 1740; Smartno ob Paki 1850, 1700; Soštanj-Topolščica 1880, 1720; Trebnje na Dolenjskem 1900, 1740; Tržič 1940, 1780; Uršna Sela-Toplice 1850, 1700; Velika Loka 1900, 1740; Velike Lašče 1920, 1760; Vuhred-Marenberg 1850, 1700; Vuzenica-Muta 1880, 1720; Zalec 1850, 1700.

Stevili pomenita pare, prvo za 10 tonske, drugo za 15 tonske pošiljke.

Ugodnost vračanja voznine: tista oseba ali tvrdka, ki izvozi od 1. junija do 31. decembra 1938. po tej tarifi najmanj 5000 ton, dobi vrnjenih 20 % od te voznine; če pa izvozi najmanj 10.000 ton, dobi vrnjenih 30 odstotkov.

Pravico do vrnitve voznine ima pošiljatelj. Prošnje za vrnitev voznine naj se pošiljajo Komercialnemu oddelku generalne direkcije jugosl. drž. železnic v Beogradu najpozneje 6 mesecev po izteku veljave te tarife. Prošnji se morajo priložiti duplikati tovarnih listov.

Klasifikacija borovih in jelkovih pragov po blagovni tarifi.

V novi tarifi, ki slopi v veljavo 1. junija 1938., niso predvideni borovi in jelkovi pragovi. Ker se v zadnjem času vedno bolj izdelujejo

tudi te vrste pragovi, je železniška uprava sklenila, da se ti pragovi tarifirajo od 1. junija t. l. naprej tako kot bukovi pragovi.

Znižanje tranzitne tarife za izvoz celuloznega lesa po bivših avstrijskih železnicah iz Jugoslavije v Švico.

Tarife so znižane od 14. maja za celulozni les, dolg 1'05 m, debel povprečno do 24 cm, brez lubja. Znižanje velja od jugoslovansko-nem-

ške meje do nekdanjih avstrijsko-nemških in avstrijsko-češkoslovaških mej ter do Buchsa in St. Margarethena.

Pospeševanje jugoslovanskega lesnega izvoza.

Na zavodu za pospeševanje zunanje trgovine v trgovinskem ministstvu je bila sredi maja seja, ki je razpravljala o pospeševanju les-

nega izvoza iz Jugoslavije, zlasti v Italijo, Nemčijo, Švico, Spanijo in čezmorske države.

Lesna trgovina Slovenije v maju 1938.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Ker se je situacija na lesnem trgu zadnje čase občutno poslabšala, hočemo v tem preglednem članku podati poleg kratke oznake domačega tržišča predvsem možnosti lesnega izvoza v posamezne države.

Domači trg.

Gradbena delavnost je neznatna, lesna skladišča v južnih krajih države pa so polna deloma še od lanskega leta deloma pa ponovno kompletirana ob začetku letošnje sezone; doslej so se le malokje izpraznila. S 1. junijem je stopila v veljavo nova železniška tarifa; čas bo pokazal, ali bo mogoče na njeni osnovi poživiti lesne pošiljke iz Slovenije v one kraje, ki doslej zaradi pretirano visoke železniške prevoznine niso prihajali v poštev.

Nemčija.

Po priključitvi Avstrije je Nemčija znatno zmanjšala svoj izvoz lesa. To velja v prvi vrsti za navadni gradbeni material; posledice se že v neki meri neprijetno čutijo. Bližja bodočnost bo pokazala, v koliko še lahko sploh računamo z izvozom našega lesa v to državo.

Italija.

Čeprav je v Italijo možno izvažati les v omejenih količinah, se mnogo izvoznikov za ta trg vohče ne

zanima. Vzroka za to je iskati predvsem v tem, da je treba čakali na nakazila, dokler se ne uravnovesi klirinški obračun. Zato ni upati, da bi se izvoz v Italijo bolj razmahnil, če se ne bo to vprašanje povoljno rešilo.

Madžarska.

Dobave za Madžarsko se vrše v okviru kontingentov, ki jih daje naša sosedna svojim uvoznikom; doseči pa je mogoče še vedno kolikor toliko zadovoljive cene. Žal so ti kontingenti mnogo premali; razen tega morajo kupci iz Madžarske imeti za vsak vagon lesa uradno uvozno dovoljenje, ki ga včasih dobe šele po nekaj mesecih.

Tudi v ostalo inozemstvo možnosti izvoza niso ravno velike. Tu je omeniti predvsem **Angleško**, ki je zadnji čas uvozila večje količine lesa iz Bosne in Slovenije, ki pa je trenutno pri novih nakupih nekam rezervirana. Vrhu tega prihajamo v tako zvane mrtve mesece, ko se že v normalnih razmerah kaže manjša tržna aktivnost. Te in druge okolnosti kažejo, da moramo pričakovati še večjega zaslaja v lesnem trgu, zahtevajo pa tudi, da se stori vse za poživitev lesne trgovine in to v skladni načrtni zvezi z donosnostjo naših gozdov.

Ponudbe iz tuzemstva.

- 88 — Rudo (Plevlje): črni bor.
- 92 — Sunja: polizdelani kolarski les. Tvrđka želi izvažati v sosednje države.
- 93 — Osijek: štukatorska trska.
- 94 — Bodovlje pri Škofji Loki: orehovi, jesenoví, topoloví, ja-

- voroví (marogasti) in drugi furnirji.
- 95 — Doboř: sladkovodni raki.
- 99 — Zagreb: 100 m³ (boules) jesenovega žaganega lesa, 250 m³ jesenovih hlodov in 200 m³ hrastovih pestí (bou-les).
- 103 — Ljutomer: hrastove doge.

Povpraševanje iz inozemstva.

- 414 — Torino: jelkovina.
- 417 — Sarguilo: modena in furnirji.
- 418 — Genua: papir.
- 345 — London: frizi z rezbarijami in furnirani frizi.
- 346 — Anvers: hrastov les za parkele in zdravilna zelišča.
- 347 — Nancy: bukovi furnirji, debeli 1,2 in 5 mm.
- 352 — Varšava: orehovi in drugi furnirji.

- 353 — Wohlhausen i. V.: hruskove parjene suhe deske, debele 30 do 90 mm.
- 354 — Candie: les razne vrste.
- 356 — Atene: večje množine lesa črnega bora.
- 357 — Tel-Aviv: les in zabojne deske.
- 359 — Lecaire: upognjen les, bukovina, hrastovina, gradbeni les in pohištvo.

- 374 — Tel-Aviv: zaboji za pomaranče.
 383 — Ancona: les.
 384 — Waterloo: zdravilna zelišča.
 387 — Milano: mizarški les.
 389 — Genua: nudi se zastopnik za les.
 390 — Busto Arcizio (Italija, Provincia Varese): zobotrebcí.
 393 — Sydney: parketi.
 394 — Brescia: mizarški les.
 395 — Genève: zobotrebcí in papir za serviete.
 397 — Milano: lepenka.
 414 — Torino: jelkovina.
 417 — Sarguilo: modena in furnirji.
 418 — Genua: papir.
 421 — Ancona: lepenka.

- 422 — Bologna: zobotrebcí (300.000 kosov vsako leto).
 425 — Milano: papir.
 426 — Salerno: vezane lesene plošče.
 432 — Catania: gradbeni les.
 435 — Groß-Umstadt (Hessen, Nemčija): vrbovo šibje za košare.
 422 — Alexandrie: parketi.
 433 — London: leseni vijaki.
 445 — Solun (Thessalonici): nudi se zastopnik za gradbeni les.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečajji za junij 1938.

Finančni minister je določil za junij sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati lakse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleonondor	din	298'50
1 zlata turška lira	"	339'70
1 angleški funt	"	238'—
1 ameriški dolar	"	43'60
1 kanadski dolar	"	43'40
1 nemška marka	"	14'50
1 poljski zlot	"	8'20
1 belga	"	7'40
1 pengö	"	8'60
1 brazilijanski milrejs	"	2'55
1 egiptski funt	"	240'—
1 palestinski funt	"	237'—
1 urugvajski pezos	"	15'—
1 argentinski pezos	"	11'50

1 čilski pezos	din	1'20
1 turška papirnata lira	"	34'50
100 albanskih frankov	"	1410'—
100 francoskih frankov	"	135'—
100 švicarskih frankov	"	1000'—
100 italijanskih lir	"	228'—
100 holandskih goldinarjev	"	2404'—
100 bolgarskih levov	"	44'50
100 rumunskih lejev	"	32'50
100 danskih kron	"	962'—
100 švedskih kron	"	1112'—
100 norveških kron	"	1090'—
100 španskih pezel	"	250'—
100 grških drahem	"	39'—
100 češkoslovaških kron	"	151'30
100 finskih mark	"	95'50
100 letonskih latov	"	810'—
100 iranskih rijalov	"	100'—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

Meščanska korporacija v Kamniku sprejme dva mlajša absolventa nižje gozdarske šole z najmanj dveletno gozdarsko prakso za revirno službo v Kamniški Bistrici. Prošnje s prepisi izpričeval je vložiti na upravo Meščanske korporacije v Kamniku.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškar na in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izdelovljene pa tudi po meri narejene dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24.**

Najraznovrstnejšo manufakturo, kot blago za dečve že á 6'— din meter, kupite pri **I. TRPINU, Maribor, Vetrinjska ulica 15.**

FELIKS SKRABL, MARIBOR, Gosposka ulica 11, modna in manufakturna trgovina, priporoča zalogo lovskega, gozdarskega lodna in sukna.

Razvoj gozdarstva in lova v Sloveniji

Ing. Anton Sivic (Ljubljana)

(Konec)

Lovna statistika se je pred zedinjenjem sestavljala po odredbah občupravnega oblastva tretje stopnje, po zedinjenju pa po občupravnih gozdarskih oblastvih druge stopnje. Sedaj pa so obrazci za statistiko predpisani z novim lovskim zakonom in zadevnim ministrskim pravilnikom.

Statistika je merilo gospodarskih in socialnih razmer. Ima v prvi vrsti namen, da služi praktičnim potrebam posamezne upravne panoge in javnega življenja vobče. — Da imajo državna oblastva jasen pregled o stanju in razvoju lovstva, nalaga lovski zakon občnim upravnim oblastvom, da vsako leto zberejo in pripravijo vse vrste statističnih podatkov. Lovna statistika daje sliko o gospodarski vrednosti lova kakor tudi smernice za gospodarsko lovsko politiko in potrebne odredbe javnopravnega značaja.

Za pospeševanje lovstva predvideva lovski zakon ustanovitev posebnega lovskega sklada za vsako banovino in osrednji sklad pri ministrstvu za gozdove in rudnike. V banovinski sklad se stekajo: 10 — din od vsake koledarske lovske karte, izvzemši karte zapriženih lovskih čuvajev, 150 — din od mesečne lovske karte, 3% od prvoletne zakupnine ob dražbi občinskega lovišča, polovica denarnih kazni za lovske prestopke, v določenih primerih prisojena odškodnina za neupravičeno ulovljeno divjačino in kupnina, dosežena za prodajo zaseženega orožja, pribora in divjadi.

V osrednji sklad morajo banovinski skladi plačevali 8% svojih bruto dohodkov.

V dravski banovini obstaja lovski sklad že od leta 1919. Ustanovila ga je takrat deželna vlada za Slovenijo.

Poleg kazni predpisuje novi lovski zakon, da je za vsak primer ubite, poškodovane ali ujete divjadi plačati na račun odškodnine vrednost živega primera enake divjadi po posebnem ceniku. Te določbe prejšnji zakoni niso poznali.

Lovskih prestopkov so občupravna oblastva prve stopnje, na primer leta 1936. obravnavala v 180 primerih, raznih drugih lovskih zadev pa je bilo obravnavanih 1030.

Novi lovski zakon posebno pospešuje lovska društva, kar je vzeto iz zakonodaje onih pokrajin države, koder je bil v veljavi regalni lovski sistem, t. j. tam, koder je pripadala lovska pravica izključno državi.

Namen lovskih društev je, pospeševati lov, dalje strokovno izobrazbo in organizacijo lovcev ter sodelovati in nadzirati svoje člane, da lovske zakonite predpise čim vestneje izvršujejo.

Lovska društva morajo pripadati zvezam lovskih društev, ki se osnujejo za vsako banovino. Slednje so včlanjene v Osrednji zvezi lovskih društev v Beogradu.

Zveza lovskih društev v dravski banovini ima sedež v Ljubljani

in je naslednica prejšnjega Slovenskega lovskega društva. Bivše podružnice S. L. D. so se preustrojile v Lovska društva, ki so včlanjena v banovinski zvezi. V banovinski zvezi za dravsko banovino je včlanjenih 14 lovskih društev.

Za strokovno izobrazbo lovcev skrbi lovska društvena organizacija v dravski banovini z izdajanjem strokovnega glasila, knjig in brošur ter z razstavami, s poučnimi predavanji, s tečajji za lovske čuvaje, z lovskimi dnevi, s smotrami, tekmami in razstavami lovskih psov.

Za podporo obubožanim članom S. L. D., zlasti lovskim čuvajem in njihovim vdovam in sirotam, je bil ustanovljen (6. III. 1913.) „Zeleni križ“, ki ima danes ca 65.000—din premoženja.

Lovstvu v napredek je tudi obvezno zavarovanje lovcev, članov S. L. D.

Zveza lovskih društev je dolžna na zahtevo upravnih in sodnih oblastev dajati mnenja o vprašanih glede lovstva; pooblaščenca je, podajati oblastvom predloge za pospeševanje lovstva.

Za presojo razvoja lovstva bi bilo zanimivo, primerjati nekatere statistične podatke izza dobe pred zedinjenjem s podatki neposredno po zedinjenju in s podatki zadnjih let. To bi bili predvsem podatki o številu in površini lastnih lovišč, rezervatnih lastnih lovišč, občinskih lovišč, o višini zakupnin v posameznih letih, o davščinah na lovišča, o številu izdanih lovskih kart lovskim upravičencem, gostom ter lovskim čuvajem, o pobrani državni in banovinski taksi na lovske karte, o izplačanih premijah za ubite volkove in divje svinje, o številu vsako leto uplenjene dlakaste, pernate divjadi, zaščiteni z lovopustom, nezaščiteni in zverjadi (medvedov, divjih mačk, volkov) in to v lastnih loviščih in v občinskih loviščih, dalje o dohodkih in izdatkih lovskega sklada itd. — Vse te podatke ima gozdarski odsek banske uprave zbrane po okrajih za vsa leta po zedinjenju v svojem vsakoletnem poročilu o gozdarstvu in lovu. Primerjava s podatki pred zedinjenjem pa ni mogoča, ker se je obseg ozemlja, ki je pripadalo Sloveniji takoj po zedinjenju, pa tudi pozneje, in končno celo v banovini, v teku časa močno izpreminjal. V omenjenih letnih poročilih so opisane tudi lovske razmere za posamezna leta, tako n. pr. o negovanju divjadi v posameznih krajih, o zanemarjanju lovišč, o razumnih gospodarjih, o raznovrstnih nedostankih, ki bi jih bilo odpraviti, o vplivu klimatskih razmer na razvoj divjadi v posameznih letih, raznih boleznih divjadi, zatiranju škodljive divjadi, neupravičenem lovu, dalje o razplodu nekaterih vrst divjadi v krajih, kjer jih poprej ni bilo itd.

Po zedinjenju je pokazala razmeroma velik napredek lovska književnost. Dočim je strokovno glasilo Lovec, ki izhaja od leta 1910. dalje, imelo v prvih letih bolj skromen obseg, se je kmalu po zedinjenju zelo razširilo, k čemur so pripomogli številni soljudniki in pa sredstva takratnega deželnega, pozneje pokrajinskega lovskega sklada. Lovec je tudi glasilo Jugoslovanske kinološke zveze v Ljubljani, v kateri so včlanjene v Sloveniji sledeče korporacije: Društvo ljubiteljev ptičarjev, Klub ljubiteljev brakov,

društvo Brak-jazbečar, Klub ljubiteljev športnih psov, Klub ljubiteljev jamarjev.

Od leta 1934. izhaja dvomesečnik „Ribiško-lovski vestnik“, ki ga izdaja Zveza ribarskih društev v dravski banovini.

Izšlo pa je po zedinjenju tudi večje število knjig in brošur lovske vsebine, izmed katerih naj navedem sledeče:

Vladimir Kapus: Lovski spomini (1929); dr. Janko Lokar: Ptičarji, njihova odreja in vzgoja (1930); ing. Anton Sivic: Predpisi o lovu in ribolovu v dravski banovini (1931); „Lovec“ ob petindvajsetletnici (1932); V. Führer-Haimendorf: Brak-jazbečar, njegova vzgoja in uvedba (1932); ing. M. Sušteršič: Naš lov (1934); ing. V. Koprivnik: Jugoslovanski lovčevi zapiski (1935); dr. St. Bevk: Lovski vodič

Srna si išče hrano pod snegom (foto: iz Lovca, 1936.)

(1937); ing. Sivic-Znidaršič: Lovski zakon, zbirka lovskih predpisov z razlago (1936); dr. J. Lokar: Lovsko-ribiški slovar (1937).

Razvoj in napredek lovstva je bil pri nas posebno nazorno prikazan na lovskih razstavah, ki so bile prirejene v Ljubljani. Pred zedinjenjem je bila razstava rogovja v Ljubljani l. 1909., leto poprej istotam „Kranjski oddelek“ iz mednarodne lovske razstave na Dunaju. Po zedinjenju so bile razstave leta 1922., 1924., 1930. in 1937. zbirna lovska razstava v Ljubljani. Izbor slednje je bil poslan na mednarodno lovsko razstavo v Berlin. Najbolje organizirana je bila splošna lovska razstava leta 1930., ki je bila na ljubljanskem velesejmu istočasno z lepo uspelo gozdarsko razstavo.

V Mariboru je bila leta 1933. lovska razstava ob prireditvi Mariborskega tedna.

Lov je uvaževanja vredna panoga narodnega gospodarstva. Lov daje poleg nematerialnih tudi materialne koristi. Neposredna korist

lova je vrednosti divjačine, kož, krzna in rogovja. Posebno korist od lova imajo obrt, trgovina in industrija. Sem spadajo izdelava lovskega orožja, municije in drugega lovskega pribora, lovnih priprav (pasti, mrež itd.), daljnogledov, lovske obleke in obutve; nagačenje ubite divjadi; tisk in razprodaja lovskih strokovnih in leposlovnih knjig ter časopisov; prometna podjetja, kakor železnice, avtobusi, vozila itd.; zavarovalnice (zavarovanje zoper nezgode). Za upravljanje, oskrbovanje in čuvanje lova je potrebno osebje, ki ima od lovstva stalen zaslužek. Tudi država in samoupravna telesa imajo neke koristi od lova, kakor so: carine na uvoz lovskega orožja, municije itd.; državne takse na lovske karte in orožne liste; banovinske davščine na lovišča in lovske karte; občinske takse na lovske pse; občinska (mestna) užitnina na divjačino; dohodek od lovskih zakupnin; tujski promet zaradi lova.

Kljub svojemu narodno-gospodarskemu pomenu ima lov mnogo nasprotnikov; na oblastva prihajajo razne pritožbe. Temu je kriva deloma nepoučenost posestnikov o predpisih lovskega zakona, ki so v nekaterih ozirih res pretrdi, deloma pa nepravilno postopanje nekaterih lovskih upravičencev napram posestnikom, zlasti glede povrnitve škode po lovu in divjadi. Treba bo nadaljnjega pouka na obe strani, uvidevnosti in dobre volje, da se izgladijo nasprotstva in odstranijo nesoglasja.

O zelenem boru

Hans G a g e r n (Krško)

Med glavne smotre našega novega strokovnega časopisa, ki ga moramo ob njegovem rojstvu vsi z največjim veseljem pozdraviti, je brez dvoma šteti njegovo težnjo, da pomaga pri intenzivni poglobitvi našega gozdarsiva, da opozarja na gozdno neizkoriščene predele, da te skuša pridobiti za umno gozdarsko izkoriščanje, ali z drugimi besedami: da skuša naše gozdno gospodarstvo napraviti čim produktivnejše; naša država namreč mora s svojimi gozdnimi sestoji zadoščati ne le lastnim potrebam po lesu, ki postajajo ob porastu industrije iz dneva v dan večje, marveč mora stremeti tudi za tem, da bo lahko svoj lesni izvoz, če so tržni pogoji za to, primerno in sistematično povečala.

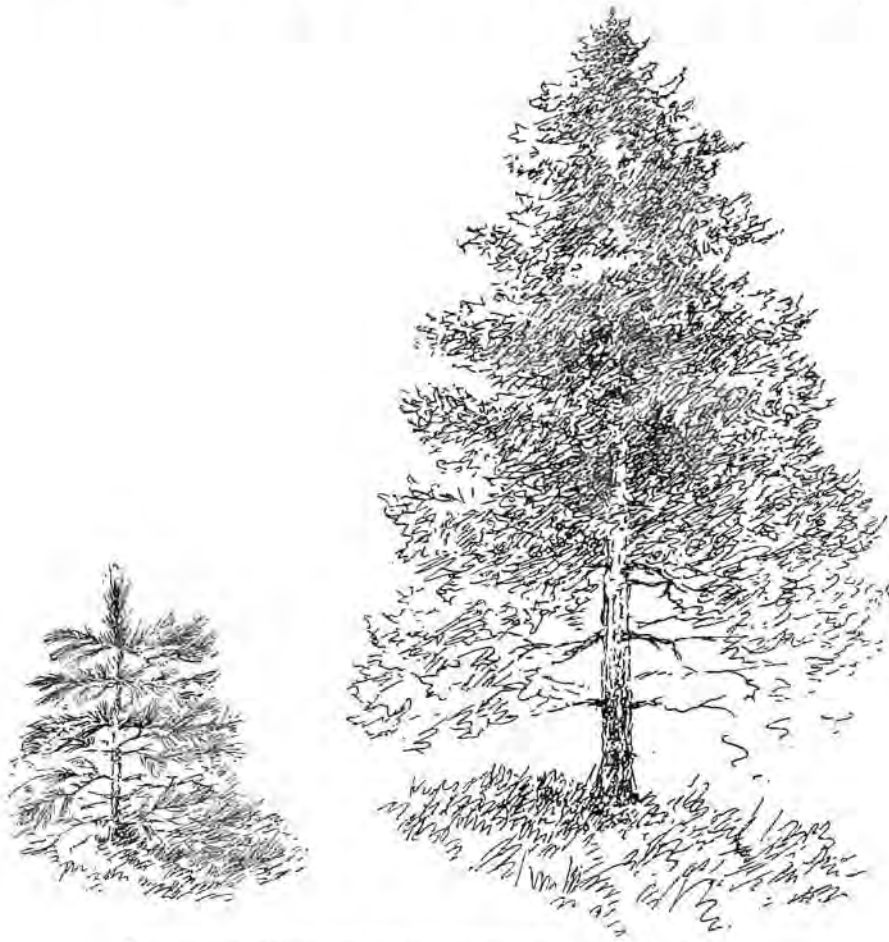
Tem ciljem naj služi vsaj posredno tudi ta članek.

Ne le gozdarski strokovnjak, temveč tudi več ali manj neuki laik lahko opazi, da je v Sloveniji, posebno v Sloveniji, zastopan mestoma poleg običajnih borovih vrst tudi neki manj poznani bor s svetlozelenimi, mehkiimi iglicami. Pozorni opazovalec ne bo prezrl, da je to ne povsod razširjeno drevo dobili predvsem v območju večjih graščinskih posestev ali v njihovih gozdovih.

Je to **zeleni bor** (*Pinus strobus*), ki izhaja iz Amerike.

Čulim se poklicanega, da o tem drevesu, o njegovi gozdarski koristi in udomačitvi pri nas podrobneje izpregovorim.

Star pregovor pravi, da ne smemo palme presajati na ledeni sever in smreke ne v suhe afriške puščave. Smemo pa nasprotno, po mojem mnenju, rastline, ki niso pri nas doma, temveč so presajene k nam iz tujih dežel, pa tu dobro in ugodno rasto in uspevajo,

Vzrast mladega in odrasčenega zelenega bora (izv.)

gojiti, ščititi in pospeševati, zlasti še, če so se skozi leta izkazale kot zelo korisne.

Morda mi utegnejo strokovnjaki pa tudi marsikateri neveščak ugovarjati, če izrazim mnenje, da zeleni bor kot gozdno drevo zasluži vso našo pozornost in da ga ne gre kot lakega v njegovi koristnosti podcenjevati. V naslednjem hočem utemeljiti, zakaj posvečam temu eksotičnemu drevesu toliko pažnje.

Predvsem bo verjetno naše čitatelje zanimalo, če zvedo, kdaj in kako se je to drevo pri nas udomačilo.

Bilo je še pred letom 1800., ko je moj ded kot ukaželjen mladenič odpotoval v inozemstvo, kar je bilo takrat združeno z mnogimi težavami; potoval tudi ni v naglem tempu današnjih dni, temveč zložno v počasni poštni kočiji. Kako dolgo je takrat ob polžji hitrosti trajala pot s Kranjskega, kjer je bil moj ded doma, do Hamburga, kamor je bil namenjen, bi se dalo danes komaj izračunati; toda do cilja je moj ded kljub temu prišel. Med vsemi tamkajšnjimi zanimivostmi ga je najbolj privlačeval botanični vrt, saj je želel v prvi vrsti spoznati na svojem potovanju čim več rastlinskih, doma še nepoznanih posebnosti, ki bi jih lahko po vrnitvi s pridom uporabil v svojem velikem grajskem parku. Tako je opazil v hamburškem botaničnem vrtu velike zavoje eksotičnih sadik, ki so pravkar dospеле iz Amerike. In v trenutku, ko ni bil opazovan, je hitro pograbil nekaj sto sadik ter jih skril pod klobuk in v svoje prostore žepa v vražni veri, da ukradene rastline bolj uspevajo in rastejo. Ko se je vrnil s tem plenom v domovino, je sadike skrbno odgojil in jih potem razsadil po svojem parku, kjer so se razrasle v mogočne orjake in v leku desetletij zaplodile milijone in milijone svojih vrstnih tovarišev. Šele pred nekaj tedni so padli ti zgodovinski spomeniki pod sekiro sedanjih lastnikov in sadike, ki jih je takrat moj ded prinesel s potovanja v Hamburg v škatlji za klobuke na Kranjsko, so danes dale več vagonov mogočnih hlodov žagovcev poleg mnogih sežnjev drv.

Vrednost zelenega bora sicer ni v kvaliteti njegovega lesa, kajti kvalitativno ta bor ne dosega lesa naše smreke in ostalih domačih iglavcev, vendar pa ima kljub temu mnoge dobre lastnosti, ki ga usposobljajo za kaj raznotero uporabo. Iz njega izdelujejo n. pr. deske, ki so prav primerne za zaboje, ker jim ne izpadajo grčice; pa tudi za obloge na podstrešjih; les je uporaben nadalje za lažje tramovje in za opažne deske, kjer je škoda lepil in dragih smrekovih desk. Deske se ne skrivijo in ne zvežijo. V Nemčiji zelo gojijo in močno uporabljajo zeleni bor kot celulozni les. Drevo hitro raste, odlično prenaša naše podnebje, sneg in viharji mu ne škodujejo tako zelo kot smreki pa tudi mrčes in drugi škodljivci ga manj napadajo; glede tal in njihove kvalitete zeleni bor nima nobenih posebnih zahtev, pač pa s svojimi iglicami, ki mu močno odpadajo, zemljo izvrstno gnoji. Naravno podmlajanje je pri njem izredno močno.

Vse te prednosti pa daleč zaostajajo za velikim dobičkom, ki ga nam nudi na trgu izredno iskano pa tudi dobro plačevano semenje tega iglavca. Drevo zgodaj obrodi in tako je dal že moj ded, ki je spoznal njegove prednosti, v skrbi, da bor čim bolj razširi, postaviti primitivno sušilnico za semenje, ki jo je moral iz leta v leto večati, kakor se je leto za leto večal semenski obrodlek. Ko pa so začeli roditi poleg hamburških očetnih borov tudi njihovi števili sinovi in vnuki, ki so medtem v gozdu zrasi v zrela drevesa, niso več zadostovale dedove preproste sušilne naprave, marveč je bilo treba za semensko sušilnico adaptirati in primerno preurediti nove večje prostore gospodarskega poslopja,

da so se tako lahko vršile vse manipulacije v vzornem redu. In prišla so leta, ko je semenska letina preseгла 1000 kg; pri ceni 30 kron za 1 kg je to pomenilo dohodek 30.000 kron, za tiste čase zelo lep denar. To je bil največji stranski dohodek iz gozda, ne

Zeleni bor: 1. vejica z odprtim storžem, 2. seme s krilcem in 3. po pet iglic v šopu (izv.)

da bi pri tem gozd v svojem jedru trpel najmanjšo škodo ali kakršno koli izgubo. Manipulacijski stroški s semenjem so bili smešno nizki: za režijo je bilo treba navadno odračunati le 3% dosežene prodajne cene. Povprečno je dalo 100 kg storžev 1 kg čistega semenja. Važno je bilo tudi, za nabiranje storžev zadeti pravi čas; ti dozore namreč ravno ob vročih dneh avgusta in če se z nabiranjem zakasniš le za nekaj dni, lahko postane ves tvoj trud iluzoren.

Za prodajo semenja nismo bili nikoli v skrbeh, kajti že davno poprej, preden smo začeli z nabiranjem storžev, smo prejeli od največjih semenotržnih nemških in avstrijskih tvrdk pismena in brzajavna povpraševanja glede obroda. In ko je bilo semenje pripravljeno za prodajo, se je začelo med vsemi temi tvrdkami vneto brzajavno tekmovalstvo zanj, kajti vsaka bi rada zase kupila celotni obrodek. Bilo je navadno 6–7 velikih podjetij, ki so se potegovala za semenje, bila so pa seveda medsebojno kartelirana.

Da je ravno po semenju zelenega bora, ki raste v naših krajih, tako povpraševanje, ima kajpak svoje vzroke. Seme, pridobljeno v Nemčiji, je namreč zaradi zemljepisne lege dežele procentualno tako malo kaljivo, da praktično ne prihaja v poštev, in ga tako morajo dobavljati iz južnejših dežel. Glede kaljivosti in tudi siceršnje kvalitete semenja nismo pri svojem razpošiljanju nikdar prejeli pritožb in reklamacij, pa čeprav n. pr. jaz nisem nikoli semenja preizkusil glede kaljivosti in sem vedno zanj le slepo jamčil.

Mislím, da sem sedaj vse one, ki so doslej le skeptično gledali na koristnost zelenega bora, prepričal, da temu drevesu v vrsti vseh ostalih domačih gozdnih dreves nikakor ne gre zadnje mesto. Nočem pa, da me kdo napačno razume. Ne trdim namreč, da bi morali prostrana zemljišča zasaditi le z zelenim borom, ali pa, da bi tam, kjer si hočemo odgojiti mešan gozd, vzeli kot zastopnika iglavcev edinole zeleni bor, marveč naj gospodar, ki ima v svojem gozdu tu ali tam prostora za nekaj sto novih sadik, ta prostor prepusti temu tako hvaležnemu drevesu, ki se že med svojo rastjo samo večkratno poplača. Več nam pač drevo res že ne more nuditi.

Svetovali je nadalje, če nam je pred očmi pridobivanje semenja, da se zeleni bor sadi po možnosti v večjih skupinah in ne pregosto skupaj. Prvo nam lajša nabiranje storžev, ko drevesa niso posamič raztresena po vsem gozdu, drugo pa ima za posledico, da se drevesu razvije široka krošnja, kar ugodno vpliva na tvorbo in rast storžev. Dobro in zelo priporočljivo je tudi saditi zeleni bor ob robu gozda, ker obrobna drevesa zelo obilno obrode.

Upam, da bodo vsi ti migljaji tu in tam, kjer bo pač možnost za to, dali pobudo, da bodo gozdni posestniki začeli uvidevati: edini dohodek iz gozda ni samo les, gozd se da marveč izkoriščati tudi pod drugimi vidiki; lep stranski dobiček iz gozda nam v prvi vrsti nudi pridobivanje semenja zelenega bora za prodajo.

Mirne duše lahko trdimo, da je Slovenija danes vodilna v naši državi ne le v vsem ostalem kulturnem prizadevanju, temveč prav tako tudi v gozdarskih težnjah; to dokazujejo sijajne razstave na ljubljanskem velesejmu. Toda to nas ne sme zadovoljiti, temveč nam mora biti le v vzpodbudo, da težimo za še višjimi smotri. Narava nam v gozdarstvu kajpada že sama dovolj pomaga in če ji ne delamo sile, nam vsega ustvarja v neskončnem izobilju, ne da bi bilo treba pri tem posebne pomoči človeških rok. Hodimo po poteh, ki nam jih kaže narava, in sledimo njenim migljajem! Gozd mora rasti svobodno, to se pravi ne izključno pod silo in pritiskom človekovega, čestokrat enostranskega oskrbovanja.

Za zgled nam ne sme služiti nemški takozvani gospodarski gozd, ki se je sedaj po prekosloletni praksi izkazal kot neodržan in ga zato hočejo danes zopet spremeniti v stalni gozd, pa tudi kraške goličave, kjer se po pustih doleh in bregih pasejo le ovce in koze, ne zaslužijo našega posnemanja. Kakor je tam opaziti pretirano gozdno kulturo, tako se tu očituje nje pomanjkanje. Najboljša in najvarnejša pa je vedno zlata srednja pot; zato je nikoli ne zapustimo!

Domača gozdna drevesnica

Maks Pavlin (Celje)

Ker se igličastega lesa porabi vedno več, si vsak gozdni posestnik prizadeva, da dvigne njegovo proizvodnjo tako po kakovosti kakor po tolikosti (množini) in pri tem seveda budno pazi, po kateri in kakšni vrsti lesa je na trgu največje povpraševanje. Zadnje čase se najboljše vnovči drobnejši t. j. mlajši les, zato se je tudi starost naših gozdov znatno skrčila. Gozdarska veda nas uči, da igličasti les dozori v goratih predelih v 80–100 letih, v nižinah pa v 60 do 80 letih; kljub temu sekajo pri nas igličaste sestoje večinoma že v dobi med 50. in 60. letom, ko drevo najbolj raste in še ne rodi zdravega in polnega semenja, kar ima za posledico, da se golčave, ki so nastale po izsekavanju, zaradi slabih semenskih letin ne obrastejo same po sebi, marveč jih je treba umetno pogozdovati. Za umetno pogozdovanje pa potrebujemo primernih sadik. Nekateri si pomagajo s sadikami, ki zrastejo v domačem gozdu pod starim drevjem; pri tem sadike kar populijo iz zemlje, tako da jim polrgajo lasne koreninice, ki dovajajo rastlinam hrano iz zemlje; na novem mestu te sadike, ki so zrastle v senci, ne prenesejo nenadnega sončnega obsevanja, zato porumene in životarijo leto ali dve, dokler jih bujno rastoči gozdni plevel ne preraste in zaduši. Da se izognemo neuspehu in si prihranimo brezplodno delo, bomo zbog tega tega uporabljali pri umetnem pogozdovanju izključno le sadike, ki smo si jih sami odgojili v nalašč za to pripravljenih preprostih drevesnicah.

Kraljevska banska uprava ima sicer v nekaterih okrajih svoje lastne gozdne drevesnice, kjer se goje vsakovrstne sadike vseh starosti in se oddajajo za majhen denar gozdnim posestnikom; tudi več zasebnih gozdnih drevesnic prodaja nadštevilne sadike, vendar je dobava in poraba vseh teh sadik vezana na neke pogoje, ki včasih posestnika odvrnejo od nakupa. Zato bi bilo na mestu, da si vsak večji gozdni posestnik napravi svojo lastno gozdno drevesnico, ki mu bo nudila ob vsakem času zadostno število dobrih in razmeram odgovarjajočih drevesnih sadik. V ta namen hočem podati v naslednjem kratka navodila, kako je treba drevesnico napraviti in kakšna dela so v njej potrebna.

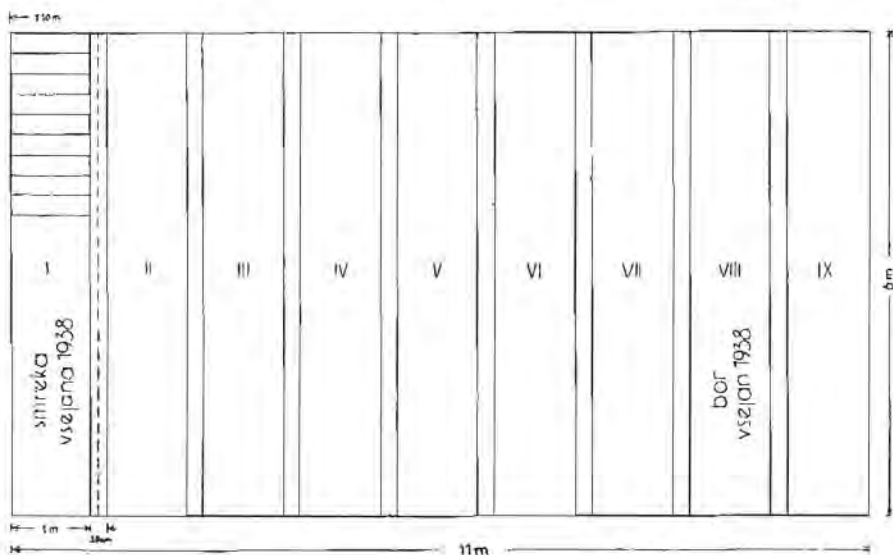
Za drevesnico določimo širikoten prostor, ki je rahlo nagnjen proti severovzhodu; širok naj bo 11 m in dolg 6 m, skupaj torej 66 m²; to je površina, ki jo bo lahko vsak posestnik pogrešal pri svojem poljskem gospodarstvu. Nato zemljišče že v jeseni do 40 cm globoko prekopljemo, ga pognojimo s kompostom in s hlevskim (kravjim ne konjskim) gnojem ter počakamo, da zemlja čez zimo dobro premrzne. Ko se spomladi pričnejo poljska dela, nekako sredi aprila, z motiko zrahljamo prekopano zemljo, zdrobimo grude in površino na drobno pregrabljamo, nakar razdelimo zemljišče na devet en meter širokih gredic. To napravimo s pomočjo dveh 1'10 m dolgih palic in navadne vrvice: palici nam služita za enakomerno

širino gredic, po napeti vrvici pa izleptamo stezico med gredicami (slika 1.).

Če še omenim, da je pri prekopavanju treba pazljivo pobrati vse kamenje, in odstraniti korenine plevela ter ogrce rjavega hrošča, bi bilo s tem v glavnem pripravljeno delo pri kraju.

Sedaj je treba preudariti, katera drevesa na našem zemljišču najbolj uspevajo. Videli bomo morda, da v dobrih legah prav lepo raste smreka, v slabši zemlji pa bor. Zato se bomo odločili, da si v drevesnici vzgojimo mladih smrečiče in boričev. V ta namen si nabereimo pozno v jeseni ali pozimi dve vreči lepih smrekovih in eno vrečo borovih storžev ter jih razgrnemo na podu ali v kozolecu, da se posuše in jim semenje povsem dozori. Spomladi,

Slika 1. Načrt domače gozdne drevesnice (izv.)

meseca aprila, storže s poda pobereimo in jih čez noč razgrnemo po ne preveč zakurjeni peči, da se luske odpro in izpade seme, če ni že prej samo po sebi izpadlo; v tem primeru seveda ni treba storžev posebej pregrevati. Vsako semensko zrno ima krilce, ki semenju v naravi omogoča, da se zaseje daleč naokrog, v drevesnici pa nam je le v napotje; zato s stiskanjem polomimo in zdrobimo krilca, ki jih nato z vejnicami ali na vetru popolnoma odstranimo s semenja. Seme starejšega in zdravega drevja je seveda boljše kakor seme mlajših in bolnih dreves. Če pa semenja ne moremo nabrati iz kakršnih koli vzrokov v domačih gozdovih, si ga lahko za majhen denar oskrbimo pri semenotržcih, ki jih je več v državi in ki o njih dobimo potrebna navodila pri vsakem gozdarju.

Ko pripravimo vse potrebno glede semenja, vzamemo trioglato

letvo (slika 2.), jo položimo z ostrim robom počez na gredico, vlisnemo v zrahljano zemljo 2–3 cm globoko, medsebojno 10–15 cm oddaljene brazdice in vanje enakomerno vsejemo seme, tako da pride zrno do zrna. Če se nam morda tu in tam vsuje nekaj več semen, ni nobeno zlo, ker vse semenje itak ne vzklije. Za gredico, kakor nam jo kaže slika 1., porabimo $\frac{1}{2}$ kg čistega semenja. Vsejano seme pokrijemo s primerno zemljo, najbolje s humozno prstjo, ki jo dobimo v gozdu pod vrbnjo, še nepreperelo listnalo ali igličasto odejo. Ta prst je nastala iz preperlega listja ali iglovja, je temnorjave barve, lahka in vsebuje mnogo gnojil. Praviloma se seme pokrije v višini trikratne svoje debeline; ker pa je preperela humozna prst zelo lahka in jo nežna sadika, ki se razvije iz semena, z lahkoto prodre, pokrijemo smrekovo in borovo seme

Slika 2.

Brazdilna letvica in deska (izv.)

Slika 3.

Gredica zasenčena z vejami (izv.)

do 2 cm na debelo. Na gredico štev. I vsejemo smrekovo, na štev. VIII pa borovo seme. Ko smo ga vsejali in pokrili s prstjo, zagrnemo obe gredici še s hojevimi vejami, ki branijo ptičam, da ne razkopavajo gredic, zadržujejo vlago in ščitijo občutljive sadike pred zmrzaljo. Drevesnico ogradimo s plotom iz vejevja, lat ali kolov, da jo zavarujemo pred kokošmi, živino in divjadjo. Med gredicami in plotom si pustimo seveda nekaj vmesnega prostora, da lahko drevesnico obidemo. Ostale gredice, ki jih nismo zasejali, marveč jih pustili za poznejši čas, lahko to leto porabimo za zelenjadni vrt.

Če nastopi po setvi toplo in suho vreme, je treba seme večkrat zaliti. Ko po dveh ali treh tednih začnejo mlade sadike privzdigovati humozno zemljo in se prikažejo nežne kalice, moramo dvigniti z gredic vejevje in ga poševno zasaditi v zemljo, tako da obsenči mlade sadike, ki bi jih sicer premočni sončni žarki uničili (slika 3.). Plevel, ki se pojavi med sadikami, previdno oplejemo. Lelno je treba gredice opleti trikrat do štirikrat, kar zavisi od več ali manj mokrega vremena. Nekako meseca avgusta, ko sonce že izgublja na svoji moči, odstranimo vejevje. Pozno v jeseni, oktobra ali novembra,

vsekakor še pred snegom, obložimo enoletne sadike z mahovino, ki jih varuje pred zmrzovanjem, v suhi zimi brez snega pa prepreči, da jih srez ne dvigne iz rahle zemlje. Spomladi, marca ali aprila, odstranimo mahovino, zrahljamo zemljo med sadikami in zasejemo na isti način, kot smo to opisali za gredici števil. I. in VIII., gredici števil. II. in IX. Tudi siceršnji postopek med letom je povsem isti. Lanskih sadik (na gredicah števil. I. in VIII.) letos ni treba več obsenčevali, treba jih je le večkrat med letom opleti; tudi zazimiti (z mahovino) jih ni več potrebno, ker so že dovolj odporne, da kljubujejo mrazu. Spomladi tretjega leta so borove sadike na gredici števil. VIII. godne za presajevanje v gozd; z njimi pogozdimo goljave na slabšem zemljišču, na njihovo mesto v drevesnici pa zopet posejemo borovo seme. Tako s teh dveh, z borovim semenjem zasejanih, gredic dobimo vsako leto izmenoma sadike za pogozdovanje. Ker smrekove sadike kot dvoletne semenke še niso primerne za presaditev, zasejemo s smrekovim semenjem tudi gredice števil. III. Šele četrto spomlad lahko s smrekovimi sadikami z gredice števil. I. zasadimo goljave z ne preveč bujnim gozdnim plevelom. Slabše sadike, ki so zaradi gostote zaostale v rasti, presadimo s te gredice na gredici števil. IV. in V., da si opomorejo. Peto leto porabimo sadike z gredice števil. II., slabše pa presadimo na gredici števil. VI. in VII. Šesto leto so porabne sadike z gredice števil. III. in močne petletne presajene sadike na gredicah števil. IV. in V., kamor sedaj zopet presadimo slabe sadike, ki smo jih odbrali z gredice števil. IV.

Ker sadike — prav tako kakor vse ostale rastline — v tem času zemljo izčrpajo, je treba gredice vsako tretje leto dobro pognojiti.

Ako se mi bo s temi kratkimi navodili posrečilo vzbuditi med gozdnimi posestniki zanimanje za lastne gozdne drevesnice, ki so brez dvoma značnega pomena za razvoj našega domačega gozdarstva, sem s tem dosegel v polni meri svoj namen.

Pomisleki k razmišljanjem o pogozdovanju

Saša Stare (Mengeš)

V prvih štirih številkah Gozdarskega vestnika je ing. Stanko Sotošek priobčil obširen in hvale vreden članek pod zgornjim naslovom. Ne strinjam pa se povsem z njegovimi izvajanjmi, li katerim bi pripomnil¹⁾ sledeče:

Zelo neprijetno so me zadela nekatera imena, ki se uvajajo za iglavce. Od vsega početka zastopam stališče, da moramo težiti v prvi

¹⁾ Pripombe o imenih so v Gradivu za slovenski gozdarski slovar deloma v 6. in tej številki Gozdarskega vestnika, deloma pa bodo priobčene v naslednjih številkah. — U r e d n i š t v o.

vrsti za tem, da se ne oddaljimo preveč od že sedaj širši javnosti znanih drevesnih imen.²⁾

Glede gladkega bora omenjam, da ga ni dobro saditi v ležko ilovico, ker ga na takih tleh napade kožna uš (Chermes strobi). Ta bor je sicer za naše kraje zelo priporočljiv in so doseženi z njim zelo lepi uspehi.

O macesnu dodajam: Pri nas — razen v gorovju — nimamo veliko lepih in slrnjenih sestojev avtohtonih macesnov. Po kvaliteti lesa obslajajo 3 vrste macesnov³⁾ in to: koroški macesen, ki je znan med drugimi tudi pod imenom nižjeavstrijski macesen, vintschgauski in sudetski macesen. Semenje koroškega macesna je cenejše kot vintschgauskega; to pa zaradi tega, ker so ta drevesa po navadi nizka in vejnata ter je obiranje storžev zato precej lahko. Vintschgauski macesen ima lepa in visoka debla; zato je obiranje storžev težje in temu primerno semenje dražje.

Glede izvajanj o zeleni duglaziji, ki sem jo ob strokovni podpori naših priznanih gozdarskih strokovnjakov močno razširil ne samo po Sloveniji, temveč domala po vsej državi, imam svoje pomisleke. V svoji razpravi o tem važnem drevesu, ki sem jo izdal v samozaložbi, sem duglazijo temeljito in izčrpno opisal. Zelena duglazija ne sme biti zasenčena od zgoraj, sicer ne uspeva in se ne razvija; prija ji le senca od strani.⁴⁾ Za izpopolnitev praznin, razen na velikih gozdnih jasad, ni priporočljiva; še manj pa se sme podsajati v preredke gozde. (Svoji razpravi o duglaziji in gladkem boru nudim interesentom brezplačno.)

Naj še omenim, da sem z velikim zadovoljstvom in veseljem čital Gradivo za slovenski gozdarski slovar, vendar pogrešam v njem latinskih imen.⁵⁾

²⁾ Glej v Dopisni gozdarski posvetovalnici odgovor 17: Gradivo za slovenski gozdarski slovar. (Gozdarski vestnik str. 110). — Uredništvo.

³⁾ Po naravni zemljepisni razširjenosti pa delimo evropske macesne v alpske, sudetske, karpatske in poljske. — Uredništvo.

⁴⁾ Gozdarski strokovnjaki lrdijo na podlagi izkušenj, da prenašajo zelene duglazije zaster starejšega drevja in jih priporočajo za izpopolnitev praznin ter za podsaditev prereditkih starejših sestojev, med drugimi zlasti dr. Dengler (Waldbau auf ökologischer Grundlage, Berlin, 1931, str. 393.) in Gustav Hempel & Karl Wilhelm (Die Bäume und Sträucher des Waldes, I. Abteilung, Wien, str. 106.). Tudi na Pohorju je najli veliko mladih zelenih duglazij, ki se dobro razvijajo v prazninah in pod zastorom starejšega drevja. — Uredništvo.

⁵⁾ V Gozdarskem vestniku nima Gradivo za slovenski gozdarski slovar nobenega imena drevesnih vrst brez latinskega imena. — Uredništvo.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

26. Bramor (*Gryllotalpa vulgaris* L.).

Na vrtu imamo nekaj gredic za gozdne sadike. Kako naj zatrem bramorje, ki mi delajo veliko škodo? I. A. Velike Lašče

27. Trasiranje poti.

Prosim, da mi sporočite, s katerim praktičnim in enostavnim geodetskim instrumentom bi mogel trasirati gozdne poti, kolo-voze i. dr.?
K. L. Ljubljana

28. Orožje gozdnih čuvačev.

Kakšno strčno orožje imajo pravico nositi gozdni čuvaji? Zakon predvideva karabinko. Kakšna mora biti karabinka in kdo izdaja zanjo dovoljenje?
S. S. Mengoš

ODGOVORI

18. Drva.

Dodatno sporočam, da morete dobiti poleg praktičnih podatkov tudi teže raznih vrst lesa v gozdarskem koledarčku (Šumarsko-lovački kalendar, ki ga vsako leto izdaja vsučiliški prof. dr. Djuro Neničević, Zagreb, Vukotinovičeva 2.). V tem koledarčku je natisnjeno, da tehtla v gozdu prn drv: bukovih 477—528 kg in smrekovih 370 do 380 kg. Iz tega moremo sklepati, da tehtla 1 prs bukovih drv 2000—2400 kg in smrekovih 1200—1600 kg.
Stanko Sotošek.

21. Enoletna gozdarska šola v Mariboru.

Solsko leto 1938/39 se začne s 1. oktobrom t. l.; sprejemni pogoji so razvidni iz razglasa državne nižje gozdarske šole v Mariboru, ki je natisnjen v tej številki našega lista in tudi v drugih časopisih.

Pri zdravniškem pregledu se dajte preiskati, če ste sposobni za gozdarsko službo. Dogodilo se je namreč že, da so nekateri kandidati imeli zdravniško izpričevalo, ki je potrjevalo sposobnost za obisk gozdarske šole. To pa ni dovolj, ker je potrebno zdravniško potrdilo, da ste sposobni za bodočo naporno gozdarsko službo, kakor je to povedano že v razglasu.

Svetujem Vam, da se pripravite za sprejemni izpit in za šolanje, ki zahteva veliko učenja, spretnosti za praktična dela in sposobnosti ter veselja do gozdarstva.
Stanko Sotošek.

22. Dvoletna gozdarska šola v Mariboru.

Te šole letos ne bo in za sedaj še ni upanja, da bi se v bližnjem času ponovno odprla (glej Gozdarski vestnik str. 133.).

Stanko Sotošek.

23. Pogonski jermeni.

Gonilne jermene namažite z oljem, ribjim oljem ali s kakšno rastlinsko tolščo. Mislim, da ne bo slabo, če znoltranjo stran, ki

je tekla po jermenici, namažete z zmesjo iz 1 dela loja in 2 delov ribjega olja. Tako pripravljene jermene zvijte v zvitek. V shrambi bodo varni pred mišmi, če jih namažete z ricinovim oljem.

Stanko Sotošek.

24. Razpeljava zob na žagah.

Tir določamo med drugim tudi po formulah, dobljenih z izkušnjami. Vaše žage so debele 1,8 mm in njihovi zobje naj bodo razpeljani: za suh mehkec les na tir širok 2,6 mm, za suho borovino in macesnovino na 3 mm in za moker ali svež mehkec les na 3,6 mm. Najboljše bo, da na podlagi teh podatkov ter ob svojih praktičnih izkušnjah odberele najprimernejšo razpeljavo.

Matija Černe

25. Obložni zid.

Na Vaše vprašanje dobite odgovor v članku, ki bo izšel v eni prihodnjih številčk Gozdarskega vestnika.

Uredništvo.

26. Bramor (*Gryllotalpa vulgaris* L.).

Če bramorji še vojijo, jih polovite z lovnimi lončki! Vzemite cvetlične lončke, jim zadelajte luknjice na dnu ter jih nastavite 1–2 m narazen, do roba ali malo više zakopane v stezice med gredicami. Med lončki položite letvice tik po zemlji in zadelajte s kamenjem prostore med lončki in gredicami! V lončku ujele bramorje polovite, morebiti ujele koristne žuželke pa izpuslite!

Verjetno je, da so samice že legle jajčeca in da so ta še zbrana v gnezdu. Rov do gnezda je najlaže najti po rahlem dežju, ker je zemlja nad rovom in gnezdom nekoliko izbočena. S prstom poiščite smer rova, izkopljite gnezdo z motičico in ga vrzite v vodo ali pokončajte na kak drug način!

Stanko Sotošek.

Sodobna vprašanja

K ZASČITI GOZDNIH KMETIJ.

Zasledoval sem pisanje Gozdarskega vestnika o zaščiti gozdnih kmetij in se strinjam s predlogom ing. A. Š. (Gozd. vest. str. 62 in 63), kateremu še hočem dodati le nekaj svojih pripomb.

Gozdov nikakor ne moremo smatrati za orno zemljo, sposobno za obdelovanje, kakor jo snatra spremenjena uredba o likvidaciji kmetijskih dolgov (Službeni list 1938., št. 13/2). Iz gozda namreč se dobi neprimerno manj dohodkov kot iz enake površine drugače obdelanega zemljišča. Tudi dejstvo, da imajo nekateri izjemoma nekaj za sečnjo zrelih gozdov, ne sme ovirati nujno potrebne spremembe nekaterih določil imenovane uredbe. Vsakemu dobremu gozdnemu gospodarju je znano, da mora ostati v gozdu vedno nedotaknjena neka količina lesa in da to predpisuje tudi zakon o gozdih. Le prepogosto se ti in drugi zakoniti predpisi kršijo radi težkih denarnih razmer gozdnih posestnikov. Pogostne trditve, da imajo

gozdni posestniki gotov kapital, torej ne držijo. Vsi slovenski gozdovi so že izsekani, mnogi med njimi tudi posekani. Sedaj nastaja vprašanje, koliko gozdov, ki jih imajo zadolženci, bo gozdarska nadzorna oblast dovolila še izsekavati. Sicer so pa zadolženci še pred veljavnostjo uredbe o likvidaciji že davno prekoračili svoje maksimume sečenj, tako da so njihovi gozdovi sedaj dejansko brezplodna zemlja, ki se nikakor ne more šteti za orno zemljo.

Razen tega so potrebne še druge izpremembe.

Plačilni rok naj se podaljša vsaj na 20 let, ker se jasno vidi, da večina dolžnikov ne zmore in ne bo zmogla sedanjih obrokov.

Pri reševanju pritožb glede izdanih občinskih potrdil o svojstvu kmeta se je uveljavila praksa, da se ne tolerirajo majhni presežki dohodkov od obrti ali pokojnin, in besede v uredbi „pretežno izvirajoči dohodki od kmetijstva“ se ne jemljejo individualno, zlasti pri podeželskih obrtnikih ne. Med drugim so prizadeli mali žagarji, ki poleti obdelujejo posestvo, pozimi pa delajo v gozdu ali na žagi. Pri njih se računa samo z dohodki, ki so napisani na davkariji in se ne upošteva, če je bil dohodek od obrti res stalno večji od dohodkov kmetijstva. Podeželski mali žagar se je n. pr. zadolžil l. 1929. in ravno to leto so se dvignili davčni predpisi za obrtnike. Ta je potem dosegel l. 1931. odpis. Predpis iz leta 1929. pa je ostal in zato ni zaščiten, čeprav je bil v smislu uredbe kmet vsa leta, razen v l. 1929. zaradi nepravilnega davčnega predpisa. Izgubil je zaščito, ker se ni toleriralo besedilo „pretežno izvirajoči dohodki od kmetijstva“ in ker se sodišče ni oziralo na izjave župana, izvedencev in prič.

Nujno je torej izdati tolmačenje besede „pretežno“. (Tolmačenje je bilo izdano v času tiskanja tega članka. — Opomba uredništva.)

Zaščitna višina dolga naj se poveča od 500.000 din na 1 milijon din. V času zadolžitve so bila 50 ha velika posestva skupno z vsem inventarjem cenjena v slabih primerih na 1.500.000 din. Ta posestva so se v skrajni meri zadolževala od 900.000 din do 1 milijon din. Zaščita je potrebna tudi tu, ker zadolženci ne morejo plačati presežka 500.000 din in mora zato vse njihovo posestvo na dražbo.

Brez podlage so tudi trditve, da se kmetje, ki imajo okoli 50 ha zemlje in nad 500.000 din dolga, porabili denar za druge namene in ne za kmetijstvo. Če je kmet zidal hleve, kleti i. dr. ali če je kupil ali prevzel zemljo, se je moral zadolžiti za več kot 500.000 din. Zemlja je imela do l. 1930. pekrat višjo ceno kot danes in dohodki iz posestva so bili tolikšni, da so taka posestva ob peidnem delu mogla amortizirati dolgove velike tudi 1.500.000 din.

Iz vseh navedenih pomislekov sledi, da je nujno potrebna izprememba uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov. Vse delo banske uprave gozdarske šole in drugih, ki se prizadevajo, da dvignejo naše gospodarstvo, bo brezuspešno, če ne bodo gozdni posestniki imeli možnosti in tudi sredstev, da svoje gozdove ohranijo, jih redno oskrbujejo in obnavljajo.

Melior Jošt

Statistika

Jugoslovanski izvoz lesa v aprilu 1938.

Po uradnih podatkih je bilo uvoženo (v oklepajih so podatki za lansko leto) v aprilu 74.875 ton lesa v vrednosti 62.249.000 din (116.295 ton v vrednosti 109.638.000 din).

V prvih štirih mesecih je bilo izvoženo vsega skupaj 298.663 ton lesa v vrednosti 257.542.000 din (372.804 ton za 357.070.000 din). Od tega 244 tisoč 112 ton gradbenega lesa za 198 tisoč 109 din, 24.886 ton pragov za 15.145.000 din in 11.617 ton drv za 2.787.000 din.

V prvih štirih mesecih so uvozile: Italija 77.132 ton za 51.587.000 din

(70.810 ton za 56.246.000 din); Madžarska 45.047 ton za 22.746 din (48.116 ton za 25.566.000 din); Nemčija 44.964 ton za 53.077.000 din (83.305 ton za 93.696.000 din); Anglija 33.749 ton za 41.079.000 din (57.819 ton za 70 milijonov 920.000 din).

Vidimo torej, da je letošnji izvoz v primeri z lanskim občutno manjši. V Italijo je po teži nekoliko večji, po vrednosti pa precej manjši; v Madžarsko je ostal približno enak; v Anglijo se je zmanjšal nekoliko več kol za tretjino; v Nemčijo pa se je znižal skoraj za polovico.

Jugoslovanski izvoz lesa v mesecu maju 1938.

Po uradnih podatkih je bilo izvoženo (v oklepajih so podatki za lansko leto) v maju 81.732 ton lesa za 75.130.000 din (97.897 ton za 88 milijonov 829.000 din). Na Italijo odpade 24.416 ton za 17.613.000 din, na Nemčijo 13.770 ton za 12.952.000 din in na Anglijo 7.512 ton za 9 milijonov 602.000 din.

V prvih petih mesecih je bilo izvoženo 383.395 ton za 332.672.000

din (407.701 ton za 445.899.000 din), od tega 314.666 ton gradbenega lesa za 257.996.000 din, 32.460 ton železniških pragov za 20.016.000 din in 13.689 ton drv za 3.306.000 din. Na Italijo odpade 101.548 ton za 69 milijonov 200.000 din, na Nemčijo 58.731 ton za 66.029.000 din, na Madžarsko 54.158 ton za 29.112.000 din in na Anglijo 41.261 ton za 50.681.000 din.

Angleški uvoz lesa leta 1937.

Anglija je uvozila lansko leto 2 milijona 392.000 std. mehkega žaganega lesa, kar presega rekordni uvoz iz predlanskega leta, ki je znašal 2 milijona 372.000 std. Povečanje uvoza gre večinoma na račun uvoza iz Kanade. Tako je Kanada izvozila predlansko leto 413.000 std. in lansko leto 478.000 std., kar pomeni zvišanje za 16%. Leta 1936. je bila Kanada v uvozu lesa na Angleško na četrtem, leta 1937. pa že na drugem mestu, takoj za Finsko. Uvoz iz severnih evropskih držav Švedske in Finske se je zmanjšal. Iz Finske je bilo uvoženo leta 1937. 530.000 std., leta 1936. pa 627.000 std. in se je tako izvoz iz Finske zmanjšal od 26,4% na 22,2 odst. celotnega angleškega uvoza.

Uvoz iz Švedske se je znižal: od 466 tisoč std. leta 1936. na 427.000 std. leta 1937., to je za 10%. Rusija je lansko leto povečala svoj izvoz v Anglijo, in sicer od 417.000 std. v letu 1936. na 444.000 std. v letu 1937. Uvoz iz Poljske se je spremenil prav malo: leta 1937. 208.000 std. in leta 1936. 217.000 std. Precej se je pa povečal uvoz iz Romunije od 36.000 std. leta 1936. na 51.300 std. leta 1937. Tudi Jugoslavija je razmeroma zelo povečala svoj izvoz v Anglijo: predlansko leto je izvozila samo 11.000 std., lansko leto pa 36.000 std. Močan uvoznik je Letonska, ki je povečala svoj izvoz v Anglijo od 48.000 std. predlanskega leta na 76.000 std. lanskega leta.

Uvoz lesa iz Jugoslavije v Nemčijo.

V prvem trimesečju tega leta je Nemčija uvozila iz Jugoslavije 27 tisoč 900 ton raznih vrst lesa v vrednosti 32,2 milijonov dinarjev.

Lansko leto je v istem času uvozila precej več in sicer 56.000 ton v vrednosti 62,8 milijonov din.

Zakoniti predpisi in okrožnice

RAZGLAS

o začetku šolskega leta 1938/39 in o pogojih za sprejem v gozdarsko šolo.

Solsko leto 1938/39 državne nižje gozdarske šole v Mariboru se bo pričelo dne 1. oktobra 1938. Sprejemali se bodo gojenci v enoletni tečaj. Pouk v tem tečaju bo trajal 10 mesecev in sicer od 1. oktobra 1938. do 31. julija 1939.

Za sprejem v ta tečaj se zahteva z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. Vsak prosilec, ki nima višje izobrazbe kakor ljudsko-šolsko, bo moral s sprejemnim izpitom dokazati, da ima zadostno znanje v osnovnih šolskih vedah.

V enoletni tečaj se bodo sprejemali predvsem vsi tisti kandidati, ki imajo že nekaj gozdarske prakse, nadalje tudi sinovi malih, srednjih in velikih gozdnih posestnikov, ki ostanejo doma kot gospodarji, in slednjič ostali, ki imajo veselje do gozdarske stroke.

Kandidati, stari pod 16 in nad 24 let, se bodo sprejemali le izjemoma.

Šola je združena z internatom. Oskrbnina za internat znaša mesečno din 500.—. Pridnim in siromašnim prosilecem se bodo dovolila po možnosti do polovice prosta mesta, toda šole v drugem polletju šolskega leta.

Prošnje je vložiti najkasneje do **31. avgusta 1938.** pri upravi šole, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Pravilno kolkovanim (glede kolkovanja prošenj glej Službeni list kraljevske banske uprave dravske banovine v Ljubljani z dne 31. marca 1937, kos 26.), lastnooročno pisanim prošnjam je priložiti:

1. krstni list,
2. domovnico,
3. zadnje šolsko izpričevalo ali odpustnico,
4. нравstveno izpričevalo,
5. zdravniško izpričevalo, da je prosilec telesno in duševno popolnoma zdrav za bodočo naporno gozdarsko službo in
6. izjavo staršev ali varuha, s katero se zavžejo plačevati vse stroške šolanja.

Ravnateljstvo državne nižje gozdarske šole v Mariboru.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1938.)

Pravilnik o kontroli cvetličnega in travnega semenja za izvoz (št. 280/46).
Avtentično tolmačenje uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov (št. 281/46).

Uredba z zakonsko močjo o legitimacijah (poslovnih knjižicah) delavcev nameščencev (št. 288/47).

Avtentično tolmačenje 1. odst. čl. 15. in 2. odst. čl. 48. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov (št. 289/47).

Odločba o razširjivlji področja carinarnice I. reda na Rakeku glede carinjenja avtomobilov (št. 291/47).

Avtentično tolmačenje odstavka 1. čl. 4. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov (št. 300/47).

Avtentično tolmačenje odstavka 8. čl. 3. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov (št. 301/49).

Odločba o oprostitvi gospodarskih zadrug od plačevanja taks (št. 304/49).
Popravek v uredbi o izrednem cestnem prispevku za ukoriščanje državnih in nedržavnih cest (št. 305/49).

Pravilnik o izvrševanju zakona o sladkovodnem ribarstvu (št. 307/50).

Uredba o javnih zapriseženih oboroženih organih za nadziranje ribolova (javnih ribarskih stražnikov in javnih ribolovnih čuvajev, št. 310/51).

Pravilnik o upravljanju in uporabljanju sklada za pospeševanje ribarstva pri ministrstvu za kmetijstvo (št. 311/1).

Pojasnilo k določbam točk 2. in 3. § 19. fin. zakona za leto 1938/39. (št. 312/51).

Navodila za sestavo proračuna mestnih občin za proračunsko leto 1939/40 (št. 314/52).

Navodila za sestavo občinskih proračunov za proračunsko leto 1939/40 (št. 317/53).

Ukinitve čl. 5. pravilnika o oddajanju dovolitev za proizvodnje bioloških proizvodov (št. 321/53).

Uredba o oprostilvi mož od vojaške službe (št. 325/54).

Uredba o izmenjavi not glede kontingentov, ki jih odobruje Turčija za postavko 552 B (št. 326/54).

Razveljavitev pojasnila o uvozu papirja za liskanje na rotacijskih strojih (št. 329/54).

Popravek v uredbi o sporazumu med Italijo in Jugoslavijo o ureditvi trgovinskih izmenjav in plačil (št. 330/54).

Telefonski promet z inozemstvom (št. 331/54).

Odločbe občne seje državnega sveta z dne 10. decembra 1937 (št. 333/54).

Odločbe občne seje državnega sveta z dne 22. marca 1938 (št. 334/54).

Uredba o državnem in banovinskih cestnih skladih (št. 335/55).

Uredba o melioracijskem skladu (št. 336/55).

Dopolnilni zapisnik k pogodbi o trgovini in plovitvi med Italijo in Jugoslavijo (št. 340/55).

Kratke vesti

VAROVALNI GOZDOVI NA ROBU SAHARE.

Vsem je prav gotovo znana puščava Sahara v Afriki. Peščeni del puščave se vedno bolj širi na škodo rodovitnih predelov proti francoskemu Sudanu, Stonokošeni obali, okoličici Čadskega jezera, Zlati obali, Nigeriji in britanskemu Kamerunu. Opazili so, da se je od leta 1540. rob puščave pomaknil navzven za celih 400 km. Širjenje je postalo nevarno, saj znaša vsako leto 1 km, kar pomeni, da se puščavska tla povečajo vsako leto za več tisoč km². Britanske in francoske kolonialne uprave se bavijo z načrtom, da zajezijo prodiranje puščavskega peska z varovalnim gozdnim pasom, dolgim ca 2000 km in širokim najmanj 10 km. Načrt je podoben velikanskemu pogozdovalnemu načrtu, ki ga že izvršujejo U. S. A. (Združene države ameriške) za izboljšanje podnebja in varstvo poljedelskega zemljišča.

POUČNI FILMI NA GOZDARSKIH SOLAH.

Velika in zelo važna je vloga filmov za učenje tehniških predmetov. V Rusiji je veliko učnih zavodov,

ki imajo lastne filmske priprave. Ljudski komisar za lesno industrijo je pred kratkim izdal nalog gozdarskim šolam, da morajo uporabljati filme kot pomožno učilo.

S filmom moremo predočiti pojave, ki se ne dajo predočiti na noben drug način. Filmi nam nazorno pokaže biološki razvoj in potek življenja najmanjših bitij, pa tudi take tehniške procese, ki jih s prostim očesom ne moremo zaznati.

V Rusiji teče sedaj 36 različnih filmov, ki so posvečeni predelavi lesa. Letos uporabljajo že dnevne projekcije, ki omogočajo kazanje slik in filmov pri vsaki naravni ali umetni svetlobi.

(Holzmarkt.)

PROSTOVOLJNA POGOZDOVALNA SLUŽBA V AMERIKI.

V Zedinjenih ameriških državah so pred leti ustanovili prostovoljno delovno službo, da zavrejo naraščanje brezposelnih množic. Ti delovni prostovoljci so izvrševali razna dela. Med gozdnimi deli so bila najboljše najpogostejša pogozdovanja goličav in v zadnjih letih opustošenih gozdnih zemljišč.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

Črke v okroglih oklepajih na koncu besed pomenijo imena tistih, ki so te besede rabili v književnosti; črke v oglatih oklepajih na koncu odstavkov pa imena onih, ki so tiste odstavke napisali za to gradivo; odstavke brez črk v oglatih oklepajih je prispeval urednik.

B = Dr. Stanislav Bevk, G = Avgust Guzelj, M = Ing. Jožc Miklavžič, N = Ing. Viktor Novak, P = Alfonz Paulin, Pl = Pleteršnik, S = Ing. Stanko Sotošek, Sl. l. = Službeni list dravske banovine, S.P. = Slovenski pravopis, St = Saša Stare, Š = Ing. Anton Šivic, Su = Ing. Mirko Sušteršič, U = Ing. Janko Urbas, Z. o. g. = zakon o gozdih iz l. 1929.

gladki bor (glej str. 46.) — Novo uvedeno ime zeleni bor (S) ni umestno, ker bi lahko prineslo zmedo v nomenklaturu. Gozdarji (S, U, N, Su, M) so uspešno uvedli v literaturo in med ljudstvo naziv gladki bor; botaniki (B, P) pa uporabljajo besedo Vajmutov borovec. — [N]

gladki bor (glej str. 46.) — Novi slovenski naziv zeleni bor ne sme ostati. Hrvati in Srbi pravijo temu boru borovac ali vajmutovac. Slovenci imamo za ta bor zelo veliko imen, in to: gladki bor, ameriški bor, gosposki bor, Vajmutov bor; sedaj pa še novo ime zeleni bor?!

Mnenja sem, da je ime gladki bor za Pinus strobus edino pravilno. Ne bilo bi pa neprimerno, če bi se tudi v slovensčini uvedlo ime Vajmutov bor, ker ga je v Evropi začel prvi kultivirati, in to leta 1705., Weymouth, zaradi česar ga tudi vsi narodi po njem imenujejo. — [St]

gozd, zrasel iz poganjkov (Sl. leta 1932.) = nizki gozd. — [N]

navadna smreka (glej str. 46.) — To ime je najprimernejše (B, Š). Ime rdeča smreka (S) ni primerno za naziv vrste (species) in do sedaj tudi ni bilo znano. — [N]

navadni bor (glej str. 46.) — Ta izraz je že davno udomačen v gozdarski literaturi (G, S, N) in botaniki (P, B). 99⁹/₁₀ vsega borovja pri nas pripada tej vrsti (Šumarski list 1934., str. 39.), zato upravičeno zasluži pridevek navadni. Tudi ime borovec rabijo pogosto v literaturi in med ljudstvom. Označba beli bor (M) kakor tudi rdeči bor (S) je prevzeta iz nemščine in ni prilična. Nekatera lokalna imena za navadni bor so navedena v Šumarskem listu 1934., str. 34. — [N]

nizki gozd (glej str. 69.) — Pomeni

gozd, zrasel iz poganjkov (Sl. leta 1932.). Novejši naziv panjevski gozd (S) ni priporočljiv. Beseda štorovec (M) za nizki gozd je pars pro toto (štorovec je drevo, zrastle iz šlora). Nizki gozd štorovec (Su) je pleonazem. Izraz nizki gozd (Pl, G, S, U, Sl. l. 1930.) ustreza pojmu, ker v nizkem gozdu gospodarijo z nizko obhodnjo (1 do 30 let, in ker je večinoma nizke rasti. V visokem gozdu je visoka obhodnja (60 do 150 let) in visoka rast (ob času, ko ga posekajo). Tudi naziv srednji gozd, ki ga ne bi kazalo menjati in ki pomeni gozd, koder rastejo drevesa nizkega in visokega gozda, je vezan na smisel pojma visokega in nizkega gozda. — [N]

Pančičeva omorika. — Velikokrat dohlim dopise iz Srbije, v katerih se naroča „Picea omorica“; naročniki so gozdarski strokovnjaki, ki mislijo s tem našo navadno smreko (Picea excelsa). Če bi pa za ime Picea omorica Pančič začeli rabiti Picea omorica, bi nastala popolna zmeda.

Pravilen latinski naziv za to vrsto je „Picea omorica Pančič“. (Tako je tudi zapisano v Gradivu str. 46. — op. ured.) V slovensčini se pa mora ta smreka imenovati Pančičeva omorika. Tega naziva se držijo tudi Srbi in Hrvati. — [St]

Pančičeva omorika = omorika. — Ime omorika more pomeniti v slovensčini le Picea omorica (Panč.). Prav malo je verjetno, da bi gozdarski strokovnjaki iz Srbije naročali Picea omorica in pri tem mislili na Picea excelsa. V strokovni literaturi tega ne delajo in rabijo za Picea excelsa besedo smreka (Ing. Klimesch, dr. Nenadić, dr. Petračić, dr. Škorić, dr. Ugrenović i dr.), omorika ali smreka (Agić, Eltinger i dr.), omori-

ka (Veseli i. dr.) in smrča (dr. Balen i. dr.).

Pač pa je res, da pomeni v večjem delu Srbije in Bosne beseda omorika to, kar v Sloveniji in na Hrvaškem smreka. Zato rabijo v srbskohrvaški književnosti za smreko in omoriko dva izraza; eni pišejo in govorijo obična smreka (slov. navadna smreka, lat. *Picea excelsa*, „Lk.), drugi pa omorika ali Pančičeva omorika (slov. omorika, lat. *Picea omorica* Panč).

podmladiti — pomladiti, podmladiti, verjüngen. — Gozd podmladiti se pravi, odgajati po sečnji nov, mlad gozd iz naravnega ali umetnega podmladka, ki more biti iz enakih ali iz drugačnih vrst drevja.

podrastek — podrast, der Unterwuchs, pomeni mlado in starejše drevje ter grmovje, ki raste pod glavnim drevjem sestoja. Podrastek raste v preveč preredčenih sestojih in v starejših svetlobnih sestojih. Podrastek se razvija iz napadlih, naletelih in drugače došlih semen, pa tudi iz obrastkov. Podrastek je dober za varovanje tal pred soncem in dežjem in na gozdnih robovih zlasti pred vetrom. Njegovih dreves ne prištevamo niti h glavnemu drevju sestoja, ker jih ne gojimo za redčenje ali glavno sečnjo, niti k podmladku, ker jih po glavni sečnji ne odgajamo, temveč jih posekamo pri glavni sečnji ali pa pustimo kot predrastek radi varovanja tal in podmladka.

poljski brest = obični brjesta, die Korkulme, die Feldulme, *Ulmus suberosa* (campestris L.).

pomladek — mlaj ali mladje, so mlada drevesa (stara 1 do 10 let), ki pomladajo star gozd (gozdno zemljišče). Ime pomladek (S), v katerem je poudarjena rast pod drevjem, bi bolj odgovarjal nemškemu Unterwuchs. — [N]

pomladek = podmladek.

pomladiti — pomladiti jung machen, verjüngen. — Ta beseda se v gozdarstvu rabi često za pojem podmladiti. Beseda pomladiti ni točna, ker pomeni dobesedno: iz starega narediti mlado ali starejšemu dati mlajši izgled ali stari-kavo osvežiti. V gozdarstvu bi mogli to besedo rabiti n. pr. v primeru, ko oboli kako drevo, sestoj

ali gozd in je videti stari-kav ter se po ozdravljenju osveži in pomladi. Po takem tolmačenju tudi ne moremo rabiti besede pomladek za pojem podmladka (glej str. 92.).

predrastek — predrast, der Vorwuchs. — Predrastek so drevesa, ki rastejo na površini, ki jo nameravamo podmladiti. Ta drevesca morejo biti od podrastka pred minulo glavno sečnjo ali pa zrastejo v času med glavno sečnjo in podmladitvijo. Če je predrastek take vrste ali tako gost, da ovira podmlajanje, ga preredčimo ali pa odstranimo. Če pa mora varovati podmladek, ga pustimo toliko časa, dokler je to za podmladek koristno. Ko se pa začne podmladek dvigati v mladovje, ga posekamo, ker bi sicer oviral rast mladovja in bi iz njega zrastle nizka tršasta, košata drevesa z grčastim deblom.

rdeči bor (glej str. 21., 46. in 141.) — Beseda se rabi med ljudstvom Koroške, Kozjaka in v okolici Kamnika.

sečnja na golo (na čisto) = gola sečnja (S). Rabila se tudi izraza: sečnja do golega (Su) in golosek. — [N]

sekanje na oplod (Su) = postopna sečnja (S) ali naplojevalna sečnja. — [N]

zavod = gozd. — Po (Pl) pomeni zavod 1. na novo ustanovljen gozd, 2. gozdni sestoj, 3. gozdni delež, 4. revir. V Krimskem pogorju in v Savinjski dolini imenujejo zavode one stare bukove in jelove prebiralne gozdove, ki odgovarjajo pojmu: der Wald (ne: der Forst). — [N]

zeleni bor (glej str. 46.) — Nekateri ga imenujejo tudi ameriški bor, gladki bor ali Vajmutov bor. Ime ameriški ni točno, ker raste v Ameriki mnogo vrst drugih borov, ki so vsi „ameriški“ bori. Ime Vajmutov bor je dobro, toda se sliši preveč tuje. Ime gladki bor je boljše, ker ohranijo ti bori lubje tudi na deblu gladko še do precej visoke starosti. Ime zeleni bor se zdi najboljše, ker ima zelenkasto lubje in je že v imenu samem podana razlika med tem, rdečim in črnim borom.

Lesna trgovina

Prost izvoz iz Jugoslavije v Turčijo.

Pri zasedanju gospodarskega sveta balkanske zveze v Carigradu od 6. do 15. aprila je bil sklenjen dopolnilni sporazum med Jugoslavijo in Turčijo.

V listi A so napisani jugoslovanski izdelki, katerih uvoz v Turčijo je popolnoma prost, t. j. za njega ne veljajo nobene administrativne in kvantitativne omejitve. Med temi izdelki so navedeni: zdravilna zelišča, gradbeni les, furnirji, parketi in vezane lesene plošče, leseni okraski, leseni klinci, plutovina in plustasti izdelki, celuloza papir za zavijanje, težek 30 g po m², cigaretni papir (po predhodni odobritvi turškega finančnega ministrstva) in lepenke, prevlečene s katranom, bitumenom, peskom in pod.

V listi B so napisani jugoslovanski izdelki, katerih uvoz v Turčijo je dovoljen samo v mejah naznače-

nih kontingentov. Med temi so navedeni (v oklepaju kg): lesena kopita (5000), lesene palice za okvire in zavese, polirane in nepolirane, barvane in nebarvane (2000), krtače, krtačice in metle (1000), papir za zavijanje, težji od 30 g po m² (2000), pisarniški in tiskarniški papir: navadni tiskarniški papir (5000), nerezan pisarniški papir in fin tiskarski papir (50.000), navadna nelikana lepenka (5000), fina likana lepenka, bela in enobarvna, težka 200—300 g po m² (3000), izdelki iz močne lepenke: kovčegi, škatle, tobačnice, podstavki, gumbi itd. (500), izdelki iz papirja ali lepenke (1000), vse vrste preparatov za zatiranje mrčesa (10.000).

Razen tega je pripravljena Turčija prevzeti 30.000 m³ lesa; polovica se plača v kliringu, polovica pa s kompenzacijami

Možnosti lesnega izvoza v Švico.

Med Jugoslavijo in Švico je bila sklenjena nova pogodba o trgovinskem in plačilnem prometu, ki stopi v veljavo 1. avgusta 1938. S to pogodbo se bo opustilo plačevanje v kliringu in začelo se bo plačevati s prostimi devizami. Sporazumno je določeno, da sme biti jugoslovanski

ski izvoz za 10—20 % večji od uvoza. Med kontingenti jugoslovanskega izvoza je zvišan zlasti kontingent lesa, ker Švica ne more več računati na avstrijski les. Ineti pa je treba na umu, da se zahteva dobro blago, zlasti točno žagan mehki les.

Premiranje jugoslovanskega izvoza bukovine

Po poročilih Jugoslavenskega kurirja se nameravajo po romunskem vzoru izplačevati premije pri izvozu bukovine; zato so se že vršila po-

svetovanja lesnega odbora pri zavodu za pospeševanje zunanje trgovine v trgovinskem ministrstvu.

Poljski les in Madžarska.

Po trgovinskih pogajanjih se zdi, da se bo običajno povečal izvoz za-

ganega lesa iz Poljske v Madžarsko.

Povečan izvoz lesa iz Rusije v Nemčijo.

Lansko leto je uvozila Rusija v Nemčijo okoli 250.000 pln žaganega lesa. Dosedanji letošnji izvoz pa znaša že okoli 450.000 pln, kar pomeni,

da je že v prvi polovici letošnjega leta skoraj za 100 % večji kot lansko leto.

Papirna industrija v Turčiji.

Po načrtu petletke se je ustanovila papirnica pri Izmitu. Za leto 1938. je bila predvidena pridelava 11.000 ton papirja. Ker je bilo lansko leto izdelano 10.240 ton, lahko rečemo, da je bil načrt izvršen. V tovarni je bilo zaposlenih 559 delavcev

in izdelano blago je imelo vrednost 3,3 milijone turških lir. Turčija pa nima zadosti surovin in je zaradi tega lansko leto uvozila 15 milijonov m³ lesa, pretežno iz Rusije in deloma iz Romunije.

Lesna trgovina Slovenije v juniju 1938.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Po kratki konjunkturi v lesni stroki in po precej rapidnem dvigu cen je opazati že nekaj mesecev sem stalno in prav tako rapidno nazadovanje. Ta kriza v lesni stroki, ki še žal ni dosegla svoje skrajne točke in katere daljnosežnosti ne moremo predvidevati, ni osamljena: to je namreč splošna kriza, ki je zajela domala vse gospodarske panoge in se ni pojavila samo pri nas. Val krize je več ali manj zajel vse države, tudi izvenevropske, in predstavlja veliki mednarodni problem. Gospodarski strokovnjaki vsega sveta se bavijo s tem problemom in skušajo odkriti vzroke krize in najti primerne mere, ki bi te vzroke odstranile ali vsaj ublažile.

Slabe možnosti plasiranja našega lesa v inozemstvu, preveč slabe za vse one količine lesa, ki so že izdelane ali ki se še vedno izdelujejo, so povzročile, da je ravno v lesni stroki prišlo do tako naglega padca cen. Zaloge so vsak dan večje in vzhodno s tem seveda postaja upa-

nje na izboljšanje položaja iz dneva v dan manjše. Neprecenljivo velikega pomena je, da to uvidijo vsi producenti, vsi od največjega lesnega gospodarstvenika pa do najmanjšega gozdnega posestnika.

Tako dolgo, dokler ne bo uogoče naše lesne produkcije znova v večji meri plasirati, je neobhodno potrebno, da se skrči izdelava lesa do skrajnih možnih meja. Preprečiti se mora nadaljnje pretirano kopičenje izgotovljenega blaga in težiti je treba za tem, da se vsaj nekoliko približa proizvodnja povpraševanju.

Vsi seveda vemo, da samo na ta način ne moremo uspešno pomagati lesnemu gospodarstvu. Vendar pa se je treba zavedati, da se da s tako brezkompromisno omejitvijo produkcije doseči vsaj neko izboljšanje razmer. In končno nam mora vsem postati jasno: čim manj nam pomagajo oni merodajni činitelji, ki bi nam morda mogli vsaj nekoliko pomoči, tem bolj si moramo prizadevati, da si pomagamo sami.

Stanje evropskega lesnega trga na začetku druge polovice I. 1938.

Privredni bilten, glasilo zavoda za pospeševanje zunanje trgovine poroča v št. 142.:

Stanje mednarodnega lesnega trga v prvi polovici letošnjega leta je veliko manj zadovoljivo kot v prvi polovici lanskega leta. Sicer še nimamo točnih podatkov o izvozu mehkega lesa, vendar moremo sklepati, da je izvoz v primeri z lanskim za četrtno manjši. Tudi cene lesa so sedaj nižje.

Cene so začele kolebatl aprila lanskega leta in je letos povprečje cen mehkega žaganega lesa nižje za 2 do 2½ fsg po standardu. Cene ruskega lesa so bile že letošnjo pomlad nenavadno nizke. Mehak les 2½×7 je stal 15 funtov cif London. Ko so pa Rusi še trikrat znižali cene, so se cene tega lesa ustavile na 13½ funtih. To pomeni, da so padle za 4½ funtov na vsak standard, ki je lansko leto stal do 18 funtov. Ta padec cen je seveda deloval tudi na padanje cen lesa iz drugih krajev.

Za sedaj je še prezgodaj, govoriti

o kakšnem izboljšanju na evropskem lesnem trgu v drugi polovici letošnjega leta. Golovo pa je, da so se zaloge velikih uvoznih držav zahodne Evrope zmanjšale in lahko rečemo, da ne bo za nadaljnjo porabo dovolj zalog na razpolago. Močna nemška potrošnja bo povzročila večji uvoz v drugi polovici tega leta. Italija kupuje za sedaj še razmeroma omejene količine lesa. Pač pa ne bo mogla Anglija pokriti svojih potreb z dosedaj nakupljenim lesom; isto velja tudi za Belgijo. Glede Francije pa je stanje popolnoma nejasno.

Sedanje stanje lesnega trga opravičuje upanje na izboljšanje v drugi polovici tega leta. Velike uvozniške tvrdke kažejo nagnjenje do sklepanja večjih nakupov in številne manjše kupčije že pozivljajo lesni trg. Izvozniki pa pri tem niso dosegli ravno dobrih cen. Na podlagi vsega tega se računa, da se cene v drugi polovici ne bodo unnogo razlikovale od dosedanjih.

Povpraševanje iz inozemstva.

- 447 — Strassbourg: mehki žagan gradben les (deske) za izvoz v Francijo, Belgijo in Luxemburg; hrastovina.
- 448 — Varšava: jelševi hlodi, debeli od 22 cm naprej.
- 449 — Dunaj: pohištvo iz upognjenega lesa in lesena kopita.
- 451 — Košice: furnirji.
- 452 — Budimpešta: oglje.
- 453 — Győr: oglje.
- 455 — Sopronj (Madžar.): večje množine mehkega lesa za izvoz na Angleško.
- 488 — Dunaj: kolarski les.
- 490 — Casablanca: 500 tisoč papirnatih cementnih vreč, močnih 75 g/m²; lepljene 50×57×9¹/₃ in šivane 50×79.
- 491 — Amsterdam: alpska trava.
- 507 — Pariz: impregnirani brzojavni drogovi.
- 509 — Bruxelles: parketniki (frizi) iz slavenske hrastovine.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ramički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za julij 1938.

Finančni minister je določil za julij sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o faksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleonodor	din	298'50
1 zlata turška lira	"	339'70
1 angleški funt	"	238'—
1 ameriški dolar	"	43'30
1 kanadski dolar	"	43'10
1 nemška marka	"	14'15
1 poljski zlot	"	8'20
1 belga	"	7'40
1 pengő	"	8'60
1 brazilijanski milrajs	"	2'60
1 egiptski funt	"	240'—
1 palestinski funt	"	237'—
1 urugvajski pezoz	"	15'—
1 argentinški pezoz	"	11'60

1 čilski pezoz	din	1'20
1 turška papirnata lira	"	34'50
100 albanskih frankov	"	1410'—
100 francoskih frankov	"	133'—
100 švicarskih frankov	"	1000'—
100 italijanskih lir	"	228'—
100 holandskih goldinarjev	"	2400'—
100 bolgarskih levov	"	44'50
100 rumunskih lejev	"	32'40
100 danskih kron	"	960'—
100 švedskih kron	"	1110'—
100 norveških kron	"	1085'—
100 španskih pezoz	"	250'—
100 grških drabem	"	39'—
100 češkoslovaških kron	"	151'—
100 finskih mark	"	95'—
100 letonskih latov	"	810'—
100 iranskih rijalov	"	100'—

Tem tečajem je že prištel pribitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko združenje“ v Zagrebu, Vukotinovičeva 2., stane 100'— din letno.

WALLNER FRANC, MARIBOR, Slovenska ul. 18, preparira in nagačuje po najnovejših strokovnih načinih vse vrste divjadi ter kupuje in prevzema v izdelavo suhe in sveže kože.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izdelovljene pa tudi po meri narejene dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ**, Maribor, Gosposka ul. 24.

FELIKS SKRABL, MARIBOR, Gosposka ulica 11, modna in manufakturna trgovina, priporoča zalogo lovskega, gozdarskega lodna in sukna.

ČRNI GABER: od 16 cm premera in 120 cm dolžine naprej kupim vsako množino. Ponudbe pod „OSTRYA“ na upravo lista.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškar na in trgovina z orožjem, Maribor, Slovenska ulica 18. Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

Motorji na les in oglje

✻ Ing Franjo Sevnik (Ljubljana)

Leta 1936., o priliki državne gozdarske razstave pod geslom „Za naš les“ na jesenskem velesejmu v Ljubljani, sem priobčil v vodiču po razstavi članek pod naslovom Motorji na les in oglje so za nas najbolj ekonomični. V pričujočem članku pa nameravam pokazati, koliko se je v zadnjih letih pri nas povečal smisel za smotrno izrabo domačih pogonskih sredstev. Za lažje razumevanje stvari hočem najprej podati kratek oris razvoja in uporabe motorjev na les in oglje.

Za pogon eksplozijskih motorjev se uporabljajo dandanes po večini tekoča goriva: bencin, bencol, špirit in druga. Najvažnejši je bencin. Prvi bencinski motor je bil zgrajen leta 1883. Od takrat so ga tako izpopolnili, da je za sedaj še najpopolnejši eksplozijski motor.

Motorno gorivo bencin se pridobiva z destilacijo kamenega olja (surovi petrolej, zemeljsko olje, nafta). Kameno olje se pa nahaja le na redkih mestih in naravne zaloge niso neizčrpeljive. V zadnjem času so začeli pridobivati bencin na veliko tudi iz premoga, predvsem v Nemčiji po postopku Bergius. Toda ta način pridobivanja bencina je drag. Zaradi omejenih zalog in vedno večje porabe je cena bencina zelo narasla. V državah, ki uvažajo bencin, so začeli mešati bencin z bencolom, ki se pridobiva iz katrana, in s špiritom, ki ga izdelujejo iz žitaric, krompirja, lesa itd.

Uvoz bencina je važen že v mirnem času, ker zelo obremenjuje trgovinske bilance uvoznih držav. Še večje važnosti je pa bencin v vojnem času in države, ki ga morajo uvažati, zaidejo lahko v katastrofalen položaj. V zadnji italijansko-abesinski vojni smo videli, kako velikega pomena je bencin, saj bi bila Italija lahko vojno izgubila, če bi prišlo do uvedbe petrolejskih sankcij.

Iz navedenih vzrokov so tehniki vedno intenzivneje iskali domačih goriv. Začeli so uporabljati v večjem obsegu trda goriva. Za trda motorna goriva služijo lahko vse snovi, ki je v njih celuloza, ali take, ki jim je bila celuloza osnova v preteklosti. To so: les, oglje, žagovina, rastlinski odpadki, vse vrste premoga, šota itd. Intenzivnejši poizkus z uplinjanjem trdih goriv so se začeli sredi preteklega stoletja. Proti koncu stoletja so bili doseženi že prav lepi uspehi.

Trda goriva uplinjajo s posebnimi proizvajalci plina ali s plinskimi generatorji (n. Gaserzeuger, Gasgenerator, fr. gazogene)¹⁾ Delimo jih na generatorje za stiskalni plin (n. Druckgaserzeuger) in za sesalni plin (sh. upojni plin, n. Sauggaserzeuger). Motorji na stiskalni plin se uporabljajo le pri stabilnih napravah, v avtomobilizmu pa le motorji na sesalni plin. Generatorje (motorje) nazivamo po vrsti goriva: generator (motor) za lesni plin, ogljeni plin, premogov plin itd.

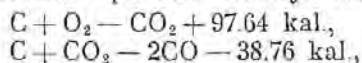
¹⁾ sh. = srbskohrvatski; n. = nemški; it. = italijanski; fr. = francoski.

Motorji na pogon z lesnim ali ogljenim plinom se v bistvu ne razlikujejo od bencinskih motorjev. Slednji se tudi lahko z razmerno malimi stroški prilagodijo za obratovanje z navedenimi plini. Razen tega se lahko izmenično rabijo benciu in ti plini.

Kakor omenjeno, je potrebna pri uporabi trdih goriv za motorje še posebna aparatura za njih uplinjanje t. j. plinska generatorska naprava, ki je pri bencinskem motorju ni treba. Imamo mnogo različnih konstrukcij generatorskih naprav. V bistvu so si zelo slični. Sestojajo iz proizvajalca plina (generatorja) in priprav za čiščenje plina. V podroben opis se ne morem spuščati. Opozarjam pa na članek L. Jägerja, inženirja Jugoslovenske destilacije drva, d. d. Teslić, v Sumarskem listu l. 1937 pod naslovom Upotreba domačih goriva za pogon eksplozivnih motorja in na njegovo knjigo Grundlagen der Holzgasanlagen.

Nas zanimajo predvsem generatorji za lesni plin (n. Holzgas-generatoren) in generatorji na ogljeni plin (n. Holzkohlengas-generatoren). V generatorju, valjasti pločevinasti peči, izgoreva motorno gorivo, les ali oglje. To se godi ali samo pri omejenem pristopu zraka ali pa se dovajajo tudi vodne pare. Vršijo se različni procesi od navadnega gorenja do suhe destilacije. Pri tem nastajajo gorljivi plini CO (ogljikov kisik), H (vodik), CH₄ (metan), C₂H₂ (etilen); med njimi je največ ogljikovega kisika. Tudi negorljivih plinov je nekaj primešanih.

Najvažnejši kemični procesi temelje na naslednjih obrazcih:

in če se dodajajo vodne pare še

V generatorju proizvedeni gorljivi plini pa niso čisti. Ogljeni plin vsebuje še nekaj katrana (in prahu), ki bi lahko zamašil ventile pri motorju, lesni plin pa razen tega še očetno kislino, ki bi kvarno vplivala na motor. Zato proizvedene pline najprej v čistilnih napravah očistimo. Očiščene pline dovajamo motorju, kjer izgorevajo in dajejo motorju pogonsko silo.

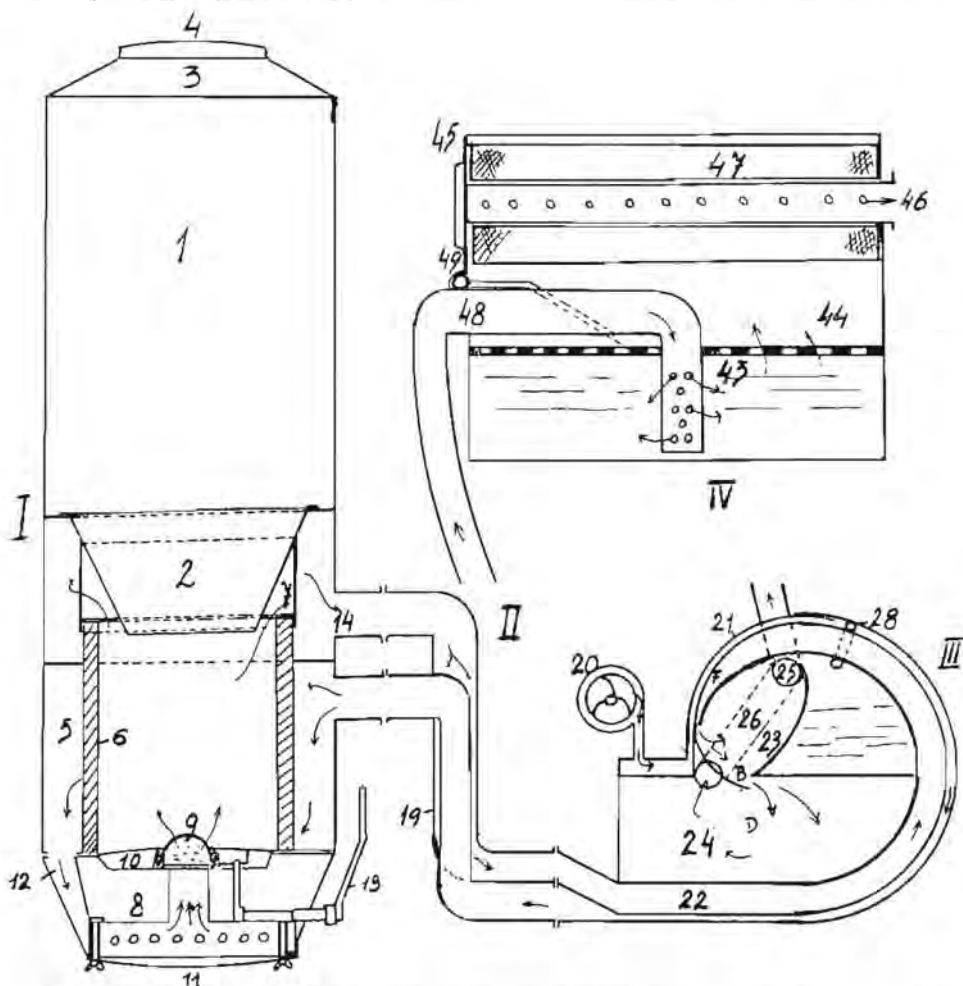
Generatorska naprava obtežuje vozilo in zavzema precej prostora. Povprečno je tako dimenzionirana, da je treba generator le na 70–100 km na novo napolniti. Tudi gorivi les in oglje sta težji in zavzemata več prostora od bencina. Povprečno razmerje med temi gorivi je naslednje:

bencin	les	ogljje	
1	10	7	po obsegu
1	4	2	po teži

To znači, da je treba pri lesu desetkrat, pri oglju pa sedemkrat toliko prostora za gorivo. Razlika na teži ni tako velika. Nadaljnja slaba stran teh naprav je, da zahtevajo nekaj več manipulacije ter da delo ni tako snažno in enostavno kot pri bencinskem motorju.

Toda nasproti navedenim nedostatkem stoji velik prihranek na

obratnih stroških. V splošnem velja v inozemstvu merilo, da je treba za nadomestilo 1 l bencina okoli 2.3 kg lesa ali 1.20 kg oglja. Prihranek na samem gorivu nasproti bencinu računajo na 70–80 %, prihranek nasproti celotnemu bencinskemu obratovanju pa na 50 do 60 %, ker so danes še manipulacije in drugi postranski izdatki večji nego pri bencinu.

Shematična slika gazožena Mateco E. T. I. A. I. generator, II. cevovod, III. razpršilce, IV. prač

Pogon z lesom ali ogljem je brez vonja in dima; nevarnost eksplozije je izključena. Tudi motor trpi pri tem manj, ker se manj segreje nego pri pogonu z bencinom.

Les kot motorno gorivo mora biti zračno suh; treba ga je razrezati na čim bolj enakomerne kose, v velikosti nekako 8/8/5 cm.

Uporabljamo lahko vse vrste lesa listavcev in iglavcev. Priporočljiva je mešanica trdega in mehkega lesa po polovici prostornine. Uporablja se tudi briketi iz žagovine, toda le redko.

Lesno oglje velja za najboljše trdo gorivo. Je skoraj čist ogljik (malo katrana) in pusti le malo pepela. Uporablja se lahko oglje listavcev in iglavcev, za najpriporočljivejše pa velja bukovo oglje v malih kosih. Prah oglja v naravni obliki ni primeren. Uporablja se v obliki briketov, ki pa imajo zaradi primesi nedostatke glede na potrebno čiščenje plina. Pred kratkim so poročali časopisi, da se je strokovnjakom že posrečilo izdelati motor za uporabo premogovega prahu. Ako se bo obnesel, ga bodo gotovo prilagodili tudi za ogljeni prah, kar bo značilo ponovno pocenitev goriva za motorje. Glede vprašanja, če je primernejše gozdno ali retortno oglje, so mnenja različna. Odločilno je le, v katerem je več čistega ogljika.

Odgovoriti je treba še na vprašanje, ali je bolj ekonomična uporaba lesa ali oglja. Generatorske naprave za lesni plin so bolj komplicirane, ker je treba odstraniti še očetno kislino in je katrana več kot pri oglju. V tem oziru so torej generatorji na ogljeni plin priporočljivejši. Nadalje je upoštevati, da lesa ne moremo uporabiti kakor koli, temveč mora biti zdrav, treba ga je nadalje sušiti in razsekati. Oglje je pa precej enakomeren proizvod in se lahko dobi vedno v približno isti kakovosti, da se lahko zdrobiti in za isti učinek ga je treba polovico manj kakor lesa. Les je sicer cenejši, toda pri oglju odpade sekanje, sušenje, tudi prevozni stroški so manjši, in vskladiščenje je lažje. Glede na navedeno bo pri žagah in tovarnah, ki predelujejo les in kjer je odpadkov vedno dovolj na razpolago, ter morda v podeželju, kjer je dovolj lesa in so delavske moči cenejše, uporaba lesa za pogon motorjev bolj ekonomična. Na splošno bo pa ugodnejše uporabljati oglje.

Uporaba motorjev na lesni in ogljeni plin je že precej razširjena. V rabi so kot stabilni motorji, v vedno večji meri jih pa uporabljamo tudi v avtomobilizmu. Predvsem služijo dobro pri tovornih avtomobilih in pri avtobusih. Pri osebnih avtomobilih se bolj počasi uveljavijo, ker se težko kosajo z visoko razvitimi in v obratovanju zelo dovršenimi bencinskimi motorji.

Zmogljivost motorjev na lesni in ogljeni plin je sicer še vedno nekaj manjša od bencinskih motorjev; imajo pa tudi še nekaj drugih nedostatkov. Prepričan pa sem, da bodo te nedostatke s časom odstranili. Morda ni več daleč čas, ko jih bodo uporabljali tudi v zrakoplovstvu, posebno glede na njih večjo varnost.

Leta 1905. je steklo prvo vozilo na sesalni plin. Bilo je še dokaj nepopolno in ni našlo mnogo odmeva. Svetovna vojna je pa pokazala, v kako neugodnem položaju so države, ki morajo uvažati bencin. Zato so tudi v vojnem času delali na izpopolnitvi motorjev na trda goriva. V tem oziru je storila največ Francija, kjer so vojaška in civilna oblastva ta stremeljenja vsestransko pod-

pirala. Predvsem so propagirali uporabo lesa in oglja kot najcenejših in najprimernejših vegetabilnih goriv.

V povojnem času so bila prirejena mnoga nagradna tekmovanja in v propagandne namene razne razstave. Posebno važna je bila velika razstava v Belgiji leta 1928., ki jo je priredilo belgijsko gozdarsko združenje kot propagando za uporabo vegetabilnih goriv. Na njegovo pobudo se je sestal leta 1930. mednarodni kongres v Bruslju, kjer je bila tudi razstava „gozdnega plina“ (Gaz de Forêt). Udeležilo se je je 20 držav iz raznih delov sveta. Jugoslavija ni bila zastopana. Uspeh tega kongresa je bil ta, da se je osnoval leta 1931. stalni mednarodni organ pod imenom Comite International Permanent du Carbone Carburant (C. I. P. C. C.). Ta mednarodna ustanova ima skupščine vsako leto v drugem mestu, po možnosti združene z mednarodnimi gozdarskimi kongresi, ocenjevalnimi vožnjami z nadomestnimi gorivi in s podobnimi propagandnimi prireditvami.

Vojna kolona 210 kamionov s plinovimi generatorji znamke Gobin-Poulene (Slika iz časopisa *Revue internationale du Bois* in iz knjige *Za naš les*, Ljubljanski velesejem, Ljubljana 1936)

Letošnji mednarodni kongres za gozdni plin (Congres international du Gaz des Forêts) je bil v mestu Limoges v Franciji od 15. do 18. julija. Vršila so se mnoga predavanja in praktični poizkusi z motorji na lesni ali ogljeni plin. Med drugim je tekmovalo 14 osebnih in 14 tovornih avtomobilov. Osebnih avtomobilov so dosegli v težkem gozdnem svetu poprečno hitrost 50–55 km na uro, tovorni pa 32–38 km. Prireditvi so prisostvovali tudi francoski ministri in poslanci.

Zaradi lepih rezultatov francoskih in belgijskih poizkusov in smotrne propagande kakor tudi zaradi nastopa svetovne gospodarske krize ter stalne vojne napetosti v zadnjih letih so začele tudi druge države, ki morajo uvažati bencin, pospeševati uvedbo motorjev na pogon z lesom in ogljem. Iz časopisnih poročil ter

člankov v tehničnih in gospodarskih listih posnamemo lahko, kako mnoge napredne in bogate države podpirajo ta stremljenja.

Prednjači tu Francija, kjer, kakor že omenjeno, civilne in vojaške oblasti na vso moč podpirajo razvoj motorjev na lesni ali ogljeni plin. Pri nabavi tovornih avtomobilov s pogonom na le pline daje država prispevke v denarju, in sicer za nakupe ter za vzdrževanje v prvih treh letih. Razen tega dobivajo takšna vozila 50% popusta na davku. Vojaška uprava uporablja za svoje transporte v veliki meri vozila te vrste.

Sledi Nemčija, ki v zadnjem času izredno pospešuje razvoj in uvedbo motorjev na pogon s trdimi gorivi. Država prispeva z večjim zneskom tako pri nabavi takšnega novega vozila priznana dobrih sistemov kakor tudi pri predelavi vozila za pogonska sredstva na pogon z lesom in ogljem. Na Saksonskem dobi vsak državni uradnik, ki si nabavi tak osebni avtomobil, prispevek v denarju. Nadalje dobivajo kupci generatorja za lesni plin od gozdnih uprav brezplačno nekaj lesa in kdor uredi prodajno postajo (n. Tankstelle) za les, dobiva skozi dve leti les po polovični tržni ceni. V Nemčiji je urejenih že mnogo prodajnih postaj za les in oglje. Zanje so izdali poseben seznam nahajališč, ki je priključen publikaciji z naslovom *Les kot nemška gonilna snov*. Nadalje so uvedle nemške državne železnice za poizkus pet vozov na lesni plin. Ker so se dobro obnesli, so njih število zvišali.

Znanstvena raziskovanja raznih sistemov plinskih generatorjev za lesni in ogljeni plin ter glede na njih uporabnost vrši v Nemčiji predvsem Institut für Landmaschinen na tehniški visoki šoli v Münchenu, ki objavlja rezultate v posebnih publikacijah.

V Švici podpirajo uvedbo teh generatorjev zlasti gozdne uprave z brezplačnim lesom, posamezni kantoni pa dajejo davčne olajšave in prispevke v denarju.

Italija daje za takšna vozila italijanskega izvora davčno prostost za pet let in podpore v denarju. Za predelana vozila pa davčne olajšave pod pogojem, da ne uporabljajo več tekočih goriv. Razen tega predpisuje avtomobilskim podjetjem, da si morajo nabaviti vozila na trda goriva v določenem razmerju. Po izbruhu italijansko-abesinske vojne pa je njih uvajanje zaradi izvajanja gospodarskih sankcij še posebno pospeševala.

Litva dovoljuje za vse tovrne avtomobile na lesni plin 50% znižanje davka na vozila.

Svedska daje prav tako olajšave v obliki 50% znižanja davka in amortizacijska posojila z zelo ugodnimi pogoji za nabavo generatorjev.

Kitajska provinca Kvantung je izdala zakon, da morajo biti vsi tovorni avtomobili preurejeni na pogon s trdimi gorivi.

V bivši Avstriji je vodil propagando za uporabo lesa in oglja za pogon motorjev Avstrijski gospodarski svet za les (Oesterr. Holzwirtschaftsrat). Imel je v evidenci vse takšne naprave, zbiral podatke o izkušnjah v obratovanju, prirejal razstave in tekmovanja ter dajal nasvete interesantom. (Nadaljevanje prihodnjič)

če je en premer 30,9 cm, drugi pa 32,9 cm, in znese samo 0,9 cm, kar pa pri kubaturi da še vedno do 7% razlike.

Pri navzkrižnem merjenju dobimo povprečno napako 0,75 cm. Zaradi navidezne neznatnosti te napake, jo v praksi lahko in radi prezremo kot nepomembno. Vendar je prav občutna, če jo izrazimo v odstotkih kot izgubo na lesni masi za posamezne debelinske razrede hlodov po enačbi

$$p = \frac{200 \delta}{d}$$

kjer pomeni „p“ odstotek (procent), „ δ “ napako meritve premerov in „d“ premer (diameter, debelino) hlodov. Iz tega sledi, da je izguba na lesni masi v obratnem razmerju z debelino, to se pravi, da se napaka manjša z večjo debelino in veča z manjšo debelino hlodov*). Izguba na lesni masi tankih hlodov doseže lahko 10% in še več in se povprečno giblje med 4 in 6% v škodo prodajalca lesa ter je pri enostavni meritvi manjša, pri navzkrižni pa za 1 do 2% večja.

Pri zaokrožanju mere navzdol nastane za prodajalca še druga škoda na ta način, da pride znatno število hlodov v nižji debelinski in s tem v nižji vrednostni razred. Če pri nas vsako leto izmerimo za kupčijo 1 milijon m³ hlodov, utrpe prodajalci na lesni masi kakih 50.000 m³ zaradi veljavnega, a zastarelega načina merjenja oziroma zaokrožanja. Upanja seveda ni, da bi se uvedel pravičnejši način, čeprav je moderna doba za mero in vago sicer skrajno občutljiva in natančna.

Z uvedbo splošno običajnega zaokrožanja, t. j., da bi do pol centimetra zaokrožali navzdol, čez pol pa navzgor, bi bile napake docela izravnane. Vendar bi pa potrebovali razširjene kubaturne tabele na 0,5 cm, kar vzame seveda nekaj več časa pri računanju.

*) Primerjaj o tem dr. A. Levakovića knjigo Dendrometrija, Zagreb, 1922, str. 60–63., kjer je med drugim rečeno: „Relativna volumna napaka (napaka lesne mase) je torej pri stalni debelinski napaki v nasprotnem razmerju s srednjo debelino kosa, dolžina tega kosa (hloda) pa ne vpliva prav nič na relativno volumno napako. Zaradi tega bo relativna volumna napaka tem večja, čim bolj tanek je hlood. Iz tega sledi, da moramo, če se zahteva za vsak posamezni hlood enaka relativna volumna točnost, srednjo debelino hlodov meriti tem točneje, čim tanjši je hlood.“

Iz zgornje formule moremo lahko sestaviti skalo dopustnih debelinskih napak ali — kar je isto — skalo dopustnega zaokrožanja pri odčitanju premerov, če ne sme volumna napaka prekoračiti določene odstotka „p“. Dopustna debelinska napaka mora namreč v tem primeru biti

$$\delta = \frac{d \cdot p}{200}$$

Toda tudi raba takih skal ima svoj pomen samo v primerih, ko je potrebno izračunati maso vsakega hloda z relativno enako točnostjo. Navadno pa se zahteva, da je skupna absolutna volumna napaka za vse hlode čim manjša. To pa bomo dosegli, če bomo merili srednje debeline hlodov tem točneje, čim bolj debeli in čim daljši so hlodi.⁴ — Uredništvo.

(Prof. Busse iz Tharandata, ki predlaga ta način, je že leta 1927. sestavil take tabele.) Ta način zaokrožanja daje v primeri z resnično lesno maso pri drobnem lesu do 0,5% in pri debelejšem do 0,3% večje zneske. Napaka, ki bi bila v prid prodajalcu, se pa v praksi docela izravna, ker nobene klešče niso tako popolno zgrajene, da bi se kraka ob nehočnem stisku pri merjenju za neznamno malenkost ne udala. Prožnost in zrahljanje klešč, ki nastopila že ob njihovi majhni rabi, nam pri meri malenkost 0,5 mm neizogibno ukradeta. S tem pa se izravna pri zaokrožanju pridobljena čezmera do 0,5% na masi in nam tako ta meritev da praktično najnatančnejše rezultate.

Da se izognemo pri navzkrižnem merjenju razširjenim kubičnim tabelam na pol centimetra, predlaga prof. dr. M. Krippel, naj se oba premera zaokrožita na dosedanji (gozdarski) način navzdol, dočim se naj aritmetična sredina premerov zaokroži na splošno običajen način. Pri tem postopku dobimo nekoliko premajhne rezultate, ki so pa neprimerno natančnejši, kot so po sedaj uvedenem in veljavnem zaokrožanju.

Po natančnosti mnogo boljši od sedanjega zaokrožanja je tudi način, ki pri navzkrižnem merjenju premera zaokroža na splošno običajen način (do pol cm navzdol, čez pol navzgor), dočim pri aritmetični sredini pol cm izpušča. S tem odpade potreba razširjenih kubaturnih tabel. Vendar so za navzkrižne meritve v izogib napakam pri napovedih skoro nepogrešljive zaokroževalne klešče.

Zadnja dva načina sta si v nekem oziru podobna, le da je poslednji manj natančen; toda oba glede tega zaostajata za prvo omenjenim, ki pa zahteva razširjenje tabele.

Mnogi, zlasti kupci, utegnejo ugovarjati, da tisto podmero, ki jo daje sedaj uvedeno zaokrožanje, izravna osušitev lesa. Znanstveno je dognano, da se les radialno neznamno osuši, to se pravi, da se debelina hlodov prav malo skrči. Po osušitvi hlodov zmanjšani premer v nobenem primeru ne doseže 1%, pa naj bo trd ali mehak les. Resnična osušitev glede debeline se giblje med 0,1 do 0,6%, povprečno znaša 0,3% in ni torej v nikakem razmerju z ukračenjem lesne mase po veljavnem zaokrožanju mer.

Navadno merimo tudi šele tedaj, ko je les že toliko osušen, da poznejše uskočenje na debelini ne pomeni praktično nobene izgube.

V koliko bi bila taka reforma lesnih uzanc spričo dosedanjih uvedenih trgovskih navad izvedljiva, je drugo vprašanje. Vsekakor bi bila pravična.

Pogozdujte poseke in goličave!

Kako je pogozdovala šolska mladina spomladi leta 1938

Ing. Viktor Novak (Ljubljana)

Javnosti je malo znano, kako široko je delovno območje naših gozdarjev, ki so prideljeni občnim upravnim oblastvom (okrajnim načelstvom in banski upravi). Očitki, ki se tu in tam pojavljajo, češ da ti gozdarji vrše samo gozdno policijsko službo, so neutemeljeni in po večini posledica nevednosti. Ni namen tega članka, da bi našteval podrobno delo, ki ga opravljajo gozdarji upravnih oblastev za povzdigo gozdnega gospodarstva med ljudstvom. Oglejmo si le drobec njihovega udejstvovanja pri prireditvah, ki so znane pod imenom „dečji dan za pogozdovanje“!

Spomladi leta 1938. je doseglo v naši banovini število teh prireditev tako višino, kakor še nobeno leto doslej; bilo jih je vseh namreč 520. Od leta 1933. do sedaj je bilo število prireditev zaporedoma po letih sledeče: 228, 281, 345, 480, 444, 520. Iz prednjega je razvidno, da akcija za pogozdovanja z mladino ugodno napreduje in da je za propagando gozdarstva ter pogozdovanja velikega pomena.

Dečji dnevi so se vršili med 16. marcem in 31. majem. Časovni potek je točno razviden iz grafikona na strani 179. Vreme za prireditve ni bilo ugodno, ker je po suhem zazimku zapadlo v aprilu še mnogo snega. Največ prireditev je bilo dne 6. aprila.

Dečji dnevi so bili prirejani v vseh okrajih banovine v številu, ki je razvidno iz tabele na strani 180. Omeniti je, da sta se pogozdovanja letos udeležili tudi gimnazija v Celju in v Murski Soboti.¹⁾

Prireditve so vodili: v 149 primerih državni gozdarji občnih upravnih oblastev, v 5 primerih državni gozdarji direkcije šum v Ljubljani, v 38 primerih privatni gozdarji in v 328 primerih učitelji sami.

Dečjim dnevom je prisostvovalo 26.857 učencev, 752 učiteljev (profesorjev) in 79 drugih oseb.

Vsega se je posadilo ob dečjih dnevih 359.241 gozdnih sadik, in sicer iglavcev 315.015, listavcev pa 44.226. Največ je bilo smreke, precej gozdnega bora, nekaj črnega bora ter manjše število jelke, macesna, gladkega bora in duglazije. Od listavcev se je posadilo največ amerikkanskoga jesena, akacije, črne jelše in manjše število hrasta, navadnega jesena, domačega kostanja in dr.

Vsak udeleženec je posadil povprečno 14 gozdnih sadik.

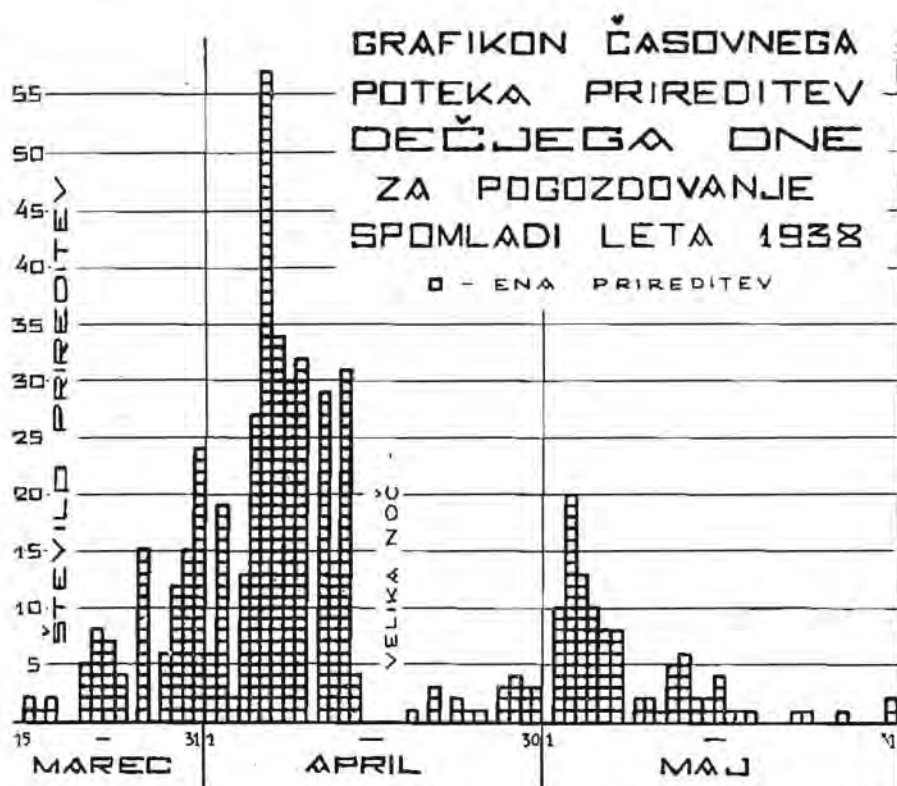
V krškem okraju so pogozdovali tudi s setvijo. Za setev se je porabilo 40 kg domačega kostanja.

Banovinske gozdne drevesnice so prispevale za te prireditve brezplačno 211.000 sadik v vrednosti 16.292 dinarjev. Ostale sadike so prispevali zasebniki, pri katerih se je pogozdovalo.

¹⁾ Glej Gozdarski vestnik I., stran 114.

V 119 primerih so pogozdovali na gozdnih posestvih, ki spadajo pod poseben javni nadzor (na nadarbinskih, cerkvenih, občinskih, šolskih in solastninskih posestvih). V 401 primeru so učenci pogozdovali na zasebnih gozdnih posestvih.

Pogozdilo se je ob letošnjih dečjih dnevih vsega 89 ha goljav in posek.

Grafikon časovnega poteka dečjih dni za pogozdovanje spomladi 1938. (Sestavil ing. Viktor Novak)

Da se prireditve pogozdovanj s šolsko mladino čim bolj razširijo in da bi imelo učiteljstvo primerno snov za predavanja, je izdala kraljevska banska uprava brošuro Dečji dan za pogozdovanje, II. del.²⁾

Končno je treba izreči še posebno zahvalo učiteljstvu, ki se je v velikem številu z razumevanjem posvetilo prireditvam dečjega dne za pogozdovanje in je s požrtvovalnim sodelovanjem omogočilo, da smo s to akcijo dosegli take uspehe kakor v nobeni drugi banovini.

²⁾ Glej Gozdarski vestnik I., stran 140

Okraj	Število prideditev	Priveditve so vodili				Število udeleženi				Posadilo se je sadik			Pogozdena ploskev v ha
		gozdarji			učitelji in dr.	šol	učencev	učiteljev	drugih	iglavcev	listavcev	skupaj	
		nadzornih oblasti	direkcije	privatni									
Brežice	12	6	—	5	1	12	676	12	—	12.150	2.000	14.150	3:10
Celje	39	14	—	—	25	39	1.678	40	—	24.450	450	24.900	5:02
Črnomelj	14	4	—	—	10	14	466	14	—	9.400	3.200	12.600	2:52
Dol. Lendava	14	2	—	5	7	19	907	33	—	1.700	11.080	12.780	2:—
Dravograd	28	4	—	—	24	28	1.242	41	—	15.490	—	15.490	4:89
Gornji grad	16	5	—	—	11	16	648	20	—	3.920	—	3.920	0:92
Kamnik	25	8	—	—	17	25	1.181	25	—	10.000	—	10.000	5:—
Kočevje	27	6	—	4	17	27	1.142	27	—	14.200	—	14.200	3:60
Slov. Konjice	19	6	—	7	6	19	565	20	—	8.600	10	8.610	1:72
Kranj	14	6	—	3	5	14	778	19	—	14.200	—	14.200	2:45
Krško	19	8	—	2	9	18	1.270	20	—	17.800	1.000	18.800	4:54
Laško	5	3	—	2	—	5	213	5	—	4.300	—	4.300	0:90
Litija	12	7	—	2	3	12	463	12	79	21.900	100	12.000	4:40
Ljubljana	30	6	—	—	24	30	1.356	30	—	12.000	—	22.000	6:—
Ljutomer	10	4	—	1	5	12	706	34	—	6.250	3.300	9.550	1:48
Logatec	28	2	—	—	26	28	1.193	28	—	11.200	—	11.200	5:60
Maribor d. br.	15	7	—	—	8	16	965	28	—	9.700	600	10.300	2:75
Maribor l. br.	16	5	—	—	11	16	820	25	—	9.300	—	9.300	2:60
Murska Sobota	30	10	—	1	19	38	2.932	95	—	16.600	10.856	27.456	5:13
Novo mesto	25	4	—	2	19	25	1.700	40	—	20.900	8.800	29.700	5:78
Ptuj	35	6	—	—	29	35	2.075	61	—	15.700	530	16.230	2:81
Radovljica	16	3	5	—	8	16	781	23	—	15.700	—	15.700	6:30
Slovenj Gradec	26	7	—	—	19	26	1.307	48	—	13.015	1.000	14.015	2:55
Škofja Loka	18	8	—	1	9	18	611	24	—	14.100	700	14.800	4:38
Šmarje pri Jelšah	27	8	—	3	16	27	1.182	28	—	12.440	600	13.040	2:60
Dravska banovina	520	149	5	38	328	535	26.857	752	79	315.015	44.226	359.241	89:04

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

29. Izbira drevesnih vrst za pogozdovanje.

Rad bi pogozdil poseko, ki je visoko 950 metrov; spodnja plast zemljišča je lapornata in ko je spomladi zemlja mokra, se zaradi strmega pobočja napravijo mali zemski usadi. Ali bi bile primerne macesnove ali duglazijeve sadike, da bi varovale tla pred usadi?

J. S. Jezersko

ODGOVORI

25. Obložni zid.

Oblika in izmere obložnega zidu zavise od krajevnih razmer, tako od sestave, stanja in oblike zemljišča, od višine sloja zemlje nad zidom, od materiala, s katerim naj se sezida obložni zid itd. Brez podrobnega opisa teh razmer ni mogoče podati točnih navodil, kak naj bo 3 m visok obložni zid ob Vaši gozdni cesti.

Na čvrstem, stalnem zemljišču bi zadostovale za 3 m visok obložni zid iz kamna v malti ali iz betona sledeče dimenzije: globočina temelja 1 m, višina nad cesto 3 m, skupaj 4 m; čelna stran nagnjena v razmerju 1:5, zadnja stran pokončna, krona močna 70 cm, temelj močan 1:50 m. Za odvajanje vode izza zidu je treba pustiti v zidu primerno število odprtin. Zid iz kamna v suho bi moral biti v kroni približno za 10 cm močnejši. Ker se zida čelna stran suhih zidov navadno v nagibu 1:3, bi meril tak zid v temelju 2:10 m. Na vlažnem in plazovitem zemljišču je treba temelje zidu še posebej zavarovati z drenažo ali s pilotiranjem.

Ako vaše zemljišče ni plazovito in pobočja niso previsoka, morete cesto zavarovati pred zasipanjem s tem, da pobočja odrežete v položnem naravnem nagibu in jih prekrijete z rušo ali zasadite s primerno vrsto drevja.

Ing. Alojz Funkl

27. Trasiranje poti.

Najpriporočljiva priprava za trasiranje poti je po mojem mnenju „žepni naklonomer“ (nem. Taschengefällsmesser) tvrdke Rudolf & August Rost, Wien XV., Märzstraße 7. To je majhen, okoli 9 cm dolg, 2 cm širok in 1 cm debel aparat, ki se nosi lahko v žepu telovnika. Ravnanje z njim je zelo preprosto.

Pripravo samo in nje uporabljanje sem popisal natančno v listu „Lovec“, 1938, številka 7, v članku „Trasiranje lovskih steza“.

Pripravo naročite lahko tudi v Ljubljani pri optiku Zajcu v pasazi ob nebotičniku. Pri zadnjem naročilu je stal 1 aparat izdelave A din 550.—.

Ing. Franjo Sevnik

Statistika

Jugoslovanski izvoz lesa v juniju 1938.

Po uradnih podatkih je bilo izvoženo (v oklepajih so podatki za lansko leto) v juniju 90.628 ton lesa za 84.305.000 din (118.094 ton za 105 milijonov 401.000 din). Od tega odpade na Italijo 27.852 ton za 21 mil. 234.000 din, na Nemčijo 19.377 ton za 20.874.000 din, na Anglijo 11.469 ton za 12.940.000 din in na Madžarsko 6.702 toni za 4.226.000 din.

V prvem polletju je bilo izvoženo 474.023 ton za 416.977.000 din (588.795

ton za 551.300.000 din), in sicer gradbenega lesa 387.688 ton za 320 ml. 812.000 din, železniških pragov 39.621 ton za 23.641.000 din in drv 15.777 ton za 3.804.000 din.

Glavne državne uvoznice so kupile: Italija 129.400 ton za 90.434.000 din, Nemčija 78.000 ton za 86.312.000 din, Anglija 52.730 ton za 63.621.000 din in Madžarska 60.840 ton za 33 milijonov 338.000 din.

Jugoslovanski izvoz lesa v juliju 1938.

Po uradnih podatkih (v oklepajih so podatki za lansko leto) je bilo izvoženo v juliju 69.241 ton lesa za 60.100.000 din (123.491 ton za 115 milijonov 700.000 din). Na Italijo odpade 22.494 ton za 15 milijonov din, na Nemčijo 16.734 ton za 16.3 milijonov din, na Anglijo 7.106 ton

za 91 milijona din, na Madžarsko 5.638 ton za 35 milijonov din in na Holandsko 3.672 ton za 2.8 milijonov din.

Izvoz v prvih sedmih mesecih je znašal 543.260 ton lesa za 477 milijonov 100.000 din (712.286 ton za 667 milijonov din).

Jugoslovanski izvoz lesa v avgustu 1938.

Po uradnih podatkih (v oklepajih so podatki za lansko leto) je bilo izvoženo v avgustu 95.778 ton lesa za 90.798.000 din; od tega je bilo: 75.146 ton gradbenega lesa za 8 milijonov 135.000 din, 9.768 ton železniških pragov za 6.249.000 din, 3.975 ton drv za 1.029.000 din in 6.890 ton drugih lesnih produktov za 15 milijonov 385.000 din.

V prvih osmih mesecih je bilo izvoženo vsega skupaj 639.042 ton lesa za 567.943.000 din (794.786 ton

za 70.134.000 din). Gradbenega lesa je bilo 19.474 ton za 437'06 mil. din, železniških pragov 54.809 ton za 33'3 mil. din in drv 23.292 ton za 5'6 mil. dinarjev.

Italija je uvozila 177.700 ton za 123'7 mil. din (181.600 ton za 138 mil. din), Nemčija 120.900 ton za 131'6 ml. din (120.100 ton za 140'6 mil. din), Anglija 71.800 ton za 85'7 mil. din (86.500 ton za 51'9 mil. din) in Madžarska 70.800 ton za 40'3 mil. din (86.5000 ton za 51'9 mil. din).

Madžarski uvoz lesa.

Madžarska je uvozila v prvem polletju 507.000 ton lesa za 25.631.000 pengov, dočim je lani v enakem času uvozila 435.000 ton in predlani 375.000 ton. Vidimo, da uvaža Madžarska veliko lesa, in znano nam

je, da teži precej našega izvoza v to državo. Vkljub ugodnim prometnim zvezam in razmeroma mali razdalji pa zavzema jugoslovanski izvoz v teži samo 12% letošnjega madžarskega uvoza.

Švicarski uvoz lesa v prvem polletju 1938.

Svica je uvozila (v oklepajih so podatki za lansko leto) 4.799 (3.695) ton bukovega okroglega lesa, 25.392 (27.155) ton okroglega lesa drugih listavcev, 33.402 (24.556) ton mehkega okroglega lesa, 4.874 (6.544) ton hrastovega žaganega lesa, 4.603 (4.507) ton žaganega lesa drugih listavcev,

7.039 (10.370) ton mehkega žaganega lesa, 42.783 (32.941) ton trdih drv, 1.804 (2.939) ton mehkih drv, 82.884 (27.599) ton celuloznega lesa in 563 (873) ton vezanih lesenih plošč. Na prvi pogled vidimo, da je letošnji uvoz celuloznega lesa trikrat večji od lanskega.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1938.)

- Naredba o uvozu lovskih nabojev iz inozemstva (377/61).
Avtenlično tolmačenje uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov (378/61).
Naredba, s katero se izpreminja naredba o odpiranju in zapiranju trgovskih in obrtnih obratovalnic v dravski banovini (379/61).
Pravilnik o uporabljanju državnega cestnega sklada (384/62).
Razveljavitev prepovedi uvoza zajcev, kuncev in drugih glodavcev iz Turčije (385/62).
Odločba ministrskega sveta o spremembi št. 171. uvozne carinske tarife (uvoz surove nafte) (386/62).
Pravilnik o kontroliranju in urejanju prodajnih cen mešanice bencina z alkoholom kot motornega pogonskega sredstva (389/63).
Telefonski promet z inozemstvom (390/63).
Uredba o ustanovitvi poslovnih rezerv in rezervnih skladov pri zavarovalnih podjetjih, ustanovah socialnega zavarovanja, denarnih zavodih in združnih organizacijah, kakor tudi o delnem nalaganju teh rezerv in rezervnih skladov v državne vrednostne papirje (394/64).
Uredba o klasifikaciji gostinskih obratov in o maksimiranju cen v teh obratih (397/65).
Uredba o dodatnem zapisku k jugoslovansko-turški konvenciji o trgovini in plovitvi z dne 28. oktobra 1936. (404/66).
Pravilnik za izvrševanje uredbe o melioracijskem skladu (405/66).
Pravilnik o uporabljanju melioracijskega sklada (406/66).
Konvencija o pravicah združenja in koaliranja kmetijskih delavcev in konv. o uporabi nedeljskega počitka v industr. napravah (407/66).
Odločba o odpravi kliringa v Švico (415/68).
Odločba o obveznem ponujanju nemških mark iz izvoza v Nemčijo Narodni banki (416/68).
Prodajne cene bencinske mešanice (417/68).
Odločba o razširitvi veljavnosti kolektivne pogodbe stavbnega delavstva (424/69).
Telefonski promet z Italijo in Nemčijo (429/70).
Uredba o narodnih parkih (434/71).
Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o olajšavah pri pobiranju prispevkov v fond za pogozdovanje od posestnikov nedržavnih gozdov (435/71).
Odločba o spremembi taks za poštna nakaznice in poštna položnice (439/71).
Uredba z zakonsko močjo o ustanovitvi in ureditvi Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani (442/72).
Uredba o opravljanju izpita za osebe, ki opravljajo tehtanje blaga (450/73).
Uredba o opravljanju manjših zidarskih, tesarskih in kamnoseških obratov (456/74).
Navodilo za pobiranje izrednega cestnega prispevka od prekomernih uporabnikov javnih cest (457/74).
Pravilnik o izvrševanju uredbe z zakonsko močjo o legitimacijah (poslovnih knjižicah) delavcev in nameščencev (460/75).
Navodilo za izvrševanje pravilnika o pogojih, po katerih se daje dovolitev za plavljenje in splavljanje gozdnih proizvodov, glede cenitve in plačevanja odškodnin (463/76).
Uredba o normalizaciji (466/77).
Uredba o čuvajih nedržavnih gozdov, s katero se dopolnjuje zakon o gozdovih (467/77).
Uredba o institutu za državno obrambo (473/78).
Uredba o tekočem gorivu (478/79).
Odločba o izdajanju dovolitev za uvoz tekočega goriva. (479/79).
Odločba o pobiranju uvoznih prispevkov na tekoče gorivo (480/79).

Dopisi

† ING. ANTONU RUDEŽU V SPOMIN.

„Mlad umre, kogar ljubijo bogovi.“ Ta izrek grškega pesnika je poslal Prešeren za motto svoji nedosežno lepi elegiji, ki jo je napisal v spomin svojemu najboljšemu prijatelju Maliji Copu, in z njim tudi začel prvo tercino svoje elegije.

Tega reka sem se spomnil, ko je tako nepričakovano došla vest o nenadni smrti ing. Toneta Rudeža. Kakor strela z jasnega je zadela ta žalostna novica vse njegove prijatelje, ki jih ni bilo malo. Tem hujša je bila ta vest, ker je smrt prišla prerano, saj ing. Rudež še ni dopolnil niti 35 let življenja. Njegova pot je šla še navzgor in ni mu še bilo treba tožiti, da bi mu „dni lepših polovica, mladosti leta“ bila minula, ko je nenadoma omahnil, kakor hrast, „ki vihar na tla ga zimski tresne“.

Dasi naju je ločila znatna razlika let, vendar lahko rečem, da sva si bila dobra prijatelja. Prereševala sva skupno marsikatero vprašanje, govorila o najraznovrstnejših temah in vedno je njegov trezni razum, njegova previdna preudarnost, njegov oster duh pa blaga beseda presenečala in dajala razgovoru stvarno noto. Neizbrisno mi bo ostal v spominu večer, ki sem ga prebil v njegovi lovski hišici v Jelenovem žlebu nad Ribnico v družbi z njim in njegovim bratom g. Markom.

Spoznal sem ga v ljubljanski podružnici Jugoslovanskega šumarskega združenja, katere zvesti član in odbornik je bil dolga leta in nekaj časa tudi njen podpredsednik. Marljivo je prihajal na seje, kolikor so mu dopuščali zasebni posli, udeleževal se je z velikim zanimanjem debat in s svojo modro in preudarno besedo često sprožil koristne predloge. Svojo posebno naklonjenost podružnici je pokazal s tem, da je na svoje stroške dal napraviti solidno izdelane omare za društveni arhiv in knjižnico. Težko ga bomo pogrešali v svoji sredi in dolgo bomo občutili nenadomestljivo vrzel za njim, saj nas je zapustil tako nenadno in tako hitro.

Rodil se je ing. Rudež 9. decembra 1903. v Ortneku na posestvu svoje matere; otroška leta je preživel v Ribnici na domu svojega očeta. V Ribnici je hodil v ljudsko šolo; gimnazijo je dovršil v Ljubljani, nakar se je na visoki šoli za zemljedelstvo na Dunaju, posvetil gozdarstvu; to je dovršil leta 1927. in si pridobil naslov inženirja. Tako je po lepi stari slovenski navadi sledil poklicu svojega očeta.

Po končanih visokošolskih študijah ga je skrbni oče poslal za eno leto v prakso k podjetju „Eksploatacija drva“ v Banjaluki. Leta 1929. se je vrnil zopet v rodno hišo ter prevzel upravo domačega posestva, ki ga je leta 1932. po očetovi smrti tudi nasledil. Leta 1933. si je izbral življenjsko družico go. Elzi iz znane in ugledne rodbine Souvanove z Volčjega potoka. V srečnem zakonu se mu je rodil sinček, ki je sedaj tako rano izgubil svojega očeta.

Svoje domovje, stari grad ribniški, je pred nedavnim časom prodal državi in si v bližini Ribnice ob vznožju Ribniške gore zgradil nov moderen dom, obkrožen od zelenih gozdov, kjer bi bil užival blažen mir. Toda ni mu bilo dano, da bi se dolgo veselil novega domovja; našel je končni mir v grobnici svojih prednikov.

Orjak po telesu ni bil nič manjši v svoji dobroti in ljubeznivosti; milina dolenjske pokrajine se je izražala tudi v njegovem značaju in mu dajala vidno noto.

Ko je prevzel upravo domačega posestva, se je ves posvetil gospodarstvu, zlasti velikim gozdovom na Ribniški gori, ki jih je gojil z vso ljubeznijo poklicnega gozdarja in jim posvečal največjo skrb. Upravljal je tudi parno žago, ki je najprej stala sredi gozdov v Jelenovem žlebu, pozneje pa jo je premestil v Ribnico. Da je bil kot lastnik velikih gozdov tudi navdušen

lovec in da je skrbno gojil v svojih gozdih razno divjad, je samo po sebi umevno. Izmed sportov mu je bilo najljubše jezdarjenje, saj je bil izurjen in spreten jezdec. Poleg domačega gospodarstva se je zanimal tudi za vsa javna vprašanja; vneto in marljivo se je zlasti udeleževal v gasilstvu, lako v domači četi kakor v župi in v Zvezi.

Vse te organizacije so mu izkazale svojo hvaležnost s tem, da so ga v obilnem številu in z zastavami spremile na njegovi zadnji poti; njihovi predstavniki so mu v toplih besedah izrekli na grobu zahvalo za njegovo veliko in neumorno delo.

Prihitei so ob tej priliki tudi mnogoštevilni prijatelji od blizu in daleč, da se poslovijo zadnjikrat od svojega tovariša in prijatelja.

Ing. Anton Rudež je to zaslužil v obilni meri. Bil je mož, kakor jih je malo med nami, mož resnega in treznega dela, mož kremenitega značaja in plemenitega srca. Tragična usoda pa je prerano končala to plemenito življenje. Zaplakali so svojci in vsi njegovi mnogoštevilni prijatelji, bridko so zadele vse javne korporacije, v katerih je tako vneto deloval; zaječali so pa tudi lepi gozdovi na Ribniški gori, ki mu v jesenskem vetru pošiljajo šumeče pozdrave v njegov prerani grob.

Ing. Antona Rudeža ni več med nami. Spomin nanj pa bo živel v naših srcih, v katerih ne bo ugasnila ljubezen do njega, ki je bil tako dober, blag in plemenit. Te kralke vrstice mu naj bodo skromna kita na njegov prerani grob! Ave anima candida!

Dr. Fr. Vidic.

DRUGA SEJA ODBORA ZA PROPAGANDO GOZDARSTVA V LJUBLJANI.

Dne 13. julija t. l. se je vršila v prostorih Jugoslovanskega gozdarskega združenja v Ljubljani druga seja ožjega banovinskega odbora za propagando gozdarstva v Ljubljani. Na seji se je ravnalo o važnih tekočih zadevah, predvsem o organizaciji propagandnih odborov, o sestavi navodil za poslovanje okrajnih odborov in občinskih pododborov, o organizaciji propagande ter o financiranju odborov. V navedenih zadevah je odbor sklenil:

da preko banske uprave pospeši ustanovitev okrajnih odborov za propagando gozdarstva v okrajih, kjer ti odbori še niso ustanovljeni;

da sestavi in izda navodila o poslovanju okrajnih odborov in občinskih pododborov;

da poleg pogozdovanja propagira tudi pravilno negovanje gozdov, za katero gozdni posestniki nimajo potrebnega razumevanja;

da nastopi proti uničevanju planinske flore, predvsem proti brezvestnemu uničevanju čretja in ruševja, ki vodi k postopnemu uničenju vse flore in ima tudi druge zle posledice (nastajanje hudournikov in lavin, odnašanje plodne prsti in širjenje goličav);

ter da nastopi proti požiganju pašnikov v Beli in Suhi Krajini, ki često povzroča gozdne požare in zaradi katerega je zgorelo že več hekt-

arjev z velikim trudom in stroški ustvarjenih kraških gozdnih nasadov.

Ing. M. C.

SKLEPNI IZPITI NA GOZDARSKI SOLI V MARIBORU.

Lansko šolsko leto 1937/38. je bil na državni nižji gozdarski šoli v Mariboru pouk samo v enoletni šoli, ker je bila dvoletna šola ukinjena.

Sklepni izpiti so trajali od 23. do 29. julija.

Pismeni izpit je bil 23. julija; gojenci so dobili naloge iz gojenja varstva in izkoriščanja gozdov ter iz gozdne zakonodaje.

Vsak gojenec je opravljal izpit pred izpraševalno komisijo, ki ji je predsedoval svetnik banske uprave ing. Fran Sulgaj. Člani komisije so bili: ravnatelj šole ing. Zmago Zierfeld (izpraševal izmero lesa, urejanje gozdov, geodezijo ter lovstvo in ribarstvo), redna učitelja ing. Stanko Sotošek (izpraševal gojenje gozdov, izkoriščanje gozdov in gozdno gradbeništvo) in Josip Vodopivec (izpraševal varstvo gozdov) ter honorarni učitelj ing. Jože Miklavžič (izpraševal gozdno in Jovsko zakonodajo).

Izpit je uspešno opravilo vseh 26 gojencev: Carman Valentin iz Stare Loke (odlično), Debevc Franc iz Pače pri Borovnici (prav dobro), Jamnikar Leopold iz Lobnice pri Rušah (odlično), Košak Franc iz Navrškega vrha pri Prevaljah (dobro), Kralj Stanko iz Majskega Trnika v

savski banovini (dobro), Lakožič Feliks iz Selnice ob Dravi (dobro), Lotrič Franc iz Dražgoš (prav dobro), Matijević Anton iz Dobjacev v savski banovini (dobro), Meničanin Dragan iz Rujevca v vrbaski banovini (dobro), Müller Maks iz Doline na Koroškem (odlično), Nikolič Božidar iz Ostrova v dunavski banovini (zadostno), Ostojić Svelozar iz Zirovca v vrbaski banovini (prav dobro), Preradović Nikola iz Rujevca v vrbaski banovini (zadostno), Prešeren Franc iz Poljčan (dobro), Ristić Onufrije iz Slivova v vardarski banovini (dobro), Rop Ivan iz Luč (dobro), Stanković Uroš iz Cukljanika v vardarski banovini (dobro), Steharnik Jakob s Tolstega vrha pri Guštanju (dobro), Tesla Dragan iz Gag v vrbaski banovini (zadostno), Turujlija Petar iz Gvozdanskega v vrbaski banovini (dobro), Tvrković Kamilo iz Bradine v primorski banovini (dobro), Ulčar Franc iz Duplice (prav dobro), Vesenjāk Franc iz Središča ob Dravi (dobro), Vukmirović Ilija iz Banskega Vrpolja v vrbaski banovini (dobro), Zorić Milan iz Komore v vrbaski banovini (zadostno) in Zuber Djuro iz Ljeskovca v vrbaski banovini (zadostno).
—S.

DRŽAVNA NIZJA GOZDARSKA SOLA V MARIBORU.

Za sprejem v enoletno gozdarsko šolo je prosilo 67 reflektantov; iz dravske banovine 20, iz ostalih banovin 47.

Sprejetih je bilo 35 prosilcev; iz Slovenije 19, iz ostalih krajev 16.

32 prosilcev je bilo zavrženih, ker v šoli ni prostora več kol za 35 gojencev.
—S.

PLAČEVANJE KMEČKIH DOLGOV.

Po uredbi o likvidaciji kmečkih dolgov so plačali kmetje Privilegirani agrarni banki od 1. januarja do 19. maja 34,943.000 dinarjev. Plačano je bilo: centrali v Beogradu 17,625.000 dinarjev, podružnici v Ljubljani 8,809.000 dinarjev, podružnici v Zagrebu 5,961.000 dinarjev in podružnici v Sarajevu 2,549.000 dinarjev. Do 31. decembra 1937. je bilo plačanih vsem zavodom 143 milijonov 474.000 dinarjev. Vsega skupaj

je bilo dosedaj plačanih 178 milijonov 417.000 dinarjev.

Privilegirana agrarna banka pa je plačala na račun prve anuitete kmečkih dolgov vsega skupaj dosedaj 2309 bančnim zavodom 113 milijonov 661.000 dinarjev, in sicer: centrala v Beogradu 1184 zavodom 53,228.000 dinarjev, podružnica v Zagrebu 513 zavodom 25,108.000 dinarjev, podružnica v Ljubljani 474 zavodom 24,357.000 dinarjev in podružnica v Sarajevu 238 zavodom 10,661.000 dinarjev.

TRI NOVE CELULOZNE TOVARNE V JUGOSLAVIJI.

V Beogradu se vrsijo pogajanja o ustanovitvi treh celuloznih tovarn: ene v Sloveniji, ene v Liki in ene v Bosni. Pobudo za ustanovitev je dalo dejstvo, da so avstrijske celulozne tovarne, ki so izvažale celulozo v Italijo in Francijo, ustavile izvoz v inozemstvu.

NOVA PAPIRNICA V UMKI.

V Umki bodo postavili novo papirnico. Stroški gradnje bodo znašali okoli 5,000.000 din. Tovarno ustanavlja Anatol Ivanović iz Beograda.

USTANAVLJANJE NOVIH PAPIRNIC JE V BOLGARJI PREPOVEDANO.

Bolgarska vlada je prepovedala ustanavljanje novih papirnic. Obstoječe papirnice pa bodo zmanjšale svojo produkcijo, ker je bila domača potrošnja lanske leto samo 17 tisoč ton papirja, izdelalo se je pa 23.000 ton.

BOLGARSKI DRŽAVNI IZDATKI ZA GOZDNA DELA.

Leta 1933	14 milijonov levov
„ 1934	27 „ „
„ 1935	42 „ „
„ 1936	47 „ „
„ 1937	96 „ „

Ta pregled zgovorno priča o razmahu gozdarstva v Bolgariji in o rastoči dejavnosti tamošnjega državnega gozdarstva.

Književnost

Dr. Janko Lokar, Lovsko-ribiški slovar.

Založila Zveza Lovskih društev v dravski banovini. Ljubljana 1937.

Nepričakovani močni razmah slovenščine v povojni dobi zahteva, da postavimo svoj knjižni jezik na trdne osnove in ga zavestno oblikujemo v prav vseh panogah sodobnega življenja, tudi v realnih strokah. Počasi spopolnjujemo vrzeli v strokovni terminologiji in polagoma dobivamo za posamezne panoge potrebne priročnike, ki uvajajo domače izrazoslovje. Taka dela, ki morajo ustrezati današnjim razmeram, so velikega pomena za narodno kulturo, ki se otreša tudi v govoricah sledov nesvobodne preteklosti. Še posebno ceno pa imajo, če jih sestavljajo možje, ki so v predmetu strokovnjaki, obenem pa tudi dobri poznavalci našega jezika, ki so doma v njegovem izraznem bogastvu in imajo tanek čut za lepoto in čistoto jezika.

Tak razveseljiv pojav je Lovsko-ribiški slovar, ki ga je sestavil in izdal dr. Janko Lokar. Kot dober jezikoslovec in izurjen lovski pisatelj je bil pred vsemi drugimi poklican za takšno delo.

Slovar nam odkriva bogastvo lepe domače terminologije in frazeologije za razne pojme in pojave z lovskega in ribiškega področja. Izrazi so jasno in dovolj obširno tolmačeni, da ne bo skoro nikjer naleteti na nejasnost ali dvoumnost. Delo pa ni samo slovar v navadnem pomenu besede, marveč je razširjeno v nekak realni leksikon, ki opisuje in razlaga s sliko in črtežem razno lovsko in ribiško opremo (puško, ribiško palico), našo najlepšo lovno divjad (kozy, petelina, ruševca, srne, svinje), dalje psa, lovčevce in pasje dobre in slabe lastnosti, razne navade (krst, pražo), zakone in predpise itd. Tu in tam prinaša tudi kako zrnce lovske modrosti (Spretno lovke so device, streljajo brez psa in pšice).

V slovarju nahajamo besedje, ki je vsaj trojnega izvora. Najprej imamo splošno udomačene slovenske izraze, nato krajevne kranjske in belokranjske, ki jih je treba izpopolniti z zakladom Pohorja, Dravskega polja in Prekmurja, in končno precej na novo skovanih izrazov, izmed katerih neki izzivajo pripombe, tako n. pr., kako izrazimo po naše **Inzucht**, **incest**. Naš pisec ima: **medsebojna razplodba**, **istoplodnost**, **istoplodje**, **istoplodba**; dr. Černič pritrjuje B. Borku: **sokrvje**, **sokrvnost**; dr. Debeljak predlaga: **istoplodnja**, **soplodnja**; dr. Bradač ima v Nemško-slovenskem slovarju: **istorodna plemenitev**. Praksa naj sedaj odloči, kateri izraz bo obveljal za parjenje najbližnjih krvnih sorodnikov.

Lepi so številni narodni izrazi, ki označujejo živalske glasove, nadalje besede, ki zaznamujejo delo in lastnosti divjadi, psa ter razne lovske in ribiške potrebščine. Za tuje spakedranke imamo lepe domače besede: **lager** — lož, ležišče, **širm** — zaklon, **hirsfenger** — bodež, **ausſus** — razstrel, **ferzager** — lažen strel, **oflužen** (iz geflügelt) — obperuten itd. Bockflinte je **bokovka**, nazvana po konstrukterju Bocku, ne pa **kozlovka**, saj ni s kozlom v nobenem sorodstvu.

K pripombam dr. Černiča v Lovcu 1938, 99—101 in dr. Debeljaka v Življenju in svetu 1938, knjiga 23, stran 299 še nekaj migljajev: pogrešamo **prah** za paljenje puške, poleg **okotiti** se imamo tudi **skotiti**, za **racmana** poznamo domačo tvorbo **racak**. Odveč je vnašati v moderni jezik starinske oblike: i. m. mn. **rog** (76) nam **rogovi**, rod. množ. **rog** (82), **kotel** (17) nam. **rogov**, **kotlov**. Nedoslednost je v rabi izraza **trop** in **tropa**: **trop** jelenov (94), spredaj pa jelenja **tropa** (19 dvakrat). Tiskovni napaki bosta najbrž tudi obliki: **vejnatost** in **kusorep**, za **vejnatost** in **kosorep**. Divjad pride pred puško, ne pod puško (85). **Izneroditi se** pomeni **postati neploden**, **degenerirati** pa je **izroditi se**.

Kljub tem drobnostim je Lokarjev Slovar pomembno delo v kulturi književnega jezika, saj je eden izmed prvih slovenskih specialnih realnih leksikonov, je prvovrsten priročnik za vsakega lovca in ribiča ter dragocen učbenik dobre in pristne slovenske besede. Zato naj si ga osvoje vsi slo-

venski lovci in ribiči, da se bo to jezikovno bogastvo, ki je bilo doslej raztreseno po vseh mogočih spisih ali pa bilo sploh nepristopno, povsod udomačilo in izrinilo tuje spakedranke. Delo je dober zgled in vzor za podobne priročnike iz drugih strok.

Prof. Stanko Bunc

Dr. Aleksander Ugrenović: Tehnika trgovine drvetom, dio prvi, Zagreb 1934; dio drugi, Zagreb 1935.

Ta dva zvezka sta tretja in četrta knjiga obširnega strokovnega dela: Iskoriščavanje šuma, ki ga je napisal redni profesor zagrebške univerze dr. Aleksander Ugrenović.

V naslednjem hočem podati kratek pregled vsebine teh dveh knjig. **Prva knjiga:** I. Drvarsko orodje: 1. orodje za cepljenje, 2. orodje za sekanje in 3. orodje za tesanje. II. Delo: 1. gozdni delavci, 2. čas sečnje in 3. organizacija dela. III. Podiranje. IV. Krčenje: 1. krčenje panjev in 2. krčenje drevja. V. Tehnika izdelave. VI. Okrogel les: 1. dolg okrogel les, 2. hlodi, 3. drogovi za napeljave, 4. jamski les, 5. celulozni les, 6. okrogel kolarski les in 7. droben okrogel les. VII. Tesan les: 1. tesan ladijski les, 2. tesan gradbeni les in 3. železniški pragovi. VIII. Cepljen les: 1. hrastova francoska in nemška doga, 2. cerova doga, 3. bukova doga, 4. doga iz lesa iglastega drevja, 5. subije, 6. vesla, 7. škodlja, 8. kolarski les, 9. kolje in 10. droben cepljen les. **Druga knjiga:** IX. Drva in taninski les. X. Oglje: 1. splošni pogledi, 2. načini poogljavanja, 3. ogljarska dela, 4. dela pri poogljavanju, 5. ležeče kope, 6. manipulacija z ogljem, 7. učinek poogljavanja in 8. lastnosti in kakovost oglja. XI. Prevzem izdelanega blaga. XII. Spravljanje: 1. prenašanje in tovorjenje, 2. vožnja z vozovi, 3. vlačenje, 4. metanje, valjanje in spuščanje, 5. sankanje, 6. drčanje po naravnih drčah, 7. drčanje po talnih, suhih in vodnih lesenih drčah in 8. plavljenje in splavljanje. XIII. Žage: 1. pripravljalna dela, 2. pogon, 3. lega, 4. prostor, 5. stavbe, 6. žage (listi), jarmeniške, krožne in tračne, 7. delo na hodišču (skladišču okroglega lesa), 8. tipi žaganega lesa, 9. tehnika žaganja, 10. delo v žagalnici, 11. izkoriščanje, 12. delo na skladišču žaganega lesa, 13. izdelava zabojev, 14. izkoriščanje odpadkov, 15. računanje vrednosti žaganega lesa, 16. mehanizacija dela na žagah. XIV. Uzanse za žagan les: 1. zagrebške uzanse in 2. ljubljanske uzanse. XV. Umetno sušenje lesa. XVI. Furnirji in lesene plošče. XVII. Prevoz lesa. XVIII. Tržaške uzanse. **Zaglavje:** Trgovska terminologija.

Prva knjiga obsega 275 strani, tekst ponazoruje 132 slik in 23 tabel; druga knjiga ima 523 strani, 260 slik in 34 tabel. Cena knjig (prvi del 90—din, drugi del 90—din) je ob tem obsegu in pri tem vsebinskem bogastvu razmeroma nizka.

Ne čutim se poklicanega, presoјati in ocenjevati to delo. Omenim naj sano, da to srbskohrvatsko delo z lahkoto vzdrži primero s katero koli knjigo tuje gozdarske književnosti te vrste. Vsebina je razdeljena naravno in sistematično; jezik je nazoren, logičen, jaseu in tudi Slovencu lahko umljiv. Važnejši strokovni izrazi so pojasnjeni tudi v slovenščini, francoščini in nemščini; in v delu so na koncu dodani predpisi zagrebških, ljubljanskih (v slovenščini) in tržaških uzans.

To odlično strokovno delo bo brez dvoma izborno služilo vsem gozdarjem, gozdnim posestnikom, žagarjem, lesnim industrijcem in trgovcem.

Ing. Stanko Sotošek

Preskrbite si pravočasno semena in sadike!

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

Črke v okroglih oklepajih na koncu besed pomenijo imena tistih, ki so te besede rabili v književnosti; črke v oglatih oklepajih na koncu odstavkov pa imena onih, ki so tiste odstavke napisali za to gradivo; odstavke brez črk v oglatih oklepajih je prispeval urednik.

B = Dr. Stanislav Bevk, G = Avgust Guzelj, M = Ing. Jože Miklavžič, N = Ing. Viktor Novak, P = Alfonz Paulin, Pl = Pleteršnik, S = Ing. Stanko Sotošek, Sl. I. = Službeni list dravske banovine, S.P. = Slovenski pravopis, St = Saša Stare, Š = Ing. Anton Šivic, Su = Ing. Mirko Sušteršič, U = Ing. Janko Urbas, Z. o. g. = zakon o gozdih iz l. 1929.

etat = sječna mjera, Abnutzungssatz, Etal. — Etät je lesna množina, ki jo sekajo v kakem gozdu po določilih urejevalnega načrta. Etat ločimo po času (letni, desetletni, periodični), po vrsti užilka (glavni, vmesni, slučajni) in po načinu mere (etat po masi lesa v m³, površinski etat v ha). Včasih določajo etat tudi za stranske gozdne produkte (za steljo in druge). — [N]

gospodarska osnova = osnova šumskog gospodarstva — je urejevalen načrt, ki opisuje podrobno obstoječe stanje gozdov in ureja gozdno gospodarstvo za daljšo dobo. — [N]

gospodarski program = privredni program (Z. o. g.) — je urejevalen načrt za manjša gozdna posestva ali za gozdove, kjer vladajo enostavne gospodarske razmere. Z gospodarskim programom urejamo gozdno gospodarstvo navadno za dobo nekaj let. — [N]

inventarizacija — inventarisanje šuma (Z. o. g.) — urejevalni načrt, ki ureja gozdno gospodarstvo za dobo največ desetih let in ki vsebuje poleg podatkov o obstoječi zalogi lesa v gozdu le še kratka določila glede letnega etata in vrstnega reda sekanja ter splošna gospodarska navodila. — [N]

jelovje = jelov gozd, skupina jelk — jeličevje (Pl) — hojevje, hojkovje (SP). Jelkovje (S) je malo v rabi. — [N]

kološek = količevje — je vrsta nizkega gozda, ki v njem izkoriščajo kolje (navadno za vinograde). — [N]

krošnja = obrša (Pl), die Baumkrone. — Krošnja je gornji del drevesa, na katerem raste veliko vej. — [N]

les = tehnično poraben les, das Nutzholz. — [N]

letni etat = glej etat. — [N]

obrša = krošnja. — [N]

ostrožnica = Rubus caesius — ostroga — se loči od robide po višnjevo silkastih plodovih (P). — [N]

regulativ = glej urejevalni načrt. — [N]

robida = Rubus fruticosus — koprinjak (P, B) kopina (Pl), kopinje (S). — [N]

šikara = grmišče. — [N]

štorovec = panjevec. — [N]

taksacijski operat = urejevalni načrt. — [N]

urejanje gozdov = urejanje gozdnega gospodarstva, — urejivanje šuma, die Forsteinrichtung, die Wald-ertragsregelung.

Urejanje gozdov imenujemo tisti del gozdarske stroke (gozdarske znanosti), ki se bavi s tem, kako se da trajno gospodariti z gozdovi tako, da donošajo v obstoječih razmerah najboljše dohodke. Z urejanjem gozdov določamo na podlagi umne nege gozdov obhodnjo in zaporedni način sekanja ter usmerjamo z urejevalnimi načrti (gospodarskimi osnovami, gospodarskimi programi, inventarizacijami) gospodarjenje za prihodnost. Urejanje gozdov imenujejo tudi taksacijo gozdov ali uravnava gozdnega obrata. — [N]

urejevalni načrt — taksacijski operat, privredni plan, der Einrichtungs- (Betriebs-) plan.

Urejevalni načrt je spis, ki predpisuje način gospodarjenja v določenem gozdu za neko dobo (navadno 10 let) v naprej.

Zakon o gozdovih (Z. o. g.) razlikuje med urejevalnimi načrti 1. gospodarske osnove, 2. gospodarske programe in 3. inventarizacije. Urejevalne načrte za manjše gozdove (zlasti za nadarbinske) imenujemo tudi regulative. — [N]

Lesna trgovina

Prekupčevanje z našimi železniškimi pragovi.

Po Jugoslovenskem kurirju posnemamo: V zadnjem času so v Franciji potrebovali veliko železniških pragov. Neka belgijsko-holandška trgovinska družba je to zvedela in ponudila večje množine pragov francoskim tvrdkam ter sklenila z njimi kupčijo. Nato je nakupila v Jugo-

slaviji 200.000 pragov in jih plačala. Sedaj so ti pragovi v jugoslovanskih pristaniščih pripravljani za izvoz v — Francijo, ki jih bo plačala za 20—25 % više, kol jih je kupila pri nas omenjena belgijsko-holandška družba.

Znižanje izvoznih kvot za mehke žagan les.

Češkoslovaška, Finska, Jugoslavija, Letonska, Švedska, Poljska, Romunija in Rusija so članice ETEC (Združenja evropskih lesnih izvoznikov) in so se sporazumele, da še ponovno znižajo izvozne kvote lesa za letošnje leto. To je letos že tretje

znižanje. Sedaj se je skupna kvota znižala od 3.370.000 std na 3.150.000 std. Istočasno je ruska lesna izvozna družba Eksportles sklenila, da ne bo letos prodala v Anglijo več kot 350.000 std.

Prost uvoz celuloznega lesa v Francijo.

Globalni uvozni kontingent celuloznega lesa za leto 1938. je Francija določila na 482.000 ton. Kontingent pa ni razdeljen na posamezne države

in vsaka more prosto uvažati, vse skupaj seveda v mejah kontingenta; za uvoz tudi niso potrebna nobena uvozna dovoljenja.

Povečan nemški nakup lesa v Rusiji.

Lansko leto je uvozila Nemčija iz Rusije vsega skupaj 54.000 stan-

dartov, letos pa je nakupila že 150 tisoč standartov.

Povečanje lesnega izvoza iz Poljske v Nemčijo.

Po prejšnji trgovski pogodbi je bil uvozni kontingent iz Poljske 170 milijonov zlotov. Po novi pogodbi je zvišan na 260 milijonov in je večji kot dosedanji trgovinski promet med

Nemčijo in Avstrijo. Vkljub izboljšani lesnemu stanju po priključitvi Avstrije je uvozni kontingent lesa povečan od 38 milijonov zlotov na 42 milijonov.

Izvoz lesa iz Romunije na Madžarsko.

Romunsko lesno industrijsko združenje je dobilo sporočilo, da bo na Madžarskem opuščeni sedanji restriktivni sistem uvoza industrijskega lesa in da bo uveden prost režim. Ra-

zen lega bo začel madžarski zavod za zunanjo trgovino uvažati drva. Tako ima Romunija upanje na zvišanje svojega lesnega izvoza.

Vezan izvoz jesenovine iz Romunije.

Romunsko finančno ministrstvo je izdalo odlok, da se sme jesenovina izvažati samo po odobritvi ministr-

stva za zrakoplovstvo in mornarico. Odobritev se izdaja izvoznikom na podrobno obrazloženo prošnjo.

Romunske izvozne premije za les.

Od 1. avgusta so uvedli v Romuniji izvozne premije pri plačevanju s svobodnimi devizami na neke lesne sortimente in sicer za: gradbeni les za Sirijo, Palestino, Malto in Ciper 5 %; gradbeni les za Egipt in Svico 10 %; gradbeni les za Francijo, Maroko, Tunis, Španijo, Anglijo, Irsko,

Belgijo, Nizozemsko in Portugalsko 15 %; zabojni les za Avstralijo in Južno Afriko 25 %.

Romunija je uvedla od 1. sept. t. l. izvozne premije tudi za bukovino in jelkovo ter je vlada v ta namen odobrila 80 milijonov lejev kredita.

Lesna trgovina Slovenije v juliju, avgustu in septembru 1938.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Prišla je doba, ko navadno jesenska lesna sezona doseže vrhunec svojega razvoja. V tem času je često tak promet, da niti malo ne zaostaja za prometom najživahnejše pomladanske sezone; sklepajo se prodaje za domači in inozemski trg, čuti se večja gradbena podjetnost, trgovci sortirajo skladišča za zimo in zgodnjo pomlad. Vse to označuje jesensko sezono — v normalnih razmerah.

Vzporedno s splošnimi gospodarskimi in političnimi razmerami, ki so vse prej ko normalne, tudi letošnja jesenska lesna sezona ni taka, kol bi bilo pričakovati. Vsem onim težkim pojavom, ki so povzročili v veliki meri zastoj na lesnem tržišču in na katere smo opozorili že v svojih prejšnjih poročilih, se je pridružila nova bistvena ovira: napeta politična situacija, v kateri je danes vsa Evropa in ki meče svojo temno senco na vse gospodarsko življenje. Take razmere povzro-

čajo gospodarsko pasivnost; gospodarstveniki motrijo razvoj dogodkov in čakajo. Toda gospodarsko življenje po svoji strukturi ne dopušča nikakega „motrenja“ in „čakanja“, marveč mora iti svojo pot naprej, če hoče ostati zdravo.

Vendar pa je treba ugotoviti neko dejstvo, ki bi se utegnilo pri nadaljnjem razvoju izkazati za ugodno. To je okolnost, da lesne zaloge — vsaj v nekaterih krajih Slovenije — niso več tako velike. Če se bodo splošne razmere popravile in če se bodo vzporedno s tem izboljšale možnosti lesnega izvoza, bo dejstvo, da so se zaloge skrčile, imelo vsekakor znaten vpliv na nadaljnji razvoj lesnega gospodarstva in zlasti še na razvoj cen.

Zal je pa to tudi edino upanje, ki ga še imamo v današnjih razmerah. Če se nam še to izjalovi, potem bodimo pripravljeni, da bo vse lesno gospodarstvo zašlo še v ranogo težji položaj.

Povpraševanje iz inozemstva.

- 514 — Wien: kovinski in lesni lestenci.
- 515 — Berlin: cement in papir za Irak.
- 534 — New York: cement, smrekovina (deske, letve, i. dr.), javorovi ženski podpetniki.
- 555 — Port Elisabeth (Južna Afrika): obutev, usnje, les, gradbeni material.
- 558 — Tel-Aviv: papir in druge pisarniške potrebščine.
- 559 — Wien: zastopstvo naših izvoznikov išče tvrdka, ki se bo kmalu preselila v London.
- 570 — Catania: bukove letve.
- 573 — Amsterdam: jesenove vile za seno.
- 576 — Rorschach (Švica): bukova drva.
- 577 — Berlin: gradbeni les in deske.
- 578 — St. Margiethen (Švica): bukova drva.
- 579 — Berlin: hrastovi furnirji in borovi železniški pragovi.

- 582 — Atene: vrbovo šibje.
- 585 — Alexandria: hrastovi železniški pragovi.
- 599 — Pariz: hrastovi železniški pragovi in cement.
- 634 — Bergen: hrastovi furnirji.
- 636 — Kilchberg (Švica): okrogel mehek les.
- 651 — Glasgow: satinirani papir za Argentinijo.
- 661 — Krakow: brusni kamen.
- 662 — Budimpešta: hrastov želod.
- 692 — Porto (Portugalska): išče zvez z našimi izvozniki, ki so pripravljeni navezati poslovne stike na Portugalsko.
- 693 — Boghdad (Irak): lešniki.
- 694 — Batavia (Java): išče zvez z našimi izvozniki, ki se intresirajo za izvoz v Holandsko Indijo. Izvoz se more organizirati s posredovanjem častnega češkoslovaškega konzula Ir. R. Staneka, ki je uspešno rešil vprašanje izvoza iz Češkoslovaške v Holandsko Indijo.

Ponudbe iz tuzemstva.

- 127 — Ilok: hrastove doge in sodi.
- 129 — Ljubljana: strgarski izdelki (lestenci, ročaji itd.).

- 136 — Ustiprača: hrastove doge.
- 139 — Crešnjava pri Železnikih: smrekova skorja.

- 142 — Banjaluka: bukovi hlodi in bukova drva.
 143 — Beograd: 100 vagonov bukovega jamskega lesa in 100 vagonov bukovih hlovov.
 153 — Sarajevo: malinov sok.
 150 — Vrbanja: 5—10 vagonov slavonskega želoda.
 162 — Tržišče na Dolenjskem: suhe gobe.
 167 — Beograd: sirkova slama in metle.
 168 — Zagreb: raki, ribe, golobi in divjačina.
 170 — Zagreb: Koverta in papirna konfekcija išče zastopnike za Balkan in Egipt.
 174 — Ljubljana: hrastov želod.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za oktober 1938.

Finančni minister je določil za oktober sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleon dor	din	305.—
1 zlata turška lira	"	446'50
1 angleški funt	"	238.—
1 ameriški dolar	"	43'80
1 kanadski dolar	"	43'50
1 nemška marka	"	14.—
1 poljski zlot	"	8'20
1 belga	"	7'40
1 pengö	"	8'60
1 braziljanski milrajs	"	2'50
1 egiptski funt	"	239.—
1 palestinski funt	"	237.—
1 urugvajski pezos	"	16.—
1 argentinski pezos	"	11'80

1 čilski pezos	din	1'20
1 turška papirnata lira	"	34'65
100 albanskih frankov	"	1450.—
100 francoskih frankov	"	130.—
100 švicarskih frankov	"	1000.—
100 italijanskih lir	"	228.—
100 holandskih goldinarjev	"	2365.—
100 bolgarskih levov	"	44'50
100 rumunskih lejev	"	32.—
100 danskih krou	"	942.—
100 švedskih kron	"	1080.—
100 norveških kron	"	1061.—
100 španskih pezel	"	150.—
100 grških drahem	"	39.—
100 češkoslovaških kron	"	149.—
100 finskih mark	"	93.—
100 letonskih latov	"	800.—
100 iranskih rijaalov	"	100.—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko udruženje“ v Zagrebu, Vukotinićeva 2., stane 100.— din letno.

Seme in sadike vsakovrstnega drevja nudi „SUMA“ družba z o. z. podružnica Zagreb, Boškovićeve ulica 33. Zahtevajte cenik!

ČRNI GABER: od 16 cm premera in 120 cm dolžine naprej kupim vsako množino. Ponudbe pod „OSTRYA“ na pravo lista.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izgotovljene pa tudi po meri narejene dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIĆ, Maribor, Gosposka ul. 24.**

UPRAVA GRASČINE PLANINA pri Sevnici razpisuje službo **gozdnega upravitelja** za veleposestvo v izmeri ca. 1400 ha. Ponudbe je poslati na **Parno žago v Sevnici** z nekolkovanimi in neoverovljenimi dokumenti dovršenih šol in in prakse.

DRAGUTIN ČUTIĆ - vdova, puškarina in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

FELIKS SKRABL, MARIBOR, Gosposka ulica 11, modna in manufakturna trgovina, priporoča zalogo lovskega, gozdarskega lodna in sukna.

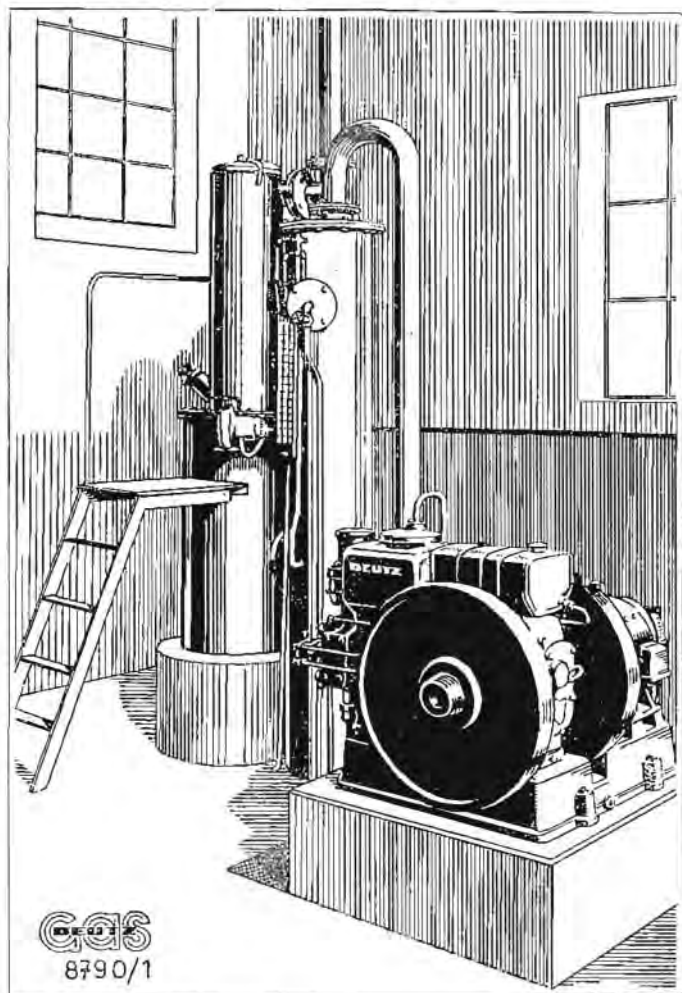

Motorji na les in oglje

Ing. Franjo Sevnik (Ljubljana)

(Nadaljevanje)

V naši državi imamo le nekatera manjša nahajališča kamenega olja; zato moramo uvoziti vsako leto za nad 100 milijonov dinarjev

Stroj na lesni plin — 12 HP
(Foto: Humboldt — Deutzmotoren A. G., Köln)

bencina. Pač pa pridobivamo precejšnje množine špirita. Sicer je njegova uporaba za pogon motorjev (z mešanjem z bencinom) za naše poljedelstvo precej važna, toda za današnje razmere je pre-

druga. V zadnjem času so bile opuščene mnoge privatne avtobusne zveze zaradi predragega kuriva. Prepričan sem, da bi bile lahko dalje obratovale, če bi bile preuredile svoja vozila na pogon z ogljem.

Pri nas v Jugoslaviji je v obratu že precej motorjev na pogon z lesom in ogljem, deloma stabilnih v raznih obrtnih in industrijskih obratih, največ pa mobilnih pri tovornih avtomobilih, avtobusih, traktorjih itd. Povsod so se dobro obnesli.

Uporaba lesa in oglja za pogon motorjev pa je pri nas še bolj ekonomična nego v mnogih drugih državah. Iz razmerja (po današnjem stanju):

100 l bencina — ali 120 kg oglja — ali 230 kg lesa
din 570.—   din 60.—   din 50.—
100 %   10·5 %   8·8 %

vidimo, da prihranimo pri gorivu do 90 %. Važno je seveda, katere cene vzamemo za les in oglje. Navedene cene lesa in oglja so povprečne. Pa če vzamemo tudi najvišje današnje cene, se to razmerje ne bo dosti spremenilo. Če upoštevamo povečano potrebo in razne druge večje izdatke pri takšnih motorjih, dosežemo lahko še vedno prihranek 70—80 % v primeri z bencinskim obratovanjem.

Pred nekaj leti je začela v naši državi Osječka Ijevnaonica željeza i tvornica strojeva d. d. Osijek izdelovati generatorje za lesno oglje ali les. Imenuje jih generatorje „Olt“. Uporabljamo jih lahko za stabilne kakor tudi za mobilne motorje vseh vrst. V svojem prospektu pravi, da troši generator „Olt“ 1—1·25 kg oglja ali 2—2·50 kg lesa namesto 1 litra bencina, da je v pogonu siguran, manipulacija enostavna, izključuje vsako možnost eksplozije, pogon je brez vonja in dima, čuva motor, ker ga greje manj kot pri pogonu z bencinom, in kar je glavno, da prištedi do 80 % na gorivu. Tovarna predeluje tudi Dieselove motorje na pogon z lesnim plinom, kjer se prihrani baje 60 % kuriva. Tvrdba priporoča predvsem generatorje za oglje, ker je prihranek isti kot pri lesu, manipulacija in postrežba pa je enostavnejša in potreben prostor za kurivo veliko manjši.

Tudi razne mehanične delavnice se bavijo z izdelavo generatorjev za lesni in ogljeni plin in s preureditvijo motorjev na drugačen pogon. Preureditev izvršijo navadno dosti ceneje kot tovarne, toda njihovo delo je, žal, čestokrat pomanjkljivo. S tem pa napravijo več škode kot koristi. Oplašijo podjetnika ali šoferja, ki odvrta polem še druge interesente od nabave takšnih naprav. Zato se mi zdi prav umestna uredba v Nemčiji, da daje država podporo za nabavo motornih vozil s trdimi gorivi le za „vozila priznana dobrih sistemov“. Pri nas ni, žal, nobenega posvetovalnega organa, ki bi dajal nasvete in navodila v teh in podobnih primerih. Naši šoferji nimajo ali imajo le malo prilike, seznaniti se z ustrojem in delovanjem takšnih naprav. Zaradi tega nimajo večinoma potrebne prakse in ne vršijo propagande za takšna motorna vozila. Zelo umestno bi bilo, če bi se osnovali posebni kurzi za pouk in uvežbanje šoferjev v večjih mestih. Takšni kurzi bi bili v vsestranskem

interesu. Mislim, da bi se mogli ustanoviti s sodelovanjem tovarn za plinske generatorje z razmeroma malimi stroški.

Znano je, da imamo v Jugoslaviji lesa v izobilju in ga izvažamo. Manj znano pa je, da je Jugoslavija tudi izvozna država za oglje. V naši državi pridobivamo retortno oglje in gozdno oglje. Retortno oglje proizvajata tvrdki Jugoslovenska destilacija drva d. d. Teslić in Našička tvornica tanina pri suhi destilaciji lesa. Oglje je pri tem le stranski proizvod.

Gozdno oglje pa se pridobiva pri ogljarenju v kopah. Tu je oglje glavni proizvod. Ta način pridobivanja oglja pa smatramo za postransko vejo gozdnega gospodarstva. Pri ogljarenju se izkorišča manj vredni les iz čiščenj in preredčenj ter odpadki pri izdelavi tehničnega lesa, ki bi se drugače po večini sploh ne mogli izkoristiti.

V naših krajih je znano ogljarenje že iz davnine. Posebno se je razvilo v krajih s cvetočo železarsko ali kovinsko industrijo. Ko je začela ta uporabljati v vedno večji meri cenejši premog, se je usmerilo ogljarstvo deloma na izvoz.

Latil s plinskim generatorjem znamke Gobin-Poulenc
(Slika iz časopisa *Revue internationale du Bois* in iz knjige *Za naš les*,
Ljubljanski velesejem, Ljubljana 1936)

V razdobju 1925—1935 so bile izvožene iz Jugoslavije naslednje množine oglja:

Leta:	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
vagonov									
po 10 ton:	5400	5300	6100	6700	6700	6500	5700	3200	3300
Leta:	1934	1935	1936	1937					
vagonov									
po 10 ton:	3459	2467	1057	1769					

Od tega odpade na dravsko banovino skoraj polovica. V dravski banovini je struktura gozdnega gospodarstva drugačna kot v drugih pokrajinah. Ogljarenje je pri nas po vsej banovini pri-
lično enakomerno razporedeno (središče je na Dolenjskem). Pri

nas delajo male kope do 100 prn drv, na Hrvatskem in v Bosni pa velike kope do 600 prn. Način ogljarenja pa je v bistvu podoben našemu.

Največ oglja (okoli 70%) smo izvozili do leta 1935. v Italijo. Po uvedbi gospodarskih sankcij proti Italiji je izvoz tja popolnoma prenehal. Odprl se je šele v začetku l. 1937., toda zaradi raznih težav v Italiji (kliring, omejevanje uvoza zaradi štednje, pomanjkanje golovine itd.) ga doslej ni uspelo dvignili na višino pred sankcijami.

Škropilni avtomobil mariborske občine s plinovim generatorjem na končniku.
(Foto: Mirko Japelj)

Iz gornje razpredelnice je razvidno, da je padel izvoz l. 1936. za 80% nasproti izvozu l. 1925. ali za okoli 84% v primeri z letom 1928/29.

Povprečna prodajna cena za 100 kg oglja, postavljenega v vagon na postaji Straža—Toplice, je bila:

leta 1894.	1'50 gold. — 3'— K ali 2'85 din v zlatu
leta 1904.	3'50 K ali 3'33 " " "
leta 1913—1914.	5'10 K ali 4'85 " " "
leta 1924.	5'75 " " "
leta 1934—1935	2'80 " " "
leta 1936.	2'65 " " "
leta 1937.	3'20 " " "

Za podlago primerjavi je vzet tečaj: 1 dinar v zlatu = 14'28 din v papirju leta 1924 in 14'31 din v papirju v letih 1934 do 1937.

Po teh podatkih je bila cena v letu 1936 najnižja v dobi zadnjih 42 let.

Zadržal sem se malo dalje pri ogljarstvu, ker ga smatram za izredno važno panogo našega narodnega gospodarstva. Pomen oglja za pogon motorjev bo vedno naraščal in strokovnjaki konstrukturji si za bodočnost od njega največ obetajo.

Naglo zmanjšanje izvoza oglja je hudo prizadelo predvsem ogljarstvo v naši banovini. Vendar pa je imelo tudi dobro posledico, in sicer to, da so zaradi nizke cene oglja začele naše tovarne uporabljati v večji meri ogije mesto koksa. Tako so se ga začele v veliki meri posluževati železarne Kranjske industrijske družbe na Jesenicah, ki so v zadnjih letih razširile svoje naprave. Dalje si je nabavilo več elektrarn plinske generatorje za oglje za pogon motorjev, ki služijo kot dopolnilo za vodno moč. S tem si je ogljarstvo pri nas zopet opomoglo. Ugodno pa je to tudi na našo trgovinsko bilanco, ker ni treba uvažati toliko koksa.

(Konec prihodnjič)

Nekoliko črtic o oskrbi in varstvu ptic

Ing. Josip Rustia (Ljubljana)

Le premnogo jih je, ki ne pripisujejo pticam posebne vloge v obrambi proti rastlinskim škodljivcem in ne kažejo zaradi tega nikakega posebnega zanimanja za varstvo ptic, kvečjemu da ga iz etičnih ozirov teoretično odobravajo. Je temu predvsem krivo dejstvo, da nimamo pri nas nikakih prepričevalnih, iz skrbnih opazovanj izvirajočih podatkov, ki bi nam pokazali, kako zelo nam pomagajo ptice pri zatiranju škodljivega mrčesa. Vzorna so v tem oziru poročila, ki jih izdajajo o svojih opazovanjih nemške, od države bogato subvencionirane postaje za varstvo ptic. Tu je omeniti zlasti odlično pličjo opazovalnico, ki jo je na gradu Seebach na Thürinškem ustanovil veliki zagovornik varstva ptic baron Berlepsch.

Številni letaki in nešteta listkana opozorila, ki jih izdaja Drž. biološki zavod za poljedelstvo in gozdarstvo v Berlinu, neoporečno dokazujejo, kako izdatno pomoč nudijo ptice gozdarju in poljedelcu pri nevarnih napadih škodljivih žuželk v gozdu, na polju in vrtu. Prav nazorno nam prikazuje koristnost nekaterih ptic (na str. 198.) grafična razpredelnica, ki smo jo posneli po letaku štev. 67/1938 imenovanega nemškega zavoda.

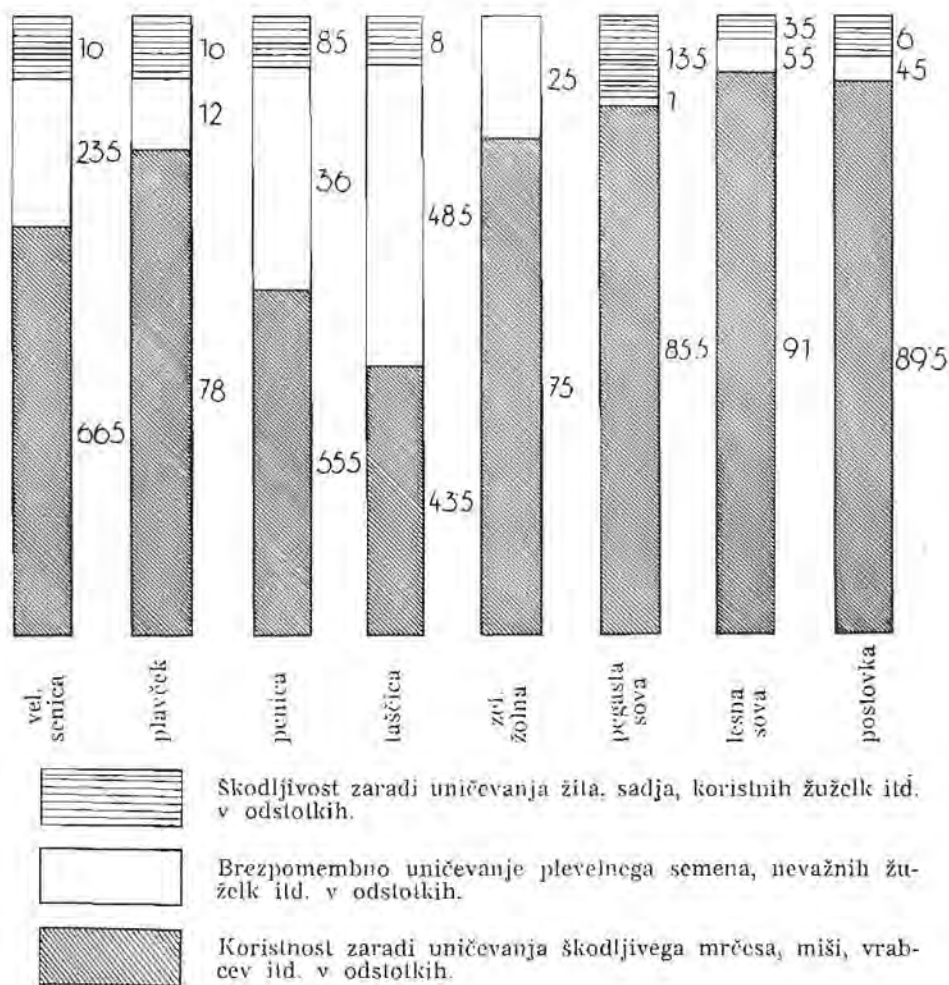
Iz skice razvidimo, kako je iz gospodarskih razlogov opravičeno varstvo in negovanje ptic.

Propagando za varstvo ptic in njih oskrbo pa vrše v Nemčiji tudi različne druge publikacije, obvezen pouk v šolah, periodični tečaji in poljudna predavanja; celo ženska društva se trudijo, da bi se omejila poraba ptičjega perja za modne namene.

Ko vidimo to sistematično delo za varstvo, ohranitev in razmnožitev ptičjega rodu, ki ga je rodilo spoznanje o njegovi veliki koristnosti, se nam vsiljuje vprašanje: Kako pa je pri nas?

Ko je v preteklem desetletju grozovito razsajal v slavonskih hrastovih gozdovih gobavec, v bosanskih smrekovih in jelovih sestojih pa lubadar, so o teh katastrofah obširno pisali v strokovnih listih¹⁾ in priporočali različna obrambna sredstva: mehanična, kemična in biološka; kot pomočnike v borbi proti škodljivcema so navajali razne parazite in tudi koristne žuželke, le ptič ni nikdo nikjer omenil, kakor da bi se res z vsem drugim hranile in le s škodljivim mrčesom ne.

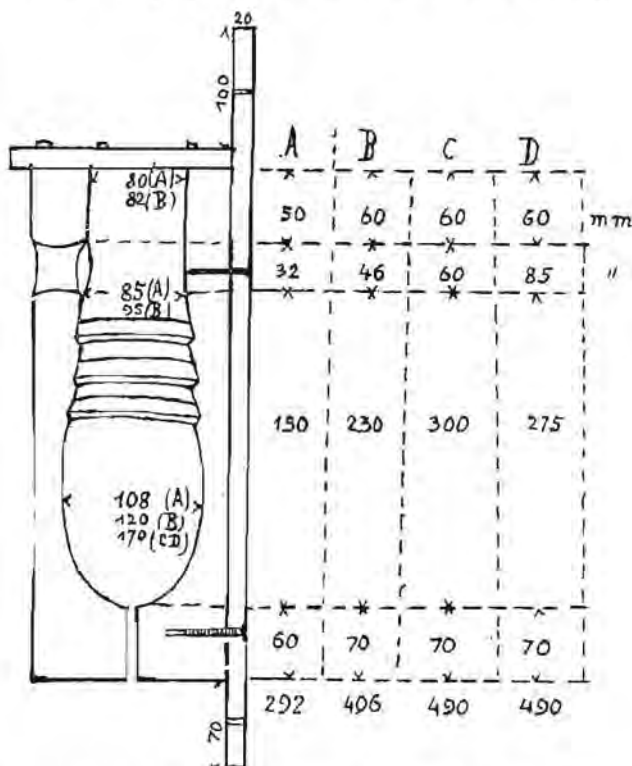
Edino društvo — kolikor je meni znano, — ki pri nas deluje za ptičjo zaščito, je Društvo za vzgojo in varstvo ptičev v Ljubljani in istoimensko društvo v Zagrebu; snuje se pa podobno

¹⁾ Šumarski list 1930—1932 in prof. Langhoferja članek „Najvažniji štetnici v hrastovih šumama“ v zborniku „Pola stolječa šumarstva“.

društvo tudi v Beogradu. Požrtvovalni planinci v Splitu so pa, kakor so poročali časopisi, preteklo leto ustanovili klub, ki hoče skrbeti za varstvo koristnih ptic. Če omenim še ornitološki observatorij v Ljubljani, ki mu je po pravilih gledati tudi na to, da se predpisi za varstvo ptic čim vestneje izpolnjujejo, potem sem menda navedel vse*).

In vendar bi bilo želeli, da bi se z državno in banovinsko podporo ustanovila taka društva v vseh mestih in morda tudi v večjih trgih ter se uvedli primerni ukrepi po zgledu naše severne sosedse.²⁾

Levo: slika gnezda, kakršnega izključe črna žolna. — Desno: črtež prereza Berlepscheve valilnice.

(Sliki sta iz članka ing. Josipa Rustia, Zaštita ptica, Sumarski list 1937.)

* Tudi v Mariboru je društvo, ki se bavi z varstvom koristnih ptic in ima že štiridesetletno tradicijo. Od leta 1919. deluje kot Društvo za varstvo in rejo živali. Vsako leto postavlja, vzdržuje in obnavlja v mariborski okolici krmilnice in valilnice ter skrbi za priložnostne članke v časopisih. V spomin devetdesetletnice smrti Valentina Staniča, ustanovitelja prvega društva za varstvo živali v Gorici, je priredilo leta 1937. na Mariborskem tednu razstavo biološke obrambe vrtov, sadovnjakov in gozdov, kjer je bil zlasti poudarjen pomen koristnih ptic z razstavo ptic, krmilnic, valilnic, tabel in slik, z razdeljevanjem brošurice o biološki obrambi, s strokovnimi razlagami in predavanji. — Uredništvo.

²⁾ Tudi v bivši Avstriji so l. 1934. v živalskem vrtu v Lainzu usta-

To vprašanje so pri nas obravnavali v strokovnih listih le redko in večinoma prav na kratko. Omeniti je le daljšo razpravo ing. Brizgalina „Da li su ptice u opšte korisne ili štetne šumi“ v Sumarskem listu (1929, št. 5), spis pisca teh vrstic „Varstvo ptic“ v Življenju in svetu (1936, št. 2—6) in številne notice o tem vprašanju v Sadjarju in vrtnarju ter vsakoletne opozoritve imenovanega ljubljanskega društva v ljubljanskih dnevnikih glede zimskega krmljenja ptic.

Poučno predavanje o varstvu ptic so imeli pisec tega članka v okviru predavanj ljubljanske podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva v jeseni 1935., Milorad Zečević v Poljoprivrednem društvu v Beogradu v oktobru 1936. in nadzornik M. Humek v ljubljanskem radiu.

Poleg sadjarja in vrtnarja je gotovo gozdar najbolj poklican, da se uveljavlja na področju nege in varstva ptic, saj ima v neposrednem in trajnem stiku z naravo neštetokrat priliko opazovati koristno delo ptic. Zakaj jih ne bi vzljubil in jim postal dobrohoten varuh ter si tako ustvaril ne samo roja brezplačnih pomočnic pri zatiranju škodljivcev, temveč tudi ljubki zbor živalnih pevcev, ki mu s pesmijo blaže samotno življenje?

Službeni pravilniki sicer ne nalagajo gozdarju specialnih skrbi za varstvo nelovnih ptic, vendar pa se bo pokazal pravega ljubitelja narave le, če bo v tem primeru storil več, kot veleva mu stan.

Kaj nam je praktično storiti za varstvo ptic? Tu je treba smotno poskrbeti: 1. za njih naseljevanje, 2. razmnoževanje, 3. krmljenje in 4. za njih zaščito pred sovražniki.

Da zadostimo prvi zahtevi, moramo preskrbeti primerna gnezdišča tako pticam, ki gnezdiijo v duplinah (pogorelci, škorci, delti), kakor tudi onim, ki gnezdiijo na prostem (sinice, brglezi, plezavčki, vrloglavke, muharji). Že pred 40 leti je omenjeni baron Berlepsch izdelal praktične pličje valilnice, ko je prej sistematično pregledal nešteto duplin, ki jih izdolbejo v bolnih in starih drevesih žolne za svoja (in drugih ptic) gnezda. Vendar pa je nabava teh res idealnih gnezdišč zaradi precejšnjih stroškov marsikomu otežkočena.³⁾

Poleg tega pa je v Nemčiji Državni zavod za poljedelstvo in gozdarstvo po mnogih temeljitih preizkušnjah različnih modelov valilnic izdal navodila za napravo praktičnih in cenčnih gnezdnic, ki si jih lahko vsakdo sam brez velikih stroškov izdelata.

V ta namcu je rabiti zdrave in suhe macesnove, jelševce ali hrastove deščice (deščice iz mehkega lesa morajo biti impregnirane) v debelosti najmanj 18 mm. Notranjost valilnice za male ptice mora meriti v širino in globino 12 × 12 cm, za škorce 14 × 14 cm, v višino pa 20 oziroma 25 cm. Razdalja od izletnice do strehe naj bo 4 cm, do dna pa 15 cm. Streha, ki naj moli preko sprednje strani vsaj za 2 cm, bodi iz hrastovine, macesnovine ali cinkove

---

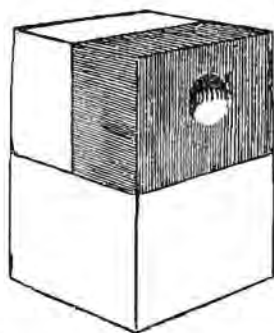
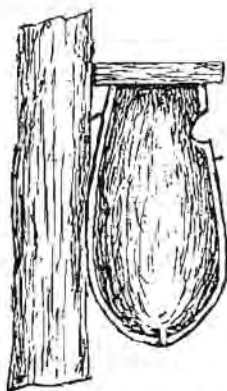
novili prvo postajo za varstvo ptic, ki je obenem strokovna učilnica za gozdarje in poljedelce.

³⁾ Sadjarsko in vrtnarsko društvo v Ljubljani jih ima v zalogi po enotni ceni 22 din.

pločevine; streha iz smrekovine mora biti prevlečena z lepenko. Izletnica za male sinice naj meri 27 mm, za večje ptice 32 mm in za škorce 46 mm v premeru. Kjer se je bati mačk ali podlasic, se naj pritrdi nekaj cm pred izletnico žična mrežica, pod valilnico pa obroč z ostrimi žebli. Na dnu valilnice je treba izvrtati 2 luknjici s premerom 6 mm.

Valilnice za sinice je treba obesiti 3—4 m visoko v medsebojni razdalji vsaj 20 m, za škorce pa, ki so družabnejši, bolj skupaj, tudi več na eno drevo, v višini 6—7 m. Na splošno naj pride na 1 ha 4—6 valilnic. Za belo pastiričico, taščico, muharja in šmarnico uporabljamo tako zvané polodprte valilnice; to so skrinjice z notranjimi dimenzijami 12 × 12 × 12 cm in z odprtino 6 cm na sprednji strani. Te obesimo 3 in več m visoko pod strešnim slemenom ali verando.

Ivovnata Schütterjeva valilnica   Železobetonska valilnica za vzdiranje v zidove
(Slike sta iz članka ing. Josipa Rustia, Zaštila ptica, Šumarski list 1937.)

Vse valilnice naj so obrnjene proti vzhodu ali jugovzhodu in nekoliko naprej nagnjene. Od časa do časa — toda nikdar ne med valjenjem — jih je treba pregledati in očistiti, ker ptice večkrat postavijo eno gnezdo vrh drugega, pa tudi verice, polhi, čmrlji in dr. se radi zalečejo vanje.

Preprosto gnezdišče dobimo tudi, če n. pr. iz starega zidu odkrušimo kamen in pred nastalo luknjo pritrdimo deščico z izletnico ali pa, če v skritem količku postavimo majhen cvetlični lonček, ki ga rad porabi pogorelec za svoje gnezdo, ali tudi star votel parohček, kjer se rada naseli taščica.

Za ptice, ki gnezdijo na fleh, v grmovju ali vejevju, je treba nasaditi grmičevje, ki se lahko obrezuje in se razraste v goste veje; da se jim gnezda čim bolj zavarujejo, je treba vršičke v gostem grmovju med seboj povezati. Za žive meje okrog vrtov in senoželj, kjer ptice prav udobno in varno gnezde, je priporočljivo rabiti beli trn, beli gaber, masliko (ligustra), šipek, smreko

in kletko, ki jih je treba zasaditi enovrstno v razdalji 25–30 cm. Pri obrezovanju je treba paziti, da ostane meja spodaj širša, v vrhu pa ožja.

Grabljenje listja za steljo se naj, če je seveda mogoče, opusti, prav tako se naj po posckah ne odstranjujejo, ako pri tem ne trpe gospodarski interesi, korenine, parobki in vejevje.

Pozimi, ko si ptice v snegu, slabem vremenu in viharju ne morejo preskrbeli potrebne hrane, imamo priliko, da se hvaležno oddolžimo drobnim pevkam, ki so vse lelo pridno obirale škodljiv mrčes, ter jih s smotrenim krmljenjem obvarujemo pred stradanjem in ne redko rešimo tudi smrti. S skromnimi in preprostimi sredstvi lahko pticam pomagamo. V mačjo ali lisičjo kožo vlijemo n. pr. govejega loja, jo prekrijemo s srcho iz jelkovih vej in jo obesimo visoko v drevesno krošnjjo; posebno sinicam smo tako za dalj časa pripravili kaj tečne hrane. Dobra ptičja piča je nadalje mešanica loja, zmletega starega kruha, konoplje, maka, ovs, prosa in sončnic, ki jo vlijemo v cvetlični lonček; tega obesimo na primeren način z odprlino navzdol na visoko drevesno vejo. Tudi košček surovega loja, ki ga pritrdimo pod debelejšo, gosto obrastlo vejo, bo lačnim sinicam v tečno okrepčilo.

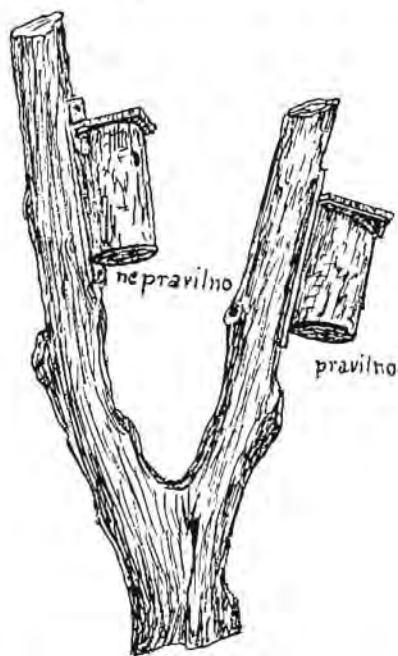
Dobro je napravili v vrtu na primernem mestu 80–100 cm visoko ploščad iz desk ali kamenja, ki jo prekrijemo z lepenko in nanjo pokladamo drobtinice in poleg že omenjenega tudi plevelno seme. Pogrnjeno mizico bodo ptice kmalu izlaknile. Krmilne hišice lahko izdeláš sam, toda tako, da bodo popolnoma varne pred mokroto; postaviti jih je treba pred okno ali pa na prostem blizu košatega, vedno zelenega drevesa, v čigar vejevje se lahko ptice, če jih kdo prestraši, zatečejo. Priporočljivo je tudi zasaditi na vrtu ali ob hiši drevje in grmičevje, čigar plodovi služijo pticam v hrano, kakor jerebiko, kalimo, bezeg, beli trn in dr.

Ko vlada suša in v krajih, kjer tudi sicer primanjkuje vode, je potrebno napraviti za ptice napajališča, ki naj so bolj na prostem, da kopajočih ptic ne presenetijo roparice in zlasti še mačke.

Brez dvoma je treba človeka, ki ptice iz različnih nagibov čestokrat v ogromnih množinah uničuje, kar najostreje obsojati. Na mnogih kongresih kmetovalcev, gozdarjev in ornitologov, ki so se vršili po večini že v preteklem stoletju, se je ponovno zahtevalo, naj se prepove nehuman množstven lov na ptice, vendar pa ti sklepi niso bili povsod uzakonjeni, še manj pa izvajani. Le strogi zakonski predpisi in njih brezpogojno izvajanje ter v šoli obvezen pouk o varstvu ptic (zlasti ob dečjih dneih za pogozdovauje) bodo lahko izboljšali današnje stanje in rodili zaželene uspehe tudi na tem področju.

Med najhujše uničevalce ptic pevk, teh naših najmarljivejših pomočnic pri zatiranju škodljivega mrčesa, je šteti mačko, zlasti podivjano, ki jo je treba, ko se plazi za pticami, brez usmiljenja pobijati. Lovski zakon iz l. 1931. daje v § 38. lastnikom in zakupnikom lovišč pravico, ubijati mačke, ki jih zalotijo v revirju več kot 200 m daleč od najbližje hiše. Kako radikalno postopajo v tem

oziru v Nemčiji, je razvidno iz statističnih podatkov, po katerih so tam v l. 1936/37. pokončali 364.000 mačk, ki so pohajale po revirjih. Koliko ptičjih žrtev se skriva za tem ogromnim številom zasačenih mačk, si je lahko misliti. V Grenobleu na Francoskem je odredila oblast, kol posebna prijateljica ptic, da morajo imeti mačke, ki niso izključno doma, obešen okrog vratu zvonček, da tako opozore ptice nase in na nevarnost, ki jim preti.

Naměšanje valnic

(Sliki sta iz članka ing. Josipa Rustia, Zaštita ptica, Šumarski list 1937.)

Krmilni lonček

Med dlakastimi sovražniki ptic so še podlasica, kuna, dihur in podgana; med krilatimi preganjalci pevcev pa so nevarni zlasti kragulj, skobec, šoja, sraka, srakoper, pa tudi vrabec, ki vsi korenito redčijo pevski ptičji rod. Te sovražnike naj gozdar trajno preganja, s puško in pastjo, da tako vsaj deloma zaščiti svoje koristne pomočnice. Vsakdo, ki mu je mar varstva ptic, posebno še učitelj v šoli, pa naj skuša že v dovtetne duše otrok vdahniti pravo ljubezen do ptic, živalstva in narave sploh.

Ako bodo te vrstice tudi pri nas zbudile več praktičnega zanimanja za prepotrebno varstvo ptic, so v polni meri dosegle svoj namen.

Varujte koristne živali!

Fond za pogozdovanje — predpisi

Ing. Martin Čokl, (Ljubljana)

S členom 247. finančnega zakona za leto 1927/28. je bil minister za gozdove in rudnike pooblaščen, da predpiše sporazumno z ministrskim svetom pravilnik o zbiranju in upravljanju prispevkov za pogozdovanje.

Na osnovi tega pooblastila je minister za gozdove in rudnike izdal „Pravilnik o zbiranju in upravljanju prispevkov za pogozdovanje“ z dne 11. januarja 1928., št. 855¹⁾, ki je 18. januarja 1928. stopil v veljavo, ko ga je ministrski svet na svoji seji usvojil in službeno predpisal.

S poznejšimi zakonitimi predpisi je bil pravilnik nekoliko spremenjen oziroma dopolnjen, in sicer:

z odločbo ministrskega sveta z dne 30. maja 1938., št. 20.886²⁾, je bil pravilnik dopolnjen z določbo: „Izdatki iz tega fonda spadajo po zakonu o glavni kontroli pod kontrolo organov glavne kontrole“;

z odločbo ministrskega sveta z dne 30. maja 1928., št. 20.886²⁾, 25.507³⁾, je bil dopolnjen člen 3. pravilnika s točko 13;

z odločbo ministrskega sveta z dne 12. junija 1930., št. 245⁴⁾, je bila izpremenjena točka 8. člena 3. pravilnika;

s §§ 168. in 187. zakona o gozdih z dne 21. decembra 1929.⁵⁾ je prenehal veljati člen 2C pravilnika, v kolikor je določal, da gre 80% gozdne globe pri nedržavnih gozdih v korist lastnika gozda;

s § 56., točka 3., finančnega zakona za leto 1934/35.⁶⁾ je bilo členu 2. pod A 5, B 1 in B 2 pravilnika dodano besedilo: „pri prodaji proizvodov, izdelanih v režiji, pa toliko gozdne takse“;

z uredbo o olajšavah pri pobiranju prispevkov v fond za pogozdovanje od posestnikov nedržavnih gozdov z dne 15. oktobra 1935., M. S. št. 880⁷⁾, je bil razveljavljen člen 2B pravilnika in nadomeščen z določili te uredbe.

S pravilnikom o zbiranju in upravljanju prispevkov za pogozdovanje z dne 11. januarja 1928. je bil pri ministrstvu za gozdove in rudnike ustanovljen **fond za pogozdovanje**. Kaj je namen tega fonda, kaj sestavlja dohodke fonda, za kaj se sme fond upo-

¹⁾ Službene novine z dne 7. marca 1928., št. 53/XIV; Uradni list št. 98/32 iz leta 1928.

²⁾ Službene novine z dne 9. junija 1928., št. 130/LXVII; Uradni list št. 197/57 iz leta 1928.

³⁾ Službene novine z dne 8. marca 1930., št. 54/XIV; Uradni list št. 238/49 iz leta 1929/30.

⁴⁾ Službene novine z dne 23. junija 1930., št. 139/LII; Službeni list št. 74/15 iz leta 1930.

⁵⁾ Službene novine z dne 31. decembra 1930., št. 397/CXXXI; Uradni list št. 162/35 iz leta 1930.

⁶⁾ Službene novine z dne 29. marca 1934., št. 73/XVIII/168; Uradni list št. 272/34 iz leta 1934.

⁷⁾ Službene novine z dne 30. novembra 1935., št. 278/LXVIII; Službeni list št. 694/99 iz leta 1935.

rabljali in druga določila glede tega fonda so razvidna iz pravilnika, ki ga tu priobčujemo v prečiščenem besedilu upoštevajoč spredaj navedene spremembe oziroma dopolnitve:

PRAVILNIK

o zbiranju in upravljanju prispevkov za pogozdovanje

Člen 1.

Da bi se čim intenzivneje in umneje izvajalo pogozdovanje goličav, kraškega sveta, živega peska, hudourniških območij, rednih in izrednih posek, ki se ne morejo pomladiti naravno, se ustanavlja na osnovi člena 247. finančnega zakona za leto 1927/28. pri ministristvu za gozdove in rudnike fond za pogozdovanje.

Člen 2.

V fond za pogozdovanje se stekajo tile dohodki:

A. Iz državnih gozdov:

1. prispevki za pogozdovanje, ki se pobirajo od poedincev in podjetij na osnovi pogodbe o nakupu gozdov za sečnjo;
2. prispevki, ki se pobirajo za pogozdovanje od prodaje proizvodov, izdelanih v režiji;
3. prispevki, ki se pobirajo od malih prodaj in vseh prodaj po ceniku za spekulacijo v vrednosti 200 dinarjev in navzgor;
4. prispevki, ki se pobirajo od oddajanja planinskih in drugih pašnikov v zakup za pašo;
5. prispevki iz licitacijskega izkupička za lihotapski stavbni les, čigar vrednost presega 200 din; vsi ti prispevki znašajo 6% vrednosti, dosežene s prodajo — zakupom, pri prodaji proizvodov, izdelanih v režiji, pa toliko gozdne lakse;

B.⁸⁾ (ukinjen in nadomeščen z Uredbo o olajšavah pri pobiranju prispevkov v fond za pogozdovanje od posestnikov nedržavnih gozdov z dne 15. oktobra 1935., M. S. štev. 880.);

C.⁹⁾ vse denarne kazni zaradi kvar, storjenih v gozdih, in vse konvencionalne kazni.

Člen 3.

Iz tega fonda se smejo vršiti izdatki za namene, kol so:

1. nabavljanje gozdnega semenja;
2. napravlanje in vzdrževanje semenarnic in zbiranje semenja iz gozda;
3. napravlanje in vzdrževanje gozdnih drevesnic in nabavljanje orodja, potrebnega za obdelovanje drevesnice;
4. ustanavljanje objektov na terenu za pogozdovanje bodisi na umeten način bodisi tako, da se površine izločijo in dajo zaradi naravnega pomlajanja v prepoved; izmerjanje teh objektov, kartiranje in fotografiranje;
5. vsa dela pri pogozdovanju objektov, ustanovljenih in izločenih po točki 4. tega člena;

⁸⁾ Čl. 2. B. pravilnika se je glasil:

B. Dohodki: samo od prodaj lesa v gozdih:

1. krajiških imovnih občin, samostanov, cerkva, cerkvenih velepostojanstvenikov, vakufov, nadarbin, zemljiških solastnikov, poveljnih gozdov, mestnih občin, selskih, plemenskih in ostalih korporacij. Ta prispevek za fond znaša 2% vrednosti, dosežene s prodajo.

2. od lastnikov onih privatnih gozdov, katerih površina presega 100 hektarov, in sicer na osnovi prijav o prodaji in vrednosti prodane lesne mase po prodajni pogodbi. Ta prispevek za fond znaša 2% vrednosti, dosežene s prodajo.

⁹⁾ Zaradi spremembe po zakonu o gozdih je odpadlo besedilo:

„Iz državnih gozdov gre v ta fond celokupni prisojeni znesek, iz ostalih pod 1. in 2. točke B 20%₀, ostanek 80%₀ pa pripada lastniku gozda.“

6. pogozdovanje rednih in izrednih posek v državnih gozdih, kolikor naravno pomlajanje ni uspelo;

7. zagrajanje hudournikov, kolikor je to v zvezi s pogozdovanjem v hudourniškem območju;

8. podpore privatnim osebam in korporacijam za pogozdovanje goličav, kraškega sveta in živega peska; nadalje podpore tem za vsa dela gozdno tehnične narave, za pogozdovanje v zvezi z zaščito in uredbo kultur kraškega sveta in goličav v okolici mest, kopališč, zdravilnih kopališč in naselij, ki so znana zaradi prometa lujcev in turistov, zlasti za: ograde, obrambne zidove in nasipe okoli kultur, da se zaščitijo pred popašenjem živine; terase, pešpoti, steze in gozdne poti zaradi prehodnosti terena, zaščitne jarke in preseke za obrambo pred gozdnimi požari itd.; vsa ostala raznovrstna dela, objekte in naprave, ki pridejo v poštev kot ukrepi preventivne narave, da se uspešno pogozdijo določene površine;

za vsa ta dela je treba predhodno predložiti obrazloženi proračun z načrti, sestavljen po državnem gozdnem organu, in potem po pristojni lanski upravi dati v odobrenje ministrstvu za gozdove in rudnike;

9. nagrade gozdarskemu osebju, zaposlenemu pri terenskih delih za pogozdovanje in zbiranje potrebnih podatkov;

10. nagrade privatnim osebam in korporacijam za pogozdovanje goličav, kraškega sveta, hudourniških območij, živega peska, uspešno izvedeno na lastnem svetu, po lastni inicijativi in z lastnimi stroški;

11. nagrade učiteljem, profesorjem, dijakom za pogozdovanje, izvedeno ob dečjem dnevu za pogozdovanje ali drugače, kakor tudi gospodarskim strokovnjakom za predavanja, ki jih imajo v šolah, vojašnicah in med prebivalstvom;

12. za kritje stroškov za potovanje inspekcijskih uradnikov ministrstva za gozde in rudnike in podrejenih gozdarskih ustanov, toda samo v poslih pogozdovanja;

13. za kritje pisarniških stroškov pri ministrstvu za gozdove in rudnike in pri podrejenih gozdarskih ustanovah za vse posle glede fonda za pogozdovanje.

Člen 4.

Od zbranih prispevkov se sme porabiti največ 30% za honorarje, nagrade in pokritje potnih stroškov, 70% pa za izvajanje del, naštetih v členu 3. od točke 1 do vštete točke 8, s pridržkom, da se morajo uporabiti v prvi vrsti v onem okolišju, za katerega so bili pobrani.

Člen 5.

Fond za pogozdovanje upravlja minister za gozdove in rudnike.

Člen 6.

Prispevke za pogozdovanje zbirajo:

1. dohodke, označene v členu 2. pod A, pristojne direkcije gozdov same ali po svojih podrejenih gozdarskih ustanovah;

2. dohodke, označene v členu 2. pod B, one ustanove, ki nadzirajo po zakonu upravo teh gozdov glede gospodarstva;

3. dohodke, označene v členu 2. pod C, ona oblastva, pri katerih se ti dohodki plačujejo.

Člen 7.

Vse vsote, nabrane po tem pravilniku, kakor tudi vsote, dostej porabane po prej predpisanih pravilnikih, a neporabljene, morajo pošiljati ustanove, navedene v členu 5. tega pravilnika, za vsak mesec najkasneje do 15. dne prihodnjega meseca oddelku za računovodstvo in finance ministrstva za gozdove in rudnike v Beogradu obenem s pregledom pobranih vsot po vrstah, navedenih v členu 2. tega pravilnika.

Oddelek za računovodstvo in finance razpolaga s prejetim denarjem po odlokih ministra za gozdove in rudnike.

Oddelek za računovodstvo in finance sme imeti v svojih blagajnah največ 50.000 din; vsak presežek te vsote mora poslati Državni hipotekarni banki v fond za pogozdovanje.

Clen 8.

Državna hipotekarna banka daje na zahtevo ministra za gozdove in rudnike zahtevane vsote na razpolago oddelku za računovodstvo in finance ministrstva za gozdove in rudnike, ki postopa z njimi po odredbi drugega odstavka člena 7. tega pravilnika.

Clen 9.

Direkcija gozdov, inspektorati in oblastni referenti morajo predložiti vsako leto najkasneje do konca meseca julija generalni direkciji gozdov — oddelku za pogozdovanje — v odobritev svoje preliminarne predloge za dela v jeseni tekočega in spomladi prihodnjega koledarskega leta, s točno označbo nameravanih del in s potrebno vsoto za njih izvedbo.

Če nastopijo nepričakovane nujne potrebe in elementarne nezgode, se smejo odobriti, ako to potreba zahteva, izdatki tudi na osnovi naknadnih predlogov.

Clen 10.

Istočasno morajo predložiti pregledna poročila o delih, izvršenih v minulih sezonah (pomladnih in jesenskih minulega leta) kakor tudi obračun o denarju, porabljenem za izvedbo teh del, in sicer posebej za vsoto, dovoljene iz državnega proračuna, in posebej za vsoto, dovoljene iz fonda.

Clen 11.

Prispevki za fond za pogozdovanje se ne smejo porabljati za nič drugega nego samo za namene, določene s tem pravilnikom, in za odplačevanje anuitet, če bi sklenil minister za gozdove in rudnike po dobljeni odobritvi posojilo za pospeševanje gozdarstva v Južni Srbiji.

Clen 12.

Potrošek vsot, dovoljenih za izvajanje teh del, se izkaže po dovršitvi odobrenega preliminarne dela pri oddelku za računovodstvo in finance ministrstva za gozdove in rudnike, ki mora prirediti za ta fond posebne knjige.

Clen 13.

Ko stopi ta pravilnik v veljavo, nehajo veljati vsi prejšnji pravilniki o fondu za pogozdovanje.

Clen 14.

Ta pravilnik stopi v veljavo, ko ga odobri ministrski svet, skladno s členom 247. finančnega zakona za leto 1927/28.

V Beogradu, dne 11. januarja 1928., št. 855.

Pripombe:

Ministrski svet je na seji z dne 18. januarja 1928. usvojil in predpisal ta pravilnik.

V smislu odločbe ministrskega sveta z dne 30. maja 1928., štev. 20.886, spadajo izdatki iz tega fonda po zakonu o glavni kontroli pod kontrolo organov glavne kontrole.

Kakor je že pri členu 2 B pravilnika omenjeno, je bil ta člen, ki je urejal pobiranje prispevkov v fond za pogozdovanje od posestnikov nedržavnih gozdov, ukinjen in nadomeščen z „Uredbo o olajšavah pri pobiranju prispevkov v fond za pogozdovanje od posestnikov nedržavnih gozdov“ z dne 15. oktobra 1935., M. S. štev. 880. Ta uredba, ki je stopila v veljavo dne 30. novembra 1935., je bila pozneje spremenjena oziroma dopolnjena z „Uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o olajšavah pri pobiranju prispevkov v fond za pogozdovanje od posestnikov nedržavnih gozdov M. S. štev. 880 z dne 15. oktobra 1935.“ z dne 10. julija 1938., štev. 6212¹⁰⁾ in se v prečiščenem besedilu glasi takole:

¹⁰⁾ Službene novine z dne 19. avgusta 1938., št. 187/LX/473; Službeni list št. 435/71 iz leta 1938.

UREDBA

o olajšavah pri pobiranju prispevkov v fond za pogozdovanje od posestnikov nedržavnih gozdov.

Člen 1.¹¹⁾

Posestniki nedržavnih gozdov plačujejo prispevek v fond za pogozdovanje od lesa, prodanega na panju in izdelanega v lastni režiji, takole:

1 % od vrednosti lesa na panju ob skupni površini gozdov od 300 do 500 ha;

1 1/2 % od vrednosti lesa na panju ob skupni površini gozdov od 501 do 1000 ha;

2 % od vrednosti lesa na panju ob skupni površini gozdov nad 1000 ha.

Ta prispevek se plača pred začetkom sečnje, pri prodaji lesa na panju če seka posestnik gozda v režiji, pa pred izvozom posekane in predelane lesne mase iz poseke ali iz skladišča v gozdu samem, v roku po členu 8.¹²⁾ te uredbe.

Člen 2.

Vrednost lesa na panju se določi:

1. za les, prodan na panju, na osnovi prodajne pogodbe;

2. za lesni material, izdelan v režiji lastnika gozda, na osnovi spiska izdelanega materiala, ki ga sestavi in predloži posestnik gozda, in vrednosti za določeno vrsto lesa in sortiment, izkazanih v ceniku za povračilo gozdne škode iz § 171. zakona o gozdovih. Na isti način se izračuna vrednost lesa na panju, če je bil prodan brez pismene pogodbe ali če v pogodbi ni izkazana vrednost prodanega lesa na panju kakor tudi ob uporabi tretjega odstavka člena 6. uredbe o ureditvi gozdne proizvodnje in o ukrepih za sanacijo lesnega gospodarstva M. S. št. 136. z dne 28. februarja 1936.¹³⁾

Člen 3.

Les, uporabljen kot drva za lastno uporabo v gospodarstvu posestnika in njegovih nameščencev, ter stavbni les, potreben za postavljanje in vzdrževanje zgradb in mostov na posestvu, kakor tudi za vzdrževanje prevoznih sredstev in drugih naprav na posestvu, ni podvržen plačilu prispevka v fond za pogozdovanje.

Člen 4.

Posestniki nedržavnih gozdov morajo podati pristojnemu oblastvu prijavo v 15 dneh od dne sklenitve prodaje oziroma podpisa pogodbe o tej prodaji; če pa sekajo v svoji režiji, so dolžni predložiti pristojnemu oblastvu spisek posekanega in predelanega materiala v 15 dneh od dne, ko končajo sečnjo in predelavo ali prevoz na skladišče v gozdu samem.

Člen 5.¹⁴⁾

Minister za gozdove in rudnike sme proti primernemu zavarovanju dovoliti, da se plačujejo neporavnani prispevki iz prejšnjih let v obrokih, vendar tako, da morajo biti z zamudnimi obrestmi vred v celoti plačani v letu dni od dne uveljavitve te uredbe. Drugače se naj izterjajo iz danega zavarovanja.

Člen 6.

Posestnik gozda, ki ne postopa po členu 4. ali ki prijavi s spiskom manj v režiji izdelanega materiala ali manj vredne sortimente, kot jih je dejansko

¹¹⁾ Predpisi členov 2., 4., 6., 7., 8. in 9. uredbe ter besedilo člena 1., odstavka drugega, izza besede „sečnje“ so stopili v veljavo šele dne 19. avgusta 1938., ko je stopila v veljavo uredba z dne 10. julija 1938., št. 6212.

¹²⁾ Mišljen je najbrž člen 9.

¹³⁾ Člen 6. te uredbe se nanaša na odplačevanje neplačanih prispevkov v fond za pogozdovanje izza dobe pred 31. dec. 1935.

¹⁴⁾ Praktično ne prihaja več v poštev, ker je v tem členu določeni rok za plačilo že potekel.

izdelal, se kaznuje v denarju do 1500 din, ob neizterljivosti pa z zaporom do 30 dni. Poleg te kazni se izterja od posestnika gozda tudi še znesek prispevka za neprijavljeni material ali na premalo prijavljeno vrednost materiala v fond za pogozdovanje.

Člen 7.

Dejanja, označena s to uredbo, kaznujejo občna upravna oblastva.

Člen 8.

Denarne kazni, izrečene po tej uredbi, se stekajo v fond za pogozdovanje.

Člen 9.

Obračunani prispevek morajo plačati posestniki v 15 dneh od dne poziva za plačilo, upošteva je določbo člena 1.

Člen 10.

Ministrstvo za gozdove in rudnike predpiše vse, kar je potrebno za pravilno izvrševanje te uredbe.

Člen 11.

Ko stopi ta uredba v veljavo, nehalo veljati določbe člena 2., točka 1. in 2. pod B, pravilnika o zbiranju in upravljanju prispevkov za pogozdovanje št. 855/1928.

Člen 12.

Ta uredba stopi v veljavo z dnem razglasitve v Službenih novinah.

Pripombe:

Uredba (prvotna) je bila razglašena v Službenih novinah z dne 30. novembra 1935., št. 278/LXVIII.

K členu 3. uredbe se pripominja, da prispevka v fond za pogozdovanje v smislu poznejših pojasnil ministra za gozdove in rudnike tudi ni plačati za oni les, ki se porabi za kritje lastnih potreb servilutnih upravičencev.

Posebni predpisi veljajo za odplačevanje onih **neplačanih prispevkov** v fond za pogozdovanje, ki so zapadli v plačilo do 31. decembra 1935.

Odplačevanje teh prispevkov ureja člen 6. „Uredbe o ureditvi gozdne proizvodnje in o ukrepih za sanacijo lesnega gospodarstva“ z dne 28. februarja 1936., M. S. št. 136¹⁵⁾, ki se glasi:

„Neplačani prispevki v fond za pogozdovanje, ki izvirajo po pravilniku o zbiranju in upravljanju prispevkov za pogozdovanje št. 855/28 iz prodaj lesa iz nedržavnih gozdov, izvršenih od dne uveljavitve tega pravilnika do dne 31. decembra 1935., se ne bodo pobirali:

1. če obremenja plačilna obveznost tega prispevka banovine, krajiške imovne občine, mestne in selske občine, zemljiške zajednice, samostane, cerkve, vakufe, nadarbine, plemena in bratstva.

2. od lastnikov zasebnih gozdov, ki dolgujejo ta prispevek za

¹⁵⁾ Službene novine z dne 7. marca 1936., št. 54/XI/114; Službeni list št. 165/25 iz leta 1936. uredba je stopila v veljavo dne 7. marca 1936.

prodajo lesa iz lastnih gozdov in ki so imeli na dan plačilne obveznosti tega prispevka manj ko 500 ha gozda.

Minister za gozdove in rudnike se pooblašča, da odpiše pod ločkama 1. in 2. navedene prispevke.

Ostali lastniki gozdov, ki dolgujejo po pravilniku o zbiranju in upravljanju prispevkov za pogozdovanje ta prispevek za prejšnja leta, ga morajo plačati, in sicer v znesku 2% vrednosti od prodanega lesa; če pa so les pred prodajo predelali v režiji ali ga predelovali v lastnih industrijskih podjetjih, od vrednosti lesa na panju.“

S prednjim členom so bili torej oproščeni plačila neplačanih prispevkov v fond za pogozdovanje izza dobe pred 31. decembrom 1935. vsi gozdni posestniki razen onih posestnikov zasebnih gozdov, katerih gozdna posest je presegala 500 ha; le-ti posestniki pa morajo plačati dolžne prispevke, in sicer v znesku 2% vrednosti prodanega lesa, oziroma — če so les prodali po predhodni predelavi — 2% vrednosti lesa na panju. Pripominja se, da se vrednost lesa na panju v tem primeru glede na določilo člena 2., točke 2., dopolnjene uredbe o olajšavah pri pobiranju prispevkov v fond za pogozdovanje določi na podlagi cenika za povračilo škode v gozdih iz § 171. zakona o gozdih.

Pri pobiranju teh prispevkov se je pojavilo tudi vprašanje, **kdaj zastara pravica države do odmere oziroma do izterjatve** teh prispevkov. V tem vprašanju pa se je Državni svet v konkretnih primerih postavil na stališče, da je zastaranje prispevkov, zapadlih v plačilo do 31. decembra 1935., samostojno rešeno z uredbo o ureditvi gozdne proizvodnje in o ukrepih za sanacijo lesnega gospodarstva z dne 28. februarja 1936., iz česar sledi, da pravica države do odmere oziroma do izterjanja teh prispevkov ni zastarela.

Gozd je kmetu stalen vir dohodkov

Preskrbite si pravočasno semena in sadike!

Dežele, bogate gozdov imajo bodočnost

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

30. Toča in gozd.

Že dolgo me zanima vprašanje, v kakšnem razmerju je do gozda toča. **Ali se res toča izogiblje gozdov**, kakor je to čestokrat slišati? Kako je bilo s točo v sivi pradavnini, ko so večino zemeljske površine pokrivali nepregledni gozdovi? Ali je bila takrat toča sploh znana ali pa je nastopila šele pozneje kot posledica skrčenja pragozdov? Zanimivo bi bilo tudi vobče premotriti medsebojno vplivno razmerje gozda in podnebja. Pri svojih dolgotrajnih opazovanjih — saj se kot laik že nad 30 let bavim z melcorološkimi (vremenoslovskimi) vprašanji — pri Sv. Križu na Kozjaku, kjer prehajajo različne kulture — gozd, vinograd, sadonosnik, njiva — ena v drugo, sem lahko ugotovil, da toča kaj malo izbira; opazil sem celo ponovno, da se je prav nad gozdom še posebno znesla; oklestila je veje, pobila smrekam vršiče itd., dočim je ostalim kulturam prizanesla. Morda pa se toča izogiblje le strnjenih gozdov, dočim so kozjaški gozdovi, ki so pomešani med ostale poljske kulture, zanjo še posebno privlačni? Ker so li odprti problemi brez dvoma vsestransko zanimivi, zato bi predlagal, da odpre Gozdarski vestnik za svoje čitatelje anketo, ki bi vsebovala sledeča vprašanja:

1. Ali je Vaš okraj gozdnat?
2. Kakšni gozdovi prevladujejo (smrekovi, bukovi itd.)?
3. Kako je s točo v Vašem okraju? Je redka, pogostna, redna?
4. Ali se toča izogiblje gozdov?
5. Ali Vam je iz lastne izkušnje znan vpliv strnjenih gozdov na vreme sploh in posebej še na točo?

F. P. Maribor.

31. Prepoved hoje skozi gozd.

Imam gozdno parcelo, ki ima obliko trikotnika. Ob dveh mejah je speljana občinska pot. Ljudje so napravili skozi gozd bližnjico in hodijo večinoma skozi gozd po stezi, ki vodi v razdalji 5 do 20 m vzporedno z občinsko potjo. Zaradi hoje skozi gozd je velik del gozdnega zemljišča razhojen, kar je velika ovira za podmlajanje in za rast podmladka in mladovja. Prosim Vas za obvestilo, kako naj prepovem hojo po stezah v gozdu, kajti ljudje govorijo, da so že priposestvovali pravico hoje.

I. T. Maribor.

32. Gozdarski vestnik.

Približujemo se drugemu letniku Gozdarskega vestnika. Prepričani smo, da ima že vsak naročnik Gozdarskega vestnika svoje mnenje o listu, ki ni glasilo nobene družbe, temveč je organ vseh naročnikov. Zato prosimo cenjene naročnike za nasvete in želje, zlasti glede vsebine, oglasov, papirja, oblike, tiska in povečanja kroga naročnikov in sotrudnikov.

Uredništvo in uprava Gozdarskega vestnika.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Prevozni popust za izvoz čevljarških klinec.

Od 9. avgusta t. l. se računa voz- vseh železniških mejnih prehodov. Ta popust velja za izvoz najmanj 5000 kg klinec.

Klasifikacija neprečiščenega surovega olja.

Za to olje ni bila do sedaj pred- bo tarifiralo neprečiščeno surovo olje kot olje lesnega kaltrana, t. j. po VI. razredu v notranjem prometu in po XI. razredu pri izvozu.

Novo tarife v jugoslovansko-nemški železniški zvezi.

Od 1. oktobra dalje velja na ob- voznine alternativno, ker bo v mno- gih primerih voznina, izračunana po lokalnih tarifah, cenejša od voznine, izračunane po izvoznih tarifah.

Po vsej Nemčiji enak tarifni sistem.

Z 31. oktobrom so izgubile velja- Sezname z novimi tarifami se morejo kupiti pri Biroju za prodajo želez- niških tarif, Beograd, Zmaja od Noča- ja 12.

Navodilo lesnim izvoznikom v Nemčijo.

Ministrstvo za trgovino in industri- kupca obvestila o rešitvi vložene prošnje za dodelitev deviznega dovo- ljenja.

Na podlagi določil, ki jih vsebu- Ta prijava mora vsebovati natanč- no ime in naslov jugoslovanskega prodajalca in nemškega kupca, da- tum, ko je bila pogodba sklenjena, vrsto in količino lesa, dogovorjeno ceno ter pogoje dobave in plačila. Prijava vseh teh podatkov se more nadomestiti s prepisom originalne pogodbe. Posebej pa je treba na- vesti, ali je nemška firma zadostila obveznostim po točki 1. in 2. in kdaj je v Nemčiji vložila prošnjo za devizno dovoljenje.

1. da takoj po sklenitvi kupoprodajne pogodbe z jugoslovanskimi prodajalci zaprosijo za podelitev potrebnega nemškega deviznega uvoz- nega dovoljenja;

2. da takoj po vložitvi te prošnje obvestijo jugoslovanskega prodajalca, da je prošnja vložena in

3. da o prejeli rešitvi brezpogojno takoj obvestijo jugoslov. izvoznika.

V zvezi s to naredbo nemške vlade ter na podlagi sklepov, ki sta jih sprejela Nemško-jugoslovanski lesni odbor v Crikvenici v septembru t. l. in Strokovni odbor za gozdne proizvođe v Beogradu na svoji seji z dne 7. oktobra t. l. se obveščajo vsi lesni izvozniki, da morajo brezpogojno prijaviti Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine vse one sklepe o lesnih kupčijah z Nemčijo, za katere v roku štirih tednov po sklenitvi kupčije niso prejeti od nemškega

Vsi tisti izvozniki, ki ne bi postopali po tem navodilu, izgube pravo do zaščite svojih interesov pri izvozu v Nemčijo po naših pristojnih ustanovah ter so v nevarnosti, da bodo imeli škodo pri svojih kupčijah z nemškimi uvozniki tvrdkami.

Omenjene prijave, se morajo posla- ti na naslov: Zavod za pospeševa- nje zunanje trgovine, odsek za lesne proizvode, Beograd, Ratnički dom.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

Črke v okroglih oklepajih na koncu besed pomenijo imena tistih, ki so te besede rabili v književnosti; črke v oglatih oklepajih na koncu odstavkov pa imena onih, ki so tiste odstavke napisali za to gradivo; odstavke brez črk v oglatih oklepajih je prispeval urednik.

B = Dr. Stanislav Bevk, G = Avgust Guzelj, M = Ing. Jože Miklavžič, N = Ing. Viktor Novak, P = Alfonz Paulin, Pl = Pleteršnik, S = Ing. Stanko Sotošek, Sl. l. = Službeni list dravske banovine, S. P. = Slovenski pravopis, St = Saša Stare, Š = Ing. Anton Šivic, Su = Ing. Mirko Sušteršič, U = Ing. Janko Urbas, Z. o g. = zakon o gozdih iz l. 1929.

akacija = nepravna akacija (B), robinija — [N]

borovec = navadni (gozdni) bor. — [N]

borovje = borov gozd (Pl, SP). — [N]

cepljenice = (Su) cepljena polena (drva). — [N]

črvojed, -i ž. (SP) — grizotina, der Larvenfraß, das Fraßbild.

črvojedna — Wurmstich, Wurmmehl (Pl) — prah (moka), ki pada iz lesa (lubja), katerega razjedajo hrošči, ličinke in druge žuželke; vrtanina (G). — [N]

dračje — das Reisig — veje, ki so manj kokor 7 cm debele. Za ta izraz rabijo tudi besede: vejcvje, hosta, šibje. — [N]

grmišče (B, N) — gmajna (Su), makija, šikara. Pomeni navadno z grmovjem in slabim drevjem zaraščen solastniški gozd in ni primeren izraz za makijo.

količevje = kolosek. — [N]

makija = grmišče. — [N]

nizki gozd — V Gradivu za slovenski gozdarski slovar (Gozdarski vestnik, str. 164) čitam opombo, da je nizki gozd — štorovec pleonazem. To označbo sem rabil zaradi tega, ker ni treba, da je vsak nizki gozd tudi štorovec, čeprav navadno je. Zato sem ločil nizki gozd kot splošno (občno) ime za to obliko in sem dodal posebni vzgoji iz štorovih poganjkov še ime, ki ga ožje karakterizira. Ali je n. pr. do 4 m visoka odgoja za božična drevesca (iglavci) nizki gozd — štorovec? Po mojem občutku nikakor ne moremo postaviti trditve nizki gozd = štorovec in narobe, temveč je štorovec samo neka vzgojna oblika nizkega gozda. Če pa nizkega gozda ni mogoče praktično gojiti iz semenja ali sadik, potem zadostuje beseda štorovec in lahko izraz nizki

gozd denemo na drugo mesto ter ga sčasoma tudi odstranimo, da ne bo zmede ob izrazih in njih pomenih. — [Su]

nepravna akacija — akacija, Robinia pseudoaccacia, robinija.

oblice = okroglice

okroglice — oblice — so okrogla polena (drva), ki niso cepljena.

parobek (Pl) = panj. — [N]

podmladi (glej str. 156). — Po mojem jezikovnem občutku je **podmladek** tista **podmladitev** gozda, ki zraste kot podrastek **pod** starejšim drevjem. **Podmladek** je torej **podmladek** pod starim drevjem (naraven ali umeten), ki obenem predstavlja **podrast** v nadstojnem drevju in je v tem primeru iz istih drevesnih vrst, kot je glavni sestoj. Za „Verjüngung“ v gozdarskem smislu je edino pravilno **podmladek** — **podmladiti** kot najširši občni izraz.

Tu ne gre za **podmladitev** individuja temveč za **podmladitev** organizma, ki se imenuje gozd (ali vsaj drevje), ki je, rekel bi, ravno zaradi **podmlajevanja** v potomstvu nesmrten v nasprotju z drevesom kot individuum. Zato imamo tudi **podmlad** (letni čas). Motili nas ne sme enak izraz za **podmladitev** starikega individuja, kar je pa v razmerju drevo: gozd v bistvo eno in isto. Tisti „d“ se je v izraz vlihotupil, kakor na drugi strani v besedah ljudska raba izloči kako črko ali zlog zaradi praktične izgovorjave n. pr. kolovoz v kovoz. V besedi **podmladek** ima „d“ svoj pomen le v zvezi s prej omenjeno obliko „podrasta“. Zato sem po svojem občutku mnenja, da ostani- mo pri **podmladku**, kakor ljubimo **podlad**. — [Su]

štor = panj, parobek, trš. — [N]

trš = parobek, panj, štor. — [N]

vretence = vejni venec (Su), der Astquirl. — [N]

Lesna trgovina

Lesni izvoz iz Jugoslavije na Madžarsko.

Vkljub vsem ugodnim naravnim pogojem je lesni izvoz iz Jugoslavije na Madžarsko izredno majhen. Plačevanje v kliringu deluje sicer dobro, tako da more izvoznik računati na plačilo 4—5 tednov po odpremi blaga. Velika težava je v tem, da more dobiti madžarski kupec uvozno dovoljenje samo, če je nabavil neko množino avstrijskega

blaga. Ta odstotni delež je različen in raste od razmerja 1:1 do 9:1. Kupec na jugoslovansko-madžarski meji n. pr. mora kupiti 1 vagon avstrijskega blaga, da dobi dovoljenje za uvoz 1 vagona jugoslovanskega blaga; v okolici Budimpešte pa dobi tako dovoljenje, če nabavi 9 vagonov avstrijskega blaga.

Lesni izvoz na Madžarsko.

Nekateri znaki kažejo, da se je končno vendarle premaknilo z mrtve točke vprašanje našega lesnega izvoza na Madžarsko. Na vabilo madžarskega Urada za zunanjo trgovino je šel te dni v Budimpešto delegat

našega Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine. Na sestankih so se vršila pogajanja in podpisani so bili razni zapiski, predlogi in sklepi, ki jih bodo dokončno rešila pristojna oblastva obeh držav.

Cene trdega lesa v Nemčiji.

V zadnjem mesecu so bile dosežene za 1 plu sledeče cene: hrastovina trda, neobrobljena 100—120 Rm, srednje blago 120—160 Rm, boljše blago 160—200 Rm, najboljše nemško blago 250—300 Rm; bukovina, žagana bukovina 60—65 Rm, la neobrob-

ljena 70—75 Rm, najboljša odbrana do 100 Rm; gabrovina 80—120 Rm; jesenovina žagana od 200 Rm na više; jelševina, žagana 70—100 Rm; orehovina in črešnjevina pa sta imeli dobre cene.

Palestina rabi 14 milijonov pomarančnih zabojev.

Za bližajočo sezono rabijo palestinski izvozniki okoli 14.000.000 garnitur pomarančnih zabojev. Na zalogi imajo še od lani približno 2 milijona zabojev; za nakup ostalih 12 milijonov pa se pogajajo z različnimi državami.

Lani so nakupili skoraj polovico v Romuniji, drugo polovico pa na Poljskem, v Jugoslaviji, v nordijskih in drugih državah. Letos se potegujeta za dobavo zlasti Romunija in Poljska.

Izvoz zabojev v Palestino.

Palestina rabi vsako leto velike množine zabojev, ki ji služijo večinoma za izvoz pomaranč. Glavni dobavitelji zabojskih delov so po vrstnem redu: Romunija, Poljska, Rusija in Jugoslavija. Jugoslavija se je polasčala počasi vedno bolj in bolj palestinskega trga; lansko leto je krila že 10% palestinskega uvoza in letos je kazalo še bolje.

Toda letos je Romunija zastavila vse svoje moči, da si v čim večji meri zagotovi to uvozno tržišče. Sklenila je s Palestino trgovinski sporazum in sprejela je kontingente za uvoz palestinskega in 300.000 zabojev južnega sadja. Uvoz bo posredovala pa-

lestinska organizacija „Citrus Exchange“. Od tega kontingenta bo nabavila 60.000 zabojev Romunsko-palestinska zbornica, ostalih 240.000 zabojev sadja pa bodo mogle uvoziti samo tiste palestinske tvrdke, ki bodo dokazale, da so kupile v Romuniji prazne zaboje ali zabojsne dele. Po dogovorjenem razmerju bodo mogle prodati 1 zabojski pomaranč, če kupijo 25 praznih zabojev. Razen tega bo romunska Narodna banka dala palestinskim izvoznikom pomaranč posebno premijo.

Na ta način si je Romunija zagotovila plasman $240.000 \times 25 = 6$ milijonov zabojev.

Lesna trgovina Slovenije v oktobru 1938.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

V prejšnji številki našega lista smo v prvi vrsti poudarili momente, ki so takrat onemogočili zadovoljiv razvoj v prometu z lesnim blagom. Bila so to mednarodna politična trenja, za kalera se ni znalo, kako se bodo končala, ki pa so močno ovirala promet vobče in temu primerno tudi promet v naši panogi. Izvoz je rapidno padel in naše lesno gospodarstvo, ki že vse to leto ni bilo ravno v rožnatem položaju, je zadel še nov težak udarec.

Pomirjenju mednarodne napetosti je sledilo tudi izboljšanje v prometu. Danes, vsaj za letošnje razmere, lahko označimo promet za normalen. Opaziti je večje zanimanje za blago tako iz tuzemstva kot inozemstva, dejstvo, ki mu, v ostale že glede na jesensko sezono ne moremo pripisovati posebnega pomena.

Za kraje, ki tarifno težijo proti madžarski meji, je ugodna okolnost, da je Madžarska zadnji čas izdala svojim lesnim uvoznikom večje število uvoznih dovoljenj. To trenutno

povečanje kontingenta za les iz Jugoslavije utegne biti v zvezi s tem, da je Madžarska zadnje čase močno omejevala vsak uvoz lesa, pa tudi s tem, da se je znatno zmanjšala možnost uvoza iz bivše Avstrije. Dosežene so bile kolikor toliko zadovoljive cene, zlasti za suho blago.

V zvezi s tem, vsaj nekoliko povečanim, prometom tudi cene več ne padajo. Trenutno povpraševanje po lesu pa vendar ni tako močno, da bi na mah dvignilo tudi cene, čeprav dejstva, da so se tržne cene vsaj do neke meje ustalile, nikakor ne gre omalovaževati. Ko se je prej upravičeno domnevalo, da bodo cene tudi nadalje padale, so danes naši gospodarstveniki mirnejši, kar se opaža tudi na trgu, ko ni več pretiranih ponudb izdelanega blaga.

Mesec oktober je brez dvoma dokaj zmanjšal precej upravičeno črnogledstvo naših lesnih gospodarstvenikov, kar samo z zadovoljstvom ugotavljamo.

Povpraševanja iz inozemstva.

702 — Alžir: jugoslovanski državljani, ki biva že več let v Alžiru, išče zastopstvo lesnih izvoznikov.	716 — Atene: les črnega bora.
707 — Bremen: zastopnik ameriških uvoznih tvrdk se zanima za lesene žlice in za jedilni pribor za solato iz bukovine in javorovine, za lesene krušne pladnje, bate, za zložilne metre in za narodne ročne izdelke.	720 — Zürich: nudi se zastopnik za les.
715 — Hamburg: upognjen les (naslone za stole) za Britansko Indijo.	728 — London: pletarski izdelki iz šibja za živež in izdelki hišnih obrti.
	735 — Anvers: zajčje in kunčje kože.
	737 — Bruxelles: surove zajčje in kunčje kože.
	739 — Zürich: malinov sok brez sladkorja.
	742 — London: nudi se zastopnik za les.
	750 — Solun: šibje za košare.

Ponudbe iz tuzemstva.

182 — Bohinjska Bistrica: brinjeve jagode.	185 — Gunja: hrastove sodarske doge.
184 — Karlovac: črešnjevi furnirski hlodi.	187 — Apatin: vrbovo šibje.

Ponudba iz inozemstva.

- 131 — Varšava: priprava (aparati) za sekanje in cepljenje drv „Drval“, priporočljiv zlasti za vojaštvo, poljske kuhinje, skladišča itd.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za november 1938.	
Finančni minister je določil za november sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o laksah, sodne pristojbine i. t. d.:	
1 napoleonдор	din 298'50
1 zlata turška lira	" 339'70
1 angleški funt	" 238'—
1 ameriški dolar	" 43'75
1 kanadski dolar	" 43'55
1 nemška marka	" 14'50
1 poljski zlot	" 8'25
1 belga	" 7'40
1 pengö	" 8'65
1 brazilijanski milrajs	" 2'50
1 egiptski funt	" 239'—
1 palestinski funt	" 237'—
1 urugvajski pezos	" 15'50
1 argentinski pezos	" 10'90
1 čilski pezos	din 1'20
1 turška papirnata lira	" 34'70
100 albanskih frankov	" 1470'—
100 francoskih frankov	" 130'—
100 švicarskih frankov	" 1000'—
100 italijanskih lir	" 230'—
100 holandskih goldinarjev	" 2365'—
100 bolgarskih levov	" 44'50
100 rumunskih lejev	" 32'—
100 danskih krou	" 940'—
100 švedskih kron	" 1076'50
100 norveških kron	" 1057'—
100 španskih pezeta	" 150'—
100 grških drahem	" 39'—
100 češkoslovaških kron	" 150'—
100 finskih mark	" 92'50
100 letonskih latov	" 780'—
100 iranskih rijalov	" 100'—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko udruženje“ v Zagrebu, Vukotinovičeva 2., stane 100'— din letno.

Knjiga: Posebni predpisi o izkoriščanju gozdov o zaščiti in gojitvi domačega oreha se dobi pri gozdarskem odseku kr. banske uprave v Ljubljani za 10'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Anton Šivic, Poljudna navodila za merjenje lesa, II. izdaja, se dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani za 12'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Viktor Novak, Pratika za gozdne posestnike, se dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani za 6'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Anton Šivic in Franc Znidaršič, Lovski zakon z zbirko lovskih predpisov, se dobi v platno vezana za 76'— dinarjev in v karton vezana za 64'— dinarjev v tiskarni Merkur, Ljubljana.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izgotovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24.**

Vse strokovne posle gozdarstva in lovstva vrši pooblaščen gozdarski inženir **MIRKO SUSTERSIČ**, Ljubljana, Mariborska 17a, telefon 48-12.

Seme in sadike vsakovrstnega drevja nudi „SUMA“ družba z o. z. podružnica **Zagreb**, Boškovičeva ulica 33. Zahtevajte cenik!

ČRNI GABER: od 16 cm premera in 120 cm dolžine naprej kupim vsako množino. Ponudbe pod „OSTRYA“ na upravo lista.

Zage robidnice znamke „Dve ribi“ z jamstvom, za gozdarje in gozdne delavce! Samoprodaja: **železnina Alfonz MEUZ, Maribor, Aleksandrova cesta št. 1.**

DRAGUTIN CUTIČ - vdova, puškarica in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrežščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

FELIKS SKRABL, MARIBOR, Gosposka ulica 11, modna in manufakturna trgovina, priporoča zalogo lovskega, gozdarskega lodna in sukna.

Motorji na les in oglje

Ing. Franjo Sevnik (Ljubljana)

(Konce)

Počasi se veča tudi uporaba oglja in lesa v avtomobilizmu. Kolikor mi je znano, je pred leti vojaška uprava delala ocenjevalne poizkusne vožnje s tovornimi avtomobili na les in oglje. Poizkusi so se dobro obnesli, tako da je začela vojaška uprava predelovati svoja vozila, oziroma uvajati motorna vozila na pogon z ogljem. Mislim, da je vsekakor v interesu državne obrambe in našega narodnega gospodarstva, če pospešimo uvajanje motorjev na les in oglje.

Surovine, ki jih imamo v izobilju, moramo poceni izvažati. Velik del ostane sploh neprodan, uvažati pa moramo draga pogonska sredstva. Poleg visokih nabavnih cen inozemskih avtomobilov in visokih carin ter drugih dajatev ovirajo visoke cene goriva razvoj našega avtomobilizma. Če že nimamo domače tovarne avtomobilov, bi morali uporabljati v večji meri vsaj domača goriva.

Naša merodajna mesta imajo za ta vprašanja vse remalo razumevanja. Do zadnjih let se motorizacija našega cestnega prometa ni smotrno pospeševala; zato je bila Jugoslavija glede števila motornih vozil med zadnjimi na svetu. V zadnjem času pa prodira tudi pri nas prepričanje, da je motorizacija našega cestnega prometa, zlasti iz obrambnih razlogov, nujna potreba. S 1. aprilom 1935. so bile odpravljene državne in banovinske takse na avtomobile, ki so dotlej zelo ovirale razvoj avtomobilizma v naši državi; tudi trošarina na bencin je bila občutno znižana. V dravski banovini pa je ostala še banovinska trošarina na pnevmatiko. Pravilnik o banovinskih davščinah z dne 23. februarja 1935. določa v § 81 višino te trošarine, na koncu tega člena pa pravi izrecno: „Za motorna vozila, ki ne uporabljajo bencina (mešani bencin) za pogonsko sredstvo, se banovinska trošarina na pnevmatiko pobira v dvojnem iznosu gornjih postavk.“ Leta 1937. sem sestavil in utemeljil za banovinski svet predlog, da se to določilo v proračunu za l. 1937/38. črta. Zal pa predlog ni prodr. Pač pa je letos v banovinskem proračunu za leto 1938. to določilo spremenjeno v toliko, da se za takšna vozila poveča trošarina na pnevmatiko le za 50 % (mesto dosedanjih 100 %). Torej vendarle majhen napredek.

Pri nas torej ne le, da ne podpiramo uvedbe plinskih generatorjev v avtomobilizmu, temveč njih razširjenje celo oviramo z višjo trošarino. Vzrok tega je predvsem težnja za dohodki v proračunih države ali samoupravnih teles, ki izvirajo v veliki meri iz trošarin. Bencin je obremenjen s trošarino, dočim oglje in les kot motorni gorivi še nista. Res bi se zmanjšali dohodki iz tega vira, če bi uvedli naglo ti gorivi. Toda bojazen je neupravičena. Število avtomobilov pri nas stalno narašča. S tem raste tudi dohodek iz trošarine na bencin, tako da bi se delni izpadek zaradi trdih goriv

niti ne občutil v proračunih. Razen tega je pa potrebno, da se uvedba novosti, ki imajo brez dvoma po drugi strani za naše narodno gospodarstvo ogromen pomen, v začetku podpira, kakor delajo to druge države. Prišel bo čas, ko se bodo lahko tudi domača goriva ustrezno obremenila s trošarino.

Glavni razlog tega postopanja pa je po mojem mnenju nevednost ali nepoznanje ogromnega pomena teh stvari. Zal se pri nas gospodarskim vprašanjem posveča vse premala skrb. To mi je tembolj nerazumljivo, ker je splošno znano, da je večina naše velike industrije, rudnikov in drugih pridobitnih podjetij v tujih rokah in da bomo prišli sčasoma na stopnjo kolonije, če bo šlo tako naprej. Če sosedne mogočne države vodijo avtarkislično in načrtno gospodarstvo, je tudi nam potrebno, da usmerimo vse svoje sile v izrabo domačih sredstev in uvažamo le najnujnejše. S čim bomo plačevali vedno večje izdatke za oboroževanje, če ne bomo v svojem gospodarstvu do skrajnosti ekonomični? Naši gospodarski krogi sami želijo načrtno ali dirigirano gospodarstvo meslo brezglavosti. Vedno češče se čuje zahteva po gospodarskem svetu (glej Trgovski list!). Ta ustanova je predvidena že v sedanji ustavi.

Člen 44. ustave določa: „Za izdelavo socialne in gospodarske zakonodaje se ustanovi gospodarski svet, ki bo dajal na zahtevo kr. vlade ali narodnega predstavništva svoje strokovno mnenje.

Gospodarski svet tvorijo zastopniki gospodarskih ustanov ter strokovnjaki za gospodarska in socialna vprašanja.“

Na podlagi tega ustavnega določila je izdalo nato narodno predstavništvo zakon o gospodarskem svetu. Ta zakon je bil objavljen v Službenih novinah št. 69 z dne 25. marca 1932., ko bi moral stopiti v veljavo.

Člen 19. tega zakona predpisuje: „Najkasneje v treh mesecih po uveljavljenju tega zakona (t. j. najkasneje do 24. junija 1932) mora sklicati predsednik ministrskega sveta člane gospodarskega sveta k prvemu zasedanju.“

Zakon je bil torej sankcioniran že 1. 1932. po pokojnem kralju, toda do danes — po 6 letih — gospodarski svet, žal, še ni oživo-tvorjen.

V zadnjem času se vendar kažejo tudi v tem oziru znaki izboljšanja. Tako je bil konec leta 1936. v ministrstvu za gozdove in rudnike osnovan Odbor za propagando domačih pogonskih goriv. Ima 3 sekcije, in sicer za trda, tekoča in plinska goriva. Nisem mogel dognati kaj natančnejšega o dosedanjem delu tega odbora. Tudi ne vem, če in kje objavlja rezultate svojih proučevanj in propagandne članke. Dobro bi bilo, če bi jih priobčeval tudi v Šumarskem listu in Gozdarskem vestniku.

Dalje je bil na koncu leta 1937. pri Zavodu za pospeševanje domače trgovine osnovan Strokovni odbor za gozdne proizvode, ki se bavi z vsemi vprašanji, ki so v zvezi z našim lesnim gospodarstvom ali z izvozom lesa.

Letos je ministrstvo za vojsko in mornarico osnovalo Zavod za narodno obrambo v Beogradu. Zavod bo dajal ministr-

stvu svoje mnenje v vseh znanstvenih vprašanjih, ki so v zvezi z vojaško obrambno pripravljenostjo naše države, vodil bo pregled ustanov in organizacij, ki lahko koristijo s svojim delom narodni obrambi ter se bavil tudi s problemi vzgajanja k moralni obrambni pripravljenosti.

Dalje je po § 75. novega finančnega zakona trgovinski minister pooblaščen, da izda uredbo z zakonsko močjo o ustanovitvi Zavoda za proučevanje gospodarstva. Ta zavod ima kot samostojna državna ustanova nalogo, da proučuje sistematično, v sodelovanju s prizadetimi gospodarskimi ustanovami, gospodarsko življenje in daje obvestila o stanju gospodarstva in njegovem razvoju.

Slika 1. Tovarni avtomobil na pogon z ogljem ali lesom. Generator (G) je montiran ob strani za kabino. (Foto: Mirko Japelj.)

Upam, da bo izšel iz teh ustanov končno gospodarski svet, morda kot centralna ustanova v Beogradu z banovinskimi gospodarskimi sveti po banovinah. Razmere nujno silijo k temu. Prebivalstvo naše države se je v teku zadnjih 20 let pomnožilo od ca 11.5 milijonov na ca 15.5 milijonov, torej za okoli 4 milijone ljudi. Pred vojno se je vršilo močno izseljevanje prebivalstva predvsem v Severno Ameriko, danes pa to skoro ni več mogoče. Kako bomo preskrbeli kruha naraščaju? Ali ni absurdno, da morajo naši delavci iskati (in da najdejo) zaslužek po državah, ki imajo same zaradi preobljudenosti premalo „življenjskega prostora“ in težijo za razširjenjem svojih mej?

Vsa ta vprašanja so med seboj ozko povezana. Vidimo sicer, da njih usodna važnost počasi prodira tudi v našo zavest. Toda želeli

je, da bi se spoznanje širilo hitreje, v istem tempu kot pri sosedih, in da bi vsakdo, ki se prišteva k naši narodni skupnosti, doprinesel po svojih močeh delež k naši gospodarski osamosvojitvi.

DODATEK.

Letošnji mednarodni kongres za gozdni plin (Congres international du Gaz des Forets) je bil v mestu Limoges v Franciji od 15. do 18. julija. Vršila so se mnoga predavanja in praktični poizkusi z motorji na lesni ali ogljeni plin. Med drugimi je tekmovalo 14 osebnih in 14 tovornih avtomobilov. Osebni avtomobili so dosegli v težkem gozdnem svetu povprečno hitrost 50—55 km na uro, tovorni pa 32—38 km na uro. Prireditvi so prisostvovali tudi francoski ministri in poslanci.

Po časopisnih vesteh je Odbor za propagando domačih pogonskih sredstev pri ministrstvu za gozdove in rudnike na svoji seji meseca avgusta sklenil, prirediti propagandno vožnjo motornih vozil z uporabo domačega goriva¹⁾. Ta vožnja bi se priredila s sodelovanjem Avtomobilskega kluba kraljevine Jugoslavije v septembru ali pa v oktobru.²⁾ Dalje je bilo sklenjeno, da se ustanovi pri vseh banskih upravah banovinski odbori za propagando domačih pogonskih sredstev in se priredijo poljudna predavanja o uporabi teh sredstev. Za voznike motornih vozil se napišejo navodila za uporabo domačih pogonskih sredstev, razen tega se priredijo tudi tečajji za priučenje uporabe domačih goriv. Ker so se pojavile priložbe, češ da ni dovolj oglja na razpolago, je bilo sklenjeno, posredovati zaradi tega pri raznih podjetjih ter pri ministru za gozdove in rudnike, da eventualno državne gozdne uprave odpomorejo pomanjkanju oglja.³⁾ Finančno ministrstvo pa se naprosi za ukrep, da se banovinska trošarina na pnevmatiko za vozila, ki uporabljajo domača pogonska sredstva, odpravi.

¹⁾ Razpravo „Motorji na les in oglje“ smo prejeli v juniju. Slika na str. 171 je iz članka ing. O. Piškoriča: „Drveni ugalj umjesto benzina, za pogon motornih vozila“, Sumarski list 1933. Uredništvo.

²⁾ Poročilo o tej ocenjevalni vožnji bomo objavili po možnosti v eni prihodnjih števil.

³⁾ Kakor sledi iz mojih prejšnjih izvajanj, je oglja v naši državi več kot dovolj. Tudi cena oglja je v letu 1938. razmeroma nizka, kajti izvoz v Italijo, ki je naša največja odjemalka, se tudi letos ne razvija ugodno. Pač pa je treba prodajo smotrno organizirati, podobno kot so to storile druge države z ustanovitvijo prodajnih postaj (tankov) za oglje in les.

Ekonomična poraba lesa je velikega gospodarskega pomena

Nov način tlakovanja podeželskih cest z lesom¹⁾

Ing. Stanko Dimnik (Ljubljana)

V krajih, kjer primanjkuje kamna in gramoza, a jih je zato priroda obdarovala z gozdovi, si prebivalstvo na blatnih in močvirnih mestih kaj rado pomaga z lesom, da napravi svoja pota prehodna in prevozna. To so delali na razne načine, včasih kar s pomočjo butar iz dračja in šibja, drugje so za utrditev pota uporabili vejne okleščke ali krepelca. Te zadnje so okrogle in neolupljene polagali enega k drugemu na močvirno ozemlje in jih ob straneh še vzdolžno pritrdili — torej podobno kot mostišče pri mostovih in jim zato narod pravilno pravi „moste“²⁾ (nemško Prügelweg). Precej neroden tlak je to, brez trajnosti in uporabljiv le za zasilno utrditev pota.

Drugačen je bil način utrjevanja cestišča z lesom pri poizkusih za tlakovanje ulic, ki so z njimi pričeli pred kakimi 100 leti v Parizu, Londonu in drugih večjih mestih. Tedaj so odbrali les drevesnih okleščkov, največkrat pač hrastovih, jih našagali na 10 do 20 cm dolge čoke in jih uvrščali lesno drugega poleg drugega v peščeno podlago na že obstoječih gramoznih cestah. Tak lesen tlak so potem posuli s peskom in z zalivanjem z vodo zagostili rege med čoki.

Na podoben način imamo česlo v naših krajih že zdavnaj tlakovane veže, delavnice in tudi dvorišča. Ta način se je obnesel dobro, vendar le tedaj, če je bil tlak dobro zavarovan pred dežjem in drugo vlago.

Vplivi takratnih tlakovalnih poizkusov z lesom v Londonu in Parizu so dosegli tudi Ljubljano. Bilo je to v dobi, ko so trasirali in vršili pripravljalna dela za gradnjo južne železnice, katere odsek od Gradca do Celja je bil tedaj že izvršen in v obratovanju; v odseku od Celja do Ljubljane so zaključevali zadnja dela, a od Ljubljane do Trsta je bila proga še v premišljevanju. Glavni vodja teh del je bil genialni inženir Ghega,³⁾ ki je sam videl londonske poizkuse in najbrže dal potem pobudo za tako tlakovanje v

¹⁾ Nanj sem opozoril že meseca avgusta l. 1936. v propagandni brošuri „Za naš les“ na str. 77 s člankom „Tlakujmo ceste v gozdnih pokrajinah na novodoben način z lesom“ in s tem člankom v „Tehniki in gospodarstvu“ 1936/37., št. 11—12.

²⁾ Der Prügelweg = moste ali pot iz okleščkov. Nekateri so za to uporabljali neprimeren naziv „pobrunčana pot“, nakar jih je v Slov. Narodu št. 226, 3. X. 1936., v dopisu „Pobrunčana pot“ neki dopisnik okrcal in poučil ter opozoril na dr. Glonarjev Nemško-slovenski slovar, ki navaja za nemški „Prügelweg“ slovenske „moste“. Pravilnost tega izraza potrjujejo razne naše vasi z imenom Moste, ki so še ali pa so bile na močvirnih krajih, kjer so torej nekoč svoje poti utrjevali z mostami.

³⁾ O tem je našel znani publicist g. Ante Gaber v ljubljanskem mestnem arhivu važne podatke v spisih in računih, kjer je navedeno tudi ime železniškega inspektorja Ghege. G. Gaber je obljubil, da bo o tem še sam pisal.

Ing. Ghega je bil zasnovatelj in graditelj južne železnice. Spomeniki na Dunaju, na Semmeringu pred velikim predorom in v Trstu spominjajo nanj.

raznih mestih ob južni železnici, med temi tudi v Ljubljani. Menda so bile tako tlakovane ulice, vodeče od magistrata do stare bolnišnice na Ajdovščini, torej današnja Prešernova ulica in del Tyrševe ceste. Skoro gotovo je ta hrastov tlak kmalu propadel.

Nekaj desetletij po prvih pariških in londonskih poizkusih so načine tlakovanja z lesenimi čoki zelo izboljšali, tako da danes cenimo tak tlak kot najprijetnejši od vseh številnih načinov uličnega tlakovanja. Solidno tlakovanje ulic z lesenimi čoki zahteva pač vestno izbiro lesa, ki mora biti narezan v enakomernih prizmatičnih oblikah, dobro impregniran in pravilno v vezavi pokladan na betonsko podlago. Tako cestišče je v higienskem oziru odlično, ne

Dovažanje in pokladanje lesenih okroglih čokov na peščeno podlago.*)

povzroča prahu, blata in ropota in je vendar za varnost prometa dovolj hrapavo. Ima pač eno neprijetnost, da je to tudi najdražji način tlakovanja. Tlak iz regularnih lesenih čokov (Holzstöckelpflaster) imamo danes v Ljubljani v Selenburgovi ulici in na Frančiškanskem mostu.

V zadnjih letih prinašajo strokovne revije kakor tudi dnevno časopisje v naših sosednjih državah pogostokrat vesti o novih enostavnejših načinih tlakovanja podeželskih cest z lesom. Najzanimivejše je pri tem, da uporabljajo za taka tlakovanja največkrat lesne odpadke ali les, ki bi ga sicer zavrgli in pustili zginiti na gozdnih tleh. Baje so dosedanji uspehi prav ugodni in so tako tlakovana poizkusna cestišča po desetih letih tako dobro ohranjena, da jim prerokujejo še nekaj desetletij trajanja. To je pa

*) Vse slike so iz brošure: Oesterreichischer Holzwirtschaftsrat.

že razdobje trajanja, življenski čas tlakov, kakršnega imajo drugi naši boljši načini novodobnega tlakovanja.

Tako so na pr. pred več kot desetimi leti napravili poizkusna tlakovanja z lesenimi čoki po nekaterih javnih gozdnih cestah na Danskem.⁴⁾ To pa kaj enostavno. Iztrebili so ob gozdnih potih stoječa bukova drevesa in vejne okleščke razžagali na 7 do 9 cm visoke čoke. Z okroglimi in nerazcepljenimi čoki so nato tlakovali staro že obstoječe cestišče, ki so ga poprej še posuli z nekaj centimetri peska. S peskom so zadelali tudi preostale odprtine in rege med čoki ter končno še po vrhu površino utrdili s cestnim valjarjem. Najbolj presenetljivo pri tem poizkusu je dejstvo, da so uporabili svež, še sočnat bukov les, ki ga večinoma niso niti impregnirali proti gnilobnemu razkrajanju.

Na peščeno podlago položene čoke utisnejo in utrde v lleh s cestnim valjarjem

V Nemčiji je delal poizkusna tlakovanja podeželskih cest z lesom dr. ing. Deidesheimer iz Berlina,⁵⁾ ki je svoje uspehe zavaroval s patentiranjem.⁶⁾ Izvrševal je poizkusna tlakovanja z okroglimi čoki, kakor tudi tlakovanja z lesom, predvsem z odpadki, vejami itd., ki so jih razsekali v male kose in pomešane s peskom ter bitumnom zvaljali v trdno cestišče. „Lesna gramozna cesta“ (Holzschotterstraße) je nazval ta način. Ni mi znano, če so kje ta način daljšo dobo tudi že v praksi preizkusili.

Važnejši in večje zaupanje vzbujajoč je Deidesheimerjev način

⁴⁾ Deutscher Forstwirt, št. 72, od 8. IX. 1933.; Forstmeister dr. v. Monroy, Berlin: Ueber die Ausführung einer Holzdecke auf alten ausgefahrenen Wald- und öffentlichen Straßen in Dänemark vor rund 10 Jahren.

⁵⁾ Wiener allgem. Forst- und Jagdzeitung, letnik 53, Nr. 50, 13. dec. 1935; Ing. O. Megele: Die Holzsteinsstraße, str. 227 in 232.

⁶⁾ Oesterreichischer Holzwirtschaftsrat, Wien: Merkblatt über die neuzeitliche Holzstraße.

tlakovanja z lesenimi čoki. Uporabljal je polnosočnat, svež les in sicer predvsem iz vejnih okleščkov, ki so ga takoj olupili, narezali in impregnirali. Sočnat les je priporočljiv zagadelj, ker bi se suh les po tlakovanju sicer napel pod vplivom vlage ter bi se potem tlak izbočil ali pa drugače uničil. Odstranitev skorje in takojšnja impregnacija se mora izvršiti zato, da se ne bi posekani les v gozdu okužil z gnilobnimi klicami. V mrzlih mesecih, to je od oktobra do februarja, ne obstoji nevarnost okužbe in tedaj je možno olupljenje in impregnacija tudi po preteku nekaj dni ali tednov. Les je lahko bukov, borov, smrekov itd.

Končno posipljejo vso tlakovano ploskev z drobnim in robatim silikatnim peskom, ki ga pošetejo z brezovkami tudi v špranje med čoke in nazadnje še zalijejo z vročim bitumnom.

Patentna zaščita Deidesheimerjevega načina tlakovanja tiči v uporabi impregnacijske soli, torej prepojitve, ki je v primeri z drugimi konservacijskimi načini precej cencjša in izvršljiva z namočitvijo v raztopini soli, ki se lahko sproti pripravljata kar na kraju graditve ceste. Posebnost te solne raztopine je, da se na osnovi difuzije spoji z lesovino celic, kar uspešno preprečuje izplakovanje odnosno izluženje te impregnacijske soli iz lesa, ki bi bil sicer sčasoma zopet izpostavljen gnitju in glivičnim klicam. Uporabljanje modre galice, zelene galice, cinkovega klorida, sublimata in podobnih soli ima poleg visoke nabavne cene še neprijetnost, da jih deževje polagoma izluži in izpere, nakar zaščita lesa pred propadanjem preneha; zato jih Deidesheimer odklanja.

Kot že omenjeno, se mora v poletnih mesecih les čimprej olupiti in zaščititi z napojitvijo v posodi s popisano solno raztopino. Posekani les, ki je določen za tlakovanje, mora biti hranjen v senčnem kraju in prepojen takoj ali največ dva dneva po olupljenju. Posebna previdnost je potrebna pri bukovini, ki je zavoljo vclike množine beljakovine, nahajajoče se v njenem drevesnem soku, še posebno podvržena okužbi in gnilobnemu razkrajanju.

Okrogli leseni čoki so položeni za tak tlak tesno drug k drugemu in zasipani potem z robalim kamenitim zdrobom, ki ga še s preplavlja-

njem z vodo čim bolj zagoste. Prostih, z zdrobom napolnjenih odprtih preostane povprečno 30% od celotne površine. S cestnim valjarjem vlisnejo nato čoke v peščeno podlago, pri čemer se zarijejo posamezni ostri delci kamenitega zdroba tudi precej v stranice lesenih čokov, kar jih samo boljše poveže v skupnost. Tlakovalno delo zaključijo z zalivanjem cestne površine s kako vročo bitumenozno emulzijo in s ponovnim posipanjem s kamenitim zdrobom ter jo še enkrat zvaljajo.

Že pred pelimi leti so napravili taka poizkusna cestišča v Nemčiji, Avstriji, Švici in Češkoslovaški. Uporabljali so pri cesti v okolici Dunaja (Wienerwald) bukov les, pri solnograški zvezni cesti blizu Mauterna (l. 1934.) in v okraju Bruck an der Mur (l. 1934.) na Stajerskem smreko in deloma tudi macesen. Pri kopališču v Beljaku⁷⁾ (l. 1934.) so vzeli bor in smreko, kjer so potem zalili zdrob v regah in površino tlaka najprvo z vročo asfaltno emulzijo v razmerju 30% asfalta in 70% vode, nato v drugič z emulzijo v razmerju 50% proti 50% in so končno površino posuli z bazaltnim zdrobom zrnatosti 5 do 8 mm. Tako utrjenim cestiščem prerokujejo strokovnjaki vsaj 25 letno življenjsko dobo.

Končno navajam po ing. Megele⁷⁾ še nekaj kalkulacijskih podatkov. Po njem je treba računati pri 10 cm visokih čokih z 0'1 do 0'13 m³ lesa vejnih okleščkov za m² tlaka. Pri višini čokov 15 cm se zviša potrebna množina lesa na 0'165 do 0'2 m³/m². Z enim prostorninski metrom (1 prm) drv bi bilo potemtakem mogoče tlakovati 77 do 9 m² cestišča z 10 cm visokimi čoki. En kilometer cestnega tlaka z 10 cm visokimi čoki je mogoče izvesti s tole množino gradiva:

lesa okleščkov (Ø 8 do 12 cm)	300 prm
impregnacijske soli	420 kg
zdroba za posteljico (po 1/3 zrnosti 0 do 5 mm, 5 do 15 mm, 15 do 25 mm)	130 m ³
finega zdroba zrnosti 5 do 15 mm za zvaljanje in za zagostitev reg	15 m ³
silikatnega zdroba zrnosti 5 do 8 mm za površinsko posipanje po bitumiranju	20 m ³
poleg tega še stroški za bitumenozni preplesk ali pa sprameksiranje.	.

Za našo z lesom bogato zemljo bi bilo precejšnje narodnogospodarske važnosti, če bi navedeni način novodobnega tlakovanja s svežim lesom temeljito proučili in pričeli vsaj s poizkusnim tlakovanjem kake naše podeželske ceste, ki vodi po gozdnati pokrajini. Kakor je razvidno iz časopisnih poročil v tujini, so to za promet izredno prijetne ceste brez prahu, blata in ropotanja — a vendar trajne. Posebnega poudarka je vredno še dejstvo, da bi gradili tako cestišče lahko iz povsem domačega gradiva, to je manjvrednega lesa, ki ga v krajih, oddaljenejših od železnic, navadno kar zavržejo, in pa s samimi domačimi delavci, ker je delo povsem enostavno.

⁷⁾ Wiener allgem. Forst- und Jagdzeitung, letnik 53, 1935., str. 157: Eine Holzsteinstraße bei Warmbad Villach; dolžina 2 km.

Orožje gozdnih in lovskih čuvajev

Ing. Anton Sivie (Ljubljana)

Zapriseženi organi z značajem javne straže (tudi čuvaji v privatni službi), ki pred pristojnim oblastvom položijo po veljavnih predpisih prisego za vršenje čuvajske službe, smejo v smislu čl. 16. zakona o posesti in nošenju orožja z dne 14. junija 1928., Ur. l. štev. 260/72 iz leta 1928., ter § 15. pravilnika k navedenemu zakonu, Ur. l. štev. 275/177 iz leta 1928., imeli in nositi (nositi le tedaj, kadar so v službi) orožje kakršne koli vrste po naravi svoje službe in predpisih o njihovi organizaciji.

Organi z značajem javne straže so zapriseženi gozdni, lovski, poljski ribiški, vinogradniški, rudarski i. dr. čuvaji.

Nas gozdarje zanimajo predvsem zapriseženi gozdni in lovski čuvaji.

Katere vrste orožja smejo v službi nositi ti čuvaji in kakšne dokumente morajo imeti, ki jih upravičujejo do nošenja orožja v službi?

1. Zapriseženi lovski čuvaji.

Po § 43. zakona o lovu z dne 5. decembra 1931., Sl. l. štev. 84/7 iz leta 1932., 202/16 in 145/19 iz leta 1935., morajo lovski čuvaji v službi nositi puško, legitimacijo o opravljeni prisegi in službeni znak. Po § 45. z. o l. in čl. 8. pravilnika ministra za gozdove in rudnike z dne 15. oktobra 1935., štev. 22.222, dobijo lovski čuvaji po prisegi potrdilo, ki jim služi obenem za legitimacijo in dovolilnico za posej in nošenje orožja. (V dravski banovini je ta dokument iz rumenega kartona.)

V čl. 11. cit. ministrskega pravilnika je predpisano, da sme imeti lovski čuvaj sledeče lovsko orožje: enocevko, dvocevko, trocevko, lovsko karabinko,* lovski revolver in pobočno orožje.

Od tega orožja nosi v službi tisto puško, ki mu jo odredi lovski gospodar.

Pripominjam, da je pri nas za lovskega čuvaja v službi najprimernejša polurisanica, ki ima eno gladko cev (za šibre) in eno risano cev (za kroglo).

2. Zapriseženi gozdni čuvaji.

Po § 136. zakona o gozdih z dne 21. decembra 1929., Ur. l. štev. 162/35 iz leta 1930., se mora vsakdo, ki mu je poverjeno varstvo gozdov, po predpisih zapriseči. S prisego postane organ javne straže ter uživa pravice teh organov. Po položeni prisegi prejme gozdni čuvaj posebno izkaznico, izdano na osnovi čl. 2. uredbe ministrstva za gozdove in rudnike z dne 1. aprila 1929., Ur. l. štev. 172/41. (V dravski banovini je ta izkaznica iz rdečega kartona.) Poleg te izkaznice prejme še posebno legitimacijo za

*) Za lovske karabinke je po § 5. pravilnika k zakonu o posesti in nošenju orožja smatrali lovske puške za kroglo z eno cevjo ali več cevmi, izmed katerih sme biti ena tudi za šibre.

posest in nošenje orožja (čl. 16. zakona o posesti in nošenju orožja z dne 14. junija 1928., Ur. l. štev. 260/72, ter § 15. pravilnika k temu zakonu, Ur. l. štev. 275/77 iz leta 1928.; v dravski banovini je ta legitimacija iz zelenega kartona).

Glede vrst orožja, ki jih sme nositi gozdni čuvaj v službi, je preudariti sledeče:

Gozdni čuvaj je večinoma postavljen in zaprisežen za čuvanje gozdov, pa tudi za čuvanje lova. To velja posebno za one gozdne čuvaje, ki so nameščeni na posestvih tako velikega obsega, da pripada tem posestvom pravica do lastnega lova. Takšni čuvaji so upravičeni nositi gori označeno orožje.

Ako pa gozdni čuvaj ni postavljen tudi za čuvanje lova, ne potrebuje puške za šibre; nosi jo v službi navadno le tedaj, ako mu to lovski upravičenec izrecno dovoli (§ 33. zakona o lovu prepoveduje hojo s puško po tujem lovišču).

Gozdni čuvaj bi moral imeti in v službi nositi kako drugo strelno orožje, in sicer takšno, kakršno mu služi za njegovo osebno varnost in za varovanje imetja, ki mu je poverjeno v čuvanje, t. j. gozdov. S tem vprašanjem se je svoj čas bavila osrednja uprava Zvez lovskih društev. Svoj sklep je predložila ministrstvu za notranje posle, ki je z razpisom z dne 12. marca 1934., štev. II—8698 odredilo podrejenim oblastvom, da naj ga vpoštevajo. Ta sklep se glasi:

a) da se gozdnim čuvajem (državnim, samoupravnim, občinskim, čuvajem imovinskih občin, zemljiških zajednic, privatnim in dr.), dalje poljskim in vinogradniškim čuvajem zabrani nošenje pušk za šibre, ako niso ti čuvaji zapriseženi obenem tudi za čuvanje lova;

b) da morejo v odstavku a) navedeni čuvaji kot organi javne straže nositi od strelnega orožja samo revolverje, avtomatske pištole in puške vojaškega značaja.

Temu razpisu nasprotno pa je islo ministrstvo z rešenjem z dne 12. julija 1937., štev. III—22.998 izjavilo, da soglaša s predlogom ministrstva za gozdove in rudnike z dne 5. marca 1936., štev. 5490/36, ki je zavzelo stališče, da potrebujejo „gozdarski uradniki, logarji in zapriseženi lovski čuvaji“ v službi revolver ali avtomatsko pištolo, puško za šibre in puško za kroglo. (Ni povsem jasno, ali je mišljeno samo gozdarsko osebje na državnih, samoupravnih in privatnih veleposestvih ali tudi ono gozdarsko in gozdno-čuvajsko osebje, ki je nameščeno, da čuva take gozdove, katerim ne pripada pravica do lastnega lova. To osebje hodi z orožjem po tujem lovišču. Zadevo bi bilo treba razčistiti. Pobudo naj bi dala Zveza lovskih društev).

Kupujte strokovne knjige in liste!

Dopisna gozdarska posvetovalnica

ODGOVORI

28. Orožje gozdnih čuvajev.

Na vprašanje smo prejeli izčrpen odgovor ing. A. Šivica, ki ga objavljamo kot poseben članek v tej številki pod naslovom „Orožje gozdnih in lovskih čuvajev“.

Uredništvo

29. Izbira drevesnih vrst za pogozdovanje.

Predvsem ni bilo prav, da ste na svojem zemljišču izvršili golo sečnjo, ker se je s tem le še bolj omogočilo razdiralno delo vremenskih vplivov (dež, nalivi, sneg in dr.). Zaradi samega zavarovanja zemljišča je potrebna čimprejšnja pogozditev goljave. Glede na visoko lego bo primerno, da zasadite goljavo z macesnom, pomešanim s smreko. Saditi in gojiti macesen v čistih sestojih ni priporočljivo.

Prav tako ni primerno saditi macesen med duglazijo. Duglazija namreč ne trpi stranskih pritiskov in zasenčenja; zato je ne smemo saditi skupaj z drevesnimi vrstami, ki v mladosti hitro rastejo, kakor na pr. ravno macesen.

Duglazija uspeva v globoki, sveži in prstenasti zemlji, ki mora imeti severozapadno lego. Zahteva tudi precej zračne vlage in mnogo padavin (800 mm na leto). Najprimernejše je, saditi duglazijo v čistih sestojih ali v večjih skupinah skupno s smreko. Duglazija raste, zlasti od tridesetega leta dalje, mnogo hitreje kot domači iglavci in ima prvovrsten les; zato bi jo bilo treba zaradi teh odličnih lastnosti čimbolj razširiti po naših gozdovih. Ing. Franjo Juhar

30. Toča in gozd.

Vprašanje, kako delujejo gozdovi na padavine, še ni dovolj razjasnjeno. Vendar smemo trditi, da mnogi precenjujejo pomen gozdov glede na množino in čas padavin, podcenjujejo pa delovanje gozdov pri zbiranju in odtokanju vode, ki pride na zemljo s padavinami. Odgovore, ki jih bomo, kakor upamo, brez dvoma prejeli na Vaše vprašanje, Vam bomo takoj po prejemu izročili. Uredništvo

31. Prepoved hoje skozi gozd.

Gre za vprašanje, ali obstaja služnostna pravica do hoje po tujem gozdu.

Patent z dne 5. julija 1853., Drž. avstr. zak. številka 130., je odpravil enkrat za vselej priposestvanje užitka gozdnih pridelkov v gozdu, pašne pravice na katerih koli tujih tleh in vse služnostne pravice v gozdu ali na tleh, ki so določene za gozd. Med take služnostne pravice spadajo tudi vsa pota skozi gozd, ki pravnoveljavno

ne obstoje. Od l. 1853. naprej torej ni mogoče v gozdu pridobiti nobene služnostne pravice več in če katera obstoji, se lahko proti odškodnini odpravi ali vsaj uredi. Ker se more vsaka služnostna pravica šele po tridesetletnem mirnem izvrševanju pridobiti, oziroma priposestvovati, zato so le tiste služnostne pravice v gozdu, ki niso odpravljene ali urejene, še veljavne, ki se o njih more dokazati, da so se 30 let pred l. 1853, priposestvovale, to je vsaj pred letom 1823.

Za ta čas pa je danes težko dokazati pravico, ako ni nobenih zadevnih listin ali kake vknjižbe v zemljiški knjigi.

V primeru spora bi razsodilo sodišče na tožbo stranke. (Primerjajte odgovor v Kmetovalcu 1912., str. 32)

Ing. Sivic

32. Gozdarski vestnik.

1. Učitelji: „Uprava naj skrbi, da pridobi za naročnike vse ljudske in meščanske, zlasti pa kmetijske nadaljevalne šole.“ — „Vabite naročnike, da pošiljajo vprašanja in skušajte dobiti odgovore od čim več sotrudnikov.“

2. Gozdarsko osebje: „Med Dopisi primanjkuje kratkih dopisov o raznih dogodkih, ki zanimajo gozdarsko in lovsko osebje, gozdne delavce, kmete in trgovce. Skušajte spopolniti list tudi v tem!“ — „Pridobite sotrudnike, ki bodo pisali praktične članke iz varstva, gojenja in izkoriščanja gozdov!“

3. Profesor: „Jezik je dober; ureditev lista je spretna. Zbiranje gradiva za gozdarski slovar je splošnega kulturnega pomena in le želeti je, da se drugo leto nadaljuje in izpopolni z novimi doneski.“

4. Arhitekt: „Dobro bi bilo opremiti prvo stran platnic s primernim naslovom iz večjih in lepših črk!“

5. Mnogi: „Z vsebino, obliko, papirjem in tiskom smo zadovoljni; zato naj sodelujejo pri listu vsi, ki želijo napredek našega gozdarstva, lesne industrije in lesne trgovine. Podpirajte list s članki in dopisi, z oglasi in s pridobivanjem novih naročnikov!“

6. Prijatelj gozdarstva: „List pogrešam v podeželskih gostilnah, turističnih postojankah in knjižnicah.“

7. Trgovci: „Pridobite vsaj še dvakrat toliko naročnikov, kot jih imate sedaj!“ — „Gozdarski vestnik ima oglase samo iz Maribora, kje je Ljubljana? Oglasi so koristni za list in za inserenta.“

(Uredništvo in uprava se zahvalujeta vsem, ki so odgovorili na naše vprašanje. Odgovori so natisnjeni v izvlečkih.)

Varujmo in gojimo gozdove

Statistika

Jugoslovanski izvoz lesa v septembru 1938.

Po uradnih podatkih je bilo izvoženo (v oklepajih so podatki za lansko leto) v septembru 73.661 ton lesa za 67.690.000 din (117.291 ton za 107.013.000 din). Od tega odpade na Italijo 20.010 ton za 13.472.000 din (44.802 toni za 30.162.000 din), Nemčijo 19.169 ton za 21.215.000 din (7.621 ton za 13.350.000 din), Anglijo 8.910 ton za 9.452.000 din (16.708 tone za 18.879.000 din), Madžarsko 4.042 ton za 3.359.000 din (13.308 ton za 8.430.000 din) in na Grško 6.802 toni z 4.735.000 din (7.028 ton za 5.116.000 din).

V prvih devetih mesecih je bilo izvoženo 712.703 tone lesa za 635 mi-

lijonov 633.000 din (911.077 ton za 857.147.000 din), in sicer 576.369 ton gradbenega lesa za 488.042 din, 59 tisoč 135 ton železniških pragov za 36.296.000 din in 29.84 ton drv za 7.325.000 din. Italija je kupila 197 tisoč 720 ton za 137.180.000 din (226.420 ton za 168.182.000 din), Nemčija 140.164 ton za 152.831.000 din (127.785 ton za 153.951.000 din), Anglija 80.723 ton za 95.227.000 din (154 tisoč 733 ton za 178.765.000 din), Madžarska 74.877 ton za 43.596.000 din (99.866 ton za 60.390.000 din) in Grčija 46.209 ton za 32.881.000 din (45.758 ton za 33.227.000 din).

Jugoslovanski izvoz lesa v oktobru 1938.

Po uradnih podatkih je bilo izvoženo (v oklepajih so podatki za lansko leto) v oktobru 85.063 ton lesa za 79.200.000 din (95.341 ton za 86 milijonov 500.000 din). Od tega odpade na Italijo 24.775 ton za 15 milijonov 700.000 din (28.814 ton za 20.700.000 din), Nemčijo 22.017 ton za 25.200.000 din (6.971 ton za 8 milijonov 600.000 din), Madžarsko 9 tisoč 225 ton za 8.100.000 din (10.036 ton za 7.000.000 din), Anglijo 3.438 ton za 5.500.000 din (13.043 ton za 16.200.000 din), Grčijo 6.061 ton za 4.300.000 din (5.478 ton za 3.900.000 din), Palestino 1.548 ton za 1.400.000 din (531 ton za 400.000 din) in Spanijo 73 ton za 100.000 din (nič).

V prvih desetih mesecih je bilo izvoženo 797.766 ton za 714 milijonov 900.000 din (1.006.418 ton za 973.700.000 din), kar pomeni po količini 21%, in po vrednosti 26% manj kot lani. Italija je kupila 222 tisoč 495 ton za 152.800.000 din (255 tisoč 234 ton za 188.900.000 din), Nemčija 151.073 ton za 164.200.000 din (108.300 ton za 131.000.000 din), Madžarska 84.102 toni za 51.700.000, Anglija 84.211 ton za 100.700.000 din (167.778 ton za 194.900.000 din), Grčija 52.270 ton za 37.200.000 din (54.236 ton za 37.100.000 din), Palestina 8.323 ton za 7.100.000 din (8.534 ton za 7.400.000 din) in Spanija 745 ton za 700.000 din (733 ton za 700.000 din).

Slovenski izvoz lesa v letu 1936.

Zanimanje za slovensko gozdno in lesno gospodarstvo raste iz dneva v dan. Za spoznanje stanja te najvažnejše gospodarske panoge so potrebni poleg drugega zlasti zanesljivi statistični podatki. Doslej je na razpolago že mnogo statističnega materiala; tu je omeniti predvsem vsakoletna Poročila o gozdarstvu in lovstvu, ki jih sestavlja gozdarski odsek banske uprave v Ljubljani. Potrebni in koristni delu za statistiko, ki ga opravlja gozdarski

odsek, se je sedaj pridružila še Kmetijska zbornica v zavesti, da je čim točnejša statistika podlaga za primerne predloge in ukrepe pri pospeševanju gospodarstva. Tako je med drugim zbrala podatke o lesnem izvozu Slovenije v letih 1936. in 1937. V naslednjem podajamo po njenih podatkih pregled slovenskega lesnega izvoza v letu 1936, podatki za lansko leto pa bodo natisnjeni v 1. številki drugega letnika Gozdarskega vestnika.

Lesni izvoz iz Slovenije v druge banovine leta 1936.

Vrsta blaga	Beograd	donavska	drinska	moravska	primorska	savska *)	vardarska	vrbska	zetska	vse banovine
v tonah										
hlodi	15'—	10'30	—	—	—	1.815'50	—	—	—	1.840'80
orehovi hlodi	—	—	—	—	—	617'10	—	—	—	617'10
kostanjev les	—	—	—	—	—	43'80	—	—	—	43'80
industrijski les	—	—	—	—	—	12'70	—	—	—	12'70
jamski les	81'80	268'60	31'—	2314'—	546'50	6.671'—	—	12'60	—	9.925'50
celulozni les	—	—	113'90	—	—	821'10	—	—	—	935'—
brzojavni drogovi	215'—	993'90	157'70	59'20	246'60	5.177'60	171'40	138'70	130'90	7.291'—
hmeljevke	—	10'50	—	—	—	—	—	—	—	10'50
železniški pragovi	—	—	—	115'80	666'50	6.142'70	—	—	—	6.925'—
vinogradsko kolje	—	—	—	—	—	32'90	—	—	—	32'90
doge	60'—	6'40	—	10'60	710'30	219'30	—	—	—	1.006'60
taninski les	—	—	—	—	—	171'50	—	—	—	171'50
drva	278'50	1.062'10	—	—	73'—	25.585'90	43'—	—	—	27.042'50
smrekova skorja	54'40	96'90	—	—	—	2.102'60	—	23'—	—	2.276'60
oglje	—	—	—	—	1.913'70	1.120'60	—	—	—	3.034'30
žagan les	2957'30	14.189'30	718'70	955'50	5.864'70	115.575'60	591'10	87'20	31'50	140.973'90
orehov žagan les	—	—	—	—	—	86'60	—	—	—	86'60
deske za zaboje	287'30	830'90	214'—	519'—	86'90	3.605'80	10'20	47'30	—	5.601'40
frizi in parketi	—	—	—	—	5'—	321'20	—	—	—	326'20
furnir	—	—	—	10'—	—	10'—	—	—	—	10'—
žagovina	—	—	—	—	—	13'10	—	—	—	13'10
lesna volna	20'60	—	5'30	10'—	—	459'10	—	—	—	495'—
lesni izdelki	56'30	5'—	—	43'—	37'50	1.269'—	52'90	15'—	—	1.478'70
lesni ekstrakt	—	1.495'80	—	40'30	—	1.503'40	—	—	—	3.039'50
Vsega skupaj	4183'60	21.702'86	1240'60	4238'20	11.588'—	184.476'60	1073'40	323'80	165'60	228.992'60

*) Od tega blaga je šlo precej v inozemstvo.

Lesni izvoz iz Slovenije v inozemstvo leta 1936.*)

Vrsta blaga	Albanija	Anglija	Avstrija	C. S. R.	Francija	Grčija	Italija	Madžarska	Nemčija	Nizozemska	Poljska	Svica	Turčija	Inozemstvo
v tonah														
hlodi	—	—	829	—	—	—	529	750	325	—	—	524	—	2687
orehovi hlodi	—	—	284	—	—	—	32	—	764	—	—	175	—	1219
tesan les	—	—	—	—	—	387	12484	4707	—	—	—	—	—	17578
železniški pragovi	—	—	4261	—	—	—	—	455	15	—	—	29	—	4760
doge	—	—	148	—	—	—	—	—	204	—	—	—	—	352
drva	—	—	—	—	—	—	434	—	—	—	—	—	—	434
smrekova skorja	—	—	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90
ogljje	—	—	245	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	245
žagan les	85	104	2116	462	35	766	18354	8746	6430	21	14	542	—	37675
orehove deske	—	—	65	54	—	—	—	—	477	—	—	—	—	596
frizi	—	—	354	14	—	—	—	—	209	—	—	15	—	583
parketi	—	—	406	15	—	—	—	—	627	—	—	88	—	1136
sodi	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	6
razni lesni izdelki	—	—	20	—	—	4	169	17	14	—	—	—	11	235
les za kopita	—	—	134	—	—	—	—	—	57	—	—	—	—	191
čreslo	—	—	155	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	155
celuloza	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
lesni ekstrakt	—	—	449	405	—	—	—	167	—	—	135	65	—	1221
Vsega skupaj	85	104	9522	950	35	1157	32008	14842	9122	21	149	1168	11	69184

*) V inozemstvo je šlo tudi dosti blaga, ki je zapisano pri izvozu v savsko banovino.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1938.)

- Telefonski promet (438/80).
Odločba o denarnih kaznih po poslovnem redu za industrijska podjetja (485/80).
Poslovník posvetovalnega odbora za oskrbo države s tekočim gorivom (488/81).
Pravilnik sklada za pospeševanje domače proizvodnje tekočega goriva (489/81).
Razširitev seznama o blagu, za čigar uvoz je treba dobiti predhodno dovolitev odbora za uvoz pri Narodni banki (494/81).
Uredba z zakusko močjo o povračilu škode, storjene naklepoma iz političnih nagibov s tem, da se tuja imovina uniči, požgaduje, požge ali opleni (503/83).
Uredba o Nacionalnem inštitutu za gorivo in rude (504/83).
Pravilnik o delu in poslovanju v Nacionalnem inštitutu za gorivo in rude (508/84).
Odredba o prevedbi kemičnega laboratorija oddelka za upravo drž. rudniških podjetij v sestav oddelka za vrhovni rudarski nadzor kot odsek z nazivom „Nacionalni inštitut za gorivo in rude“ (509/84).
Pravilnik o denaturiranju, prodaji in kontroli porabe white-spirita za industrijske namene (511/85).
Pravilnik o spremembi in dopolnitvi pravilnika o izvrševanju rokodelstev brez stalnega poslovališča (513/85).
Avtentično tolmačenje uredbe o likvidaciji kmetskih dolgov (516/85).
Avtentično tolmačenje posameznih določb uredbe o likvidaciji kmetskih dolgov (517/85).
Avtentično tolmačenje uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov za hranilnice javnopравnih teles (521/86).
Sprememba določbe ministra za finance glede potrdil o zavarovanju valute (522/86).
Pojasnilo k odločbi ministra za finance glede potrdil o zavarovanju valute (522/86).
Telefonski in telegrafski promet z inozemstvom (533/87).
Pravilnik o obliki, sestavi in označevanju elektroštevcev in o mejah njih natančnosti (536/88).
Avtentično tolmačenje 1. odst. 2. člena uredbe o likvidaciji kmetskih dolgov (537/88).
Pravilnik o denaturiranju, prodaji in kontroli white-spirita za industrijske namene (511/85).

Nova železniška tarifa za deske.

Od 21. novembra 1938. in do preklica, toda najdalje do 20. novembra 1939., velja za jelkove, smrekove in borove deske tarifa 20 E (Jugoslovansko-nemška železniška zveza, SpI 614—20 E).

Naredba glede sekanja in prodajanja božičnih drevesc.

(Službeni list 1932 št. 733/92.)

Na podstavi §§ 11., 75., 76., 79. in 166. zakona o gozdih z dne 21. decembra 1929., „Uradnega lista“ št. 162/35 iz leta 1930., se predpisuje glede sekanja in prodaje božičnih drevesc naslednja naredba:

1. V nedoraslih gozdih je prepovedano sekanje mladih iglastih dreves za božična drevesca, ako bi se s tem ogrožal razvoj ali obstoj teh gozdov. Za božična drevesca se smejo sekati in prodajati v prebiralni sečnji

samo drevesa, ki se dado izločiti za čiščenje in redčenje sestojev. Gole sečnje mladih sestojev na o. 2 ha celokupne ploskve na istem posestvu, se smejo izvršiti ob upoštevanju § 75. zakona o gozdih le po poprejšnji prijavi občemu upravnemu oblastvu I. stopnje

Oni posestniki, ki so dolžni imeti gospodarski načrt, javijo pridobivanje božičnih drevesc s predpisanim jim „predlogom za sečnjo“, odnosno za „gojo gozda“.

2. Kdor prodaja ali prevažajo božična drevesca, mora dokazati njih izvor s potrdilom županstva one občine, v katere območju so bila drevesca posekana. To potrdilo, ki ga izda županstvo po predpisanem vzorcu, mora imeti oseba, ki prodaja ali prevažajo božična drevesca, pri prevozu ali prodaji vedno pri sebi ter ga mora pokazati na zahtevo gozdarskih, javnovarnostnih, dohodarstvenih in tržnonadzornih organov.

3. Županstvo mora na potrdilu zabeležiti kolikor mogoče točno množino dreves, ki se izsekajo, dan, do kdaj velja potrdilo za izvoz iz občine, in trg, kamor so drevesca namenjena.

4. Ako županstvo upravičeno dvomi o izvoru dreves, ne sme izdati potrdila ter mora zadevo nemudoma javiti okrajnemu načelstvu in pristojni orožniški postaji.

Božična drevesca, ki se prevažajo ali prodajajo brez predpisanega potrdila ter obstoji o njih upravičen sum, da so sumljivega izvora, se zaplenijo.

O tem se mora takoj obvestiti

okrajno načelstvo in pristojna orožniška postaja. V mestih z lastnim statutom naj se takoj ukrene, kar je potrebno za uvedbo kazenskega postopanja.

Osebe, ki prenašajo, odnosno prevažajo posamezna božična drevesca od mesta prodaje do stanovanja, niso dolžne imeti potrdilo o izvoru.

5. Če se komu izda potrdilo za množino nad 300 drevesc, odnosno več, četudi zaporednih potrdil in presega vsota vseh drevesc že število 300, mora županstvo to takoj sporočiti pristojnemu okrajnemu načelstvu; o potrdilih, izdanih za množino pod 300 drevesc, naj županstvo predloži najkasneje do 31. januarja vsakega leta seznamek pristojnemu okrajnemu načelstvu z navedbo, kdo je sekal, kje, koliko in kam so bila drevesca namenjena.

6. Ako se potrdilo ne uporabi v njem navedenem veljavnem roku, se sme izdati za ista drevesca novo le tedaj, če se staro potrdilo vrne. Če se staro ne vrne, se izda potrdilo, kakor bi šlo za novo množino drevesc.

7. Prestopki te naredbe se kaznujejo, kolikor ne veljajo zanje predpisi kazenskega zakona, po predpisih § 166. zakona o gozdih.

Razveljavljajo se:

naredbe velikega župana ljubljanske oblasti z dne 4. novembra 1932., G. br. 152/12, „Uradni list“ št. 447/166 iz leta 1927., naredba velikega župana mariborske oblasti z dne 5. decembra 1927., G. br. 756/1, in naredba ces. kralj. namestn. za Štajersko z dne 1. decembra 1910., dež. zakona št. 63.

Vzorec izvornega potrdila za božična drevesca.

POTRDILO.

Podpisano županstvo potrjuje, da je g.

iz

posekal v lastnem gozdu

kupil v gozdu g.

iz

božičnih drevesc (število je treba z besedami izpisati).

Drevesca se izvozijo na vozu, avtomobilu, po železnici.

To potrdilo velja do

193 .

Županstvo v

dne

193

(Pečat)

Župan

Dopisi

GOZDARJI NA DRŽ. STROKOVNEM IZPITU V LJUBLJANI.

Pred izpitno komisijo kralj. banške uprave za drž. strokovni izpit uradniških pripravnikov z nepopolno srednješolsko izobrazbo za administrativno pisarniško službo v gozdarski stroki so dne 28. in 29. nov. t. l. uspešno opravili izpit uradniški pripravniki - gozdarji: Kafol Dušan, Počotnik Martin, Broman Avguštin, Geršak Ivan, dodeljeni okrajnim načelstvom v Škofji Loki, Murski Soboti, Dravogradu in Radovljici.

Ing. Janko Urbas

BOLEZEN ZELENIH DUGLAZIJ.

Švicarski in nemški časopisi poročajo, da so se začele na duglazijah širiti razne bolezni. Najbolj nevarni sta boleznii iglic, ki jih povzročata Rhabdocline pseudotsugae in Adelopus Găumani; slednji se vedno bolj nevarno širi med zelenimi duglazijami. Zaradi tega so nekatere gozdne uprave že prenehale pogozdovati z duglazijami.

V Nemčiji so državne oblasti prevzele v svoje roke dobavo duglazijevega semenja iz Amerike; tako si hočejo zagotoviti semenje čistih vrst duglazij, ki so odpornejše proti boleznim.

S. S.

ALI NI SKODA?

V pohorskih gozdovih natešejo vsako leto mnogo tramov. Skoraj povsod vidimo, da se pri tesanju gleda prav malo na bodočnost gozda. Pustino na strani, da se vzame iz gozda pri „prebiranju“ često listo drevje, ki bi moralo še ostati, toda tudi tešejo navadno drevesna debela kar na mestu, kamor je drevo padlo. Tako so po celem gozdu raztresene trske in lubje. Trske ostanejo nesegnite po več let in tako ovirajo naravno podmlajanje gozda. Semena na trskah ne vzkalijo in že rastoč podmladek se posuši. Trditii smemo, da nastaja zaradi tega mnogo prazin, ki izdatno zmanjšujejo vrednost gozdov.

Zato bi bilo dobro, da zahtevajo posestniki in gozdarske oblasti tesanje na potih in v ta namen določenih mestih.

Šs.

PREPOVED IZVOZA CRNEGA GABRA.

Nedavno je bil nekje sprožen predlog, naj se prepove izvoz črnega gabra, da bo imela domača stru-garska obrt zagotovljeno potrebno surovino.

Črni gaber (*Ostrya carpini-fo lia*) raste večinoma kot grm na južnih strmih in skalnatih kraških pobočjih in ima važno vlogo pri zaščiti teh pobočij pred izpiranjem in odnašanjem zemlje. Na boljših položajih pa raste tudi visoko v lepo deblo. V gostejših sestojih so taka debela gladka in za tehnično rabo primerna.

Črni gaber raste zelo počasi, zaradi česar je tudi les tega gabra izredno čvrst. Uporablja se zlasti za stru-garske izdelke, za čolničke v tekstilni industriji in sploh za izdelke, za katere je potrebna velika čvrstoča in odpornost proti izrabii.

Zadnje čase se mnogo črnega gabra izvažaa v inozemstvo. Kupci pa za les ne nudijo niti približno one cene, ki ustreza vrednosti lesa; ponekod so celo za gabrovino plačevali manj kakor za drva, čeprav po svoji vrednosti ne zaostaja za hrastovim lesom.

Glede na tehnično vrednost in svoje gozdno-zaščitne lastnosti je potrebno, da se črni gaber obvaruje pred iztrebljenjem. Ne more pa se brez nadaljnjega sprejeti predlog, naj se prepove izvoz črnega gabra v inozemstvo, ker bi to neugodno vplivalo na njegove cene; koristno in potrebno bi bilo nadalje, opozoriti posestnike na vrednosti črnega gabra in vzbuditi med njimi večje zanimanje za njegovo gojenje.

Prosimo tudi, da zainteresirane osebe sporoče svoja mnenja glede prepovedi izvoza črnega gabra, ki jih bo Gozdarski vestnik skupno z morebitnimi predlogi priobčil v prihodnjem letniku.

Ljubljanska podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja.

NOVA TOVARNA CELULOZE NA POLJSKEM.

Neka poljska papirnica bo začela drugo leto graditi novo celulozno tovarno s kapaciteto 200.000 ton lesne mase za papir.

Književnost

Posebni predpisi o izkoriščanju gozdov in o zaščiti in gojitvi domačega oreha. Ljubljana 1938. Založila kr. banska uprava dravske banovine.

Kraljevska banska uprava v Ljubljani je pred kratkim izdala brošuro „Posebni predpisi o izkoriščanju gozdov in o zaščiti in gojitvi domačega oreha“.

Brošura vsebuje naslednje posebne, le v dravski banovini veljavne predpise:

1. zakon o prijavi sečenj iz leta 1922.;
2. naredbo o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi z dne 25. aprila 1938.;
3. naredbo glede sekanja in prodajanja božičnih drevesc z dne 14. novembra 1932.;
4. naredbo o zaščiti in gojitvi domačega oreha z dne 1. februarja 1934. (v prečiščenem besedilu);
5. obrazce za prijavo, dovoljenje ali prepoved sečnje.

Zakonu o prijavi sečenj, naredbi o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi in naredbi o zaščiti in gojitvi domačega oreha so pridejane primerne uvodne besede, ki pojasnjujejo okolnosti in potrebe, zaradi katerih so bili ti predpisi izdani. Pod črto so objavljeni tudi predpisi državnega gozdnega zakona, ki prihajajo pri izkoriščanju gozdov v poštev.

Brošura, ki ima 63 strani, se naroča pri gozdarskem odseku kraljevske banske uprave v Ljubljani (Knafljeva ulica št. 9/1.) ali pa pri okrajnih načelnikih (pri okrajnih gozdarskih referentih in gozdarjih) ter stane 10.— din.

Posebne gozdarske razmere v dravski banovini, ki se znatno razlikujejo od gozdarskih razmer v ostalem delu države in ki je zanje značilna velika razkasanost gozdnih posestev, mali odstotek državnih in skupnih gozdov, intenzivnost gozdnega gospodarstva, izrazita goratost itd., so zahtevale izdajo posebnih predpisov o izkoriščanju gozdov. Ti predpisi vsebujejo nekatere omejitve in utesnitve v svobodnem izkoriščanju gozdov, ki so jih narekovale posebne gozdarske razmere in ki jih državni gozdni zakon izrecno ne našteva, kakor so: prepoved močnih prebiralnih sečenj brez oblastvenega dovoljenja, prepoved prebiralnih sečenj v nedoraslih gozdih, prepoved sečenj na golo v nedoraslih gozdih brez oblastnega dovoljenja, posebne utesnitve pri izkoriščanju gozdov v hudourniških območjih itd. Zakon o prijavi sečenj iz leta 1922. vsebuje tudi predpis o soodgovornosti kupca lesa za pravilno izvajanje predpisov, česar državni gozdni zakon ne predvideva.

Poznavanje spredaj navedenih predpisov je ne samo naloga, ampak tudi potreba vsakega gozdnega posestnika. Ti predpisi so bili izdani z namenom, da se zagotovi takšno gospodarjenje z gozdi, kakršnega zahtevajo temeljna načela umnega gozdnega gospodarstva; v ta namen predpisujejo ukrepe, ki so potrebni za pravilno obnovo in gojitev gozdov, preprečujejo pa dejanja, ki bi mogla v danih razmerah povzročiti opustošenje gozda in imeti tudi druge zle posledice. O teh ukrepih in dejanjih pa si gozdni posestniki večkrat niso dovolj na jasnem; v navedeni brošuri pa, ki poleg predpisov o izkoriščanju gozdov vsebuje tudi predpise o gojenju gozdov (naredba o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi), bodo našli marsikaj, česar doslej zaradi nepoučenosti čisto v svojo lastno škodo niso dovolj upoštevali.

Zato je brošura „Posebni predpisi o izkoriščanju gozdov in o zaščiti in gojitvi domačega oreha“ vsakemu gozdnemu posestniku neizogibno potrebna in se zaradi svoje odlične informativnosti sama najbolj priporoča.

Brošura pa je nujno potrebna tudi lesnemu trgovcu, ki se ob vsakem koraku sreča s predpisi o izkoriščanju gozdov, zlasti še, ker vsebuje tudi daljnosežne predpise o prometu z orehovim lesom.

Ljubljanska podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

Črke v okroglih oklepajih na koncu besed pomenijo imena tistih, ki so te besede rabili v književnosti; črke v oglatih oklepajih na koncu odstavkov pa imena onih, ki so tiste odstavke napisali za to gradivo; odstavke brez črk v oglatih oklepajih je prispeval urednik.

B = Dr. Stanislav Bevk, G = Avgust Guzelj, M = Ing. Jože Miklavžič, N = Ing. Viktor Novak, P = Alfonz Paulin, Pl = Pleteršnik, R = Ing. Alojzij Rus, S = Ing. Stanko Sotošek, Sl. l. = Službeni list dravske banovine, S. P. = Slovenski pravopis, St = Saša Stare, S = Ing. Anton Sivč, Su = Ing. Mirko Sušteršič, U = Ing. Janko Urbas, Z. o g. = zakon o gozdovih iz leta 1929.

borovec = navadni (gozdni) bor. — [N]

borovje = borov gozd (Pl, SP). — [N]

gmajna (Su) — Ta beseda pomeni navadno z grmovjem in slabim drevjem zaraščen solastninski gozd; ni pa primeren izraz za grmišče (makijo) — [N]

makija = grmišče (B, N) — [N]

drva = kurivo drvo, das Brennholz — drva (les za kurjavo). — [N]

cepljenje (Su) = cepljena polena (drva). — [N]

grmišče (B, N) — makija, šikara. Gmajna (Su) pomeni navadno z grmovjem in slabim drevjem zaraščen solastninski gozd in ni primeren izraz za makijo. — [N]

svetloba = svetlo, das Licht —

Sončna svetloba je zaradi usvajanja drevju in grmovju neobhodno potrebna. Pri usvajanju se tvori v zelenih listih in iglicah ob primerni svetlobi in toploti iz ogljikovega dvokisa in anorganskega rastlinskega soka organska hrana; razen tega vpliva svetloba v odločilni meri še na obstoj, rast in obliko drevja, grmovja in drugih rastlin.

Razne vrste drevja rabijo in zahtevajo različno množino svetlobe, ki pa ne sme biti manjša od najpotrebnejše in ne večja od največje količine; vsaka vrsta namreč rabi neko določeno mero svetlobe. Največ svetlobe zahtevajo macesni, najmanj pa tise. Glede na količino sončne svetlobe, ki jo zahtevajo in potrebujejo drevesa, bi bil vrstni red glavnega drevja približno naslednji: macesen, breza, rdeči bor, topola, vrba, dob, graden, jesen, kostanj, črni bor, črna jelša, zeleni bor, javor, smreka, gaber, bukev, jelka in tisa. Pri tem vrstnem redu pa moramo v

praksi in teoriji upoštevati še razne druge lastnosti posameznih vrst drevja; ista vrsta drevja rabi namreč v toplejših legah manj svetlobe kot v hladnejših. V vsakem kraju in na vsakem mestu, kjer je izpremenjen le eden od življenjskih pogojev (vrsta in starost drevja, vla, vlaga, toplota, veter i. dr.) je potrebna za primeren razvoj drugačna mera svetlobe. Zato se tudi glede lega ne morejo sestaviti pravila, ki bi bila veljavna povsod.

Po različnih potrebah in zahtevah dreves glede na sončno svetlobo delimo drevesa na svetlobna, senčna in polsenčna drevesa. Svetlobo praktično urejamo z gojenjem gozdov, v prvi vrsti s podmlajanjem, čiščenjem, redčenjem in sečnjami.

šikara = grmišče (B, N) — [N]

topolovina — topolovina, das Pappelholz.

topolov les = topolovina.

trš (glej str. 213). — V Bohinju in okolici Bleda pomeni beseda staro bukovo drevo, ki je ostalo v mlajšem ali drugem sestoju. Običajno je deblo vejnato in grčasto s široko in nizko krošnjo. Navadno so taka debela zrasla iz nekdanjih pričuvkov. Nemški bi se takemu drevesu moglo reči Wolf. Po rasti podobna jelova debela imenujejo v okolici Lancovega „češnja“ [R]

trš — v Alpah rabijo besedo trš za drevo, ki pade vsakemu v oči zaradi svoje starosti in oblike. To so debela, grčasta in vejnata drevesa, navadno z že suhim vrhom. Ta izraz sem slišal — domači ga rabijo za stare macesne, jelke in bukve — zlasti ob višinski gozdni meji in v smislu zgorajšnje razlage (R) za drevesa iz predrastkov in neposekanih pričuvkov. — [S]

Lesna trgovina

Cene lesa na ljubljanski borzi v novembru 1938.

(Trgovski list 1938/128.)

Smrekovina in jelkovina:		deske-plohi, neobrobljeni, I. in II.	700'—	800'—
hlodi I., II., monte	130'— 170'—	deske-plohi, ostrorobni (podnice)	800'—	900'—
brzojavni drogovi	120'— 170'—	frizi I./II., širine 5, 6 in 7 cm	730'—	800'—
bordona i merkantil	160'— 180'—	frizi I./II., širine od 8—12 cm naprej	840'—	950'—
filerji do 5'/6'	175'— 195'—	Orehovina:		
trami ostalih dim.	165'— 185'—	plohi, neparjeni, neobrobljeni I., II.	800'—	950'—
škorete, konične, od 16 cm dalje	380'— 420'—	plohi, parjeni, neobrobljeni, I., II.	1000'—	1100'—
škorete, paralelne, od 16 cm dalje	440'— 480'—	Brestovina:		
škorete, podmerne od 10—15 cm	350'— 390'—	plohi neobrobljeni I., II.	380'—	430'—
deske-plohi, kon., od 16 cm dalje	330'— 350'—	Javorovina:		
deske-plohi, par., od 16 cm dalje	360'— 400'—	plohi neobrobljeni I., II.	500'—	600'—
brusni les za cel'ozokralice za 100 kg.	120'— 140'— 38'— 42'—	Jesenovina:		
Bukovina:		plohi neobrobljeni I., II.	780'—	900'—
hlodi od 30 cm naprej, I., II.	90'— 130'—	Lipovina:		
hlodi za furnir, čisti, od 40 cm naprej	200'— 230'—	plohi neobrobljeni I., II.	430'—	520'—
deske-plohi, naravni, neobroblj., monte	250'— 290'—	Parketi:		
deske-plohi, naravni, ostrorobi, I., II.	400'— 500'—	hrastovi, za m ²	58'—	68'—
deske-plohi, parjeni, neobroblj., monte	320'— 380'—	bukovina, za m ²	35'—	45'—
deske-plohi, parjeni, ostrorobi, I., II.	520'— 640'—	Železniški pragovi 14 × 24, 2'60:		
Hrastovina:		hrastovi, za 1 kom.	39'—	49'—
hlodi I., II., premera od 30 cm dalje	170'— 300'—	bukovi, za 1 kom.	24'—	28'—
bordona i	750'— 850'—	Drva:		
deske-plohi, boules	850'— 950'—	bukova, za 100 kg	12'—	14'—
		hrastova, za 100 kg	9'—	11'—
		Oglje:		
		bukovo, za 100 kg	43'—	55'—

Svicarski lesni trg.

Zunanji politični dogodki so imeli znaten odmev na švicarskem lesnem trgu. Poleli so se zmanjšale zaloge lesa, tako da so bila povpraševanja v nekaterih primerih večja od ponudb. Cene hlodov so se dvignile in zanimanje za ta trg je bilo večje. Bivše avstrijske lesne izvoznike v

Svico je med drugimi skušala nadomestiti tudi Češkoslovaška.

Podoba je, da je jesensko poslovanje dobro predvsem zaradi odpadanja cenenih avstrijskih dobav, minimalnih cen, zmanjšanih zalog in povečane gradbené delavnosti.

Izvoz češkoslovaškega pohištva v Anglijo.

V zadnjem času je sprejela češkoslovaška industrija pohištva velika

naročila iz Anglije in je s tem zvečalo domačo predelavo lesa.

Lesna trgovina Slovenije v novembru 1938.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Zašli smo v tako zvano mrtvo sezono in kakor vsak gospodar na koncu leta sestavi bilanco svojega dela, tako ne bo napak, če sedaj tudi mi v celoti premostrimo statistiko našega lesnega izvoza.

Po uradnih podatkih dosega vrednost lesnega izvoza v posamezne države za prvih devet mesecev t. l. sledeče vsote:

Država:	Vrednost izvoza:
Nemčija (z Avstrijo) din	152.831.000
Italija	137.180.000
Anglija	95.227.000
Madžarska	43.596.000
Grčija	32.881.000

To so bili glavni kupci našega lesa. Zanimivo je, da je bil izvoz lesa v te države v istem razdobju leta 1937. večji, in sicer za sledeče vsote:

Država:	Večji izvoz l. 1937:
Anglija	za din 83.538.000
Italija	za „ 31.002.000
Madžarska	za „ 16.794.000
Nemčija	za „ 1.120.000
Grčija	za „ 346.000

Ako vzamemo izvoz v l. 1937. za pravilno merilo, sledi iz tega, da morajo merodajni činitelji težiti z vso silo za tem, da sklenejo čim več ugodnih trgovskih pogodb in tako omogočijo v prihodnji sezoni boljši razvoj lesnega izvoza, zlasti v Anglijo, Italijo in na Madžarsko. Večji izvoz na Angleško je važen v prvi vrsti za Bosno, toda s tem posredno ni brez pomena tudi za razvoj slovenskega lesnega trga, dočim je povečani izvoz v Italijo in na Madžarsko za slovensko lesno gospodarstvo velike neposredne važnosti.

Na dražbi dosežene lesne cene.

Gozdna uprava razlaščenih gozdov v Crni je na javni dražbi dne 10. novembra t. l. dosegla za mehki les, posekan in spravljén v lastni režiji na skladišče v gozdu, povprečno tele najvišje cene za 1 plm:

okrogli les do 20 cm debeline: smrekov din 81'70, borov 66'10, smrekov s primesjo 10% borovega

85'—, macesnov 129'52; okrogli les nad 20 cm debeline: smrekov din 110'96, borov 101'12, smrekov s primesjo 10% borovega 115'—, macesnov 325'01.

Dne 28. avgusta t. l. je gozdna uprava razlaščenih gozdov v Kočevju dosegla na javni dražbi za 1 plm bukovine na panju povprečno din 40'—.

U.

Povpraševanja iz inozemstva.

- 753 — Atene: les in kože.
- 754 — Limmassol: vse vrste lesa.
- 755 — Atene: šibje za košare.
- 771 — Solun: celuloza.
- 781 — Solun: sadni zaboji in celuloza.
- 789 — Atene: les.
- 790 — Kairo: parketi.
- 791 — Solun: les.
- 796 — Dunaj (Wien): bukovo oglje.
- 797 — Mexiko: lesene plošče.
- 800 — Breslau: trd in mehek les, celulozni les, lesene plošče.

- 812 — Barcelona: železniški pragovi, telegrafski drogovi in gradbeni les.
- 815 — Atene: gradbeni les in parketi.
- 823 — Solun: doge.
- 833 — Pariz: hrastovi furnirji.
- 835 — Milina-Valos (Grčija): doge.
- 839 — Solun: doge.
- 840 — Prallein bei Basel: sirkove melle.
- 841 — Solun: les.
- 846 — Solun: brusni kamni.

Ponudbe iz tuzemstva.

- 196 — Vinkovci: zajčje, dihurje, lisice, veveričje in druge kože.
- 198 — Sv. Vid nad Cerknico: zobotrebcí, obešalniki, žice in drugi drobni lesni izdelki.

Pripomba: Interesenti naj se obr-

nejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečajji za december 1938.

Finančni minister je določil za december sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleondor	din	298'50
1 zlata turška lira	"	339'70
1 angleški funt	"	238'—
1 ameriški dolar	"	43'70
1 kanadski dolar	"	43'50
1 nemška marka	"	14'50
1 poljski zlot	"	8'25
1 belga	"	7'40
1 pengö	"	8'70
1 braziljanski milrajs	"	2'—
1 egiptski funt	"	239'—
1 palestinski funt	"	238'50
1 urugvajski pezos	"	15'—
1 argentinski pezos	"	10'—

1 čilski pezos	din	1'10
1 turška papirnata lira	"	34'80
100 albanskih frankov	"	1475'—
100 francoskih frankov	"	130'—
100 švicarskih frankov	"	1000'—
100 italijanskih lir	"	230'—
100 holandskih goldinarjev	"	2415'—
100 bolgarskih levov	"	44'50
100 rumunskih lejev	"	915'—
100 danskih kron	"	1065'—
100 švedskih kron	"	1037'—
100 norveških kron	"	140'—
100 španskih pezet	"	32'30
100 grških drahem	"	39'—
100 češkoslovaških kron	"	150'—
100 finskih mark	"	90'—
100 letonskih latov	"	740'—
100 iranskih rijalov	"	100'—

Tem tečajem je že prišlet pribitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko združenje“ v Zagrebu, Vukotinovičeva 2, stane 100'— din letno.

DRAŽBA LESA. Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, cesta 29. oktobra števil. 24/L, proda na javni dražbi, dne 26. januarja 1939

2.240 m³ tesanih tramov produkcije 1938 fco vagon Straža pri Novem mestu. Pojasnila, pogoji in tiskovine za ponudbo so na razpolago pri gornji upravi in šumski upravi razlaščenih gozdov v Straži.

WALLNER FRANC, MARIBOR, Slovenska ul. 18, preparira in nagačuje po najnovejših strokovnih načinih vse vrste divjadi ter kupuje in prevzema v izdelavo suhe in sveže kože.

CRNI GABER: od 16 cm premera in 120 cm dolžine naprej kupim vsako množino. Ponudbe pod „OSTRYA“ na upravo lista.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izgotovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24.**

Vse strokovne posle gozdarstva in lovstva vrši pooblaščenim gozdarski inženjer **MIRKO SUSTERSIČ**, Ljubljana, Mariborska 17a, telefon 48-12.

Seme in sadike vsakovrstnega drevja nudi „**ŠUMA**“ družba z o. z. podružnica **Zagreb**, Boškovičeva ulica 33. Zahtevajte cenik!

DRAŽBA vseh vrst krzna divjadi bo v Ljubljani 23. januarja 1939. Pošiljke naj bodo naslovljene na „Divja koža“, Ljubljana, Velescejem.

Zage robidnice znamke „Dve ribi“ z jamstvom, za gozdarje in gozdne delavce! Samoprodaja: **železnina Alfonz MEUZ, Maribor**, Aleksandrova cesta št. 1.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškar na in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18**. Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

FELIKS SKRABL, MARIBOR, Gosposka ulica 11, modna in manufakturna trgovina, priporoča zalogo lovskega, gozdarskega lodna in sukna.